

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon M. Theodorici Engelhusii

Engelhusius, Theodoricus

Helmestadi[i], 1671

Aetas Quinta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10979

est annis DXIII. & mensibus VI. secundum Iosephum, à Saule incipiendo. In hac captivitate terminatur ætas quarta mundi, habens annos CCCCLXXXV. Ab anno quarto Salomonis, in quo fundatum est templum, usque ad eius incendium, fluxerunt anni CCCCLXIII. Ab urbe condita CLXII. Ab ingressu terræ promissionis DCCCLXXXII. Ab Abrahamo qui fidei primatum suscepit, MCCCXXVI. Timendum est, dixit quidam, quod simili modo à nativitate Christi tot annis elapsis, fidei Christianæ periculum immineat, ut est tempore hodierno. Ista captivitas Iudæorum juxta prophetiam Ieremiæ, duravit LXX annos, usque ad annum Darii secundum. Mortuo autem Nabuchodonosar illo magno regnavit filius ejus secundus *Nabuchodonosar*, & eo rursus mortuo, regnavit frater ejus, & filius primi, *Evilmerodach*.

ÆTAS QUINTA.

Quinta igitur ætas, incipiens à captivitate Iudæorum in Babylon, continet annos DXC. usque ad Christum. Massilia condita est, secundo anno Sedechiæ. Cujus gladius, quo noxii jugulantur, adhuc servatur innoxius, ut dicit Valerius lib. III. Eorum urbem nemo ingreditur cum telo, est enim civitas severitatis custos acerrima. *Tarquinius Priscus* regnavit Romæ annos XXXVII, quintus in ordine. Hic primus fecit cloacas & Capitolium Romæ, sic dictum, quod caput ibi sine corpore fuit inventum; & ludos instituit, & Græcam eloquentiam Italicis artibus miscuit. Natus est Corinthi.

ASTYAGES VIII. Medorum regnavit annos XXXVIII, cujus annus VIII. fuit X. Sedechia & primus destructionis. Iste crudelis, & inhumanus cuidam principi suo, cujus nomen erat *Arpalus*, unicum filium suum occidit, & comedendum apposuit, ostensisque capite & manibus Arpalo improperavit, quod filium comedisset. Iste Astyages vidit in somnis, quod
de A.

de filia ejus nasceretur vitis, quæ totam Asiam occuparet; & accepit à conjectoribus se habiturum nepotem ex filia, qui dominus fieret Asiæ, & ipsum dejiceret à regno. Quod timens dedit filiam plebeo cuidam in uxorem, ne filius ex ea nasceretur nobilis, & potens. Insuper & natum ex ea jussit occidi. Parulus igitur à pastore inventus, vocatus est *Spariagus* i. e. carulus, quia canicula præbuit ei tunc ubera. Qui grandiusculus factus est rex puerorum, & tandem adolescens, armiger potens & fortis, & hostis regis Astyagis. Ejus anno XVI. *Alceas* VIII. Rex Macedonum cœpit regnare, & regnavit annos XXIII.

EVILMERODACH tertius Nabuchodonosor successit patri, anno captivitatis Iudæorum IX. & regnat annos XII. Sublevavit caput *Ioachimi* regis Iuda de carcere, quia secum erat incarceratus à patre suo, eo quod regnum arripuit patre sensu privato; corpusque patris mortui consilio Ioachimi divisit CCC vulturibus, ne, sicut fecisse videbatur, à modo resurgeret. Versus:

Tunc alter Nabuchodonosor pro patre resedit.

Post menses denos, qui sua fata dedit.

Post quem venit Evilmerodach, & hic fecit hortum mirabilem & suspensibilem propter uxorem ut inde videret terram Medorum, de qua fuit nata. Iste dicitur fortitudine & operum magnitudine Herculem transcendisse. Obsedit Tyrum civitatem annis tribus & X. mensibus, habuitque tres filios, scilicet *Regusar*, *Labusar* & *Balthasar*, quorum unus regnavit post alium, & isti quatuor regnaverunt XXI. annis. Versus:

Terna fuit proles Evilmerodach senioris

Post obitum fratrum Balthasar acta tulit.

Tullius Servilius, qui filius captivæ, VI Romanorum regnavit annos XLIII. Ipse tres montes addidit urbi, primumque census ordinavit, fueruntque Romanorum tunc cives XCIII. millia, cum ijs qui in agris erant.

CYRUS nepos Darij ex sorore, & nepos Astyagis ex filia Medorum imperium transtulit in Persas, cœptique regnare ab ortu Moysis MXXX. ab imperio Nini MCCCCXCVII. & captivitate Iudaica tricesimo, regnavitque annos XXXI. Captivavit Astyagem. Iste enim immemor sceleris quod fecit Arpalo, præfecit eum exercitui suo contra Cyrum. Arpalus autem memor sceleris, persuasit populo, ut Spartagum eligerent in regem, quod factum est, & vocatus est *Cyru*, i. e. hæres, tuncque Arpalus tradidit se Cyro cum toto exercitu, Astyagi rebellando propter scelus præfatum. Astyages autem alium exercitum colligens, Persas fugat. Cumque fugerent, matres eorum & uxores obviantes, pudendis apertis, dixerunt; numquid fugientes vellent redire in ventres. Sicque territi & animati, reversi sunt ad bellum, & victoriam adepti. Tum Cyrus avum captum, non ut hostem, sed ut patrem, præfecit Hircanis. Sicque Monarchia Medorum pervenit ad Persas. Cyrus igitur primo anno suo, scilicet trigesimo captivitatis Iudaicæ, remisit Ierusalem circiter quinquaginta millia, quibus præfecit *Zerobabel*, natum de regia prosapia, filium Salatiel, & *Iesum* filium Iosedech summum sacerdotem, qui structo altari fundamenta templi jecerunt; restituitque vasa aurea, argentea quinque millia quadringenta, ut est i. Esdræ i. Cyrus petiit bello Babyloniam caput imperii, ipsamque cepit, anno regni sui XX. ab U. C. ducentesimo quadragesimo, captaque tanta civitate, *Crasum* regem Lydorum potentissimum vita regnoque privat. Post tot triumphos autem in superbiam elatus, Scythiam petiit, cum exercitu ducentorum milliū, interfecitque C uillia virorū cum filio reginæ. Sed postea ab eadem scilicet *Thamira* regina Massagetarum deletus est, adeo ut nec tantæ cladis nuntius remaneret; capite quoque ejus in utrem plenum humano sanguine misso, fertur dixisse: Satia te sanguine, quem sitisti, cujusque per annos XXX. insatiabilis perverasti.

verasti. Ecce vir totius Orientis triumphator, quem etiam E-
saias Christum vocavit, ab infirma muliere cum tanti exerci-
tus multitudine deletur. Quid ad hoc dicemus, qui mundo
volumus inhærerere? ne dicam tenere, imo palpare, quam mi-
sera sit mortalium conditio, possumus. Versus:

Venit Amazonida celebris regina Thamira,

Quæ gladio dira fuit & certamine mira,

Et posuit mirum subdere Marte virum.

Ipsa caput regis sub eodem sanguine merfit:

Dicens, tolle, bibe, pravi gula pessima regis,

Sanguinis es sitiens, sanguine mersa bibe.

Tempore quo regnat Cyrus, rex ille Medorum,

Roma ducentorum fuit annorum, sed eorum

Pralia Gallorum diripere solum.

(Claudia virgo Vestalis, pro stupri crimine accusata, ac se pur-
gare dedignata, humiliter in vadum Tiberis ivit, navis pro-
ram Zonula sua ligavit, & ait: Si virgo sum, sequere me. Mox
navis mota Romam ingressa est.) *Daniel vixit annos *XC, sub*
Cyro sepultus solus in spelunca regia cum gloria Tarqui-
nus dictus Superbus, alias Lucius, anno XIII. Cyri, occiso Servi-
lio socero suo arripuit regnum Romanum, & regnavit an-
nos XXV. Hic excogitavit vincula, carceres, compedes, exi-
lia & catenas. Hic post alia crudelia quæ fecit, quia non
vindicavit castissimam Romanam, Bruti filiam, nomine Lu-
cretiam, à filio suo Arno violatam, regno eiectus est à Ro-
manis, & Consules Romæ facti sunt Anno U C. CCXLIII.
Brutus & Collatinus, etiam dictus Tarquinius, propter quod
statim dignitas ei sublata est: Placuit enim Romanis, ne quis
in urbe Tarquinius vocaretur. Sumto ergo patrimonio suo
ex urbe migravit, & in locum ejus Consul factus est Vale-
rius, de quo in Cambyfes. Tarquinius autem fugiens, bellum
movit contra Romanos, de quo ibidem. Versus:

F 3

Post

* Cod.
Conr. CX.

*Post socerum jam Tarquinius venit ille superbus;
Et Romam turbare paras feritate protervus.*

CAMBYSES, filius Cyri, dictus Artaxerxes, Assvverus & Nabuchodonosor, (habuit enim quatuor nomina) Persa secundus, cœpit regnare anno quintæ ætatis LX, regnavitque annos VIII. Nota cum Cambyses cum patre prius regnaret annis XII. dumque Modus quidam, *Arfaxas* nomine, Medis imperaret, iste Cambyses eum superavit, anno regni sui XIII. ut est *Iudith*. 2. Hujus Regis Dux fuit *Holofernes* quem occidit *Iudith* castissima, fueruntque contemporaneæ duæ castissimæ, *Iudith* in *Iudæa* & *Lucretia* in *Roma*. Hic Cambyses templum *Ierusalem* ædificare prohibuit. Habuit etiam judicem injustum, quem fecit excoriari, & super sellam cute patris cooperatam filium sedere, ut timeret injuste judicare. Versus:

*Sede sedens ista iudex inflexibilis sta;
A manibus refeces munus, ab aure precor;
Sic tibi lucerna pellis sedesque paterna
Qui resides natus pro patre sponte datus.*

Cambyses iste novam *Babyloniam* instauravit in *Ægypto*; quæ prius *Memphis* dicebatur, unde dicitur esse ortus *Balsami*. *Valerius Publicola* & *Brutus* *Lucretiæ* pater, Consules Romani bellum egerunt contra *Tarquinius* in quo bello *Brutus* & *Aruns* regis filius se occiderunt. *Romanæ* igitur matronæ *Brutum*, pudicitiae defensorem, per annum luxerunt: *Valerius* autem, *Lucretium*, patruum *Lucretiæ*, collegam fecit; quo statim mortuo, *Horatium Pulvillum* assumpsit. Ita primus annus quinque Consules habuit. Anno vero nono post exactos reges nova dignitas *Romæ* creata est, scilicet *Dictatura*, & primus Dictator fuit *Largus*. Eodem anno Magister equitum factus est *Cassius Spurius*. Anno XVI. post reges exactos plebs *Romana* Tribunos sibi constituit, *Pythagoras* *Samius*, & *Socrates* Philosophi floruerunt.

MAGI

MAGI Obtinuerunt regnum Persarum vix per annum. Mortuo enim Cambyse sine filio & fratre suo *Mergo* adhuc puero, VII. Magi custodiebant Palatium & ordinaverunt regnum, quorum unus nomine *Hermeides* puerum Mergum suffocavit in templo, & fratrem suum Mergo cocæneum regem constituit, & sic septem mensibus regnavit. Reliqui sex Magi hoc ignorantes, & de puero dubitantes, per mulierem cubiculariam occulte tentare fecerunt, an aures haberet: & deprehensum est illum utraque carere. Cambyses enim pro crimine fecit illi abscindi. Quo cognito, Magi Hermeidem & fratrem ejus occiderunt, mittentes sortem, quis eorum sex regnaret. Sors autem talis erat: Cujus equus prius hinniret, illis euntibus ad templum, talis regnaret. *Darius* autem, unus ex istis sex, consilio *Zorobabel*, equo suo cum equa per noctem servato de mane hinniente, sublimatus est in regem, accepta filia Cambysis in uxorem.

DARIUS iste Magus, filius Ydaspis, quartus rex Persarum, coepit regnare anno quintæ ætatis LXVIII. & regnavit annos XXXVI, in cujus secundo anno, qui fuit LXX. captivitatis Iudaicæ, *Zacharias* coepit prophetare, & statim post eum *Aggeus*. Vovit autem Darius prius Deo, si rex fieret, Iudæos relaxare. *Zorobabel* autem movit regem votum id implere, quod & fecit, captivitatem relaxando, uti in *Esdra* VII. Tuncq; consummata est domus Domini XXIII. die mensis Adar, anno Darii VII. & completum est templum XLVI. annis: quia tantum tempus fluxit à prima licentia, quam dedit *Cyrus* usq; ad VII. annum Darij. *Iosephus* tamen addit adhuc tres annos, quibus peribalus & quædam alia templi facta sunt. A templi vero constructione sub *Salomone*, usq; ad istam restorationem fuerunt anni DXIII. ut dicit *Honorius*. Tunc summus sacerdos *Iesus*, filius *Josedech* erat Iudæorum, iste *Iesus* dicitur *Iosue* II, *Esdra* XII. *Darius* autem cum nuptias filia regis Scythæ-

Scytharum petitas non obtineret, bellum eis intulit, armatisq; DCCM. Scythium ingressus, amissis LXXX millibus refugit. Inde Athenienses invadens, cæteros amisit. Cum autem rursus bellum instauraret, mortuus est in via. Apud Macedones regnavit Alexander annos XLIII. Tunc floruerunt Philosophi *Democritus, Anaxagoras, Heraclitus* tenebrosus, *Epicurus*: & obiit Pythagoras anno Darii XXIII.

XERSES regnat annos XX. Cœpit à reædificatione templi A. XXIX. ætatis quintæ CV. Iste Xerxes bellum *Atheniensibus* parans, cum innumerabili ac incredibili populo, utpote ad mille millia pugnatorum, MCC. naves rostratas, & ad 3000 navium oneratarum Regem Spartanorum invasit. Cui Leonida rex Spartanorum cum paucissimis i. e. quatuor millibus, occurrens in locis artis, triduo pugnavit sic, quod tandem Leonida dicente suis: Pugnite fortiter, hodie cum inferis cœnaturi, simul omnes utrinque perierunt, solusq; Xerxes uno comitatus cliente vix evasit: sicque Xerxes infeliter pugnans occisus est à suo præfecto Artabano. Sicque sub duobus istis præcedentibus regibus de illius tantum regni visceribus decies novies centena millia capta reperies vel occisa. De hoc Xerxe dicit *Trogus Pompejus* lib. II. Primus in fuga, postremus in prælio. Artabanus autem regnavit mense VII. Tunc floruerunt Poëtæ: *Pindarus, Sophocles & Euripides*; Item Philosophi: *Diagoras, Protagoras, Empedocles, Themistocles, Parmenides*; Item *Aristarchus* Tragœdicus, & *Gorgias* Rhetor, qui librum pulchrum de concordia Græcis composuit, sed Melanthius eum derisit dicens: Hic nobis de concordia præcipit, qui se & uxorem cum ancilla, tres tantum in una domo, concordare non potest. Uxor quippe cum ancilla castissimum virum cotidianis * jurgiis exagitabat, ut ait *Hieronymus* lib. I. contra Iovin. Nobiles etiam Romani ex Fabia familia similiter omnes ad bellum profecti contravenientes penitus extincti sunt, uno tantum

* virgis
C.L.

ARTAXERSES Macrochir cognominatus, i. e. *Longimamus* qui servos Dei dilexit, regnum suum optime rexit, & regnavit annos XL. Cœpit anno quintæ ætatis cxxv. Versus:

*Longimamus dictus Artaxerxes orbe refedit,
Sceptraque Iudaica tunc Esdras cuncta refecit,
Nam gens Chaldaica scripta cremavit ea.*

Esdras autem missus ab eodem rege in Judæam anno regni ejus VII. scriba velox de tribu Aaron, legem combustam à Chaldæis tanquam alter Moyses renovat: Literas quasdam Hebraicas invenit, & scribere docuit à dextris in sinistram, quia prius ab ante retro scribebant, sicut aratores arant. Post illum missus est pincerna regis Artaxerxes alias dictus *Neemias*, anno regni illius XX. qui & præfuit populo post Zorobabel, quasi Princeps & dux. Post istos autem, usque ad Johannem Baptistam, non surrexit Propheta in Israël, excepto Jesu Sirach. Anno istius regis XIII. census in urbe habitus est, & inventa sunt civium capita cxx. millia. Tunc & *Lucius Quinctus*. Dictator factus est, qui agrum IV. jugerum possidens, manibus suis colebat. Is ab opere arandi sudore deterso togam prætextam accepit, & cæsis hostibus victor rediens, reversus est ad agrum. Tunc Pontifex erat Judæorum *Eliasib*, filius Joachim, annos xxxi. Anno regis istius XIV. ab urbe condita cccii. *Decemviri* à Romanis creati sunt, & cessat Consulatus. Sed propter Appium Claudium, unum ex decem, qui virginem stupravit, sequenti anno sunt ejecti: & *Pompilia Virgo Vestalis* de stupro accusata, viva fuit defossa. Tunc & leges Atheniensium Solonis in Latinum translatae, decem tabulis expositæ sunt, quibus Romani duas addidere, & sic duodecim tabulæ nominatae. Post mortem Longimani regnat **XERSES** filius duobus mensibus, & post eum *Sogdianus* menses VII.

DARIUS Nothus, decimus Persarum regnavit annos XIX. Cœpitq; anno ætatis quintæ CLV. Hic est *tertius Darius*,

G

nam

nam primus fuit Medus, avunculus Cyri, secundus Magus filius Ydaspis. Anno tertio Darij fuit terræ motus magnus in Sicilia, æstuante *Ætna* monte, cum detrimento villarum & agrorum. Atheniensium quoque reliquias pestis miserabiliter invasit. *Horestes* regnavit apud Macedones tribus annis, & cœpit anno Darij xviii. Lacedæmonij condiderunt mirabile theatrum, quod inter septem mirabilia mundi ponitur, de uno monte marmoreo ita sculptum, ut omnes cellulæ & muri ex uno lapide facti sint, totumque theatrum super septem cancos de lapide sculptos appenderet, & nemo in gyrum tam secreta cum aliquo loqui poterat, quin omnes in habitaculo isto audirent ubique. Helinandus. Sub hoc Dario recessit Ægyptus à Persis, & rursus cœpit Ægyptiorum Dynastia. Idem Darius morte sua Athenienses expugnavit, duos filios relinquens Cyrum, qui pro regno contendens, interfectus est à fratre *Asvero*. *Plato* Philosophus & magister Aristotelis nascitur anno xliiii. *Socratis* magistri sui. *Alcibiades* Socraticus, ab Atheniensibus suis convitiis fugatus, per fugit ad hostes Lacedæmones, & ab eis benigne susceptus est. *Eudoxius* Astrologus floruit & *Ypocras*. *Judas* erat Pontifex Judæorum annis xxv.

ASSWERUS *Artaxerxes Memnon*, filius Darij, regnavit annos xl, ab India usque Æthiopiam, super cxxvii. provincias, cœpitque anno quintæ ætatis clxxx. Sub hoc fuit historia *Hester*. Justinus & Trogus dicunt eum habuisse cxv. filios. Anno ejus x. Græci cœperunt uti xxiv literis, cum antea tantum haberent xvi. Et sequente anno Socrates venenum bibens obiit, quia Deos colere noluit. Anno ejus quarto cœpit regnare *Amyntas* apud Macedones, & regnavit annos vi., & post eum *Arcaus* annis duobus, quem secutus est alter *Amyntas* apud Macedones, & regnavit annos xviii. Item *Alexander* annum unum, & post eum *Ptolemaus* annos iv. Inde *Perdicca* annos vi. Ab urbe condita anno cccxxxviii. Vejentanis rebellantibus

bus Romanis, *Furius Camillus* Dictator factus, contra ipsos missus eos vicit, & civitates diu obsidens cepit. Commota autem contra eum invidia, quasi prædam male divisisset, expulsus est ab urbe; & statim anno Assveri xviii. Senones Galli Romam invaserunt anseris clangore deprehensi. De quo *Ambrosius* lib. v. Exaem: *Merito debes anseribus Roma, quod regnas: Dij tui dormiebant, & anseres vigilabant. Illis potius debes sacrificare, quam Iovi.* Camillus prædictus à Romanis expulsus supervenit in adiutorium, Gallos contrivit, aurum & omnia quæ coeperant eis abstulit, & urbem ingressus appellatus est *secundus Romulus*. Assverus autem anno regni sui xii i, præcepit per Legatos universam Græciam ab armis discedere, & in pace quiescere. Tunc flourerunt *Xenophon* Philosophus, *Diogenes* Cynicus, *Archita* Tarentinus & *Speusippus*. Anno etiam Assveri xxiii i. magnus *Aristoteles* Philosophorum princeps, agens annum xviii. audivit Platonem.

ARTAXERSES *Ochus*, dictus etiam *Cyrus*, filius Assveri regnavit annis xxvi. cœpitq; ætatis quintæ anno ccxxv. Reduxit Ægyptum ad Persas, sicq; Sidone, Ægypto, Syriaque subactis, plurimos Judæorum, quos Salmanaasar captivaverat, juxta Caspium mare coëgit habitare. Nam Pontifex Judæorum *Johannes*, qui & *Jojada*, filius Judæ, fratrem suum *Jesum* interfecit, propter quod, *Vagosus* dux Ochi, qui *Jesum* dilexit, templum violavit, & regem induxit, ut Judæos sic tribularet, Anno Ochi x. *Philippi* regis Macedonum vi. & *Nectanabi* regis Ægypti xi. anno ætatis quintæ ccxxxv. natus est *Alexander Magnus*, cujus pater *Philippus*, ut putabatur, regnavit annis xxv. Cepit Bisantium urbem Spartanorum, multisque bellis feliciter gestis, dum inter duos Alexandros, filium videlicet & generum, filiæ suæ nuptias magnifice celebraret, à quodam nobili, nomine *Pansania*, dolo necatur. Anno Ochi xxi. *Plato* moritur, cui successerunt *Apuleius* & *Speusippus*, nepos *Platonis* ex sorore.

Tunc etiam floruit *Hermes Aegyptius*, *Demosthenes* Orator, *Aristides* Rhetor, *Termegistus*, *Plotinus*, & *Isocrates* Orator, qui XCIII. agens annum composuit opus ardentis spiritus plenum, ut dicit Valerius lib. VIII. Ab urbe condita cccclxv. pro duobus Consulibus facti sunt Romæ Tribuni militares, quorum potestas post tres annos cessavit, rursusq; Consules facti sunt. Tunc mortuus est *Camillus*, cui honor ut Romulo delatus est. Legati Carthaginensium cum Romanis foedus inierunt. Tunc & *Ariminum* & *Beneventum* urbes conditæ sunt, & clxx. matronæ damnatæ sunt propter potionem intoxicatam, quam maritis suis paraverunt.

ARSAMUS vel Arses Ochi filius, quem Justinus in Chronica non numerat inter reges, sed statim post Ochum ponit *Darium*, regnasse scribitur VI. annis. Versus:

Post Ochum regem fuit Arsamus impius haeres

Arsamus interit, Darius fit regius haeres.

DARIUS *Arsami* filius per omnia laudandus, regnavit annis VII. coepit anno ætatis quintæ cclxvi. Ille tributum postulat ab Alexandro Magno, sicut recepit à patre suo Philippo, scribens se regem regum, consanguineumque Deorum, & Alexandrum servum suum. Ob hoc invasit eum.

ALEXANDER cognominatus *Magnus*, natus *Olympia*, non Philippi, sed *Nectabani* Magi, regisque *Aegyptiorum* filius, *Philippo* Patri putativo suo successit in regnum *Macedonum*, Anno ætatis quintæ cclxii. Versus:

Nectabanus rex atque magus doctissimus ipse

Prius Alexandri doctior fuit atque magister:

Imo pater pueri matre latentia fuit.

Mater enim putabat se ab idolo *Hammonis* concepisse, propterea Alexander dicitur filius *Hammonis*. Compositis igitur rebus in Græcia, & ubique inter eos pace facta, dum esset viginti annorum, paucis assumtis, sc. xxxii. peditum & vii. equitum millibus, ac

CLXXX. navibus, mundū domiturus, regnum Darij bello vexavit. Cui *Darius* cum exercitu 600000 militū occurrit, & superatur. Rursus vero instaurato bello, non solū *Darius* cū populo vincitur, sed & mater & soror cū puerulo abducuntur. Dum rursus pugnent, vires Persarum penitus concidisse feruntur, *Darius*que multis confossus vulneribus, semivivus à suis relictus in via. Quem *Alexander* adhuc vivum reperiens, honorifice sepelivit, posteaque totius Orientis victoria potitus, regnum Persarum, quod stetit annis cexl. transfudit ad Macedones, sive *Saxones*. Dum autem duodecim annis regnasset, juxta tempus per simulacrum Solis & Lunæ præfixum, insidiis *Cassandri* ministri sui veneno perijt, anno vitæ suæ xxxii. secundum *Hieronymum* super *Danielem*. Ab hoc usque ad nativitatem Christi, computantur anni cccxxvi. De hoc dicit *Galterus in Alexandrio*, si-
ve libro de vita *Alexandri*:

Humani generis à conditione notavi

Vsque triumphantis ad bellica tempora Magni.

Annorum summa, bis millia bina leguntur,

Bisque quadringenti decies sex bisque quaterni

hoc est, ab *Adam* III millia dccclxix. *Isidorus* dicit lib. x. Etymol. de portentis: *Alexandro* creatum est ex quadam muliere monstrum, quod superiores partes hominis habuit, sed mortuas, inferiores vero diversarum bestiarum, sed viventes; significans repentinam regis interfectionem. Supervixerant enim deteriora melioribus. Similiter *Xerxi* regi vulpis ex equa creata, *Solvi* regnum suum portendit. *Ibidem*. Epitaphia de *Alexandro* Magno;

Hic jacer infectus sub saxi segmine rectus,

Magnus & excellens de celso numine pollens,

Constans natura certus de morte futura,

Fervidus in bellis, rebellibus atque superbis,

Mitibus & mitis eras hic sine crimine litis.

*Munera larga dabat, viventia cuncta domabat,
Victor non victus, rex regum culmine dictus,
Magnus Alexander, cui perfidus ille Casander
Toxica mandavit, mortem subitamque paravit.*

Item *Demosthenes*, docens elationem fugiendam, dicit in persona Alexandri sic:

*En ego qui totum mundum certamine vici:
Victor Alexander, vincor in hora brevi.
Omne tenens regnum cuncto dominabar in orbe,
Nunc me non teneo, nec mea regna valent.
Reges sternebam, me mors durissima stravit,
Omnia mactabam, mactator & ipse miser.
Omnia tollebam, me mors tulit omnia tollens,
Me vermes rodunt, vermis & ipse fui.
Æthereum culmen griso mediante petivi
Nunc cum tartareis infima tango reus.*

Mortuo igitur Alexandro, licet ipse Monarchiam in nullum transferret, ne quis ei par apud posteros legeretur, sed XII. familiares & socios successores regni constituisset: hæc tamen non stetit institutio, nam diversi in diversis partibus post eum regnaverunt inter quos erant quatuor principales. de quibus infra, Alexander autem rex Epirotarum avunculus Alexandri Magni, dum eum regnandò vellet imitari, à Lucanis & Brutijs occisus est.

Saxones, dicti prius Macedones, in exercitu Alexandri M., quos apud montes Caspios, tanquam sibi fideliores, ad custodiam patriæ reliquerat, audita morte Alexandri, perpendentes odium incolarum, per terram redire in Macedoniam nolentes, CCC. navibus se mari Caspio commiserunt, & diu navigantes, XVII. earum intrabant per Pruciam, XII. per terram Rugen, & XXIV. naves Albim applicuerunt, & terram, quæ nunc *Saxonia* dicitur, obtinuerunt, *Slavis*, quos Dörinck, quasi inutiles nomina.

minabant etiam expulsis, terram etiam eorum, quæ adhuc dicitur *Thuringia*, possederunt. Et quia ipsi de quodam loco, qui *Saxum Marpesie* dictus est, circa mare Caspium egressi sunt, deinceps *Saxones* appellati sunt, & in vulgari *Sassen*. Et inde apud ipsos cultellus acutus *Shaf* appellatus est, sicut adhuc apud *Westvalos* novacula, qua pili raduntur, dicitur *Shaf* / & vulgare est *Shassen* / i. e. radere novacula: Et in lingua *Frisonica* cultellus vulgariter dicitur *Shaf*. Quod etiam *Saxones* à *Macedonibus*, seu *Græcis*, traxerint originem, potest ex hoc apparere, quod *Saxones* inter omnes gentes magis concordant cum *Græcis* in prolatione vocum. Verba enim collidunt seu frangunt in palato, sicut *Græci*; non in gutture, sicut *Hebræi*; nec dentibus, sicut *Itali* & *Hispani*. Et est hodie experientia, si loquitur *Græcus*, *Græcum* sonat audienti, non intelligenti, quam *Saxonicum*. De iisdem etiam navibus creduntur venisse *Swevi*, sic nunc dicitur, à monte *Swevo*, quem primo in *Teutonia* incoluerunt, licet etiam tunc fuissent *Saxones*, sive *Macedones*. Vnde *Lucanus*: *Fundit ab extremo flavos aquilone Suevos.*
De iis etiam *Panttheon*:

Nunc bene procedo cum tempora Saxonis edo.

Saxo velut credo primo fuit ante Macedo.

Regis Alexandri miles ubique fuit.

Rege diem functo, tulit à Babylone meatum,

Circuit Italiam, ratibus veniens Arelatum.

Inde per Oceanum Britannica littora transit:

Flandria pertimuit, sed nec sine clade remansit:

Wesera Saxonica terminus ejus erit.

Respice tu lector, qui regno natus avorum

Non tunc Saxonicum fuerat cognomen eorum

Ipsæ brevis gladius apud illos Saxa vocatur,

Vnde sibi nomen aliis peperisse notatur,

Vndique Saxonibus dum mors occulta paratur,

His

*His tunc cultellis vita redempta datur.
Saxo suo more cultro defendit honorem,
Hostibus ingeritur audacior ipse leone,
Genis honorata viguit victoria late,
Nam quoscunque placet superant solita probitate
Quod loquor ecce patet, subdita terra jacet.*

Hæc Pantheon, addens :

*Arva Thuringorum dum forte Macedo capescit.
Prælia compefcit, simulans quasi prælia nescit.*

PTOLEMÆUS SOTER Lagi filius post mortem Alexandri Magni primus regnavit Alexandria in Ægypto, anno ætatis quintæ cclxviii. & regnavit annos xl. Et tunc *Philippus Arideus*, frater Alexandri Magni regnavit apud Macedones annos vii. & post eum *Cassander* annos xix. *Lisimachus* tunc tenuit Lydiam Thraciam & Hellespontum. *Seleucus* regnavit in Syria & Babylone, *Antigonus* in Asia minore, quod tamen regnum cito devenit ad progeniem Seleuci. Nam *Demetrius*, qui regnavit annos xvii. post Antigonum, victus tradidit se cum regno Seleuco. Seleucus dictus *Nicanor* regnat utrobique, scilicet Syriæ & Asiæ, xxxii. annis. Cœpit autem post mortem Alexandri annis xii i. Ipse condidit urbes, *Laodiciam*, *Beroeam*, *Apamam*, *Pellam*, *Antiochiam*, *Seleuciam* & *Edissam*, & in urbes istas Judæos transtulit, eis & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens. *Ptolomæus* regno suo adiiciens prius *Syriam*, volens etiam addere *Judeam*, ascendit Hierusalem iii. anno regni sui, die sabbathi, sub simulatione Deo sacrificandi, Judæis nihil hostile suspicantibus, eos captivos abduxit, & distraxit in nationes. Et hic inchoatur primus Machabæorum. *Onias* pro summo Pontifice successit filius ejus *Simon* dictus *Iustus* propter ejus clementiam xvi. annis; cui successit frater ejus *Eleasarus* pro filio adhuc parvulo, qui dictus est *Onias*, anno Ptolomæi sexto, Romani redigunt *Samnites* in servitu-

tem

tem ab urbe condita ccccxxxvi. qui diu contra eos erant præliati, scilicet per annos LIX. Et tunc capto Pontio eorum re-
 pe, per Fabios patrem & filium finitum est bellum, in quo Sam-
 nitum xxiii. millia capta, ccl. millia cæsa leguntur. Samni-
 tes erant medij inter Campaniam & Apuliam, & vocati sunt
 postea Beneventani, & civitas Beneventum, quæ prius dicebatur
 Maleventum. Hi quandoque Romanos in tantum oppresse-
 runt, ut in potestate haberent, an occiderent, an captos in ser-
 vitudinem redigerent. Nullus hostis Romanis crudelior erat.
 Tunc fuit Theophrastus Philosophus, successor Aristotelis, qui
 pulchrum librum scripsit de nuptijs. Fuit & Menander Comi-
 cus Poëta, & Palemon perditæ luxuriæ adolescens. Pyrrhus re-
 gnavit apud Macedones & cum Tarentinis pugnavit contra
 Romanos, & responsum accepit ab Apolline, ut dicit Augusti-
 nus III. de Civ. Dei: *Dicote Pyrrhe Romanos vincere posse.* Ambi-
 guum enim responsum edidit, ut è duobus quicquid accide-
 ret, ipse divinus haberetur. Contra istum missus est à Roma-
 nis dux eorum Fabricius, cui medicus Pyrrhi promisit, se Pyr-
 rhum intoxicaturum, si aliquid sibi polliceretur. Quem Fabri-
 cius vincitum reduci iussit, Pyrrhoque dici, quæ contra eum
 medicus spondidisset. Tunc Rex Pyrrhus admiratus, dixisse
 fertur: *Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate, quam sol à cur-
 su suo, potest averti.* Ante illum Pyrrhum, Populus Romanus
 nec auro, nec argento, signato fuit usus. Romæ enim non
 fuit aurum, nisi admodum exiguum. Unde à Gallis capta ur-
 be, ut pax emeretur, non plus, quam pondo solvere potuerunt.
 Româ etiam tempore paupertatis nusquam erat locus sancti-
 or, nec bonis exemplis ditior. & quanto rerum minus habuit,
 tanto minus cupiditatis habebat. Divitiæ luxuriam & ava-
 ritiam induxerunt,

PTOLOMÆUS PHILADELPHUS, filius So-
 ther, cœpit regnare in Ægypto anno v. ætatis cccvii. & regna-

H

vit

vit annos xxxv. Iste studiosus, dives & bonus, cum in Bibliotheca sua Alexandria haberet Lxx. millia librorum, quia percepit, Judæos divinam legem habere, scripsit Pontifici Eleazaro, ut sibi legem Dei ex Hebræo in Græcum juberet transferri. Qui protinus Lxxii. interpretes ipsi transmisit. Isti plene legem veterem de Hebræo transtulerunt in Græcum, ut dicit *Comessor*. Illorum Lxx. unus legitur fuisse senior ille *Simeon Justus*, qui puerum *Iesum* accepit in ulnas suas. Cumque lex ista per istos sic translata fuisset, dictus Rex Ptolomæus in signum gratitudinis omnes Judæos ccc̄ccc̄cc̄ccc̄, captivos in Ægypto, liberos abire permisit, vasa votiva cum candelodiis magnis Pontifici transmittens.

Punicum bellum post mortem Pyrrhi sic coepit, quia Tarentini poposcerunt auxilium Carthagenensium contra Romanos. Inde est ortum bellum *Punicum*, sic dictum, quod cum *Punicis* i. e. *Pænis* seu Afris gestum est. Et primo bello, quod duravit annos xxiii, præfuit *Marcus Regulus* Athilia, de quo dicit *B. Augustinus* primo de Civ. sic: *Inter omnes laudabiles, & virtutibus insignibus illustres, non præferunt Romani Marco Regulo meliorem, quem nec felicitas corruptit, nec infelicitas fregit. Manasses* Pontifex Judæorum erat annos xxxii. *Ennius* Poëta Tarentinus floret. *Crates* Philosophus magnum pondus auri projecit in mare, dicens: *Abite pessima divitiæ; ego vos mergam, ne mergar à vobis.* *Stilbontis* erat auditor. *Archestylas* floruit, à quo coepiteorum secta, ut ait *Augustinus*, qui dicunt, *nos nihil scire, sed omnia esse incerta.* *Cleantes* & *Chrysippus* similiter floruerunt, & *Zenon* Stoicus obiit.

PTOLOMÆUS EVERGETES regnavit super Ægyptum annos xxvi. frater fuit *Philadelphus*, Carthagenenses pacem petierunt & obtinuerunt hac conditione, ut trium millium talentorum pondus annuatim per xx. annos solvant Romanis, pro expensis Siciliam & Sardiniam, quas tunc occupaverant

verant, dimittendo. Tempore istius Ptolomæi Galli contra Romanos circa Aretium bellum instaurant, & vincunt, & fuerunt in exercitu Romano LXXX, millia armatorum, quorum tribus millibus interfectis, reliqui fugerunt. *Colossus* Rhodius terræ motu cecidit, unum de VII. miraculis. Fuit enim imago ærea CXXVI, pedum futilis.

PTOLOMÆUS PHILOPATOR cœpit in Ægypto anno v. ætatis CCCLXX, & regnavit annos XVII. Sub hoc gesta referuntur, quæ scripta sunt secundo Macchabæorum. Hunc vicit *Antiochus* Magnus rex Syriæ, qui & Iudæam subjugavit, & LX. millia Iudæorum occidit. Iste Antiochus congregavit exercitum incredibilem contra filium Philopatoris, ut dicit *Hieronymus* super Danielem. Idem contra Romanos duxit armatorum XXX. millia, cum curribus falcatis, & elephantis, & victus à Scipione, filios suos *Seleucum* & *Antiochum* obsides dedit. Anno ab urbe condita MDXXXIV. inchoatum est secundum Punicum bellum, Romanique Lucio Æmilio & Paulo Publico Cos. contra Hannibalem infelicissime dimicaverunt in Apulia, ubi pene Romanis Romanæ spei vires perierunt. Nam in ea pugna CCXXX CCXXX CCXXX CCXXX. Romanorum interfecti sunt, Senatores XXX. capti vel occisi, *Hannibal* tunc in testimonium victoriæ tres modios annulorum aureorum Carthaginem misit, quos ex manibus interfectorum nobilium Romanorum detraxerat, ut dicit *Orosius*. *Hannibal* in Italia *Gneum* Proconsulem, & XI. Tribunos, cum XVII. millibus interfecit militum. Frater autem Hannibalis interfecit *Scipiones*. *Marcellus* autem Consul triduo continue cum Hannibale dimicans, de ejus exercitu octoginta millia interfecit, & Hannibalem cum reliquis fugere compulit. Et sequenti anno, idem *Marcellus* occisus est in Italia, ab eodem Hannibale. Tunc *Scipio Publius*, postea dictus *Africanus*, adolescens annorum XXVIII, imperium sortitus est in *Hispaniam*; qui mox in ultionem patris

partis & patrum *Carthaginem* Novam cepit, ubi stipendia magna validaque præsidia Campanorum & Pœnorum in auro & argento habebantur. Idem Tarentum expugnavit & *Hasdrubalem* Pœnorum Ducem vicit in Hispania. Tunc & *Capua* civitas Campaniæ capta est à Romanis, quæ tunc æqualis erat Romæ; atque tota Hispania in provinciam redacta. Hannibal cum Scipioni resistere non posset, rediens in Africam, venenum bibens mortuus est. Scipio, qui tanta bona fecit Romanis, exul moritur, iussitque ad sepulchrum suum scribi: *Ingrata patria, nec ossa quidem mea habebit.*

PTOLOMÆUS EPIPHANES, i.e. *Illustris*, quintus Ægyptiorum, regnavit annos XXIII, cepitque anno quintæ ætatis CCXC. Iudæam, & plurimas civitates Syriæ, & pugnavit contra Antiochum, quem vicit anno ejus XVI. Quem secutus est filius ejus *Seleucus* XII. annis. Iste Epiphanes obiit veneno interfectus à suis. Tunc *Antiochus illustris*, radix peccati, regnat anno regni Græcorum CXXXVI. I. Maccab. I. *Terentius Publius* Carthaginensis, comediarum scriptor, claret; cujus hoc legitur Epitaphium:

Natus in excelsis tectis Carthaginis alta

Romanis Ducibus bellica præda fui.

Descripsi mores hominum juvenumque senumque,

Hæc quicumque legit, ut puto, cautus erit.

Plautus Poëta Romæ moritur. Eloquentissimus fuit. Fecit Comœdias pulchras, de quibus hæc sunt: *Vis tibi honorem deferri, inter miseros vivito. Quisnam, ô stulte, mirum est, si te, qui novit, deficit, qui non novit, diligit. Insipientium atque improborum facilius sustine odium, quam colloquium. Nemini te nimis sodalem feceris. Tres edaces domus una non capit. Nemo sibi met arbitretur dici, quod nos populo dicimus.* Bellum tertium Punicum cæpit.

PTOLOMÆUS PHILOMETOR filius Epiphani & *Cleopatra*, sororis Antiochi Magni, cæpit regnare anno quintæ ætatis

etatis CCCCXV, & regnavit annis XXXV. Hunc *Antiochus*, superans Iudæos oppressit. Hic contigit VII. fratres cum matre compelli contra fas ad esum carnis porcinæ: II. Macchab. VII. Hinc renascitur regnum Iudæorum anno Ptolomæi i. filii XIX. Tunc *Antiochus* dictus *Cedices* regnavit in Syria novem annos, post *Demetrium Sotri*, quem *Triphon* dolo occidit, & pro eo regnavit. Qui *Triphon* etiam dolo cepit *Ionathan* fratrem Iudæ. *Demetrius* autem, filius *Demetrii*, expugnavit *Triphonem*.

PTOLOMÆUS EVERGETES secundus, Ægyptiorum VII. regnavit annos XXIX. cœpitque anno *Ionathæ* 14. Tunc *Antiochus* *Griphus*, *Syriæ* præfuit XII. annos, qui obsedit *Hierusalem*. Quamobrem filius *Simonis* *Iohannes Hircanus* aperuit duos de octo loculis sepulchri *David*, & sustulit de eis plus quam tria millia talentorum, deditque CCC. *Antiocho*, de reliqua pecunia primus instituit *Xenodochia* pauperum in *Hierusalem*. Idem *Samariam* captam solo æquavit, quam *Heredodes Seba* postea instaurans, *Sebasten* nominavit. Reliquit V. filios, quorum major natus *Aristobulus*, postea sibi diadema imposuit primus. Floruit *Lucius Actius* *Tragœdiarum* scriptor, & *M. Varro* *Philosophus* & *Poëta*. Bellum servile grave & atrox ortum est *Sicilia*. *Brutus* *Hispaniam* subegit *Romanis*.

PTOLOMÆUS PHYSCON, qui & SATHAR, cœpit anno V. etatis CCCCLXXX, & anno *Hircani* XV, regnavitque annos XVII, cuius anno XII. mortuus est *Iohannes Hircanus* filius *Simonis* *Maccabæi*, qui relictis quinque filiis, horum nullum credens sufficere ad regendum populum, præferit uxorem suam disertissimam. *Aristobulus* vero primogenitus matrem cum fratribus vincularit, imposuitque sibi diadema; sicque factus est primus Rex post captivitatem *Babylonicam*, tranfactis annis CCCCLXXV. & mensibus tribus à re-

ditu captivitatis. Regnavit autem tantum per annum unum, eo quod matrem fame peremerat. Post illum Aristobulum regnavit *Iamnaus*, dictus *Alexander*, frater ejus nequissimus, apud Judæos annis XXVII. & post eum uxor ejus *Alexandra* annis IX. Iste *Alexander* interfecit fratrem suum, & infra octo annos interfecit Judæorum seniorum mille, qui facinora ejus detestabantur & in plateis Jerusalem suspendit LXXX. viros, & eorum uxores & liberos necavit, & mortuus reliquit regnum uxori, sciens filios suos, *Hircanum* & *Aristobulum* Judæis esse exosos. Mater igitur regnans *Hircanum* primogenitum Pontificem declaravit & futurum regem, quia modestus erat: sed ea mortua *Aristobulus* contra fratrem movit arma. Et tandem concordaverunt, ut *Aristobulus* regnaret, & *Hircanus* sub eo quibusdam fungeretur honoribus. *Hircanus* autem ad *Aretam* regem Arabum confugit, & *Aretas* obsedit Jerusalem. *Pompejus* missus à Romanis contra Regem Armeniæ, cum audisset diffensionem fratrem in Judæa, ratus tempus esse, quo de facili Judæam poneret sub tributo, manu valida Judæam intravit. Territus itaque *Aristobulus* occurrit ei pecuniam pollicens, seque Romanorum pariturum imperio. Sed non motus ijs *Pompejus*, *Aristobulum* in custodiam collocavit, & irruentes Romani profanaverunt templum, cumque *Pompejus* Judæis imposuisset tributa, *Hircanum*que Pontificem declarasset, *Aristobulum* captivum duxit Romam, cum duobus filiis ejus *Alexandro* & *Antigono*, cumque toridem filiabus, *Alexander* vero filius *Aristobuli* ex itinere fugit, & magna collecta manu Judæam populabatur, & obtinebat munitissima loca. Missus est autem à Romanis, in Syriam *Gabinus*, sub quo & militabat *Marcus Antonius*, qui cum *Alexandrum* obsedisset, consilio matris *Alexander* se tradidit. Tunc *Gabinus* curam templi *Hircano* mandavit, gentem Judæorum in quinque conventus divisit, quasi per pentarchias Iudææ frangens superbiam.

PTOLO-

PTOLOMÆUS DIONYSIUS, frater Cleopatraz regnavit apud Ægyptum annos XXX. Cujus anno primo Syl-
la Romam obrinuit, & sequenti anno moritur. Hujus autem
tempore *Antigonus* filius *Aristobuli*, repetens patriam, juvami-
ne *Perfarum* cepit *Ierusalem*, & *Hircano* regi pariter & sacer-
doti nasum amputavit, ut sacerdotio foret indignus, juxta le-
gem *Moyfis*, & *Phaselum* fratrem incarceravit, qui se ipsum in-
terfecit. Propter quæ *Antigonus* à Romanis captus, securi
percussus est. Eo tempore *Antipater* *Idumeus* vir quidam no-
bilis & dives, procurator *Iudææ*, regi *Arabum* adfinitate con-
junctus est. Amicus etiam erat *Sabini* & *Marci Antonij*. Iste
Antipater mortuo *Pompejo* in clientelam *Cæsaris* sese contu-
lit, à quo Procurator *Iudææ* declaratus est, & post veneno obiit
in convivio, filios relinquens quatuor. Primus dictus est *Pha-
selus*, secundus *Herodes Aſcalonita*, tertius *Iosippus*, quartus *Phe-
reras*; filia autem ejus dicta est *Saloma*.

CLEOPATRA cœpit regnare in Ægypto anno *Hir-
cani* XVII. & regnavit annos XXIII. & conregnavit *Auguſto*
annos XV. *Julius Cajus Cæſar*, dictus est *Iulius*, quia fuit de pro-
genie *Iuliorum*, de semine *Æneæ*. *Cajus* proprio nomine, *Cæ-
ſar* à cædendis hostibus, vel quia cæsus est ab utero matris, à
quo omnes *Romani Principes Cæsares* vocantur. Hic est *Iulius*,
de quo legitur, quod ejus ductu undecies centena nonaginta
duo millia hostium cæsa sint. Quantum autem civilibus bel-
lis funditur, non est annotatum. Hujus filiam *Pompejus*, *Ro-
manorum* nobilissimus *Dux* & *Consul*, duxit uxorem. *Cæſar*
Gallos, *Teutonicos*, *Britones* cum cæteris, cum multo sanguine
Romanorum rededit in provincias. Inde enim dicta est pro-
vincia, quia procul victa. Condidit in *Gallia præſidium* no-
mine *Iuliacum*, quod vulgo dicitur *Jülfte* / ſitum inter *Coloni-
am* & *Aquisgranum* cum aliis multis. Cum ergo reverteretur
verſus urbem, negabatur ei debitus honor triumphi, eo quod
statu-

statutum sibi terminum quinquennij transgressus esset. Apud Ravennam igitur tunc socijs injuriam exponens, urbem fortiter aggressus est, & tandem urbe capta, Pompejoque cum civibus fugiente, ex ærario c10 c10 c10 c10 cxxxv. auri pondo, argenti vero prope 10cccc. protulit, & reversus ad suos per Alpes transit ad Alamannos, postulans ab eis auxilium, quos ante subjugarat. Pompejus vero gentes & Reges, quos in oriente subegerat, attraxit in auxilium. Ex omni igitur parte mundi sic vires contractæ, miserabilem pugnam commiserunt, in qua ceciderunt ex parte Cæsaris 4000. Centuriones, Pompejanorum 15000. Cæsa etiam sunt ibidem innumera millia nationum, quanta nullus crederet, nec antea quis audivit, ut scribunt, Svetonius *Orosius*, *Iulius Celsus*, & *Lucanus*, qui hanc materiam metricè persecutus est. Pompejus fugit in Ægyptum accepturus auxilia à *Dionysio* rege, quem Ægypto præfecit. Sed is fortunam magis, quam amicitiam secutus, Pompejum decollavit, caput cum annulo Iulio transmittens. Quibus inspectis Iulius flevit, & caput inundatum odoribus honorifice sepelivit, veniensque post in Ægyptum interfectores Pompeij puniebat cum Rege, regnum dans *Cleopatra*, sorori *Ptolomæi Dionysij*, ultimi regis. Tunc *Scipio* timens Iulium, *Cato* quoque cum cæteris, qui neci superfuerunt, seipfos venenis occiderunt. *Marcus* autem *Tullius Cicero* receptus est in gratiam, & per eum *Marcellus*, cum multis alijs nobilibus.

Sic IULIUS CÆSAR potentè Monarchiam assumens, imperavit annis quinque, cœpitque ab V.C DCCXXV, anno mundi c10. c10. c10. c10. cxvi. Dum autem rempublicam instaurare vellet: Romani eo conspirarunt contra illum, *Bruto* *Castroque* cum suis necis auctoribus, Senatùm ergo intrans, XXIII. cultris senatoriis confossus est. Obiit igitur Iulius, vir magnanimus, anno vitæ suæ LVI. quo nemo celerius scripsit, nemo velocius legit aut dictavit. Quaternas enim epis-
stolas

stolas quatuor scribentibus simul dictavit. Tantæ fuit bonitatis, ut quos armis subegerat, clementia vinceret. Hæc & multa alia de Cæsare narrant, *Orosius, Iulius Celsus, & cæteri.*

OCTAVIANUS Octavij senatoris filius, maternum genus ab *Æneæ* per familiam *Iuliam* sortitus, sororis Iulij filius, quem ille adoptavit in filium, cum proprium non haberet, anno VII. *Cleopatra*, Julio Cæsare mortuo, sumsit imperium, & statim anno ejus tertio *Antonius* movet contra eum bellum. Sed tandem pacificati sunt, & Octavianus dedit Antonio sororem in uxorem, dividens secum imperium. Regnavit igitur cum Antonio & Lepido XII. annos, & postea solus XLIV. *Lepidus* autem magister equitum factus, insolentia tumens, exilio relegatus est. *Antonius* autem qui Asiam & Orientem tenebat, *Artabanum* Armeniæ regem dolo cepit, vincitumque ad confessionem thesaurorum suorum coëgit, expugnatoque oppido, in quo erant thesauri, magnam abstulit copiam argenti & auri. Ideoque factus elatus, Cæsari bellum indixit sororem ejus *Octaviam* repudiando, & *Cleopatram* Alexandriæ reginam, ut regnum id consequeretur, duxit uxorem. Propter quod *Octavianus* Imperator contra eum bellum movens victoriam obtinuit, & prior *Cleopatra* velocissimis navibus fugit, moxque ornata venit ad Cæsarem, sperans eum, ut careros, ad libidinem allicere sua pulchritudine: sed ipse sprexit eam, jubens custodiri. Quæ ubi se ad triumphum intellexit servari, ex custodia lapsa juxta Antonium se locavit, qui seipsum jam gladio transvibraverat, admotisque ad venas brachij & mamillas serpentibus, quasi somno soluta est: Sicque per illam regnum adeptus, regnum simul & vitam perdidit *Antonius*. Ægyptus in provinciam redacta. Cæsar tunc ab oriente victor rediens, cum triplici triumpho ingressus est urbem, ductis ante currum cum alijs nobilibus, duobus liberis *Cleopatræ*, quorum unus *Sol*, alter *Luna* dicebatur; & præfecit tunc Ægypto *Cornelium Gallum* Poëtam insignem.

in signem. Tunc primum Cæsar salutatus est Augustus, & ex hoc loco quidam supputant primum annum suæ monarchiæ, & omnis Imperator ex eo scribit se *Augustum*, sicut à Julio Cæsare *Cæsarem*. Ille Augustus ædificavit *Tungrin* civitatem, quam *Octaviam* appellavit. *Cantabros & Astures*, ferocissimas Hispaniæ gentes, in quinque annis subegit. Indorum & Scytharum Legatos supplices, pacem rogantes, accepit. Tanto amore etiam apud barbaras gentes habebatur, ut plerique reges in honorem ejus, civitates ejus *Cæsareas* appellarent. Clementissimus erat erga cives, fidissimus in amicos; armis erat invictus, brevis staturæ, nigris capillis, eloquens valde & paululum impatiens: Quo non in bellicis felicior, nec in pace moderatior fuit. Leges aut novas protulit, aut malas correxit. Auxit & ornavit Romam, isto gloriatus dicto: *Vrbem latericiam reperi, marmoream reliqui*. Tempore hoc, die quadam, hora quasi tertia, circulus, quasi arcus cœlestis, ambivit Cæsarem Romam ingredientem, quasi sol monstraret, & eum clarissimum in orbe, & tempore ejus nasciturum, qui solem & mundum fecisset & regeret. Tres etiam soles exorti similiter in eundem orbem coierunt, significantes tres partes mundi, scilicet Asiam, Africam & Europam, uno regno Romanorum adunari, vel potius eum nasci qui trinus & unus esset in Deitate. Tunc etiam erant sub ejus imperio XLIV. legiones militum: unde milites multitudine feroces quosdam tumultus excitaverunt in populo. Cæsar ergo ingens animo, xx. millia eorum ex auctoravit, xxx. servorum Dominis restituit, vi. millia, quorum Domini non extabant, in crucem egit. Iam tunc præsignans nasciturum, quo superbientes reprimendi, & sui suo vero Domino restituendi essent; qui vero Dominum non recognoscerent, mortis supplicio punirentur. Iis diebus fons olei è taberna meritoria trans Tiberim de terra exundans, per totum diem largissime fluxit; significans, in Christi nativitate oleum sacri chris-matis in Ecclesiam indefi-

indefinenter emanare: agnusq; in medio sacro locutus est, designans Christum agnum Dei nasciturum, qui verbum suum mundo seminaret. *Herodes Aſcalonita*, alienigenæ filius Antipatris Idumæi, & Cypridis Arabicæ, primus ab Antonio Rex Iudæorum constitutus, confirmatur ab Augusto, anno regni ejus x. regnavit annos xxxv. In hoc completa est Prophetia Iacobi, quæ dicit: *Non auferetur sceptrum de Iuda: & Zacharias Pontifex de stirpe Abia Angelum vidit, & puerum Iohannem accepit.*

JESUS CHRISTUS Dominus noster, rex regum, & dominus dominantium, secundum carnem conceptus octavo Kal. Aprilis, natus est de virgine Maria die dominica, iix. Kal. Januarij, anno ætatis quintæ dxc. anno regni Augusti xlii. Ab urbe condita dcccxv, ab initio mundi secundum minorem numerum cii. cii. cii. dcccclxiii, & secundum *Eusebium*, *Beda* & alios, anno mundi dcccxcix. Unde *Beda*: *Vnum tolle, datis ad millia quinque ducentis, Nascente Domino, tot Beda dat protoplasta.* Puer Jesus octavo die circumcisus, l. die à parentibus delatus in templum, à *Simeone & Anna* benedictus, sedit in hoc mundo annos xxxiii. menses iii. *Magi* venere xlii. die Hierosolymam, ob quod *Herodes* necavit infantes, cum quibus & unum de filijs dicitur occidisse. *Sibylla* puerum in sole ostendit Cæsari, ideo Cæsar nec risu nec joco passus est se dominum postmodum appellari. *Maria* fugit in *Ægyptum* ubi ccc. l. idola corruerunt; unde *Comestor* dicit: Sicut in exitu filiorum Iſraël de *Ægypto* non fuit domus in *Ægypto*, in qua non jaceret mortuus, ita nec modo fuit templum, in quo non corruisset idolum. *Herodes Aſcalonita* obit anno Augusti xlvii, quem ultio divina tetigit, ut sibi vitam adimeret, *Archelao* filio suo regnum derelinquens. Jesus redit *Ægypto*. *Archelaus* qui ix. annis regnavit, dum populus clamat sibi tributa levare, vectigalia tolli, carceres aperiri, novem millia ex eis mandavit occidi. Ideo apud *Tiberium* accusatus, missus est in exilium *Vienna*, ubi

miserabiliter mortuus est. Et dicitur *Vienna*, quia *via Iebenna*. Reliquit filium, qui dictus est *Herodes Agrippa*, frater ejus erat *Herodes Antipas*, qui rexit annis xxiv. Augustus *Nolam* ingressus, obiit anno ætatis suæ lxxv, quem mortuum, senatus multis modis honoravit. Solis Eclipsis facta est.

TIBERIUS CLAUDIUS NERO, privignus Octaviani & adoptione filius, regnavit annis xxiii, prudens in armis & fortunatus, præclarus eloquio, cum modestia reipubl. præfuit. Dalmatiam redegit in potestatem Romanorum. Procuratores provinciarum vix unquam amovit, dicens se in hoc parcere plebi. Nam *procuratores*, ait, *tanto gravius dominantur, quanto brevius*: dans exemplum de vulnerato, cui dum quidam muscas saturatas abegisset, novas famelicas, dixit vulneratus, mihi adduxisti. Idem scripsit ad præsides: *boni pastoris jus esse rondere pecus, sed non deglubere*. Etsi autem primum esset frugalis, postea tamen gulosus factus, pro Tiberio dictus est *Biberius*, pro Nerone *Mero*. Dilexit Christianos, svadens Romanis, ut Jesus, qui tanta bona faceret, ut ex *Pilato* cognovit, pro Deo coleretur. Quod Romani renuerunt facere, eo præcipue quod Jesus paupertatem amaret, & solus Deus dici vellet, cum ipsi multos Deos colerent, & divitias amarent. Duo *Gymnosophista* venerunt Romam, quibus Tiberius caballos marmoreos fecit, qui locus & hodie dicitur *ad Cabalinos*. Terræ motu xlii. urbes in provincia Ephesiorum cecliderunt. *Ovidius* in exilio moritur, propter libros de amore damnatus ab Augusto. Cæsar enim licet per se esset incontinens, istius tamen vitij gravis ultor erat. Vnde & filiam suam *Iuliam*, in adulterio deprehensam, similiter relegavit. *Ovidius* autem moriens petivit ossa sua Romam deferri, cum hoc epitaphio suo:

*Hic ego, qui jaceo, tenerorum lusor amorum,
Ingenio perii Naso pœta mei,*

*At tibi qui transis non sit grave quisquis amasti
Dicere Nasonis molliter ossa cubent.*

Tetrarchia fiunt in *Judæa* & committuntur quatuor fratribus *Herodis*, qui rexit xxiii. annis, *Antipatri*, *Lysania*, & *Philippo*, qui *Panæaden* vocavit *Cæsaream Philippi*, & fuit tetrarcha *Ituræ* & *Traconitidis*. Cujus uxorem Rex *Arabum Aretas*, pater uxoris, *Philippo* abstulit, & *Herodi* dedit, tanquam majoris famæ & potentia. *Valerius Gracus* fit procurator *Judææ*, semper ad annum novum pontificem instituens, inter quos erat *Josippus* dictus *Caiphas*. *Valerio* successit *Pontius Pilatus*, & fuit Procurator anno *Tiberij* xii. *Iohannes* filius *Zachariæ* cœpit prædicare, anno *Tiberij* xv., à quo Dominus *Iesus* baptizatus, cœpit prædicare anno suo xxx, & in tertio anno crucifigitur, cum esset xxxiii. annorum & trium mensium. Tempore quoque passio- nis ejus *Eclipsis* maxima fuit, & dirupto velo, valvæ templi, quæ vix à xx. hominibus potuerunt aperiri, sponte patefactæ sunt. *Stephanus* lapidatur, *Saulus* convertitur, *Paulus* nominatus, *Damasci* baptizatus. *Jacobus* frater Domini, primo anno ascensionis Christi fit *Episcopus Hierosolymitanus*, seditque annis xxx. Scripsit epistolam canonicam. *Petrus* celebravit primam missam *Antiochia*, seditque ibidem septem annis. Prædicavit tum prius iv. annis in partibus *Orientis*. *Pilatus* jussu *Tiberij* relegatus in exilium, *Lugduni* seipsum occidit, anno domini xi. à cujus tempore *Judæis* nunquam furor seditionum, nunquam bella mortesque cessarunt, usque quo penitus à *Vespasiano* delati sunt. *Vitellius* post mortem *Pilati* fratrem suum *Alexandrum Tiberium* substituit procuratorem *Judæorum*. *Vitellius* *Syriam* regebat.

CAJUS CALIGULA, sic dictus à *caligis*, quibus natus in exercitu fuit coöpertus, regnavit annos iv. menses x. Sceleratissimus & pessimus fuit; plurimæque fecit, quæ non decet memoriæ tradi. Exclamasse fertur: *Vtinam populus unam cer-*

vicem haberet ! Hic primus diademate sibi imposito, dominum se iussit appellari, in Deorum numerum se referri, & ædes Jovis vocari *Novi Dei Cæii*. Senatores xxxv. & Equites ccc. ludendo fecit submergi. Cum autem adversus omnes ingenti crudelitate sæviret, occisus est anno vitæ suæ xxviii. Hic fecit statuas & imagines sub nomine suo in synagogis Judæorum erigi per *Petronium* Præfectum suum. *Herodes Agrippa*, filius *Aristobuli* fit Rex Judæorum à *Cajo*, qui primo anno sui principatus occiso *S. Iacobo* majore apprehendit & *Petrum*. Hic quadam die cultu regio præcedens ad populum acclamantem sibi laudes Dei, cum non dedisset gloriam Deo, tristem mortis nuntium bubonem videns, ad terram prostratus & ab Angelo percussus, suis fertur dixisse : *Ecce ego Deus vester, cui acclamastis*. Sic veribus consumtus exspiravit, anno vii. regni sui, & *Claudii* iii. *Herodes* autem *Anripas* Tetrarcha, qui *Johannem* decollavit, & passioni Domini interfuit, Romam venit cogente *Herodiade* uxore sua. Ipsa enim, quia vidit *Herodem Agrippam* fratrem suum à *Cajo* regem factum, coepit exprobrare marito *foecordiam*, dicens : *Cum Agrippam ex privato fecerit regem, non est dubium, quin te ex Tetrarcha provehat ad majora*. Profectus igitur Romam, accusatus vehementer de avaritia & alijs malis, privatus est Tetrarchia, & exilio relegatus. Quem *Herodias* secuta pariter perierunt. *Philo* genere Hebræus claruit. *Matthæus* Evangelium primus scripsit Hebræis Hebraice, anno Domini lxx. *Colonia* conditur, ab *Agrippa Agrippina* nominata.

CLAUDIUS avunculus *Cæii*, filius *Drusi*, qui privignus fuit *Augusti*, & apud *Maguntiam* habet monumentum, regnavit annis xiii. mensibus vi. *Britannis* bellum indixit, & triumphavit anno imperij sui iv., & *Orcadas* insulas Romano adjecit imperio. Libidinosus, & hebes erat. Primo videbatur mitis imprudentibus, sicque factus est Imperator. Svasu ergo uxoris suæ *Britannicum* filium suum, quem in *Britannia* genuit, exortem

exortem faciens, filium filiae Neronem constituit successorem. Uxor autem ejus Agrippina soror Caii, & mater Neronis, privignum suum Britannicum primo, deinde ipsum maritum extinxit veneno. De Claudio scripsit *Seneca* librum, qui dicitur *Ludus Senecæ*. *Marcus* scripsit Evangelium, passus Alexandriae anno LXIII. Divisio Apostolorum facta est. Fames Romæ facta est, quam *Agabus* prædixit. Unde Imperator Romæ populi convicijs & panum fragminibus infestatus, vix furiam plebis evasit. In diebus azymorum xxx millia Judæorum cæde prostrata sunt seditione vulgari.

PETRUS Apostolus, filius *Iohannis* tenuit cathedram sacerdotalem in terra sancta quatuor annis, ubi primam missam celebravit. Deinde Antiochiæ cathedram Episcopalem VII. annis. Deinde fit Episcopus Romanus, sedens annos xxxv. menses VII. dies VIII. Ordinavit Episcopos VII. Presbyteros x Diaconos VII. quos misit in orbem seminare verbum Dei: inter quos erat *Ioseph*, ab *Arimathia*, qui prædicans in Anglia multos convertit. *Timotheus* venit Bardewic, ubi & multos Saxonum convertit. *Judas* venit in Angliam, & cum *S. Ioseph* & alijs, convertit regem cum tota familia. *Eucharis*, *Maternus* & *Galerius Treverim*, propter quæ hæc urbs *Trium vir* nominatur. Maria virgo assumitur secundum aliquos. *Epiphanius* dicit: Maria vixit xxxiii. annos post Christi ascensionem. In *Speculo* dicitur: anno secundo Domini fuit assumpta *Pantheon* dicit:

*Iam quinquagenis transactis virginis annis
Spiritus & corpus transit ad Dominum.*

Felix fit Præses Samariæ & Galileæ, qui delevit *Aegyptum*, qui Judæos seduxit.

NERO DOMITIUS regnavit annis XII. mensibus VII. anno Urbis conditæ DXXIX, in principio bonus, in fine nequam: de quo Trajanus dicere solebat: *cunctos principes longe distare à Neronis quinquennio*. Ipse magnam partem senatus

tus

tus interfecit. Fecit patricidia multa, uxore, matre, fratre, magistroque interemis. Romam incendit, ut quale fuisset Trojæ incendium videret. Persecutionem primam intulit Christianis anno ejus x. Propter hæc & alia à Romanis destitutus, hostis publicus judicatur. Nihil omnino valuit in re militari. Inter alia Romani regni detrimenta Britanniam pene perdidit, quam Claudius subegit, ut dicit *Beda* in gestis Anglorum Saxonum. Anno vitæ suæ xxx Romam fugiens seipsum interfecit, à lupis devoratus. Hujus frater *Granus* construxit in Germania locum, quem *Carolus M.* postmodum vocavit *Aquigranum*. *Festus* fit præses post *Felicem*, occisus à Teutonicis propter avaritiam suam. Ab hoc *Paulus* appellat Cæsarem, veniens Romam cum S. Barnaba. Festo succedit *Albinus*. *Jacobus Minor* lapidatur, & frater ejus *Simon Zelotes* substituitur. *Marcus* Evangelista discipulus Petri patitur Alexandriæ, cui successit *Anianus*. *Matthias* Apostolus lapidatur, & XLVII, martyres à B. Petro baptizati, coronantur. Hoc etiam tempore passi sunt *Apolinaris*, *Nazarus*, *Celsus*, *Gervasius*, *Prothasius*, *Processus*, *Martinus*, *Felix*, & *Constantia*. Terræ motus Romæ fuit, & Asiæ tres civitates ceciderunt. Poëtæ floruerunt *Juvenalis*, *Persius*, *Statius* & *Seneca* Cordubensis, magister Neronis, necatus ab eodem. *Petrus* crucifigitur, & *Paulus* decollatur. *Florus* successit Albino in Judæa. *Colossæus* erigitur Romæ, habens altitudinis pedes CVIII. Sub Nerone Judæi, Romanis rebellantes, in multis partibus sunt occisi.

GALBA, nobilitatis antiquissimæ Senator, cum esset GLXXIII. annorum, assumtus est ad imperium. Milites suos ita tractavit, ut alter diceret ad alterum; *Disce militare, Galbas venit*. Mense VII. imperij sui interfectus est infidijs *Ortonis*, Lucij familiaris, & consimilis in moribus Neroni, qui regnum arripens, fugatus à *Vitellio*, se ipsum occidit, mense IV. regni sui. *Vitellius* autem à Germanis factus Imperator, nimis sævus, cum

Sabinum

Sabinum fratrem *Vespasiani*, cum multis alijs interfecisset in *Capitolio*, comprehensus à militibus *Vespasiani*, projectus est in *Tiberim*, regni sui mense VII. Sic isti tres successive imperaverunt anno uno, mensibus VI.

LINUS natione *Tuscus* sedit annos X. menses III. dies XIII. Constituit, ut mulieres velato capite intrent *Ecclesiam*. Martyrio coronatus juxta *S. Petrum* in *Vaticano* sepultus XIII. Kal. Octobr. *Ignarius* fit *Episcopus Antiochenus*, de quo in *Chronicis Hieronymi* legitur. *Lino* succedit **CLETUS**, qui & **ANACLETUS**. In *Ecclesiastica Historia* quam *S. Eusebius* scripsit, non fit mentio *Cleti*, sed tantum *Anacleti*. **CLETUS** natione *Romanus* sedit annos XI. menses V. dies XI. ordinat XXI. *Presbyteros*, sepultus juxta *B. Petrum*.

VESPASIANUS dum cum filio suo *Tito* à *Nerone Romano* missus *Hierusalem* obsideret, audita *Neronis* morte, factus est *Imperator* à militibus ibidem, obscure quidem natus, sed militari virtute præcipuus, & optimis Regibus comparandus. *Offensarum* & *inimicitiarum* immemor, convicia in se dicta leviter tulit. Relinquens ergo *Titum* in *obsidione*, redijt *Romam*, imperans annos XI. *Iosephus*, qui & *Iosippus*, *Historicus* & *Dux belli*, comprehensus, eum esset interficiendus, prædixit *Vespasiano* mortem *Neronis*, & eum imperaturum, sicque servatus ad vitam, scripsit de *Bello Iudaico* cum multis alijs. Hoc tempore *Christiani*, qui fuerunt in *Ierusalem*, revelatione divina & signis admoniti, à terra *Iudæorum* discesserunt. Multa enim signa desolationem istam præceserunt. Dum igitur die *Paschali* in *Ierusalem* omnes *Iudæi* propter peccatum illorum ibi essent, *Vespasianus* & *Titus* filius cum *Romanis* civitatem circumdederunt. Ibi tunc secundum *Iosephum* trigentes centena millia *Iudæorum* conclusi sunt: ex quibus centum millia fame gladioque perierunt, centum millia venundati sunt, triginta pro uno denario distracti

K

per

per orbem, sicut ipsi Christum pro XXX. denarijs emerunt, Captivorum numerus, qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta septem millium collectus est. Mortuorum vero decies centum millia. Horum plerique gentiles fuerunt; à totis enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt. Hæc desolatio facta colligitur anno secundo Vespasiani, ab exordio Evangelicæ prædicationis anno XLII, à captivitate Iudaica sub Antiocho anno CCXXXIX. Porro à Darij secundo, sub quo rursus templum ædificatum est DXC. sicque à prima templi ædificatione sub Salomone, usque ad desolationem sunt MCII. Iosephus tamen ponit MLX. Facta igitur est hæc desolatio à Christi nativitatis anno LXXII. juxta numerum LXXII. Idiomatum, & totidem discipulorum, ab urbe condita DCCCXXIII. & impleta est prophetia Evangelica Matthæi; *Cum videritis abominationem.*

TITUS Vespasiani & Domitillæ filius imperavit annis duobus, mensibus duobus, in utraque lingua, Latina scilicet & Græca disertissimus. Tam bellicosus fuit, ut in expugnatione Ierusalem XX. pugnatores confoderet ictibus XII. sagittarum. Tantæ bonitatis ut raro aliquem puniret: tantæ largitatis, ut nulli petenti negaret, dicens: *neminem debere ab Imperatore iristem discedere.* Quando non recordabatur se aliquid dedisse, dicebat, *se diem perdidisse.* Eratque omnigenere virtutum mirabilis, ut diceretur *amor & delicia generis humani.* Cum videret Iudæorum tribulationem, flevit dicens: *Deus tu scis, quod non ego, sed eorum malitia, hoc malum eis fecit.* Anno vero ætatis suæ XLII. morbo defunctus est in ea villa, qua & pater ejus apud Sabinos, tantusque planctus factus est in urbe, quasi orphani relinquerentur. *Martialis* unus ex Apostolis Christi, Apostolus Italorum, obiit. *Quintilianus* Poëta floruit. Pestilentia magna Romæ fuit, qua sunt ultra decem millia

millia hominum extincta. *Pantheon* fit Romæ per *Marcum Agrippam* ad honorem *Cybelis* matris Deorum, ad cuius revelationem *Perfas* stravit & subjugavit. Nunc autem dicitur ad *Mariam rotundam*, vel ad martyres Romæ.

DOMITIANUS frater Titi, magnus sagittarius, pessimus hominum, imperavit annos XV. Forum cum multis ædificiis struxit Romæ. Iussit se Deum appellari. Philosophos & nobiles repulit ab urbe & occidit. Movit contra Christianos persecutionem secundam. In palatio à suis interfectus est, uxore sua *Domitia* consentiente, anno ætatis suæ XXXVI. Versus :

Titi germanus tunc regnat Domitianus
Perfidus, insanus, sanctis crudelis, avarus.
Perdat ut Ecclesias, mittit ubique manus
Rex annos sex atque decem rexisse nozatur,
Tunc & Anacletus Romæ sedisse putatur.

Lucas minister Pauli, scripsit Evangelium suum, & *Iosephus* libros XXIII. Antiquitatum. *Abelinus* Episcopus Alexandriae successit *Amono*. *Apollonius* insignis Philosophus claruit. *Quintilianus* ex Hispania Romæ publicam scholam tenuit, & solarium è fisco accepit

CLEMENS Romanus patre Faustino sedit annos IX. menses II. dies X. A B. Petro substitutus, coëgit *Linum* & *Cletum* pontificare. Quibus defunctis electus est à clero: ideo quandoque dicitur primus, quandoque tertius. *Dionysius* patitur Parisijs cum suis *Rustico* & *Eleuthario*. *Lucianus* discipulus S. Petri similiter patitur, & *Flavia* Domitilla cum alijs relegatur. *Iohannes Evangelista* ab Epheso veniens Romam, missus in *Parbmos* insulam, relegatur, ubi scripsit *Apoclypsin*. Obijt in pace anno secundo Trajani.

NERVA imperat anno uno, mensibus X. qui omnia, quæ Domitianus statuit, revocavit & damnavit. Ideo & *Iohan-*

nes ab exilio revocatur, & scripsit *Evangelium*. *Nerva* iste opido Narviensi genitus, puellas puerosque egenorum, sumtu publico iussit ali, & postquam Trajanum adoptavit in filium, anno ætatis suæ LXXII. defunctus est. Versus:

Domitianus obit, Nerva fit actor honoris;

Qui cito lege fore damnavit facta prioris;

Omne, quod instituit Rex impius, evacuatur.

Fama Iohannis adest, vir ab exilio revocatur

Imperium Nerva spatio præciditur anni.

TRAIANUS, vir liberalis & optimus, Hispanus, imperat annos XIX. menses VI. dies XV. Rempublicam ita administravit, ut omnibus Principibus merito præponatur. *Asia, Armenia, Babyloniaque* captis, ad *India* fines accessit primus & solus post *Alexandrum magnum*. Apud *Coloniam* factus est Imperator. Ab amicis culpatus quod nimis familiaris esset subditis, ait: *Imperator talis debet esse erga subditos, qualem erga se Imperatorem optaret esse privatus*. Hic dixit, malos non esse occidendos, sed tantum humiliandos & corrigendos, triplici exemplo: *Oculi lippii non debent erui sed curari: Ungues acri præscindi debent, non evelli: Chorde in cithara frangi, non debent, sed remitti, si sint nimis extensa*. Hujus facti, & aliorum bonorum ejus, S. Gregorius memor, pro ipso mortuo oravit, & eum à pœnis liberavit. A Romanis inductus, persecutionem tertiam fecit in Christianos, *Plinium* Philosophum constituens præfectum, qui inter cæteros vidit quandam aniculam cum parvulo suo sponte martyrium subire. Scripsit ergo *Plinius* Imperatori, catervatim currentes ad pœnas nihil habere criminis, nisi quod Dijs non immolarent, & Christum Deum suum ante lucem surgentes laudarent, à malis omnibus abstinentes. Ob hoc Imperator rescripsit, *Christianos pro fide nullatenus inquirendos*, sicque persecutio sedata est. Trajanus igitur post ingentem gloriam, bello domique quæsitam, apud *Seleuciam* profluvio ventris est

est extinctus, cuius exusti corporis cineres in urna aurea Romanam relati, humati sunt in foro Trajani, sub eius columna, cuius altitudo CXL. pedes habuit, solusq; Imperatorum sepultus est intra urbem. Hujus memoria cum delatum est, ut non aliter Principibus assumtis à Senatu acclametur, nisi *Augusto felicior, melior Trajano!*

ANACLETUS Græcus ab Athenis, ex patre Antiocho sedit annos IX. menses II. dies X. Constituit, ut clerici neque comam nutriant, neque barbam. *Eusebius* dicit, quod sit Cletus; sed *Damasus* in Chronica Romanorum Pontificum, quam scripsit *Hieronymo*, ponit eos diversos, quia Cletus fuit Romanus, Anacletus Græcus. Sepultus juxta B. Petrum III. Id. Julij. *S. Focas* patitur, cuius festum est in die Martij. *Pantheon* Romæ fulmine crematur & reparatur. Terræ motu IV. urbes in Asia, & duæ in Græcia ceciderunt. Iohannes Evangelista obit, & *Plinius* Philosophus claruit.

EVARISTUS Græcus martyr ex patre Iudæo, nomine Iudas, sedit annos VIII. menses VII. dies II. sepultus juxta B. Petrum. Constituit VII. Diaconos, qui custodirent Episcopum prædicantem, ne ei error impingeretur. *Ignarius* secundus Episcopus Antiochenus, discipulus S. Iohannis, patitur bestiis traditus, cuius cor divisum singulis partibus habuit literis aureis scriptum IESUS CHRISTUS, Cui substitutus est *S. Heros*. Tunc & *Simeon Cleopha* fit Episcopus Hierosolymitanus, crucifixus, cum esset annorum CXX: cui *Iustus* nomine successit. *Polycarpus* discipulus S. Iohannis, Smyrnæorum Ecclesiæ Episcopus factus est. Tunc & *S. Primus* fuit Episcopus Alexandriæ, & *S. Papias* Hieropolis.

ALEXANDER primus, Romanus sedit annos X. menses V. dies II. Iussit aquam cum sale benedici, & in habitacula, hominum aspergi. In canone addidit: *Qui pridie, usque, Hoc est corpus meum, Iussit etiam ut vino misceretur aqua, & ex azy-*

ma parvæ quantitatis consecratur. Passus est cum sanctis *Theodoro & Hermete*, Præfeto Adriani, per eum converso. Terræ motu ceciderunt tres urbes Galatiæ, anno CXXIII.

ADRIANUS Helius Italicus, de *Adria* civitate, unde & mare dicitur *Adriaticum*, imperavit annis XX. In omnibus gloriosus, facundissimusque Latino & Græco sermone. Pacem habuit omni tempore suo, ideoque dictus est *Pater patriæ*. Leges condidit & columnam in urbe nomine suo fecit. Plurima tributorum urbibus relaxavit. Nepos erat Trajani, cui tamen invidens tres provincias reliquit, quas ille Romanis adjecit, *Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam*. *Quartam persecutionem* fecit Christianorum, anno Domini CXXVI. quam tamen statim revocavit. *Quadratus* enim Apostolorum discipulus martyr & Episcopus Athenarum, scripsit Adriano librum pro Christiana religione, in quo inter cætera scripsit: *Iniquum esse propter clamorem vulgi innocentium sanguinem fundi*; quibus Imperator instructus, mitior factus est Christianis. Ipse misit *Lysiam* procuratorem in Iudæam, qui Iudæorum multa millia interfecit. Nam ad interitum sui Iudæi depopulati sunt *Palæstinam*, quorum Dux dicebatur *Barchobas* i. e. stella, quia dixit se coelitus esse datum. Ideo oppressio iterum facta est eorum. Adrianus enim, qui *Jerusalem* restauravit, & eam *Heliam* à se nominavit, Iudæis *Jerusalem* intrandi licentiam negavit, mandans ibi non Iudæos, sed gentes collocari, & in scandalum Iudæorum in porta, quæ *Bethlehem* respicit, suam in marmore sculptam poni mandavit. Tunc floruerunt plurimi Christiani Philosophi: *Aristides* Atheniensis, vir fidelis. *Egesippus* Doctor fidei Christianæ clarissimus, ex Apostolica prædicatione quinque libros composuit, & historiam Iudæorum, à *Macchabæis* usque ad excidium *Hierusalem*, luculenter descripsit. *Aquila Ponticus* interpres, *Biblia* transtulit de Hebraico in Græcum. Sub hoc etiam passi sunt multi sanctorum, *Eustachius*

ebius cum suis, *Sophia* cum tribus filiabus, scilicet *Fide*, *Spe* & *Charitate*, *Serapia* virgo Antiochena, veniens Romam, convertit *S. Sabinam*, passa cum eadem.

SIXTUS primus, martyr, Romanus, sedit annos XII. m. v. d. XXII. Ordinatur, ut corporale non fieret de serico, sed de purissimo lino non tincto. Ordinavit ad missam *Sanctus, Sanctus*: & ne mulier vasa sancta tangat. *Saturnides*, *Basilides* cum sequacibus introduxit hæresin, & similiter *Menander* aliam hæresin confinxit. Tunc & terræ motus factus est in multis partibus: in Asia ceciderunt tres civitates, *Nicopolis*, *Cesarea* & *Nicomedia*, in Græcia duæ & alibi aliæ, ad quarum restaurationem *Adrianus* Imperator largitus est impensas.

TELESPHORUS Græcus, natus est ex anachorita (eines Klüßners Sohn) sedit annis XI. mens. IV. d. XXII. Ordinavit ad missam Hymnum angelicum. Item III. missas fieri in Natali Domini, & Quadragesimam septem septimanis servari. Sepultus est apud *S. Petrum*. *Cornelius*, quartus Episcopus, Antiochiæ floret. Hierusalem restauratur.

ANTONIUS vel **ANTONINUS** Fulvius, gener *Adriani*, dictus *Pius* propter clementiam, imperavit annis XXII. mens. IV. Cunctis enim fuit benignus, nullis acerbus. Defendere provincias magis, quam ampliare, studebat. Pauperibus debita relaxavit. Ejus erat proverbium exemplo *Scipionis*: *Malo unum civem servare, quam mille hostes occidere*. Orbem terræ sine bello, sola autoritate rexit, quem adeo timebant & amabant cuncti reges & populi, ut parentem sive patronum magis, quam Imperatorem eum reputarent. Ideo merito *Numæ Pompilio*, sicut *Trajanus Romulo*, comparatur. Obiit apud villam suam *Dorium*. Versus:

*Antoninus Pius patriæ pater inde vocatus,
Parcere subjectis, quia fertur ubique paratus,
Non cogit populos ferre tributa suos.*

Impe-

Imperat Antoninus viginti circiter annos.

Papa Telesphorus est Græcus Romæ venerandus,

Annis undecim qui sua fata dedit.

Iustinus Philosophus & martyr composuit librum pro religione Christiana, quem obtulit Antonino & filiis ejus & Senatui Romano. Hermes scripsit de Paschate librum, ut seruetur die dominica, quem librum Pastor nominavit, quia in habitu pastoris angelus ei tunc apparuit. De hoc Hermete loquitur Apostolus in Epistola ad Romanos in fine.

HYGINUS Græcus, Atheniensis, martyr, sedit annos iv. mens. iiii. d. vi sepultus apud S. Petrum. *S. Felicitas cum viii. natis passa est Romæ. Pompejus Trogus Historiographus floruit. Valentinus & Marcion Ponticus Hæretici, Basilides & Taurus cœperunt & Apollonius Philosophus floret. Galenus Medicus ortus de Pergamo Romæ claret. Ptolomeus Mathematicus, non Rex Ægypti, sed alter, floret. Composuit Almagesti centiloquium quadripartitum. Plus dicitur addidisse Astronomiæ, quam totum esset, quod ante se scriptum invenit. Hujus erat proverbium: *Qui per alios non corrigitur, per ipsum alij corriguntur.* Item: *Inter omnes altior existit, qui non curat, in cuius manus sit mundus.* Vixit annos LXXXVII.*

ANICETUS Syrus, martyr, sedit annos ix. menses iii. dies iii. passus xvi. Kal. Maij. Sub quo *Polycarpus* Romam veniens multos correxit, quos hæresis Valentini & Cerdonis subvertit. Iste Polycarpus, discipulus S. Iohannis, passus est Smyrnæ.

M ANTONINUS & AURELIUS LUCIUS fratres ejus, imperant annis xix. Iste Antoninus discipulus fuit *Frontonis*, magnus Philosophus, & dicitur habuisse omnes virtutes & ingenium cœleste. Si ipse eo tempore non fuisset, sine dubio Romana gloria periisset. Ipse gentem suam non gravavit, sed etiam tributa relaxavit. Ipse *Lucium prædicum*

Cum consortem fecit imperij, tuncque primum respubl. & quo
 jurē duobus paruit, cum antea semper unus extitisset Augustus.
Vologesus Rex Parthorum Romanis rebellat, contra quem Im-
 perator misit Lucium, qui feliciter de victis Parthis triumphavit,
 & post hoc apoplexia extinctus est. Sicque Marcus Antoninus
 iterum solus imperat, & statim filium suum *Commodum*
 fecit consortem regni. Illi, pater & filius, leges severas
 novis constitutionibus temperantes, multa bona fecerunt: &
 ne quid comitati deesset, pecunijs fisci pauperibus elargitis,
 tabulas in foro Marcus combussit. Ei pugnanti, & siti cum ex-
 ercitu fatigato, pluvia divinitus est concessa, cum ejus hostes
 fulmina necarent. Hanc pluviam scripsit Christianorum
 militum precibus esse concessam, ideoque quartam persecucionem,
 factam anno Domini CLXVI., revocat. Ipse contra
Marcomannos, Vandalos, & Suevos triumphat. *Seleucia* urbs
 Syriæ capta est à Romanis cum ccccxxx. cccccc. cccccc. ho-
 minibus, obiitque in Pannomia. Passæ sunt sanctæ virgines
Potentiana & Praxedis sorores. Item *Polycarpus*, supradictus, &
Victor, Pontianus, Concordius, Alexander medicus, *Iustus & Photinus*,
 Lugdunenses Episcopi, cum innumerabili multitudine
 Lugdunensium. *Fronto* Orator Marcum Imperatorem Latinis
 literis erudit. *Dionysius* Corinthiorum Episcopus eloquen-
 tissimus, multa scripsit. *Melito* Asianus, Sardenis Episcopus,
 multa scripsit egregia pro Christiano dogmate. *Apollinaris*
 Asiæ Hieropolitanus Episcopus, dedit insigne volumen pro
 fide Christiana. *Tatianus* Rhetor, factus hæreticus infinita
 scripsit volumina, quem secutus est *Severus* hæreticus, à quo
Severiani dicti sunt. Hæc omnia *S. Hieronymus*. Pestilentia tan-
 ta fuit, ut pene exercitus Romanus videretur deletus.

PIUS Papa, Italicus de Aquilegia, martyr, sedit annos xv,
 menses iv. dies xx. Constituit Pascha celebrari die dominica,
 quia antea celebrabatur more Judæorum, & sic regnabant *Pius*

L

Papa,

Papa, & Pius Imperator. *Theodotion* interpres post adventum Domini incredulus fuit, & altero genere Judæus, profelytus aut Hebeonita, interpretatus est Biblia similiter de Hebraico in Græcum.

SOTER Campanus, martyr sedit annos IX, menses III, dies XXI. Constituit, ut legitima non habeatur uxor, nisi à sacerdote fuerit benedicta, & à parentibus tradita, cavens in hoc multis periculis, quæ solent circa matrimonium contingere. Sepultus est juxta S. Petrum.

AURELIANUS dictus *Commodus*, sed omnibus incommodus, quia malus, imperat cum *Lucio Antonio* annis XIII. Multos nobiles & sapientes interfecit, quare in tanta fuit execratione, ut hostis humani generis etiam mortuus judicaretur. Cujus uxor meretricibus artibus pollens, viro egresso de balneo obtulit venenum pro potu, eumque fecit strangulati. Hæresis Cataphrygarum oritur. Versus:

Commodus imperio quindenis vixerat annis.

Sub quo passi sunt *Phorinus* Episcopus, cui succedit *Irenæus* Lugdunensis Episcopus discipulus S. Polycarpi, passus cum magna multitudine: qui adversus hæreses scripsit egregia, in quorum uno ita concludit: *Adjuro te, qui transcribis librum istum, per Dominum nostrum Iesum Christum. & per gloriosum ejus adventum, quo judicaturus est vivos & mortuos, ut conferas, postquam transcripsisti, & emendes illum ad exemplaria, unde scripsisti, diligentissime. Hanc quoque obtestationem similiter transferas, ut invenisti in exemplaribus.* Hæc S. Hieronymus. Romæ magna pars uritur incendio. *Origenes* nascitur dictus *Adamantius*. Nunquam super lecto jacuit, calceos nunquam induit, nunquam carnes comedit, nunquam vinum bibit. Multa scripsit egregia; qualis erat ejus doctrina, talis erat ejus vita. *Isidorus* VI. Ethic. *Hieronymus* fatetur se sex millia voluminum *Origenis* legisse. Erravit in fide in certis punctis, quibus exclusis cætæra

tute

tute leguntur. Excusant tamen eum magni doctores, ut *Eusebius Cæsariensis* & *Ruffinus Aquilejensis*, dicentes, quod post mortem suam hæretici errores libris suis inseruerunt, ad obfusandum præclarum ejus nomen, ut scribitur in *Scholast. Historia.*

ELEUTHERIUS Græcus, martyr, sedit annos XIII. menses VI. dies V. Ad istum Papam scripsit Rex Britannorum nomine *Lucius*, ut quosdam sibi mitteret, Britanniae fidem prædicantes; quod factum est, & *Britones* fidem susceptam usque in tempora Diocletiani servabant. *Beda* in gestis Anglorum. *Lucius* iste fundavit ibi XXVIII. Episcopatus, quia tot erant prius ibi flamines, quorum tres erant Archiflamines, quos fecit Archiepiscopatus. *Versus:*

Lucius in tenebris prius Idola quæ coluisti,

Ex merito celebris ex quo baptisma cepisti,

Cælestis medici merito curam meruisti.

HELIUS SEVERUS dictus **PERTINAX**, quia coactus & repugnans, iam LXX annos natus, suscepit imperium, imperans sex menses. Hic nunquam accepit munera. In tantum prius pugnavit, ut *pila fortunæ* diceretur. Rogatus à Senatu, ut uxorem suam *Augustam*, filiumque *Cæsarem* appellaret; respondit: *sufficere sibi, quod ipse regnaret invitus.* Hunc quidam *Mediolanus*, dictus *Salvius Iulianus* occidit, & post eum septem menses imperat, in eodem palatio in quo dominum occidit, decollatus à *Severo* sequente. *Africanus* Historicus *Alexandrinus* claruit.

SEVERUS Afer *Tripolitanus*, primus & ultimus, imperavit annos XVIII. Philosophus & bonus erat: secundum *Beda* XVII. ab *Augusto*, Britanniam vallo cinxit à mari usque ad mare. Reipubl. bella multa feliciter gessit. *Parthos* vicit & *Arabes*, unde *Parthicus*, *Arabicusq.* dictus est. In omnibus quæ inceperat efficax erat, Apud *Heborracum* oppidum Angliæ obi-

it anno ætatis suæ LXX. relinquens duos filios, *Getam* qui publicus hostis iudicatus, interiit & *Bastianum* successorem. Persecutio quinta facta est, qua passi sunt *Philippus* pater S. *Eugenia*, *Leonidos* pater *Origenis*, monachus & Episcopus; *Perpetua* & *Felicitas*, & alij plures. *Terullianus* Afer multa scripsit egregia. *Hieronymus*.

VICTOR primus, Afer & martyr, sedit annos IX. menses II. dies X. cujus non mediocria de Christiana religione extant volumina, cujus & festum agitur v. Kal. Aug. Sepultus Romæ apud S. Petrum. Tunc claruerunt: *Theophilus* Cæsarensis Episcopus, Composuit tria egregia volumina contra hæreses, scripsitque Cycli paschalem. *Apollonius* vir disertissimus scripsit adversus Montanum & socios ejus in signe volumen. *Prisca* autem, *Maximilla* & *Montanus* hæretici in Phrygia fuerunt: hinc *Cataphrygarum* hæresis eorum appellatur. Fuit & alius *Apollonius*, urbis Romæ senator, qui proditus quod Christianus esset, in signe volumen, quod composuit, in senatu legit, & pro Christo obiit decollatus.

SEVERINUS Romanus sedit annos IX. menses VI. dies X. Constituit omnem Christianum XII. annorum Paschæ communicare. Statuit, ne vasa altaris essent vitrea vel stanea. Sepultus est in cœmeterio Calixti. *Symmachus* Ebionita interpret, Biblia transtulit etiam de Hebraico in Græcum.

BASSIANUS filius Severi, alias M. Antoninus, cognominatus *Caracalla*, à quadam veste talari, pessimus hominum, imperat annos VII. cum filio suo *Severo*. Interfecit *Papinianum* Legistam, cujus mentionem facit *Boethius* libro de consolatione. Occisus à Persis.

CALIXTUS primus, Romanus, sedit annos V. m. II. dies X. cujus tempore Occidentales statuerunt clericos in sacris continenter vivere. *Versus*:

*Clerus est vix te qui diligit alme Calixte:
Vivere nam Christi clerum caste docuisti.*

Italia

Julianus Afer Episcopus *Emaus*, quæ *Nicopolis* dicitur, quinque volumina conscripsit de temporibus, ut dicit *Hieronymus*. Editio quinta, quæ *vulgata* dicitur, reperitur Hierosolymis. *Novatianus* urbis Romæ Presbyter, & *Sabellius* induxerunt hæresin *Catharorum*, nolentes recipere poenitentiam lapsorum.

MARINVS AVREOLVS dictus *Eliogabalus*, impudicus, imperat cum filio suo quasi per annum, truncatus ab eisdem, à quibus assumptus est in Regem. Romæ Iupiter fulminatur, & magna pars urbis crematur.

ANTONINVS MARCVS Aurelius imperat IV. annis, interfectus Romæ cum matre. Iste cum esset XVI. annorum libidinosus, Vestalem virginem quasi matrimonio sibi jungens, genitalibus abscissis Dianæ se consecravit, factus sacerdos templi. Sexta editio reperta est. *Nicopolis* tunc condita, quæ prius dicebatur *Emaus*.

VRBANVS primus Romanus martyr, sedit annos VII. menses XI. dies VII. Statuit clericos & notarios, qui martyrum gesta conscriberent. Tunc passa est *S. Cecilia* persecutione sexta, similiter & *Valerianus* sponsus ejus cum cæteris.

ALEXANDER AVRELIVS SEVERVS, satis bonus, imperat annis XIII. Mater ejus *Mammea* conversa est per *Origenem*, qui etiam multos philosophos convertit, inter quos erat *Plutarchus* martyr & *Heraclas* frater ejus, factus Episcopus Alexandria post *Demetrium*. *Origenes* etiam correxit LXX interpretes, habens præter alios scriptores VII. juvenes & totidem puellas, ex ore ejus diversa scribentes. Fecit & *exaplois* i. e. septem volumina Bibliæ. Ipse docuit inter alios *Theodorum* cognomento *Nazianzenum*, & fratrem ejus *Athenodorum*, postmodum Episcopum. Alexander iste devicit regem Persarum *Xerxem*. Magistrum habuit & Assessorem *Vlpianum*, Juris conditorem, & ipse tandem apud *Maguntiam* occisus est.

PONTIANVS Romanus, in exilio mortuus, sedit annos V.

nos v. menses 11. dies 11. Tunc cœpit Ecclesia prædia pauca possidere.

MAXIMIANVS dictus *Julius* imperat annis tribus. Gothus fuit natione, quem *Pupio* interfecit, & regnum usurpans, vita privatur & regno.

CYRIACVS Brito, sedit annum unum & menses III. Non ponitur in catalogo Papatum, quia papatui resignans, iuit cum undecim millibus virginum, Coloniae passus cum eisdem. Quanquam passionem illarum fuisse hîc factam multis non placet, quia non dum erant Huni, nec Christiani in tanta copia Romam visitare solebant, nec adhuc erat Angliæ, quæ omnia leguntur in passione illarum.

ANTHEROS Græcus, sedit mensem unum, dies xv. sepultus in cœmeterio Calixti.

FABIANUS Romanus, per columbam electus, sedit annos xiv. menses xi. statuit chrisma. Misit vii. Diaconos, cum totidem Notarijs, per regiones, qui gesta martyrum colligerent. Tandem & ipse martyrio coronatus, sepultus est in cœmeterio Calixti.

GORDIANUS imperat annos vi. Triumphavit de Parthis, vigesimus ab Augusto. *Julius Africanus* Chronographus claruit.

PHILIPPI pater & filius, primi Christiani Imperatores, imperaverunt, baptizati à S. Pontiano. Hi iussu Fabiani Papæ, cum in festo Paschæ intrarent Ecclesiam, expulsi de choro, humiliter steterunt inter poenitentes, dum vellent communicare. *Philippus junior* nunquam risit, patremque semel ridentem videns adhuc puer, vultu notavit aversato. Horum miles quidam, nomine *Decius*, cum strenuus vicisset hostes, ut eum Imperator Philippus amplius honoraret, de Roma Veronam occurrens, occisus est ab eodem. Quod filius audiens, thesaurum suum B. Sixto, tunc Romæ sibi dilecto, commisit, timens simili-

similiter à Decio, sicut factum est, occidi, eratque tunc **XII.** annorum. Tunc & Romæ celebratus est annus millesimus conditionis suæ, sub istis Principibus Christianis, tertio anno Philippi.

CORNELIUS Romanus, martyr, sedit annos **II.** menses **II.** dies **X.** multa scripsit & dictavit.

DECIUS malus, imperat annum unum menses **III.** de Pannonia oriundus. Filium suum Cæsarem fecit, qui statim interfectus est, & pater submersus à Gothis, ita ut nec corpus ejus posset inveniri, anno vitæ suæ **L.** Persecutio septima facta est anno Domini **CCLII.** sub qua passi sunt *S. Apollonia, Dionysia, Septem dormientes, Eugenia*, quæ se nominavit *Eugenium*, cum *Claudia* matre & *Basilis* virgine: *Narcissus* **CXVI.** annorum, & *Alexander* Episcopus Cappadociæ. Tunc & *S. Antonius* coepit vitam Eremiticam in Ægypto.

GALLUS HOSTILIANUS cum **VOLUSIANO** filio suo imperat annos **II.** quos occidit *Æmilianus* genere Maurus, qui & ipse quarto mense sui principatus occisus est. *Origenes* **LXX.** ætatis anno nondum expleto defunctus est. Hæresis *Sabellii* coepit, qui negavit Christum esse verum Dei filium.

LUCIUS primus vel **LUCIANUS** martyr Romanus sedit annos **III.** menses **III.** dies tres.

VALERIANUS *Colibius* dictus *Licinius*, stolidus & segnis imperat annos **VI.** cum *Galieno Decio* filio, vel secundum alios, fratre suo. *Galienus* tamen post eum solus imperavit annos **IX.** Propter horum demeritum regnum Romanorum innumera patiebatur detrimenta. Nam *Alemanni* vastatis Gallijs Italiam penetrarunt. *Gothi* vastaverunt Græciam, Pontum, Asiam & Macedoniam, *Sarmatae* Pannoniam. Insuper & Hispaniam *Germani* bello vexabant, *Tarraconam* civitatem nobilem devastantes. *Sapor* etiam Rex Persarum Syriam, Cappadociamque

anque vastans, Valerianum imperatorem captum luminibus orbavit. Cui ignominiosum injunxit officium, ut Saporem regem, quoties equum ascenderet incurvatus non manu sed dorso levaret. *Galienus*, tam misero socij permotus exemplo, Christianis mitior est effectus, dato decreto, ut *quo quisque putat more exoret, quod divinum est.* Idem *Galienus* fraude sui ducis occisus est. Pestilentia gravis per orbem defævit.

STEPHANUS Romanos sedit annos II. menses III. ex patre Juliano.

SIXTUS secundus, Græcus, sedit annos II. menses XI. d. VI. Constituit celebrari in altari. Persecutio octava, sub qua passi sunt sancti, *Sixtus cum Felicissimo & Agapeto, Laurentius, Georgius, Abdon, Probus & Iacintus, Priscus, Malchus & Alexander* apud Cæsaream. *Cyprianus* etiam Doctor Carthaginensis, cujus ingenium superfluum est laudare, cum sole clariora sint ejus opera, passus est pro Christo XVII. Kal. Octobr.

DIONYSIUS ex patre monacho martyr, sedit annos II. menses III. dies IV. Divisit primus parochias urbis. Fuit & alter *Dionysius* Alexandrinæ urbis Episcopus, Origenis auditor, qui multa scripsit egregia præcipue contra Novatianum; cujus Epistolæ exordium est: *Si invitus, ut dicis, ordinatus es Episcopus, probabis, cum volens secesseris.* Hieronymus.

CLAUDIUS II. justus, & reipublicæ idoneus, imperat Annis duobus. Gothos & Alemannos abegit, qui per XV. annos terras vastaverant, Instituit usum carnis porcinae. Hic dicitur similis Alexandro M. & Julio Cæsari, quod Romanum imperium reparavit. Tandem ab Alemannis victus, occisus est: quem Senatus post mortem *divinum* appellavit, statuens ei clypeum aureum & statuam auream in Capitolio. Cui successit frater ejus *Quintilianus*, sed XVII. die vitam finivit. *Torquatus*, per S. Tiburtium conversus, in Hispania passus est, ad cujus sepulchrum arbor olivæ, divinitus florens maturis fructibus

bus honestatur per unumquemque annum in solemnitate eiusdem, scribit *Turpinus* in historia S. Karoli. Versus:

Claudius imperio datur annis stare duobus:

Nunc etiam Felix sedet annis prope duobus.

FELIX enim primus Romanus, sedit annos II. mens. X. d. XXVI.

AURELIANUS Dacus imperat annos V. menses VI. tam Orientis quam Occidentis victor. Condidit in Gallia civitatem pulcherrimam, quam ex suo nomine nominavit *Aurelianum*. Ipse tandem à servo suo occisus, submersus est in Tiberi. Persecutionem nonam movit, qua passi sunt sancti, *Patroclus*, *Benignus*, *Symphorianus*, *Agaperus*, *Babylas* Episcopus Antiochenus, & *S. Columba* apud Senonas.

EUTYCHIANUS Tuscus, de civitate Luna, sedit annos IX. menses X. dies X. Constituit ut fruges, scilicet fabæ & cætera legumina, super altare benedicerentur. Iste sanctissimus sepelivit manu sua CCCXLII. martyres, martyrio coronatus IX. Kal. Aug. sepultus in coemeterio Callisti. *Manes* hæreticus oritur, à quo dicti sunt *Manichæi* hæretici ponentes duo principia rerum, scilicet Deum parentem bonorum & spiritualium, Diabolum autem parentem malorum & corporalium, quod est contra symbolum.

TACITUS largus & moderatus imperat VII. menses, de quo propter brevitate[m] temporis non scribuntur eius virtutes. Apud Pontum occisus est.

PROBUS dictus *Dalmatius*, rusticus quidem natione, quia filius hortulani, factus imperator, strenuus & justus, multa gessit bella. Barbaros devicit & Gallia repulit. Tandem à suis interfectus anno imperij sui VII.

FLORIANUS imperat menses III. de quo nihil dignum memoria legitur; cui successit CARUS Narbonensis in Gallia cum filijs suis *Carino* & *Numeriano*, quos Cæsares fecit.

M

Imperat

Imperat annos II. De Persis triumphavit, sed quia malus fuit, flumine perijt, & filij sunt occisi.

CAJUS de Dalmatia, ex genere Diocleriani, sedit annis XI. menses IV. dies XIX. Constituit paganos & hæreticos non posse accusare Christianos. Sepultus est in cœmeterio Calixti. Nota, post Cajum legitur papatus cessasse VII. annis M. VI. D. XXV.

DIOCLEES factus Imperator nominavit se *Diocletianum*, Dalmaticus, secundum *Bedam* XXXIII. ab Augusto, ab exercitu electus, imperavit annos XX. Tempore ipsius Saxones cum Francis *Gallis* infesti fuerunt. Iste Diocles creavit *Maximianum Aurelium Herculeum*, hominem ferum & crudelem, Cæsarem, sicque Diocles rexit in Oriente, Maximianus in Occidente. Iste Maximianus stultus & luxuriosus, genuit de uxore sua Syra nomine *Europa* filium *Maxentium* & filiam *Fausam*. Idem Hercules misit *Rixionarum* præfectum suum in Galliam, qui innumeros sanctos occidit, præcipuè Treberi. Idem duo imperatores cum diu regnassent, volentes otio vacare, ad administrandum rempublicam,

GALERIUM & CONSTANTIUM elegerunt, ita ut *Galerius* Illyricum, Asiam & Orientem obtineret. Qui & postea Constantio favente adhuc duos alios Cæsares statuit, *Severum*, cui dedit Italiam, & *Maxentium*, quem Orienti præfecit; qui & sanctam *Catharinam* cum suis legitur martyrisasse. Sub quo etiam *S. Quirinus* Episcopus, cum alijs sanctis passus est. *Constantius* autem, nepos Claudij, ex filia, vir egregius & mansuetus, Africam Italiam & Galliam tunc regebat. Ut autem *Diocles* illos sibi affinitate conjungeret, eos induxit uxores repudiare, & alias sibi cognatas assumere. *Constantius* ergo duxit *Theodoram* privignam Herculij, repudiata *Helena*, de qua prius filium habuit nomine *Constantinum*. Ista Helena scribitur fuisse filia regis Britonum. In Chronica tamen Treberorum legitur fuisse civissa Treberensis, cujus adhuc ibidem domus ostendit

sten-

stenditur. Constantius ergo adhuc de *Theodora* genuit sex filios fratres Constantini, qui & filium *Constantem* Cæsarem fecit, eique Galliam commisit. Idem Constantinus juxta Danubium quinque Reges subjugavit, duobus occisis. Construxit civitatem nomine sui nobilem *Constantiam*, quam Teutonici *Costonis* / juxta *Bodensee* nominaverunt. Idem Constantius dicitur habuisse in curia sua simul Christianos, Judæos & paganos; quos volens tentare, jussit idola adorare, promittens, se adorantes honoraturum, & spernentes puniturum. Quos igitur vidit de Christianis & Judæis adorare, rejecit à curia sua dicens: *Quomodo sibi fideles essent, qui Deo suo forent infideles.* Constantes autem in fide & non colentes exaltavit. Et quia regnum suum piorum sanguine non maculavit, sed potius cultores Dei veneratione habuit & honore, merito religiosus pater religiosum filium regem reliquit hæredem, ut dicit *Eusebius*. Dicitur & occultus Christianus fuisse, ab *Eusebio* baptizatus. Obiit in Anglia *Eborraci*, anno xvi *Dioeletiani*. Relatus *Treberim* in campo *Martio* honorifice sepultus. Quo mortuo *Galerius* fecit Cæsarem *Licinium Dacum*, strenuum & laboribus aptum. Interea Romæ *Maxentius* filius *Maximiniani* fit Augustus, contra quem *Galerius* misit *Severum* cum exercitu, qui tamèn in via fraude suorum peremptus est, & *Galerius* intestinorum dolore vermibus consumptus est. De isto *Galerio* scribitur: *Imperator vicesies, decies novies Consul, octies pater patriæ, septies Armenicus, bis Parthicus, invictus, Augustus, Germanicus, Aegyptiacus, Thebaicus, Medorum victor.* Tempore istorum Imperatorum fuit gravissima persecutio Christianorum & ultima, quæ duravit incessanter annos xi, ita ut intra xxx. dies xxii. millia promiscui sexus martyrio coronarentur. Nulli tunc Christiano licebat aliquid possidere, vel aliquam attem exercere. Tunc passi sunt *Sedunis* *Mauricius* cum legione *Thebæa*, *Gereon* cum cccxviii. sanctis in diœcesi *Colonien-*
M 2
si, qua-

si, quatuor coronati. *Cosmas, Damianus, Chryfognus, Cyrillus, Gargonius, Quinus, Vitus* puer cum suis, *Sebastianus, Erasmus* Episcopus Antiochenus, *Adrianus, Simplicius, Faustus & Beatrix, Sergius & Bacchus, Theodorus, Pantaleon, Cyriacus* cum suis, *Dorothea, Lucia, Iulianus* cum uxore *Basilissa*. Insuper *Agnes, Agatha, Afra* cum suis, *Iuliana, Theodosia, Anastasia, Agricola & Vitalis, Eulalia, Barbara & Iustina* virgo per *Cyprianum* sæpius vexata. Item *Pamphilus* pater *Eusebii* Cæsariensis. Item *Lucianus* vir disertissimus Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, *Victorinus* Pictaviensis Episcopus, qui multa scripsit adversus hæreses. *Hieronymus*. In Britannia multi passi sunt, inter quos erant *Aaron, Iulius & Albanus*, qui tunc paganus recepit hospitio clericum Christianum, persecutionem fugientem, ipsiusque indutus habitu, pro hospite se militibus obtulit, mortem pro Christo suscipiens. Cujus dum sanctitatem tortor vidit, conversus est, & una cum clerico coronam accepit. Alter vero qui eos decollat mox oculos amisit; nam oculi ejus in terra una cum capite *B. Martyris Albani* ceciderunt x. Kal. Iulij, ut scribit *Beda*. *Diocles* dum rogaretur à suis resumere imperium, ait: *Vtinam Salona possent visere olera manibus nostris instituta, profecto nunquam illud tentandum judicaretis*. Sicque hortulanus magis esse opravit, quam Imperator.

MARCELLINUS Romanus sedit annos viii. menses ii. dies xxv. Hic quia metu mortis idolis thurificavit, non ponitur in catalogo paparum. Ipse autem publice pœnitens, coram cxxx. Episcopis, se ipsum depoluit à papatu, & corpus suum sepelientem excommunicavit. Hunc *Diocletianus* fecit decollari, & cum per xxx. dies corpore ejus jacuisset inhumatum. *S. Petrus* apparuit *Marcello* successori, mandans ut fratrem sepeliret, quod & fecit.

MARCELLVS in ordine trigésimus, sedit annis vi. mensibus v. diebus xvii. statuit quindecim Cardinales in urbe.

et sanctos sepelirent. Hic tempore S. Vincentius Levita passus est in Hispania. *Lactantius* autem *Firmianus* multa scribens, in extrema senectute magister *Crispi* filii Constantini, interfectus est ab eodem. *Hieronymus*. *Jacobus* cognomento Sapiens, Episcopus Persarum mira scripsit, passus sub *Maximiano*, ut scribit idem B. *Hieronymus*.

EVSEBIUS Græcus, sedit annos II. m. vi. d. xxv. Instituit *Inventionem S. Crucis*, quæ tempore suo inventa est ab *Helena*. Hic Papa cum die Paschæ missam celebrasset, pro fide Christi decollatus est. Et *huc usque omnes Papæ sunt sancti martyres*, ut dicit *Pantheon*, sed non dicebantur *Papæ*, sed solum *Episcopi*, usque ad *Sylvestrum*, qui primus dictus est *Papa*, item pater patrum.

CONSTANTINVS dictus MAGNVS filius Constantij, Imperavit annos xxx. menses vi. dies xii. dedit filiam suam *Constantiam* *Licinio* supradicto uxorem, cujus filium *Licinianum* cum filio suo *Crispo* fecit Cæsares. Hic Constantinus sexto anno regni sui, cum gens Barbarorum congregata super Danubium parata ad bellum foret contra Imperium Romanum, cum timeret multitudinem, audivit in somno, noli timere, sed respice sursum & vide. Intendens ergo in cœlum, vidensq; crucem in claro, & desuper scriptum titulum, IN HOC VINCES, belavit & vicit. Post victoriam convocans sacerdotes idolorum, cum adhuc paganus esset, quærebat ab eis, cujus Dei esset hoc signum? Et dixerunt quidam; hoc signum cœlestis Dei est, & evangelizarunt ei fidem Christi. Mittens igitur ad *Eusebium* Episcopum urbis Romæ baptizatus est. Post hæc misit matrem, ut lignum S. Crucis exquireret, quæ *Hierusalem* vadens sanctum lignum reperit, & in eodem loco Ecclesiam ædificat. Cum igitur Constantinus *Maxentio* in aqua dimerso urbem victor ingrederetur, anno regni sui vii. pacem dedit per orbem Ecclesiæ Christianæ. Tunc tamen adhuc Christianos persequeretur *Licinius*, hanc allegans causam, quod non ita fideliter pro se, quam pro

Constantino in orationibus excubarent Christiani. Idem tamen Licinius statim post hoc interijt, sicut & *Maximianus*, molitus Constantino insidias, turpiter periit. Adversariis igitur suis extinctis Constantinus per insolentiam mutatus & crudelior factus, multos Christianorum, etiam amicos & cognatos interfecit, ideoque divinitus lepra percussus, tandem tamen à Silvestro conversus est, sicque templa gentium vertuntur in Ecclesias fidelium. Idem Constantinus condidit civitatem in Græcia *Constantinopolim*, quæ prius dicebatur *Bizantium*. Similiter in Bithymia condidit unam, quam ex nomine matris *Helenopolim* nominavit. Idem fecit tres filios suos Cæsares, scilicet *Constantinum*, *Constantem*, & *Constantinum*, cum filio fratris sui *Dalmatio*. Idem multas reliquias de Hierusalem transtulit Constantinopolim, inter quas erat *archa Moysi* quam Titus de Hierusalem deduxit Romam. Ipse autem Constantinus obiit anno vitæ suæ LXVI, imperij vero XXXI, sepultus Constantinopoli, cujus festum celebrant Græci XXI. die Maij.

MELCHIADES Afer, xxxiv. à B. Petro sedit annos III. menses VI. dies VIII. Constituit tres dies in hebdomade non jejunari, scilicet Dominica, Feria quinta & Sabbatho. Circa hoc tempus *S. Agricius* Patriarcha Antiochenus ab Helena sancta Treverim ductus, quiescit ibidem.

SILVESTER Romanus, primus Papa vocatus, sedit annis XXIII. mensibus X. diebus XI. Iste *S. Agricius* præfecit Episcopum Trevirensis cum multis privilegiis, *Pantheon* dicit: Anni à B. Petro Apostolorum principe usque ad Sylvestrum sunt CCXCIX. & dies XII. *Versus:*

Inter Sylvestrum Petrumque dies numerando,

Collige trecentos minus uno circiter annos,

Sed numerando dies junge decemque duos.

SYNODUS NICÆNA celebratur, de qua *Distinct. xv. Canones*, & *Distinct. xvi. Sexta die*, in qua legitur *S. Nicolaus* præsensuisse. *Ariana hæresis* etiam orta est, MAR.

MARCVS Romanus, sedit II. annos, menses IXX. dies
XX. Instituit *symbolum* alta voce cantari.

CONSTANTIUS Constantini filius, imperat annos
CXXIII. cum fratribus suis; scilicet cum Constantino tribus
annis, cum Constante XIII. & postea solus VII. qui simul sunt
XXIII. *Constantinus* enim rexit *Almanniam* & trans *Alpes*, *Con-*
stans *Illyricum* & *Africam*, *Dalmatius* *Thraciam*, *Macedoniam*
& *Achajam*, ipse vero *Constantius* *Asiam* rexit & *Orientem*. *Dal-*
matus autem statim occisus à militibus, similiter & *Constanti-*
nus tertio anno non longe ab *Aquilegia* apud *Alsam* fluvium à
militibus interfectus est. *Constans* etiam regnans in *Occiden-*
te, occisus est à suis in venatu. *Constantius* igitur vir egregie
tranquillitatis, seductus ab *Arianis*, persecutus est *Christianos*,
& præcipue inter alios multos *S. Athanasium*, qui tunc fugit ad
S. Maximianum *Treverorum* Episcopum, ubi latens sex annis in
loco cisternæ, non habentis aquam composuit, *Quicumque vult*
salvus esse, quod dicitur *symbolum Athanasii*. Et sic *Ariani* per-
secuti sunt omnes non suæ partis Episcopos.

JULIUS Romanus ex patre *Rustico*, sedit annos XV. men-
ses II. dies XIII. Sub quo celebrata est *synodus* *secunda Nicæna*.
S. Paulus Eremita obit. *Pestilentia* & *fame* perit innumera mul-
tudo. Motu terræ ruunt urbes multæ. In oriente *Nicomedia*
everfa est, & *Roma* tribus diebus & noctibus nutavit. *Anthro-*
pomorphitarum hæresis exorta est.

LIBERIUS Romanus sedit annos X. menses VI. dies IV.
Hæreticus erat, dictus *Leo*, *S. Hilarius* dixit, *Tu es Leo, sed non de*
tribu Iuda. Propter cujus malitiam multi *Clerici* & *Sacerdotes*
peremti sunt. Quicquid tamen *super ordinationibus Ecclesiæ*
statuit, fixum & ratum permanet, ut dicit *Petrus Damianus*. *A-*
thanasius Alexandrinus Episcopus multas perpeffus *Arriano-*
rum *insidias*, multa scripsit, & obiit sub *Valente*. *Hieronymus*. *S.*
Antonius obit anno vitæ CV. Ossa *S. Andrea*, *Luca* *Evangelistæ*,
Timo-

Timothei Episcopi, Constantinopolim sunt allata. *S. Nicolaus* obiit. *Eusebius* Cæsareæ Palæstinæ Episcopus in scripturis divinis studiosissimus edidit infinita volumina, ob *Pamphili* amicitiam cognomen ab eo sortitus est. Fuit & alter *Eusebius Vercellensis* cum *Hilario* Pictaviensi Episcopo in exilium relegatus. *Donatus* Græcus, proceptor Hieronymi, & *Victorinus* Rhetor floruerunt. *Paulinus* Treberorum Episcopus obit in exilio, & *S. Maximinus* floruit.

FELIX II. Romanus martyr, sedit annum unum. Declaravit Constantium esse hæreticum, ideo ab eodem capite truncatur. Post quem iterum *Liberius* papavit.

DAMASVS primus, Hispanus, sedit annos xviii, menses xi, dies xxi. Magnus fuit versificator, & familiaris B. Hieronymo. Damnavit *Liberium* & facta ejus, & ipse reus adulterij arguitur. Sed facta synodo xlviii Episcoporum, se purgavit.

JULIANUS Apostata imperavit annis xi, mensibus viii. Nepos erat Constantini Magni, vocatus & *Claudius*. Sciens ergo *Constantium*, Arriana fide infectum, Christianis odio esse, similiterque paganis, quorum templa destruxit, ut amborum favorem acquireret, factus Imperator, iussit Episcopos Christianos ab exilio revocari, simulque templa Deorum aperiri. Hunc enim Constantius fecit Cæsarem. Quando enim milites Dalmatium, ut dictum est, occiderunt, *Gallus* & *Julianus* istius fratres simile sustinissent, nisi Gallum ægritudo, & Julianum ætas infantilis liberassent. Erat enim octo annorum. Cum autem furor ille quievisset, artes didicerunt, apud *Ephesum* *Gallus*, *Julianus* autem *Constantinopoli*: qui cum in philosophia proficeret, cœpit imperium anhelare, sed timens Imperatorem, monachicam vitam sub habitu simulavit, nequaquam tamen à spe, quam conceperat, recedens; dicebatque quam plurimis amicorum, felicia fore tempora, quibus ipse rebus imperij potiretur. Consulens autem diversos sortilegos, tandem Magum reperit,

perit, cujus consilio ductus ad dæmonem, factus est Imperator contra Barbaros circa Rhenum viriliter agens, cum casu in quodam oppido corona pendens in platea caderet super caput ejus. Sicque Augustus appellatus, studuit paganismum dilatare, prohibens. *Galileorum filios*, sic enim appellabat Christianos, artes discere liberales. *Ex nostris*, inquit, *conseriptionibus armati contra nos bella suscipiunt, sicque, juxta proverbium, ex nostris pennis verberamur.* Iste Iulianus multos sanctos martyrizavit, inter quos erat miles ejus *Mercurius*, qui & ipsum mortuus transfixit in bello. Ipse occidit sanctos *Iohannem & Paulum cubicularios Constantiæ, filia Constantini.* Cremari jussit ossa *S. Iohannis Baptistæ. Pigenium Presbyterum*, quem prius habuit præceptorem, videns, ait: *Diis Deabusque meis gratias ago, quod te videre merui.* Ille respondit: *Deo meo Iesu Christo grates refero, quod merui te nunc Apostatam non videre: cæcus enim erat.* Unde rex iratus, sanctum jussit de ponte præcipitari. Tandem ad bellum Persarum iturus, *S. Basilio* minabatur, se locum ejus subversurum. Sed à prædicto *S. Mercurio* transfossus est, moriensque clamavit: *Vicisti Galilæe.* Versus:

Post annos binos Iuliani vita recedit

Damasus Hispanus tunc Roma Papa resedit

Postque Ciricius, tunc Papa venit Benedictus,

Annis quindenis undenis mensibus atque,

IOVIANUS Christianus, de Pannonia natus. Hic enim Juliano mortuo ab urbe condita M. C. dum assumeretur ad imperium, clamavit, *se nolle paganis imperare, cum ipse esset Christianus.* Cumque omnium vox æque clamaret, *se esse Christianos,* suscepit imperium, sicque omnis exercitus fidem Christianam recuperavit. Regnavit tantum octo menses.

VALENTINIANUS Pannonius genere, imperat annis X. cum fratre VALENTE. Pater ejus *Gratianus*, dictus est *Funnarius*, eo quod quinque milites funem de manu ejus

N

extor.

extorquere non possent. Iste fuit prius à Juliano relegatus, & nunc assumtus ad imperium multa bona fecit imperio. Ipse enim gentem *Saxonum*, virtute & agilitate etiam Romanis terribilem, subjugavit. Anno enim ejus x. *Saxones* congregati plus quam LXXX. millia *Rhenum* transierunt, & partem *Galliæ*, quæ *Burgundia* ab eis dicitur occuparunt, & se *Burgundiones* vocaverunt, quia habitacula juxta proprietatem linguæ *Saxonice* *Börghe* nominantur. Hoc tempore *Franci* sub rege suo *Priamo* militantes, *Sicambri* prius, nunc per *Valentinianum* à tributis exempti, *Francen* i. e. liberos se nominabant, quorum provincia *Francia Orientalis* seu *Franconia* nominatur, ut scribitur in *Cosmodromio*. Circa idem tempus *Huni* arserunt in *Gothos*, quorum rex erat *Athalaricus*, eos ab antiquis sedibus expellentes. Qui venientes ad *Valentem*, sine omni pactione *Thraciam*, ad inhabitandum acceperunt. Sed ibi non contenti, arma moverunt circumquaque. Contra quos missus magister militiæ *Trajanus*, exercitu fugatus, cum à *Cæsare* culparetur, ait: *O Imperator, non ego victus sum, sed tu, qui contra Deum pugnas. Ecclesias Christianorum, quos expulisti, Barbaris contulisti.* Quo audito, *Valens* sera pœnitentia stimulatus, plures de exilio præcepit revocari. Ipse enim *Valens*, ab *Eudoxio* *Arrianæ* hæreseos Episcopo baptizatus, in hæresin dilapsus, sacerdotes Domini exiliabat, monachos militare cogebat, ac nolentes interficiebat. Præcepit enim clericos & monachos militare aut fustibus interfici, quapropter innumera multitudo per vastas *Ægypti* solitudines martyrij consecuta est palmam. Ipse autem *Diabolum* consuluit, quis post eum esset regnaturus. Cui *Diabolus* oblique respondens, ait: *Hoc nomen regnabit literis T. O. D. signatum.* Cunctos igitur interemit, quos scivit has literas in suo nomine continere, cujusmodi sunt *Theodoretus*, *Theodatus*, *Theodorus*; inter quos etiam *Theodosius*, pater *Theodosij* Imperatoris, occisus est: ut dicitur in *speculo hist. lib.*

xv. cap. xcix. *Gothi* autem prædicti, petierunt *Valentem*, ut mitteret eis Episcopos, à quibus fidem susciperent: quibus misit Doctores dogmatis *Arriani*, sicque uniuersa ista gens *Arriana* effecta est. Demum iidem *Gothi* contra *Valentem* in arma surgentes, fere totum exercitum eius prostraverunt, ipsumque fugere compulerunt. Qui cum sagitta faucibus ob dolorem nimium sapius equo laberetur, atque in vilissimam casulam deportatus esset, supervenerunt præfati *Gothi*, & cum igne supposito cremaverunt.

Posthæc iidem *Gothi* in quatuor gentes se diviserunt; unam linguam habentes, nomine tantum divisi sunt, *VVandali*, *Ypogoti*, *VVisogoti* bipertito agmine Danubium transierunt Italiam vastantes. Circa hoc tempus clarent plurimi sanctorum, ut *Lucifer* Episcopus, qui noluit sub nomine *Athanasij* *Nicenam* fidem damnare, relegatus est in *Palæstinam* à *Valente*. *Photinus* restaurat *hæresin Hebeonis*, plura scripsit, pulsus ab Ecclesia, ut scribit *B. Hieronymus*. *Didymus Alexandrinus* & cæcus, miraculum sui omnibus præbuit, quia *Dialecticam*, & *Geometriam*, quæ maxime visu indigent, usque ad perfectum didicit. & plane nobilia scripsit. *Hilarius* & *Eusebius* obierunt. *Martinus* fit Episcopus *Turonensis*, & *Ambrosius* ex pagano iudice à cunctis Episcopis electus, mox catholico baptismo tinctus, præsul *Mediolanensis* est ordinatus: de quo scribit *B. Hieronymus*: *De Ambrosio iudicium meum subtraham, ne adulatio reprehendatur in me, aut veritas*. Idem ait: *Gregorius Niceus* & *Nazianzenus*, vir eloquentissimus, xxx, millia versuum composuit. Tunc etiam floruerunt plures *Eremitæ* scilicet *Ephrem* Diaconus, qui multa scripsit, *Piamon*, *Moyse*, *Iosaphar* filius regis *Indiæ*, quem *Barluam* *Eremita* convertit cum patre eius & regno. Item *Paphnurius* Abbas, vir tam docendo, quam signa faciendo fundator *Monachorum*, scripsit regulam, quam *Angelo* dictante perceperat, Cui successit *Theodorus*, qui si-

militer multa digessit, *Macharii* signis & virtutibus florens. *Eugrius* Monachus discipulus, multa scripsit monachis necessaria. Sed & *Zozimas* & *Thais* sancta, prius meretrix, cum alijs multis sanctis. Tunc etiam fuerunt *heretici Eunomius* & *Fotinus*. Tunc etiam in multis partibus tempestas mirabilis, terræ motus & pestes. In *Sicilia* namque innumerus populus oppressus. *Constantinopoli* miræ magnitudinis grando decidens, nonnullos interfecit. Apud *Atrebatas* vera lana, pluvix permixta, de nubibus fluxit. *Nicaa*, quæ sæpe ante corruerat, terræ motu funditus est everfa. Circa idem tempus *S. Lubentius* à *B. Martino* baptizatus, corpus *S. Maximi* de Aquitanea duxit in Treverim, ubi etiam *Priscillianus* Episcopus & *Latronianus* Hispanus, cruditi hæretici combusti sunt: quorum socius reversus ad vomitum ut canis, scilicet *Tiberianus*, filiam suam, devotam Christi virginem, matrimonio copulat, ut dicit *Hieronymus*. Tunc etiam decesserunt *S. Victor* Episcopus, & *Victorinus* filius ejus, & Episcopus *Cenomanensis S. Liborius*, singularis intercessor pro calculosis, quem sepelivit *S. Martinus*, nunc *Padeborne* translatus. *Athanasius* autem obit anno pontificatus sui XLVIII. anno domini CCCLXXIX.

GRATIANS bonus Christianus, *Valentiniani* filius, adhuc vivente & regnante Valente patruo suo *Constantinopoli*, imperat VI. annos Romæ, qui sibi fratrem suum *Valentinianum* adhuc parvulum socium fecit imperii. Iste *Gratianus* fretus Christi potentia apud *Argentinas* plus quam xxx. millia *Alemannorum* gentilium interfecit, cum magno tamen *Romanorum* detrimento: quam victoriam veræ fidei cultura sibi contulit. Secundum *Bedam*, quadragesimus fuit ab *Augusto*. Ipse etiam *Theodosium* hic sequentem purpura induit, & *Occidenti* ac *Thraciæ* præfecit. Circa hæc tempora erat quidam strenuus, nomine *Maximus*, atque *Augusto* dignus, nisi per tyrannidem emerisset. Hic ab exercitu in *Britannia* factus

factus Imperator transiit in Galliam, sedem regni *Treuerim* constituens. Anno Domini cccv. ut legitur in *Chronica Treuerorum*, consilium magnum congregavit, cui & *S. Martinus* intererat, & *Ambrosius Mediolanensis*, & *S. magnus Augustinus*, adversus Priscillianistas, quorum caput ibidem decollatus est. Ibi *S. Martinus* ab eodem Imperatore invitatus, non Imperatori sed Presbytero suo, dum bibit, pateram tradidit. *Maximus* idem *Gratianum* Imperatorem dolis circumventum interfecit Lugdunis, fratrem quoque ejus *Valentinianum* juniorem Italia expulit cum matre sua *Iustina*, quæ merito pœnam dedit, quia favens hæresi Arrianæ, *B. Ambrosium* multipliciter infestavit. Ipsa autem fugiens de Italia statim defuncta est: filius autem *Valentinianus* fugiens ad *Theodosium*, benigne susceptus & restitutus est imperio, clauso videlicet intra muros *Aquilegia*, capto & occiso prædicto *Maximo*, ut scribunt *Beda* & *Hieronymus*. Circa idem tempus floruit *Basilus Casariensis* Episcopus, philosophia & sanctitate præclarus, qui & obiit anno Domini ccclxxix. Convertit in agone *Ioseph* Iudæum, medicum, qui prophetauit *Basilium* ista hora moriturum. Cui *Basilus* respondit; & quid facies si supervixero integrum diem. Et ille, sequar te, inquit, & ero Christianus; quod factum est. *Basilus* enim supervixit, & *Ioseph* conversus est. *Sedulius* Poëta multa scripsit. Fecit hymnos: *A solis ortus*. Et *Hostis Herodes*, cum xxii. versibus. Composuit & *Salve sancta parens*: Et librum: *Paschales quicunque dapes convivæ requires*. *Arsenius* ex Senatore Monachus & Eremita claruit annos xl. *Cyrillus Hierosolymorum* Episcopus, sæpe pulsus & receptus obiit.

SIRICIUS Romanus sedit annos xiv. menses xi. dies xv. Constituit hæreticum pœnitentem, per impositionem manus sacerdotalem esse recipiendum ab ecclesia. In morte *Valentis* stetit Roma annis mcxxx; Sub regibus annos ccxl; sub Consulibus ccclxiv; sub Augustis autem dxvii; dicit *Panttheon*.

THEODOSIUS primus Christianissimus, genitus patre *Theodosio* occiso à Valente & matre *Termantia*, imperat annos XII. cum *Valentiniano iuniore*. Hic ne assidue pugnando populum fatigaret, fecit pacem cum *Athalarico* rege *Wisegothorum*, eumque Constantinopolim venientem benigne suscepit & tractavit, ibique defunctum honorifice fecit sepeliri, & hac benignitate omnes Gothos Romano imperio subjugavit. *Iohannes* Anachoreta in *Ægypto* carpentarius, sanctitatis & prophetiæ spiritu repletus, scripsit Theodosio de eventu belli eum interroganti, tyranno interfecto eum victoria potiturum. Erat enim *Arbogastes* quidam potens Comes circa *Valentinianum*, qui Dominum suum dolo cepit & strangulavit, & ut voluntariam sibi mortem conscivisse putaretur, laqueo suspendit eundem. Idem *Arbogastus Eugenium* Germanicum fecit Imperatorem, quem tandem Theodosius bello cepit, qui seipsum manu sua peremit. Ipse vero hostes non tam ferro vel potentia, quam jejuniis & oratione prostravit. Erat enim propagator reipublicæ clemens, humilis, studiosus & communis ad omnes, & propter hoc etiam à paganis dilectus, moribus & corpore similis *Traiano*, de quo scribit, qui tunc floruit, poëta paganus *Claudianus*:

O nimium dilecte Deo, cui militat æther.

Et conjurati veniunt ad classica venti.

Ventus enim divinitus retorfit tela paganorum in eosdem. Ille Theodosius per *S. Ambrosium* semel pulsus à choro, quamdiu vixit, chorum non intravit. Dixit enim ei *Ambrosius*: *Purpura te facit Imperatorem, non sacerdotem*. Dum autem alio tempore duceretur à quodam, ait: *Hic non fuit Ambrosius*. Circa hæc tempora reperta sunt *Mediolani* corpora *S. Gervasii* & *Prothasii*. Ipse etiam imperator corpus *S. Iohannis Baptiste* transtulit Constantinopolim, quod postea translatum est in *Aquitaniam*, de quo infra. *Themistius Philotophus* claret,

ret. Prudensius seculari literatura eruditus, composuit *Psychomachiam*; i.e. pugnam animæ, librum de virtutibus & vitijs, qui incipit: *Prima petit campum dubia sub sorte duelli Pugnatura fides*, &c. Composuit quoque librum *Hymnorum*, *Hexameron* & libros duos contra *Symmachum*. *Augustinus* baptizatur per *Ambrosium Mediolanensem*, de quo scribit *Hieronymus*: *Augustinus vir eruditione divina & humana clarus, fide integer, vita purus, scribit quanta nullus legit, nec invenire potest*. Hæc ille. Postea *Hipponensis* Episcopus. Versus:

Mille voluminibus pater Augustine refulges.

Mentitur qui te totum legisse faterur.

Iohannes Damascenus, cui beata virgo manum amputatam restituit, quia innocens erat à conspiratione contra Imperatorem sibi objecta, claruit. Similiter & *Damasus* Papa se purgavit, ut supra patuit. Tunc iubente *Theodosio* & *Papa Damaso* *Synodus Constantinopoli* cl. Patrum congregatur contra *Macedonium*, negantem Spiritum S. esse Deum. *Severus* cognomento *Sulpitius* multa scripsit. Fuit & alter *Severus* *Coloniensis* Episcopus. *Mauritius* *Andegavensis*, Episcopus, familiaris *Martini*, claruit miraculis. *Iohannes Antiochenus* & postea *Constantinopoli* Archiepiscopus cognomento *Chrysostomus* obiit in exilio. *Eulogius* Monachus *Alexandrinus* assumpsit & nutrit elephanticum. *Blesilla* de genere *Scipionum* mater erat *S. Paulæ* *Romanæ*, cujus *Eustochium* filia sancta claret. Huc usque scribit *B. Hieronymus* librum de viris illustribus, & ipse dictus est à patre suo *Eulebius*. *Hieronymus* *Romæ* baptizatus, literis Græcis, Latinis, Hebræis eruditus, interpret *Bibiæ* maximus, à *Damaso* Papa Cardinalis ordinatus, sed à clericis Romanis veste muliebri derisus, *Romam* egressus, in diversorio *Mariæ Bethlehem* habitans, scripsit innumera. *Bibliam* transtulit de Hebraico in Latinum. *Psalterium* triplex ordinavit. Primum juxta *LXX*, Interpretes correxit: quo vitiatum, aliud composuit,

posuit, quod Damasus constituit in Ecclesiis Gallicanis decantari: propter quod & *Gallicanum* vocatur; primum autem *Romanum*. Et quia hæc duo non suffecerant, contra Iudæos addidit tertium, quod vocatur *Hebraicum*, quod de verbo ad verbum transtulit de Hebraico in Latinum. Festum S. Michaëlis in monte Gargano cœpit celebrari. *Huc usque & Ecclesiastica Historia. Syncretica & Sarra* duæ laudabiles Abbatissæ flourerunt. Syncretica dixit: *Stulta castitas est, quæ indecenter aspicit, vel inordinate videt. Sicut acriora medicamina expellunt venena, sic sordidas cogitationes jejunium cum oratione.* Sarra super alveum fluminis habitans XL. annis, nunquam flumen aspexit. *Theodosius* Mediolani obiit, anno vitæ suæ LX. *Placella* uxor ejus maximam habebat curam debiliū & egenorū, quibus per se ministrabat. *Prosper* continuavit *Chronica* post *S. Hieronymum*.

ARCHADIUS Constantinopoli imperat annos XIII. & frater ejus HONORIUS Romæ, filij Theodosij. Et est ab Augusto quadragesimus quartus, secundum *Bedam*. *Paulinus* Nolanus, cum omnia sua dedisset in redemptionem captivorum, & vidua quoque eum rogaret, ut filio subveniret, nec aliud haberet, dedit seipsum; & sic à Domino captivorum dilectus, omnes captivos secum liberavit, ut scribit *Gregorius* in *Dialogis*. Multa scripsit de *Laudē Martyrum*, & librum de *Penitentia*. *Pelagius* Brito venena suæ perfidiæ, sive hæresis, longe lateque dispersit, utens *Iuliano* de Campania cooperatore. *Epiphanius* Cyprorum Episcopus claruit.

ANASTASIUS Romanus in ordine XL. Papa factus, sedit annos III. Constituit, ut quando Evangelium recitatur, Christiani non sedent, sed stent incurvari.

INNOCENTIUS primus, Albanensis, sedit annos XII. menses II. dies XX. Constituit Sabbatho jejunari, & ad missam osculum dari. *S. Martinus* obiit, anno Archadij quinto.
Radagay.

Radagayfus Scytharum vel Gothorū Rex, Italiam invadit. Ex hoc numerus blasphemantium crevit in Christum & Christianos, felicitatem gentium attollentes, & Christianorum miseriam. Multi enim dixerunt: *Dum populus Romanus cultui Deorum eras deditus, talia non est passus.* Contra quos *B. Augustinus* docens, scripsit libros de Civitate Dei, & *Orosius* Historiam Ecclesiasticam.

HONORIUS mortuo fratre suo Archadio imperat adhuc xv. annos cum *Theodosio secundo*, filio fratris sui: cujus erat proverbium, eum sibi diceretur, cur rebelles non occideret? *Vtinam mihi possibile esset, & mortuos vivificare.* Idem fuit proverbium *Theodosii Minoris*. Honorius iste omnes hæreticos expulit ab Africa. Tempore illius quidam nomine *Constantinus*, ex infima militia, propter solam spem nominis, electus est in Cæsarem: qui tamen delusus à Barbaris, detrimentum fuit rei publicæ. Unde mox jubente Honorio apud Arelatum occisus est cum filio suo, quem ex monacho fecit Cæsarem. Tempore ejus *Alaricus* Wisegothorum Rex succedens *Radagoysso*, Italiam potenter intravit, anno ab Urbe condita MCLXII, *Maguntiam* in via deleverunt. *Metis* pervenerunt, ubi murus civitatis divino nutu ruens, capta est civitas à Wandalis. Urbem *Treverorum*, vix jam à persecutione Græcorum respirantem, ceperunt, & magna ejus ædificia ad solum dejecerunt. Post hæc cunctas civitates Galliarum pervagantes *Arelatum* pervenerunt, ubi Rex Wandalorum à quodam milite captus, & in vincula constrictus, per multas civitates, quas vastaverat ductus, impiam vitam digna morte finit. Alii quoque procedentes Romam pervenerunt, ubi *Alaricus*, dato edicto, qui se sacris locis, præcipue basilicis Apostolorum Petri & Pauli, reciperent, securos esse, cuncta vastavit: dein per Apuliam & Calabriam in Africam properando mortuus est. Cui successit *Arbanus* consanguineus ejus, qui cum Gothis Romam reversus,

sus, quicquid ille reliquit, more locustarum abrafit & consumpsit. Dein recedens *Placidam* Honorij sororem, Magni Theodosij filiam, secum auferens, duxit uxorem, ad magnum reipublicæ, ut postea patuit, commodum. Nam mariti animum ingenio suo ad hoc inflexit, quod pacem petiit à Romanis. Postea fraude suorum inrerentus est. *Orosius* lib. VII. Barbaris sic cuncta vastantibus, pestilentia non segnius grassabatur & fames dira, adeo ut matres pueros manducarunt. Quatuor itaque plagarum, scilicet ferri, famis, pestis & bestiarum, propheta compleri videbatur. Sic multis partibus desolatis, præcipue Hispania à Barbaris subversa, diuisa est ad inhabitandum. Sicque igitur, ut scriptum est, *B. Augustinus* scripsit librum suum *de Civitate Dei*, ostendens, *malos in hoc mundo florere, & bonos tribulari, quorum tamen tristitia verteretur in gaudium*. Multos tamen Barbaros sub eisdem principibus Deus humiliavit. Unde quidam ex Africa veniens contra Romanos *Heracianus*, cum xxx millibus armatorum & lxx. navibus, contritus est à Comite Romano nomine *Marinus*. Et *Vallia* successor *Athaulfi* reddidit Honorio *Placidam* sororem suam, pacem faciens cum Romanis; qui etiam intra Hispanias magnas cædes fecit Barbarorum. Illam autem *Placidam* dedit Honorius *Constantio* Patricio uxorem, qui ex ea genuit *Valentinianum* sequentem. *Cosmodromium* dicit, anno Domini ccccxiii, Honorij quinto, Roma capitur à Gothis, ut dictum est; hoc est ab urbe condita anno MCLXIV. Hoc tempore Romani cessaverunt regnare in Britannia: tuncque Saxones cœperunt ibidem dominari.

Versus.

Cæsar Honorius, imperat omnibus, Archadiusque.

Tunc veniunt Huni, Gothi, veniunt & Alani.

Væ fuit Hispanis, Gallia pressa cadit.

Tempore quindenis tunc vixit Honorius annis.

Simplicius Papa totidem tunc vixerat annis,

Addeq, plus septem de ratione dies.

ZOSI-

ZOSIMUS Græcus, annum unum sedit, menses viii. dies xxii. Decevit. cereum sabbatho sancto benedici.

BONIFACIUS primus Romanus ex patre presbytero: sedit annos iii. menses iix. dies vi. Hieronymus per lvi. annos libros colligens, obiit apud Bethlehem, anno suo xcix.

CÆLESTINUS primus Romanus, sedit annos iix. Constituit *Sacæus* ad missam. Convocavit synodum, auctoritate Imperatoris, Carthagine, cccxiii. Episcoporum adversus *Pelagium*, & contra *Nestorium*, qui negavit in Christo duas naturas. Hic fuit Episcopus Constantinopolis. Idem papa misit *Palladium* Episcopum, & *Patricium* genere Britonem, filium soteris S. Martini ad Scotos, qui & Hiberniam converterunt & purgatorium ibi impetraverunt. Inventio reliquiarum SS. Stephani, Nicodemi, Gamaliel & Abybæ. Huc usq. *Paulus Orosius* presbyter Hispanus, discipulus S. Augustini, Historiarum cognitor eloquentissimus, scripsit historias. Tunc & *Iohannes Cassianus* scripsit *Collationes Patrum*, & alia multa, *Marsiliæ* sepultus. *Avianus* poëta blattrat ut anus: verum non immerito fertur *Avianus*. Scribit enim, ut ipsius avi tonat anus, verba sunt *Hugonis* poëtæ *Babenbergensis*.

SIXTUS tertius Romanus, sedit annos viii. menses xii. dies ix. Se purgavit coram Augusto cum lvi. Episcopis à crimine, sibi falso imposito.

THEODOSIUS minor, filius Archadij, imperat Constantinopoli annis xxv, cum genero suo *Valentiniano* Romæ, & est quadragesimus quintus ab Augusto. Iste Theodosius composuit *librum legum*, quem *Theodosianum* nominavit, ut dicit *Isidorus* ii. Ethic. nunc autem dicitur *Codex*. *Eudoxia* uxor Augusti composuit *Homerocentonas*, sicut & *Proba*, uxor *Adolphi* Proconsulis *Virgiliocentonas*, ut dicit *Isidorus* libro de viris illustribus. Eadem Imperatrix instituit festum S. Petri ad vincula, quando catenas ejus de Ierusalem duxit Romam. Ista m

Eudoxiam quidam Comes palatii, *Maximus* nomine, violenter in suum conjugium transire coëgit, per quam imperium invasit. Ipsa sic vi sociata, misit legatum ad *Genfericum* regem Wandalorum, qui protinus ex Africa cum maxima multitudine Italiam intravit. Cujus timore Romani, primo Maximum membratim discerpendo, quarto mense suæ tyrannidis, omnes ex urbe fugierunt. B. autem *Leo* tunc *Papa*, occurrens *Genferico*, cum precibus tantum delinivit, ut ab incendio & occisione abstinens, xiv. diebus divitijs evacuans urbem, multos captivos secum auferret, *Eudoxiam*, quæ eum vocavit, cum duabus filiabus in Africam deducendo. Hoc modo Roma capta est, postquam *Alaricus* eam invasit, anno ab urbe condita mcccv. Relicta ergo urbe, Wandalis per terras diffusi omnia consumserunt. Cum istis Wandalis erant Saxones & Germani, qui tunc Franci vocabantur, quos tamen nobilis & inclytus & strenuus *Ætius*, Patricius Romanorum, nomine Imperatorum multis contritis abegit. Iste & Burgundiones pro magna parte expugnavit, caesis eorum xx. millibus. Similiter Gothorum interfecit lxxx. millia. Tunc & *Attila* rex quidam Hunnorum fratrem suum *Bleddala* interemit. Iste habuit in exercitu quinquies centena millia, ut dicit *Jordanus*. Contra hunc etiam acriter bellat *Ætius*, ubi ceciderunt ex utraque parte clxv. millia, exceptis xv. millibus, qui prius ceciderunt. Tantus sanguis effusus est, ut parvus ibi rivulus magnus subito torrens effectus, cadavera secum traheret peremptorum. In eo bello rex Gothorum *Theodoricus* occubuit. Idem *Attila* compulit *Theodosium*, ut sibi vi. mille libras daret pro recessu, & mille libras tributum promitteret annuatim. Idem *Attila* scribitur xi. mille virgines coronasse. Quidam tamen scribunt tempus non concordare. Istum *Ætium* fraudulenter occidit *Valentinianus*, timens ejus prosperos successus, cum quo sic occiso salus
perijt.

perijt reipublicæ, præcipue in Hesperia regione, nec ultra relevari potuit. Nec tamen impune mors Ætij cessit, nam sequenti anno idem Valentinianus per milites Ætij occisus est, in quo Theodosij generatio finita est. Ordo canonicorum regularium cœpit à B. Augustino Hipponensi Episcopo, qui ne civitatis suæ ruinam cerneret, obsidionis ejus mense tertio, expletis annis vitæ LXXVI. perrexit ad Christum. Pestis & fames, quamvis per totum orbem, singulariter tamen Constantinopolim invasit. Ibi LV. turres cum muro urbis corruerunt, & multos homines cum jumentis læserunt. Tunc visus est ibi juvenis in aëre qui dixit, ut Litanijs adderent, Sancte Deus, sancte fortis, &c. quod fecerunt, & statim tam terræ motus, quam alia mala cessaverunt, unde statutum est sic decantari. Diabolus Iudæos in specie Moysis seduxit, promittens eos sicco pede mare transire, sicque præcedens multis eorum periclitatis, alijs à periculo erutis & conversis, causa fuit salutis.

LEO primus, Tuscus, Doctor egregius, sedit annos XX, menses III. dies XXVII. fuit quadragesimus tertius Papatum. Ipse addidit in canone, *Sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.* &c. Scripsit *Epistolas decretales LXX. Sermones ad populum LXXIX.* unde dictus est *Sermologus.* Amputavit sibi manum, quam sibi B. Virgo restituit. *Synodos* fecit Carthagini ccccxi. Episcoporum, contra Pelagium: & sub *Martiano Cæsare Chalcedone* synodum Dcxxx. Episcoporum contra Euticen: ubi decretum est, quod virgo Maria mater Domini non solum *Christotocos*, sed & *Theotocos* credatur & appelletur. *S. Germanus Antisiodorensis* Episcopus obiit, quem *S. Amator* convertebat, sepultus Parisijs.

MARTIANUS imperat Constantinopoli annos VI. Valentiniano adhuc regnante in occidente. *Pulcheria* namque soror Theodosij, eo mortuo, sed nondum morte di-

vulgata, accersivit istum Martianum virum religiosum, pudicum, senem, & verum Christianum, dicens: *quando Imperator mortuus est, jura mihi, quod virginitatem meam custodies, quam Deo vovi, & pronuntiabo te Imperatorem.* Quod illo faciente, accersito Patriarcha Anatolio, coram omni senatu pronuntiavit eum Imperatorem: erat enim hæres imperij. Iste ergo sic per virginem istam assumptus ad imperium, quadragesimus sextus ab Augusto, multum bonus & misericors, regnum Romanum reparavit, pacem faciens cum *Parthis & Vandalis*, interfecto etiam rege Gothorum *Theodoro*: in cujus pugna tantus sanguis effusus est, quantus vix in ulla historia legitur. Nam ferme ccc. millia ceciderunt. Idem, mortua Pulcheria, omnia bona sua dedit pauperibus. Corpus *S. Iohannis Chrysofomi*, in exilio defuncti, cum honore defertur Constantinopolim, *Hilarius Arelatensis* Episcopus, in sanctis scripturis doctus, paupertatis amore etiam rusticationem contra vires suas exercuit. Sed nec in hoc spiritualia neglexit: nam docuit, scripsit, composuit quam multa, præcipue vitam *S. Honorati*, sui prædecessoris, ut scribit *Genadius*. *S.* etiam *Brixius* Turonensis Episcopus obiit, anno Martiani secundo: & *S. Remigius* nascitur. Hoc etiam tempore *Septem dormientes* evigilant, qui cxc. i. annos dormivisse dicuntur. Caput *S. Iohannis* reperitur. *Prosper* notarius *B. Leonis* multa scripsit, præcipue *Chronicam* à primi hominis conditione usque ad tempus præsens. Item *Epigrammata* quæ incipiunt:

Hæc Augustini sacris epigrammata dictis,

Dulcisono Rhetor componens carmine Prosper.

Tempore Martiani creduntur passæ undecim mille virgines *Coloniæ*: quia tunc pene omnes civitates *Galliæ & Rheni* captæ sunt ab *Hunis*. Nam *Attila* Rex *Hunorum* secundo anno Martiani venit de *Pannonia* in *Galliam* cum 500000 armatis, contra quem pugnavit *Aëtius*, ut supra patuit in *Theodosio*.

Anno

Anno etiam Martiani Sexto, ab urbe condita MCCCXIII. nati-
 vitaris Domini anno ccccv. Roma capta est à Wandalis. *At-*
tila iste dum per Gallias ad oppidum, cui S. Lupus præerat,
 veniret, occurrens Episcopus dixit ei: *Tu quis es, qui nostras ter-*
ras vastas, & gentem nostram perturbas? respondit: *Ego sum At-*
tila, flagellum Dei. Ad quam vocem S. Lupus iussit ei portas
 aperiri dicens: *Bene venerit flagellum Dei:* & duxit eum in ci-
 vitem. Miro autem modo percussi omnes Huni cœcitate,
 transierunt per civitatem à porta in portam, neminem lades-
 tes. Ad eum *Attilam* veniens S. Leo papa, non solum Romæ,
 sed toti Italiæ salutem impetravit. Et à suis interrogatus,
 cur Episcopo Romano tantum obtemperaret? respondit *At-*
tila, non se ejus personam reveritum esse, sed alium juxta se
 stantem in habitu sacerdotali, canitie venerabilem, sibi quæ
 evaginato gladio minitantem, nisi cuncta, quæ Papa petebat,
 expleffer: pauloque post idem *Attila* decessit sanguinis eru-
 ptione, & mox Dominus in somnis Martiano apparuit, arcum
Attilæ fractum esse demonstrans.

Saxones intraverunt hoc tempore Britanniam. Britones
 enim tunc multipliciter ab hostibus vexati, vocabant in sub-
 sidium quos poterant. Tunc autem in terra Saxoniarum, ubi
 nunc est diœcesis *Osnabriggen*sis, in confinio diœcesis *Pade-*
burnensis, locus erat & adhuc est villa *Enghere* dictus, ubi tunc
 sedes erat ducatus Saxoniarum, lingua Latina *Angaria*; cujus du-
 carus partem nunc tenet Archiepiscopus *Coloniensis*, scri-
 bens se ducem *Angariæ*. De isto ergo ducatu exercitus ma-
 gnus profectus est in Britanniam, cum duobus principalibus,
 quorum unus *Hengst* alter *Horsa* vel *Horst* dicebatur. Terra
 quam obtinuerunt *Angariam* nominabant, & seipsum mutato
 R in L vulgariter *Engelschen*; à patria voce *Engerschen*. Erat
 tunc rex Britonum *Vortigernus*, qui delectatus in istorum Sa-
 xonum audacia, cum pacem ei procurassent, & ipsi redire
 nolent

nollent in sua, consilio suorum concessit eis de terra, quantum una corrigia posset ambiri. Isti ergo corium tauri in corrigiam redigentes, quem volebant locum circum dantes, elegerunt castrum illud *Taucastre*, id tauri castrum nominantes. Habuit dictus Hengst filiam nomine Enghele / quæ scyphum manu præferens regi propinavit dicens, *Leve König/wes Heil*. Rex per interpretem doctus, respondebat: *Drynck Heil*. Ab isto die usque in hodiernam consuetudo est in Britannia in convivio dicere, *Wes Heil/Drinck Heil*. Istam puellam dictus Rex duxit uxorem, per quam Saxones tandem expulsis Britannis terram obtinebant, ut scribunt *Gaufredus* in *Chronica Britannorum*, *Panttheon & Speculum historiarum* lib. XVI. cap. VI.

Versus:

Femina prima cibo mundum damnavit, & ista

Potu confudit Anglica regna suo.

Wes Heil dat latos alios, lethum dedit illa.

Idem rex cum castrum quoddam construere niteretur, quicquid una die fiebat, evanuit altera. Convocatis igitur magis, quæsit causam: qui fingentes dixerunt; *Olim Dii montem illum eligentes, volunt ibi singulariter placari, tali sacrificio, ut puer sine patre genitus sacrificetur, cujus sanguinis tactu lapides subsistant.* Quæritur in multis partibus talis, & tandem reperitur una, quæ dixit, se sine viro concepisse. Cujus filius secum adductus, vocatus *Ambrosius Merlinus*, ait ad regem: *Vocentur magi tui & vincantur mendacij.* Quibus adductis, ait: *Nescientes causam consulistis sanguinem meum fundi. Dicite, quid lateat sub fundamento quod stare non potest, & quid consulistis, patiar: si vero causam veram non tangetis, sed ego, vos idem subeat.* Quibus tacentibus, dixit *Merlinus* Regi: *Fac fodi terram, & invenies stagnum, quo latent duo dracones.* Factum est sic, & egressi sunt dracones albus & rubens. Tunc *Merlinus* prorumpens in fletum, ait: *Væ rubco, nam ejus exterminatio festinat; & statim illis*
ad invi-

ad invicem pugnantibus, prevaluit albus, dixit autem Merlinus: Rubens dracogentem Britonum significat, albus vero Saxones, quibus terra opprimetur, donec succurrat rex magnus Arcturus; de quo infra DXXIII. De quo tamen Merlinus sic prophetavit: In ore populorum celebrabitur, sed exitus ejus dubius erit. Sex posterius ejus sceptrum sequentur, sed unus eorum sanctificabitur. In hoc notavit S. Osvwaldum. Et cum multa sic prophetasset, rogavit eum rex etiam successum suum sibi indicare. Ad hoc Merlinus: Ignem filiorum Constantini diffuge, si vales. Iam naves parant, jam vela per aquora pandunt. Petunt Britanniam, invadant Saxoniam gentem. Sed te prius exarent. Malo tuo patrem prodidisti, & Saxones invitasti. Invitasti eos in presidium, sed venerunt in tuum supplicium. Imminent tibi duo funera, nec est promptum, quod prius vitabis. Hinc enim Saxones regnum tuum vastabunt. Hinc fratres mortem patris in te vindicabunt. Quare tibi diffugium, si poteris, cras litus tenebunt. Nec mora, Aurelius Ambrosius & Utar frater ejus, dictus Pendracon i. e. caput draconis, quia draconem album interfecit, filij Constantini regis minoris Britanniae, applicuerunt cum x. millibus armatorum, & omnia, ut dictum est, e-
 venerunt. Sicque rege combusto, pugnaverunt contra Saxones, & ceciderunt hinc inde vulnerati. Prævaluissent Saxones, nisi equestris turma Armaricanorum, duxque Cornubiæ cum militibus supervenissent, quibus venientibus cesserunt Saxones. Cecidit Hengst/ quem honeste fecit Aurelius sepeliri. Cujus filia regina videns casum suorum, dixit Aurelio: Victi sunt Dei mei, Deumque tuum regnare non basito, qui tot nobiles ad se venire compellit. Accipe nos & catenam quam gero, & nisi misericordiam adhibueris, habe nos, ad quodcumque tibi placet, paratos. Aderat tunc Episcopus quidam, nomine Eldadus, dicens Gabao-nita, quia voluntarie ad filios Israel venerunt, misericordiam impetraverunt. Ne ergo nos Christiani simus pejores Judæis. Misericordiam petunt, misericordiam habeant. Ampla est insula, saltē deser-

ra inhabitent. Acquievit rex, deditque eis terram Scotiæ, fœdus amicitia cum eis firmando. Aurelio ibidem mortuo, successit frater *Viar*, qui genuit in adulterio *Arcturum*, de quo infra.

Prosper huc usque scripsit Chronicam. Hoc tempore cœperunt *Franci* principari. Pro quo nota, ut scribit *Gregorius Turonensis* Episcopus. *Priamus* junior, *Æneas* & *Antenor* cum suis creverunt in gentem magnam, ædificantes civitatem *Sicambriam*, à qua dicti sunt *Sicambri*. Tempore quo gens *Alanorum* Romanis rebellavit, *Valentinianus* Imperator edixit; quicumque illam gentem Romanis subjugarent, deberent esse *Franci* i. e. liberi x. annos, quia facti feroces tributum negabant, ideo à Romanis inde pulsi venerunt in partes *Rheni*, quibus tunc *Marcomirus* princeps erat. Cui successit *Faramundus* xx. annos. Inde *Clodius* rex crinitus, à quo *Criniti* sunt dicti. Quo mortuo successit *Meroveus*, à quo *Merovingi* sunt appellati. Tempore quo *Huni* *Treberim*, *Metis*, & *Agrippinam*, & cætera, destruxerunt, *Meroveus* genuit *Hildericum* in adulterio. Tunc *Franci* *Treberim* ceperunt & *Agrippinam*, vocantes eam *Coloniam*, quia ibi quasi coloni habitabant; sicque cepit regnum *Orientalium Francorum*. *Clodoveus* igitur primus rex eorum, regnans xxx. annos; occidit *Alaricum* qui tunc regnabat *Tolosæ*. Iste *Clodoveus* habuit uxorem *Christianam*, nomine *Rothildam*, quæ peperit filium, qui per matrem baptisatus in albis mortuus est. Unde rex iste ait: *Si in nomine Deorum nostrorum puer dedicatus fuisset, vixisset utique, qui in nomine Dei tui vivere non potuit.* Regina respondit: *Deo gratias ago, quod primogenitum meum recipere dignatus est in regnum suum.* Postea genuit alium, qui vocatus in baptismo *Clodomira*, statim infirmatus est. Unde rex ait: *Hic, si cui frater suus, morietur.* Sed orante regina convaluit. De isto *Clodoveo*, plus infra. *Clodoveus* item genuit *Clotarium* regem, qui reliquit quatuor filios reges, *Areperum*, *Guntramnum*, *Hippertum*.

pericum & Sigebertum. Sigebertus genuit *Gildebertum & Theodobertum,* & *Theodoricum* fratres. Ex Theodoberto natus est *Dagobertus,* ex Theodorico *Clotarius.* Porro ex filia Clotarij nobilis *Ausperus* senator genuit tres filios, & unam filiam nomine *Tharsisca.* Nomina vero filiorum sunt *Arnoldus, Feriolus, Modericus.* Arnoldus genuit *S. Arnolfum,* & iste *Flodolfum & Anschisum.* Anschisus autem genuit primum *Pipinum,* & ille *Karolum Martellum,* & iste *Pipinum,* primum istius stirpis regem. Pipinus item genuit gloriosissimum *Karolum Magnum.*

LEO primus major cognomento *Basiza* à quadam civitate, imperat Constantinopoli annos XVI. occiso Marciano à suis. Iussit imagines sanctorum comburi. Tunc & quidam nomine *Avitus* imperat Romæ quatuor annis, quem secutus est *Severus* similiter quatuor annis. Tempore isto fuit *Tiderisus* secundus de *Berna* cognomento *Strabo,* rex Gothorum, puer octennis, filius Theoderici, obses datus Leoni.

HILARIUS Sarduus sedit annos VII. menses III. dies X. Cujus tempore corpus *S. Helisei* prophetæ de Samaria transfertur Alexandriam, in monasterium *S. Pauli.*

SIMPLICIUS Tiburtinus sedit annis XV. mense uno, diebus VII. Circa hæc tempora claret Parisiis *Genevvefa* virgo, cujus ab anno XV. usque ad L. esca panis hordeaceus & faba, quem post duas vel tres hebdomadas semel edebat. Sed post quinquagesimum annum propter obedientiam pisces edebat & lac. Obijt anno Domini DII. Invocatur specialiter contra febres. Claruit & *Simeon,* qui XL. annis stetit in columna Antiochiæ. *Genadius* Constantinopolis Episcopus multa scripsit, secutus *B. Hieronymum* de viris illustribus. Circa hoc tempus capti sunt pisces quatuor, specie & visu novi, sicut retulere, qui ceperunt, Christiani religiosi, Hebræis, Græcis & Latinis literis insigniti, circulum cccLXVI. annorum continentes. Tunc *Tolose* in medio civitatis terra sanguine erupit

pit totius diei circulo. Ideo S. *Mamartinus*, Episcopus Viennensis, instituit Letaniam minorem ante Ascensionem Domini. *Antiochia* etiam inobediens monitis salutaribus, terra dehiscente mergebatur, cacuminibus turrium super terram apparentibus, solum Deum timentibus de interitu liberatis, anno Domini ccccliv. Tunc & facta est translatio S. Marci ad Venetias & postmodum Constantiam. *Hermenfridus* rex Thuringorum regnat, hoc est, Sclavorum.

ZENON imperavit Constantinopoli annos xvi. genere *Isaurus*: Majorianus autem Romæ. Iste Zenon fecit leges plurimas. Ipse misit *Theodericum* de *Berna* contra *Odocarum*, qui tunc omnia occupaverat in Italia. *Odocarus* enim genere *Rugus* vel *Ruthenus*, ab extremis Pannoniæ finibus ad Italiam veniens, accessit virum quendam sanctum, nominatum *Severinum*, benedictionem ab eo petiturus. Cui servus Dei futurorum præcius ait: *Vade nunc Italiam Odocarus, vilissimis pellibus indutus, multis cito plurima largiturus & regnaturus.* Hæc vera fore exitus probavit. Nam statim per omnem Italiam regnavit, Romam expugnavit: Quem quidam nomine *Augustulus*, tunc Romanus Imperator, timens, purpura sponte abjecta, regnare permisit. Sicque Romanum imperium orbi terrarum formidabile, quod cœpit ab AUGUSTO, cum hoc AUGUSTULO periit. Hunc autem *Odocarum* contrivit *Tydericus* de *Berna*, qui & destruxit *Placentiam* & *Asturicam* civitates Italiæ. Idem autem misit *Iohannem Papam* ad *Justinum* Imperatorem, mandans, ut aut sibi adhærentibus Episcopis Ecclesias redderet, aut ipse totius Italiæ populos gladio ferirer. Ipse autem S. *Symmachum* patricium, & dictum *Iohannem Papam*, cum venerabili *Boëthio* & alijs misit in exilium: & post hæc statim defunctus. reliquit nepotem ex filia *Athalaricum* puerum x. annorum *Gothis* successorem. Ipse autem, quia erat *Arrianus*, post mortem visus est à quodam S. *Eremita* mitti in ollam *Vulcani*

cani per Papam Iohannem, ut refert *Gregorius* in Dialogis. Legitur tamen quod in die Ascensionis Domini, cum morri appropinquaret ad altare se faciens portari, Antiphonam: *O Rex gloria*, usque ad finem devote decantans in pace dormivit, tantusque odor omnis perfudit, ut in Paradiso se esse putarent. Uxor etiam eius nomine *Elpes* composuit hymnum Apostolorum Petri & Pauli qui incipit: *Felix per omnes festum mundi cardines*; cum hoc epitaphio:

*Elpes dicta fui Scythia regionis alumna,
Quam procul à patria conjugis egit amor.
Porticibus sacris jam non peregrina quiesco,
Iudicis æterni testificata thronum.*

Versus: *Tempore Felicis fuerat rex Theodoricus,
Impius, impatiens, Gottorum ductor iniquus,
Geladius Papa stat tempore Theodorici,
Annis his binis mensibus octo fuit.*

*Symmachus & Papa cum principe Theodorico
Sedes, & Hormisdas sub eodem præsul iniquo.*

FELIX tertius Romanus ex patre Felice presbytero, sedit annos VII. menses XI. dies XVII. *Hæresis acephalorum* oritur, sic dicta, quia sine capite & auctore impugnabat synodum Chalcedonensem.

GELASIUS primus Afer sedit annos V. menses VIII. dies XVIII. Composuit canonem missæ. Amator erat pauperum, Clerum ampliavit, & à periculo famis liberavit.

ANASTASIUS secundus sedit quasi duobus annis: Versus: *Alter Anastasius Roma nunc papa resedit, Annus ei statum solus in orbe dedit. Vndeni menses vicesiesque dies.* Hic papa (vel sequens) quia communicavit * *Phosino* hæretico, divino iudicio percussus, dum iret ad secreta naturæ, egerens intestina, miserabiliter decessit.

*MS Conf.
Achacio.

SIMACHUS Sardus sedit annos XV. Statuit *Gloria in excelsis,*

excelsis, in festis S S. decantari. Contra istum assumtus est in Papam *Laurentius*, & stetit schisma tribus annis, cum effusione sanguinis, tam Clericorum quam laicorum. Tandem Tydericus de *Berna* consilio convocato *Simachum* confirmavit, & *Laurentium* fecit Episcopum in † *Lulia*.

† MSS.
Cont. Lu-
ccria.

HORMISDA Campanus, natione Romanus sedit annos VIII. Circa hæc tempora *Fulgenius* Carthaginensis, Græcis & Latinis literis eruditus, multa scripsit, cum sanctis *Lupo* & *Germano*, *Britanniam* & novam *Saxoniam*, reliquijs honoravit.

S. REMIGIUS Episcopus Remensis *Clodoveum* primum regem Francorum baptizat. Ipse enim per uxorem suam sæpius monitus, non potuit induci ad fidem Christianam, donec contra hostes pugnans multos perdidisset. Tunc enim Secretarius ejus *Aurelius* ait: *Domine mi Rex, crede in Deum cæli, quem regina predicat, & victor eris.* Ille visis suorum cladibus dixit: *Iesu Christe, quem uxor mea predicat Deum esse, & filium Dei, tuum adjutorium devotus imploro, vovens, si mihi victoriam dederis, baptisari;* promisitque ad honorem *B. Martini* equum suum dare. Cum hoc & similia oraret, victi sunt adversarii, anno regni sui xv. sicque baptisatus est rex, & duæ filiæ cum populo Francorum. Dum autem equum promissum redimere vellet pro c. florenis, equus non movit se; & ait rex: *addito adbuco ridem.* Fecerunt, & equus ivit. Tunc lætanter rex ait: *Vere B. Martinus bonus est auxilio, sed carus in negotio.* Obijt autem idem rex, anno Domini *DVIII*. Nota etiam quod à transitu *S. Martini*, usque ad obitum *Clodovei* fluxerunt anni *CXII*. Obijt circa tempus illud *S. Episcopus Medardus*, quem dictus Rex gloriose sepelivit; cujus frater erat *Ghildardus*, ambo sancti uno die mortui, à Christo sunt assumti. Circa idem tempus rex quidam *Wandalorum* † *Hemicus Arrianus* multa mala intulit Christianis. Relegavit in exilium Presbyteros & clericos uno tempore † *cccxiij.* quibus linguas abscindens plena verba aufer-

† MSS.
Cont. Hn.
mericus.
† Id., 334.

aufferre non potuit, ut testatur B. *Gregorius* libro *Dialogorum*. Cujus frater nomine *Hildericus*, filius *Eudoxiæ*, captivæ filia *Valentiniani*, universos absolvit ab exilio, eisque *Ecclesias* reformari præcepit, quæ à *Genferico* usque ad id tempus jam per *LXX.* annos erant destructæ.

ANASTASIUS malus imperat *Constantinopoli* annos *xxv.* Ipse fuit hæresi *Euticeris* infectus. Fulmine periit. Tempore ejus *Artemius* imperavit *Romæ*. Tunc *Olympus* *Arrianus* in *Africa*, dum baptizans quendam, verba blasphemiae contra *S. Trinitatis* fidem emoveret, veniente subito cœlitus ignoto jaculo, visibiliter combustus est. Deuterius quoque *Arrianus* *Episcopus*, dum quendam nomine † *Barrabas* bapti- † Al. *Barrabas.* satus, dixisset: *Baptizo te Barrabas, in nomine Patris, per filium, in Spiritu Sancto;* aqua non apparuit. Quod aspiciens baptizandus, confugiens ad *Catholicos*, juxta morem fidei, recte baptizatus est. *Alamundarus* princeps *Sarracenorum* baptizatus, cum persuaderetur ab *Arrianis* eis consentire, dixit: *Hodie literas accepi quod Michael Archangelus sit mortuus.* Illis respondentibus, hoc esse impossibile, cum sit substantia incorporea; ait iste: *quomodo ergo Christus mortuus est, nisi sit duarum naturarum:* sicque confusi recesserunt. *Dionysius Abbas* *Romæ* composuit cyclos paschales. *Cassiodorus* tam seculari quam divina scientia illustratus, primo *Consul Romanus*, deinde *Senator Ravennæ*, postea *Monachus* claruit. Tunc floruerunt etiam *Leonardus*, *Lodegarius*, *Herculanus* *Episcopus* † *Perusinus*, *Vedastus* *Atrebatensis*, & *Fulgentius* *Episcopus*. Istum *Anastasium* † Al. *Parisinus.* *Hormisda* *Papa*, qui *Symmacho* successerat, monuit per legatos solemnes, missos in *Constantinopolin*, ut fidem rectam sequeretur; quos fragili navi impositos exulavit, mandans ne ad aliquam civitatem accederent. Quam impietatem divina protinus ultio subsecuta est. Nam vi fulminis percussus interiit. Cui successit

IUSTI-

IUSTINUS senior Christianissimus, genere Illyricus: imperavit Constantinopoli annis x. *Olybrius* autem Romæ v. i. menses, sub quo creditur martyrisata esse *S. Margareta* Virgo. Idem autem Justinus, hæreticos fugans, Catholicos Ecclesiis restituit. Quod *Tydericus* rex Gothorum percipiens, mandavit ei per *Iohannem Papam*, ut supra: Quod Justinus ob salutem populi admisit. Sed interim rex *Boëthium* & *Symmachum* Patricios gladio trucidavit, & *Iohannem Papam* cum socijs itineris in carcere peremit. Hoc tempore obiit in Scotia *S. virgo Brigida*.

IOHANNES primus, Tuscus, sedit annos II. m. VIII. d. XVIII.

*Al Mercurius.

FELIX quartus, dictus * *Mercurius*, Sabinensis, sedit annos IV. m. III. Instituit unctionem extremam. *Ordo nigrorum monachorum* coepit sub *B. Benedicto* in monte Cassino in Campania, *Versus*:

*Ordo niger, quingentesimo Domini mica anno
Sed cum bis deno sub patre pio Benedicto.*

Vel sic: *En quingentesimo bis deno numero pleno,*

Ordo sub invicto niger est factus Benedicto.

BONIFACIUS II. Romanus, sedit annos II. dies XX. Nota, cum *S. Benedictus* cum tribus corvis veniret, ad specum, dixit vox de cœlo cuidam sancto, ibi prius habitanti: *Hic te parce locis; aliter amicus adest.* Corpus *S. Antonij* reperitur Alexandriæ.

IUSTINIANUS nepos Iustini imperat Constantinopoli annis XXXVIII. Iste consummavit *Codicem* & *Digestum*, & quosdam libros *de Incarnatione Domini* edidit per seipsum, quos misit per diversas provincias. Ipse edixit, ne pagani vel hæretici militarent, dans eis tres menses pro inducijs ab exercitu recedendi. Ipse anno imperij sui VII. misit *Patricium*, virum strenuum, nomine *Bellisarium*, in *Africam* cum exercitu magno
contra

Contra *Vandales*, ubi parva victoria captus rex eorum ductus, est ad Imperatorem, postquam *Wandali* dominabantur *Africae* annis *xcvi*. Dein idem *Bellisarius* cepit *Siciliam*, *Gothis* *Syracusam* infidentibus in deditioem receptis. Inde veniens *Neapolim* non est intromissus. Quare circumvallata, ea cepit ipsam per aquæ ductum, & interfectis rebellibus civitatem spoliavit. Sed postea à Papa *Silverio* correptus de tanta crudelitate, ipsam reformavit, & regnum *Gothorum* quasi destruxit, quod jam ad *2000*. circiter duraverat annos. *Totila* tum rex ipsorum adhuc erat. Posthæc *Gothi* *Transpadani* in *Liguria* consistentes regem constituerunt, cui *Totila* successit, qui *Romanum* imperium invadens, à *Bellisario* navali prælio victus est, ita quod *Totila* cum paucis evadente, plures *Gothorum* *Tiberi* submersi sint, quam gladiis occisi. Dein idem *Totila* resumtis viribus, *Bellisario* exeunte è *Sicilia*, cepit *Romam*, & quasi totam vastavit *Italiam*. Eo tempore discipuli quidam *S. Benedicti* dixerunt ad eum: *Pater, rex iste destruet urbem Romanam.* Quibus *S. Pater* respondit: *Roma non destruetur à gentibus, sed in se ipsa marcescet.* *Arcturus* rex *Britonum* obiit, postquam multas terras subjugavit. *Norvegiam* enim, *Normanniam*, *Scoti- am*, quæ tunc *Albania* dicebatur, *Hiberniam*, *Selandiam* subjugavit, & *Galliam*: Cœpit familiam suam dilatare, & tantam facetiam in curia sua servare, ut à remotis nobiles accurrerent, ut etiam nobilissimus quisque nil reputaret se vidisse vel egisse, si non curiam *Arcturi* visitasset. Fama enim largitatis ejus cunctos reges & nobiles invitabat.

JOHANNES II. Papa Romanus, sedit annos *ii*, menses *iv*, dies *vi*.

AGAPITUS primus, Romanus sedit annum & parum plus. Constituit processionem fieri dominica die. Iste venit ad Imperatorem, ut *Theodatus*, nepos *Tiderici* de *Berna*, qui matrem propriam occiderat, reciperetur in gratiam. Et intelli-

Q

gens

gens Imperatorem Euticis dogmate corruptum, fiducialiter eum asperè corripuit, dicens: *Ego ad Iustinianum Christianissimum venire desideravi, sed Diocletianum inveni.* Et ille monitis illius salubriter acquiescens, ad fidei confessionem, cum multis similiter corruptis, regressus est.

SILVERIUS Capuanus, filius Papæ Hormisdæ, sedit annos v. menses v. dies xi. Statuit canonem missæ sub silentio legi. Hunc misit *Theodora* Imperatrix in exilium, ubi mortuus est pro Christo.

VIGILIUS Romanus sedit annos xvii. menses vi. dies xxv. Male intravit papatum, sed pœnitens satis egit. Ordinavit missas celebrari versus orientem. Hunc similiter Imperatrix occidit, eo quod nollet *Anthemium* Episcopum Constantinopolitanum condemnatum absolvere. De hoc loquitur Petrus Damiani: *Quid dicam de Papa Vigilio, qui sceleratus & impius, primum Bonifacîo Papa molitus est insidias. Postmodum Sil. verum aggressus nequiter condemnavit, & data pecunia assumptus est in Papam. Quicquid tamen constituit, nemo cassare præsumsit. Tandem servatus est ad pœnitentiam.*

FABIANUS sedit annum unum, menses v. dies xiii. ejus tempore obiit *S. Remigius* anno xxvii. sui Episcopatus.

PELAGIVS primus, Romanus, sedit annos iv. menses x. dies xviii. *Gretes* rex Herulorum venit Constantinopolim, cum populo suo baptisari: quem in Epiphania baptisatum, *Iustinianus* Imperator de sacro fonte levavit. Eodem anno mulier quædam ex Hunis, habens secum Hunorum c. millia, Romæ baptisatur. Similiter & vir ejus *Corda*, rex Hunorum, cum suis baptisatur. *Brandanus* pater 3000. Monachorum in Scotia floruit. Ecclipsis Solis xiii. Kal. Martij & xii. Kal. Julij, ita ut stellæ apparent in die. Terræ motus factus est magis in multis partibus & locis, & duravit xl. dies. *Antiochie* etiam innumerabiles perierunt. Tunc quidam sanctus in visu do-
ctus est.

ctus est, ut diceret hominibus vivis; ut in liminaribus domorum scriberent: *Christus nobiscum: stare.* Quo facto ira Dei cessavit. In civitate Pompejopoli, obrutum est medium civitatis cum habitatoribus, & audita sunt voces eorum sub terra, ut eis succurratur: quos Imperator adhuc vivos fecit educi. Contra tantam mortalitatem & miseriam *Ypopanti* institutum est Constantinopoli. Imperator & Augusta magnas expensas dederunt in reparationem civitatum, præcipue *Antiochie*, quæ tunc nominata est *Theopolis* i. e. civitas Dei. Idem Justinianus construxit Constantinopoli templum *Agyos Sophias*, ad honorem filij Dei, qui est Sapientiæ patris; cui simile templum non invenitur in orbe. S. Medardus obiit. Ossa S. Stephani translata sunt Romam apud S. Laurentium. *Synodus V.* contra Theodoram Imperatricem & omnes hæreticos. Puer Hebræus communicat cum Christianis: inde plures Iudæi sunt conversi. *Arator* Poëta, Ecclesiæ Romanæ subdiaconus, distavit heroico metro *Actus Apostolorum*, cum multis alijs. *Gregorius* ex Prætoro fit Monachus, sub S. Benedicto. *Ida* regnavit in Britannia, à quo regalis Norden Hymbrorum prosapia cœpit. S. *Columba* Presbyter, de Scotia venit Britanniam, convertitque Pictaviam. Mons circa Rhodanum fluvium Galliæ Ecclesias & domus cum hominibus & animalibus præcipitavit in aquam, ex motu terræ. *Priscianus* Grammaticus floret, cujus hæc est sententia in majori volumine: *Nihil in humanis adinventionibus ex omni parte perfectum esse credo.* *Arrianus* factus est, ut liber approbaretur ab *Arrianis*. Huc usque scripserunt *Chronicas Iordanus* Episcopus, & *Victor* Turonorum Episcopus.

IUSTINVS II. & Junior, nepos Iustiniani, imperat annos **XI.** Quietus, pacificus & bonus fuit, quo usque ad vocem uxoris suæ *Sophiæ* dereliquit consilium *Narfetis* principis sui fidelissimi. Ille enim *Narfes* sapiens, largus, & verus Christianus,

Q 2

nus,

nus, bella gerens ubique pro Imperatore, victoriam magis oratione quam armis obtinuit, Iste regem Gottorum *Totilam* vicit, & cæcidit: Italiam liberavit à Gottis. *Syndualdum* regem Herulorum, qui ex genere Odoacari remanserat, in alta trabe suspendit. Ipse *Bucellinum* principem Francorum, rebellem Romanis occidit. Tunc & *Arriani* fidem Christi receperunt. Contra hunc *Narfetem* Romani, ob invidiam accusationem direxerunt Imperatori, dicentes: *Melius est nobis servire Gotis quam Græcis, ubi Narses castratus imperat, & nos servitio premis, & noster Augustus hoc nescit. Aut libera nos de manu ejus, aut civitatem Romanam & nos metipfos gentibus trademus.* Audiens hæc *Narses* scripsit Imperatori: *Si male feci Romanis, quos libertati restitui, male inveniam.* Augustus autem uxoris consilio quendam *Longinum* præfecit in locum *Narfetis*; regina quoque scripsit Romanis: *Ponam illum castratum, ut pensam filæ lanam cum puella.* Ad hæc *Narses* rescripsit: *Talem ei ordiar telam, ut quamdiu vixerit *Sophia*, non possit deponere.* Contulit ergo se *Neapolim*, mittens legatos ad *Longabardos*, ut venientes Italiam possiderent; quod & factum est. Dum autem isti *Lumbardi* Italiam petentes de *Pannonia* egredierentur, apparuerunt in cælo igneæ acies: sanguinem humanum fundendum significantes, ut scribit *Gregorius* in *Dialogis*. De quo *Hinricus Rosla*:

Iunctus Saxo Rugis Romanam subdidit urbem

In qua bis septem regnavit Odoacarus annis.

Tunc Longobardis illectus opem tulit idem.

Igniferi cunei tunc cælo currere visi.

Sic tunc Italiam per plurima pralia cepit

Saxo.

Isti *Lumbardi*, licet essent baptisati, nihilominus tamen idola colebant, & præcipue simulacrum aureum viperæ, à quo tandem errore *S. Barbarus* Episcopus *Bonaventanus* eos retraxit. Eo tempore erat quidam sanctus in Italia, *Honorius* inclusus, quem

quem Longobardi videntes cinctum catenis, indutumque cilicio, seiscitati sunt, quid mali fecerit, quod tanto supplicio arctaretur? Quo propter humilitatem dicente, se omnibus flagitiis esse circumventum; unus extracto gladio voluit ei caput amputare. Sed mox dextra ejus dirigit, quam vir Dei sancto crucis signo sanavit. Circa hæc tempora *Albinus* rex Longabardorum, cum suis obsedit Papiam tribus annis: quibus elapsis, cepit, & cum vellet intrare per portam S. Iohannis, equus, cui tum insedit, fixus stetit in medio portæ, nec calcantibus nec verberibus cedens. Tunc quidam ait regi: *Memento rex, quid vovisti, & frange votum tam durum, & ingredieris. Vere enim Christianus populus habitat in hac urbe.* Voverat autem rex, se uniuersum illum populum occisurum, eo quod se ultro non tradebat. Quod votum dum rupit, equo moto civitatem intravit, & pacem cum eis ordinavit. Iste rex quendam occidit in bello, de cujus capite cyphum fecit, de quo sæpe bibit, & filiam occisi, nomine *Rosa mundi* duxit uxorem, quam quodam tempore compulit de isto cypho potare. Propter quod odium concipiens, virum procuravit occidi, adhærens postmodum interfectori; cui tamen non longe post propinavit in potu venenum. Qui sentiens se læsum, & ipsam interfecit, sicque simul perierunt. De hac dicitur:

Hic jacet in tumba Rosa mundi, non rosa munda.

Non redolet, sed olet, qua redolere solet.

BENEDICTVS primus Romanus, sedit uno mense diebus vi.

PELAGIVS secundus Romanus sedit annis x. m. ii. d. x. Versus:

*Nunc minor undenis Iustinus præsidet annis,
Surgit Pelagius nunc Roma Papa secundus,
Germinè Romanus, discretus & ore facundus.
Sed prius Benedictus erat præsul venerandus,
Vno plus mense, sexq; decemq; dies.*

Nota,

* C. Cons. jurasti,

Nota, cum istis Longobardis Saxones erant, qui de Italia tandem ad propria repedantes, invenerunt regionem suam à Svevis & alijs gentibus occupatam. Quas dum Saxones niterentur expellere, obtulerunt tertiam partem regionis, ut simul habitarent. Saxonibus hoc recusantibus, obtulerunt eis mediam partem; nec dum eis contentis, obtulerunt duas partes, tertia tantum volentes contentari. Sed ne sic acceptantibus, obtulerunt eis pecora cum tota terra. Saxonibus hæc omnia recusantibus, bellum instauratur, & cæsa sunt Saxonum 20000. & Svevorum 6480. & superfuerunt Saxonum 6000, qui voverunt barbam neque capillos se incisuros, donec se vindicarent. Quare iterum bellum committentes, sic attriti sunt mutuo, quod postea quiescentes simul habitarent. Hinc arbitror esse, quod legitur in Legibus Saxonum, quod dux de Brunsvick, Marchio Brandenburgensis, Marchio Misnensis, Comes de Anhalt, Comes de Werningrode, & alij nobiles ibi oem expressi, sint ab antiquo natione Suevi: & æque quidam nobiles habitantes in Suevia, sint natione Saxones.

TIBERIVS II. dictus Constantinus, Christianissimus, imperat annos VII. Erat in pauperes liberalissimus. Cum Roma fame laboraret, Longobardis omnia vastantibus, misit Romanis multa millia modiorum frumenti. *Justinus* adoptavit eum in filium, & fecit eum Augustum. Quodam tempore tres nobiles à paganis capti, subsidium petierunt à Tiberio: quibus consiliarius quidam rege presente dixit: *Nunc quia rex omnia tribuit, jam nihil potest vobis dare, crastino venietis.* Tunc rex: *Quid loqueris, serve nequam. Nescis quia te cum omnibus tuis possidemus?* Dixitque ad illos tres; *Accipite eum, nec dimittatis, donec cuilibet vestrum det duo millia florenorum:* Quod factum est. Idem Tiberius crucem Domini valde veneratus, etiam stramina, lapides & ligna, in modum crucis jacenta, fecit vel destrui, vel elevari, dicens; *peccatum esse tam nobilem formam,*

formam, qua vita suspensa est, quam reges portant in frontibus, pedibus calcari. Die igitur quadam, dum omnia sua pauperibus erogasset, vidit tabulam quandam, signo crucis sculptam, pulveribusque opertam in terra jacere; quam mox levari præcepit, & sub ea aliam, sub qua tunc tertiam reperit, & vas ingens thesauro plenum, auro gemmisque & argento. Gratias igitur agens Deo, vocatis consiliariis & uxore, sæpius ipsum de prodigalitate redarguentibus, ait: *Nolite jam murmurare; sæpe vobis dixi, Deus potest plus nobis dare, quam valeamus erogare.* Ipse tandem infirmatus, vocavit *Mauritium* generum suum, virum strenuum & sapientem, cui dedit filiam suam *Constantiam* in uxorem, dicens: *Sit tibi imperium cum hac puella concessum, utere eo feliciter, & habe in mente incessanter, æquitatem & justitiam præcipua esse Imperatorum insignia.* Quo dicto spiritum exhalavit. Hoc tempore fuerunt maximæ pluriæ, ut putaretur esse diluuium; nec à tempore Noë majus est auditum. Tunc *Verona* fluvius *Arbesis*, ut refert S. Georgius, crescens, ad Ecclesiam S. Zenonis martyris & Pontificis, venit usque ad fenestras: & tamen per januam apertam non intravit: Sic quod meritis illius sancti, salvati sunt, qui fuerunt in eadem. *Tiberis* autem Romæ per murum intravit, & inundatione perierunt innumera bestia, quæ aqua recedente putrefactæ aërem infecerunt: cum quibus & draco intravit, pestilentiam causantes, qua & Papa *Pelagius* decessit. *Chronica Frecolphi* venerabilis Episcopi, quæ incipit: *Domino præceptoris desideratissimo*, &c. finitur in hoc Tiberio, hoc modo: *Hic terminum censui meorum imponere librorum.*

MAURITIUS primus, Græcus & Cappadox, imperat Mannos xx, ab Augusto LIV: cujus anno secundo *Gantramus* Rex Francorum, vir pacificus, thesaurum magnum invenit, quem usibus Ecclesiæ delegavit. Dormiens quippe vidit se thesaurum reperire, & familiaris suus tunc vidit bestiolum os
ejus

ejus ingredi, & in montem quendam ingredi, & os regis reingredi. Quo loco notato, thesaurum invenerunt. Mauritius iste S. Gregorium & alios bonos sæpe vexans injuste, tandem in se reverlus cogitavit, quod Deus justus iudex reddet unicuique juxta opera sua. Unde elemosynis multis datis & missis pauperibus & eremitis, rogavit ut pro sceleribus ejus Deum exorarent. Cumque in hoc diu mansisset, fletibus & jejniis insistens, quadam nocte vocem audivit dicentem: *Vbi vis, reddam tibi mala, quæ fecisti: Hic, an in futuro seculo?* Ille respondit: *Amator hominum Domine, & iudex juste, hinc mihi potius quam in futuro retribue.* Tunc & audivit: *Trade Mauritium, & uxorem ejus Constantiam, filios, & omnem familiam ejus, Focæ militi.* Nuntius quoque missus ad Eremitas responsum hoc adduxit: *Deus recepta penitentia tua salvabit animam tuam, & in numero Sanctorum constituet. Ab imperio vero cum ignominia & discrimine discedes.*

GREGORIUS I. Doctor sanctus, sedit annos VIII. menses VI. dies X. Ille misit servos Dei, *Augustinum Mellitum, Johannem* & alios ferme XL in Angliam, Saxonibus prædicare verbum Dei. Ille autem *Augustinus*, primus Archiepiscopus Anglorum Saxonum, interrogavit scripto B. Gregorium, quantæ debeant fieri partes de ijs, quæ fidelium oblationibus accedunt altario? Papa rescripsit, de omni stipendio altaris quatuor fieri debere portiones: una scilicet Episcopo vel presbytero & suæ familiæ propter hospitalitatem, alia clero, tertia pauperibus, quarta reparandis Ecclesijs. Addens, in eodem scripto; fana idolorum destrui non debere; sed quæ in iis sunt idola destruantur: aqua benedicta fana conspergantur, altaria construuntur, reliquæ ponantur. *Gregorius* à cunctis papa electus, cum ordinasset *septiformem Letaniam*, ultra unius horæ spatium LXXX. spiritum homines exhalabant. Erat autem sic Letania disposita; quod in primo choro fuit omnis clerus secularis, in secundo religiosi, in tertio infantes, & pueri masculi, in

si, in quarto puellæ, in quinto laici, in sexto viduæ cum begi-
nis, in septimo conjugatæ. Idem Gregorius, sed ante ejus pa-
patum, dum paganorum filij Romæ venderentur, interro-
gans cujus patriæ ac nationis essent, audito quod de Anglia,
cujus tunc rex Australium *Elli* dicebatur; dixit: *Bene quidem
Elli, quia Alleluja cantabitur ibi. Et merito dicuntur Angli, quia vul-
tu nitent sicut Angeli. Oportet illis iter salutis ostendi.* Et sic per
se iuisset, nisi à suis detentus fuisset. Istum autem regem *Elli*
secutus est *Edelbrecht*, cujus tempore fuit *Edelfried* rex Nor-
denhumborum, qui cunctos hostes, etiam *Godam* regem Sco-
torum fugavit, & exercitum ejus extinxit. Prædictus autem
Augustinus primus Archiepiscopus Anglorum Saxonum, or-
dinavit duos Episcopos, *Mellitum* provinciæ Orientalium Sa-
xonum, quorum metropolis est *Lundonia* civitas: sicque illi in
Anglia receperunt fidem Christi: *Iustum* autem ordinavit Epi-
scopum in *Cancia*. Circa illud tempus rex Wisegottorum pro
fide Christiana occiditur à proprio patre. Cui succedit *Ro-
thardus*, terminos Romanorum inquietans. Qui tamen syno-
do convocata LXII. Episcoporum apud Toletum, Arriana hæ-
resi abjurata, se cum tota gente Wisegottorum confirmavit
in fide Catholica, ut dicitur in *Speculo Hist.* lib. xxii. cap. ult. *A-
gylulfus* etiam Longabardorum Rex, convertitur ad fidem per
S. Gregorium, die Sanctorum Gervasij & Prothasij, & facta est
pax Ecclesiæ. Ideo *Gregorius* ordinavit tunc officium Missæ: *Lo-
quitur Dominus pacem*. Uxor illius dicta *Theudelinda* Christia-
nissima fuit, cui *Gregorius* libros *Dialogorum* transmisit. *Rotherus*,
rex Longabardorum Arrianus, sepultus est in Ecclesia S. Jo-
hannis Baptistæ, cujus sepulcrum quidam aperiens, ornamen-
ta quæsiuit. Cui S. Johannes apparens dixit: *Quia spoliasti ho-
minem mihi commissum, Ecclesiam meam à modo non intrabis; quod
& factum est.* Nam quoties eam voluit intrare, subito quasi

R

aliquis

aliquis eum cultro feriret retrocessit. Antiochia subversa est divinitus pro medietate. Tunc quidam devotus vidit in aëre juvenem sudarium excutere super medietate civitatis, quæ statim subversa est. rogatuq; duorum similiter astantium pepercit alteri medietati. In *speculo hist.* lib. xxiv. cap. i. *Maurus* discipulus S. Benedicti claruit. *Leodigarius* Anrissodorensis Episcopus, & martyr similiter claruit. Tunica Domini reperitur in Ierusalem. *Goar* sanctus veniens ex Aquitania, claruit in Gallia in diœcesi Treverensi. Hic in cella quadam pauperibus & peregrinis subserviens, accusatus est Episcopo Treverensi. Quo vocato & comparente, puer recenter inventus præsentatus est. Tunc inquit Episcopus; In hoc sciemus, an à Deo sint, quæ Goar operatur, si patrem illius edixerit; addens: *Adjuro te, & præcipio tibi per veram obedientiam, ut illius infantis genitorem nobis innotescas.* Tunc vir Dei suspirans lacrymas fudit, admirans cur Pontifex tam ineptam obedientiam præcepisset. Cumque Pontifex persisteret, fundens Goar orationem, ait: *Trinitas sancta, te invoca, atq; te infans in nomine S. Trinitatis adjuro ut genitorem tuum denuncies.* Ait infans, tunc trium dierum: *Iste Rusticus Episcopus est pater meus:* sic enim vocabatur. Quo audito Episcopus cecidit ad pedes Goaris, omnia confessus pœnitentiam suscipiendo; pro quo tunc idem Goar pœnitentiam egit septem annis, & Episcopus in Ecclesia B. Mariæ ad latus martyris septem annis inclusus pœnitentiam gravem egit, ut scribitur in *Chronica Treverensi*, & in *Spec. Hist.* lib. xxiii. cap. xv. Cum à quibusdam nautis quidam pauper peteret eleemosynam, nec acciperet, dicente nauclero: *Nihil habeo præter lapides;* subito, quicquid erat manducale in navi, conversum est in lapides, colore cum forma permanente. H. Inclusus quidam Sanctus in Syria nomine *Babeira* audivit divinitus ad suum locum quendam venturum, per quem Ecclesia, quæ tunc ibi floruit, super modum gravaretur. Non diu post mercator

cator quidam puerum elegantem, quem emerat, sancto viro tali commisit erudiendum. Quem vir accipiens scripturam docuit & fidem. Crevit puer, mercator moritur, & uxor ejus servum repostulat, quem post elegit in virum. Mutatus servus in dominum, & incrassatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à bonis doctrinis sancti viri. Quem postea quidam monachus apostata, Sergius nominatus, multipliciter decepit, per columbas de aure ejus & taurum de sinu comedentem, ad tantum honorem promovit, ut tota quasi Asia adhuc hodie eum reputet ut Deum & Prophetam magnum. Hic est ille MACHOMET perversissimus, cujus sepulchrum virtute lapidum pendet in aëre, quod sui reputant virtute divina pervenisse. Gregorius sanctus obiit: cujus libros dum Cardinales vellent comburere, obstitit Diaconus ejus *Petrus*, prodens se spiritum S. in specie columbæ super caput ejus sæpe vidisse, ex cujus ore omnia dictasset. Idque confirmans statim mortuus est, ex condito fidem faciens testimonio. H.

Versus :

*Mauritii tempus viginti præficit annos,
Insuper annus erit recto numero numerandus,
Sub quo Gregorii vita beata venit.
Tresque decemque simul regit annis pontificatum,
Annis sex menses jungo decemque dies.*

Fames magna Romam afflixit.

FOCAS imperat annos VIII. Iste occidit *Mauricium* cum quinque filiis & uxore, cujus anno secundo Gregorius migravit. Romani tunc graviter affliguntur à Persis. *Cosdras* enim rex Persarum multas provincias destruxit: *Ierusalem* cepit, & sanctam crucem abstulit, ecclesias profanando. Tunc *Zacharias* Patriarcha Hierosolymitanus cum xc. millibus captivatur & perimitur, & *S. Anastasius* Persa monachus cum aliis LXX. nobile passus est martyrium.

R 2

SABI.

SABINIANUS Rōmanus, sedit quasi duos annos. Hunc sanctus Gregorius per visum ter monuit, & quarto percussit, & quia corrigi noluit, exspiravit. Detraxit enim Gregorio & elemosynas non dedit pauperibus.

BONIFACIUS III. sedit VIII. menses cum XX. diebus. Ipse obtinuit à Foca, ut Ecclesia S. Petri Roma diceretur caput Ecclesiarum, & Roma caput regni. Nam antea Constantino- polis erat talis propter sedem regni.

BONIFACIUS IV. sedit annos III, menses VIII. dies XXV. fuit de Marchia. Impetravit Pantheon à Foca, ut diceretur Ecclesia B. Virginis ad Martyres. Versus:

Octo sedens annis Focas tenet imperium,

Tunc Sabinianus praclarus Papa vocatur.

Anni solius cui modo vita fuit.

Terzius est Papa Bonifacius ille benignus.

Octo capit menses vita Bonifacius iste,

Bisque decem numerando dies pro tempore siste.

Quartus cum Foca Bonifacius iste vocatur,

Annos tres, octo menses, cui vita paratur,

Viginti quinque post superadde dies.

Papa Deus dedit cum Foca Cesare sedit.

DEVS DEDIT Romanus ex patre Stephano Diacono, leprosum mundavit, ipsum osculando. Sedit annos III. dies XX. De hoc Papa Orosius.

HERACLIVS, occidens Focam, imperat annis XXXI. ab Adam anno 5824. ut dicit Isidorus in fine v. Eth. Hic Heraclius imperii sui anno secundo genuit filium *Heracium Constantinum* ex *Eudoxia*. Qua mortua ex filia sororis suae *Martinae* incestuose genuit *Heracleonam*. Heraclius iste anno regni sui XXXIX. vidit in somnis imperium à circumcisis graviter vastandum. Jussit ergo baptifari ubique Judæos quos potuit. Tunc autem inter Romanos & Sarracenos bellum oritur implacabile.

bile. Quidam enim Spado, miles Heraclii, dum togas militibus distribueret, venientibus Sarracenis commilitantibus indignanter ait: *Vix sufficit Imperator dare suis militibus, quantum mihi canibus istis.* Illi dolore & pudore incitati, totam Sarracenum gentem incitant rebellare, & maxima multitudo circumcisorum irruit in provincias Romanorum, regnum ubique devastando. Regnum itaque Persarum suæ subdunt ditioni; Syriam, Palæstinam & Ægyptum devastant; ex Africa captivos abducunt ad L. millia. Contra quos dum Heraclius dimicat CL. millia perdidit, quorum spolia remissa renuens vindictam quæsiuit; CL. millia auro armata precioque conducta in prælium misit. Cumque in crastinum essent præliaturi; ipsa nocte angelus Domini percussit de exercitu Heraclii LII. millia: cujus causam dicit *Pantheon*, quia Heraclius à Sergio Patriarcha seductus, qui & Machomet docuit, in hæresin Eutycianam cadens. De portis Caspiis sævissimos homines, quos Alexander M. incluserat eduxit, & secum habuit in bello. Videns igitur Heraclius se nequaquam posse resistere, mœrore correptus hydropicus factus obiit. Ecce qualiter Dominus sæpe punit etiam bonos de se præsumentes, & non de Domini adjutorio, & præcipue propter malorum favorem, quos hic admisit. Tunc etiam Sarraceni capta Rhodo ex uno ejus templo mille camelos onerabat ære, civitatem destruentes. Hoc tempore regnabat in Francia **LOTHARIUS**; quo mortuo anno Heraclij XX. cœpit regnare magnus **DAGOBERTUS** & regnat annos XIV. Construxit solemne monasterium ordinis S. Benedicti ad S. Petrum *Erfordia*, delecto prius ibidem castro, quod more gentilium *Mervingen* vocabatur. Idem Rex construxit in Suevia monasterium, ubi cernitur scriptum aureis literis: *Rex accusaris Dagoberte, sic et cruciatis,*

R 3

Solve

Solveris ac votum spondens complensque totum.
Nunc quia vertisti, te sum sit gratia Christi,
Propter donata rerum dans regna beata.
Romæ Francorum Dagobertus rex dominorum
Pollicitus votum Christo, quod compleo totum,
Accipis hoc donum, Petre, te facioque patronum.

Iste Dagobertus habuit puerum, qui cum benediceretur à S. Amando, XI. dierum, respondit *Amen*: qui puer dictus est SIG-
 HEBERTVS. Idem Dagobertus saxones perdomuit, & Sla-
 vos omnes virilis sexus, qui gladij sui mensuram excederent,
 occidit: & tandem Saxonibus pacatis, eorum auxilio Slavis
 tributum indixit D. vaccarum annuatim. Idem Dagobertus
 legitur per S. Dionysium, quem specialiter dilexit, & hono-
 ravit, post mortem à pœnis liberatus. Circa hoc tempus cla-
 ruit S. Columbanus Abbas monachorum: S. Gallus, qui coepit
 incolere solitudinem prope Constantiam ad IV. milliaria; quæ
 nunc dicitur civitas S. Galli, ubi requiescit tum multis sanctis.
 Lupus Senonensis Episcopus. Isidorus Episcopus Hispalensis
 composuit librum Ethicorum, Chronicam & alia. Heraclius
 Cosdræ regem Persarum occidendo, & filium baptisando,
 crucem Domini reduxit in Ierusalem. Celebritatem *Exaltatio-
 nis* dedicavit.

BONIFACIUS V. Campanus sedit annos V. dies XIII.
 Hic dicitur esse LXVII. Paparum in *Speculo Histor.* lib. XXIV,
 cap. XIII.

HONORIVS primus, Campanus, sedit annos XIII,
 menses XI, dies X. Clerum solemniter & salubriter erudit,
 ac super eleemosynas, quas quotidie larga manu pauperibus
 erogavit, Ecclesias multa decoravit; Præcipuè S. Petri & S. Ag-
 netis. Romæ autem requiescit.

SEVERINUS Sanctus Romanus sedit an. I. men. IV.
 d. XXIV. Tunc floruerunt SS. *Sulpitius, Austregisilus & Salabriga.*
 Item

Item Tres sancti fratres, *Ado Rado & Dado*. Idem *S. Aurea* Abbatissa.

JOHANNES IV. de Dalmatia, sedit annos VII. m. IX. d. XVIII. Captivos redemit cum thesauris Ecclesiæ. Hic quidam scribunt Benedictum Papam, alij Iulium annos V. sedisse. Circa hoc tempus rex quidam *Avarum* cum ingenti multitudine Italiam ingressus est, cui quædam nobilis *Romilda* nomine mandavit per nuntium, *Forum julij* civitatem se sibi tradituram, si in conjugium eam acciperet, Quod cum Rex barbarus promississet, illa portas aperiens hostes introduxit. Qui diripientes universa, captivos abduxerunt, urbem igne consumentes. *Romilda* quoque Rex una tantum nocte secum habens, propter juramentum, dein eam XII. Avaribus tradidit ad ludibrium, & postmodum eam palo inferi præcepit, dicens: *Talem te dignum est habere maritum*. Circa tempus illud in Anglia Saxones occidentales receperunt fidem, prædicante eis verbum Dei *S. Brino* Episcopo, quem Papa *Honorius* illac misit. Tunc & *Arnolphus* Major Domus Francorum genuit tres filios, de quibus supra. Cujus uxor *S. Vda* genuit *S. Gerdrudem*, cum qua instinctu *S. Amandi* monasterium fundans Treveris, inclusa Christo servivit; & *Arnolfus* factus Episcopus Metensis & ex episcopo solitarius, obiit anno Heraclij XXVIII: cui *Clodulfus* filius ejus successit in Episcopatu. *Franci* Lombardiam intrantes, pene delebantur *Grimaldus* enim Rex Lombardorum fugam simulans cum suis, tentoria vacua quidem hominibus, sed plena bonis & maxime vino relinquens, cum *Franci*, putantes eos fugisse, ad tentoria venerunt, cibo repleti, potuque inebriati, dormientes occiduntur.

CONSTANTINVS III. dictus Heraclius, filius Heraclij, LXII. ab Augusto, quarto mense sui imperij, fraude novercæ suæ *Martinæ* necatur veneno, regnante adhuc in Francia *Dagoberto*. Ipsa autem *Martina* cum filio suo *Heracliona*

raclona regnum arripiens, per duos annos imperavit. Tuncque mutilatis naribus filij & matris, linguaque præcisa, *Constans* Constantini, Heraclij filij filius, illos misit in exilium, & regnavit pro illis.

CONSTANS filius Constantini, nepos Heraclij, imperavit annis xix. dictus *Constantinus quartus*. Cadens in hæresin, quam avus suus habuit, multa mala fecit Ecclesiæ. *S. Martinum* Papam misit in exilium, ubi signis clarens migravit ad Dominum. Sub *Vitaliano* tamen hæresin abdicavit, anno illius undecimo. Gens *Bulgarorum* primo venit in *Thraciam*, contra quos Romani pugnantes victi sunt, & Imperator vi coactus, pacem fecit cum eis, & cui alij tributa solvere consueverunt, ipse factus est tributarius. Istitis etiam temporibus corpus *S. Benedicti* Abbatis, cum corpore *S. Scholasticae*, de Italia translatus est in Galliam. Anno Constantis xi. cinis de caelo descendit, & secuta est pestilentia gravissima, multis visibiler cernentibus, bonum angelum cum malo noctibus civitates circumire, præcipue Ticinum; & quotiens iussu boni angeli malus percussit ostium cum sagitta, tot ex eadem domo sequenti die interibant. Tunc cuidam bono homini pervisionem dictam est, quod illa mortalitas non cessaret, nisi in Vincula *S. Petri* dedicaretur altare in honorem *S. Sebastiani* martyris, quo facto mortalitas cessavit. **OSWALDUS** sanctus Rex Anglorum, occiditur à Britannis, anno ætatis suæ xxxiii. postquam regnavit annos ix. Locus certaminis, ubi crucem fixit, dicitur Angliæ *Hævenvelt*, i. e. *cælestis campus*. Post cujus mortem *Sigbrecht* vir bonus, regnum cognato relinquens, monasterium quod fecerat intravit, pro æterno regno militaturus. Dum autem pagani terram invaderent, rogabatur exire & pugnare: & nolens, tandem invitatus extractus, ad certamen educitur. Credebant enim milites trepidare minus, si regem fortis

fortissimum secum haberent. Sicque extractus, occisus est cum illis à paganis. Cui successit rex *Ana* vir optimus, similiter à paganis interemptus. Tunc in civitate *Pangar* * Britan- * Al. Boar-
niæ tot erant monachi, ut cum in septem portiones monasteri- gar.
um foret divisum, nulla portio minus quam ccc. monachos haberet: qui omnes de labore manuum vivebant; sed quia vicinis paganis fidem non communicabant, Deo permittente, uno die MCC. eorum perimuntur, ut refert *Beda* in gestis Anglorum. Circa hoc tempus etiam *S. Iodochus*, filius regis Britannix, regno & mundo derelictis, eremita factus, in pago Pontino requiescit in Christo, (*Maximus* Abbas vir sapientissimus, lingua manuque truncatur à Constante; qui etiam duos *Anastasios*, discipulos Abbatis prædicti, tradidit exilio, & multos orthodoxorum verberibus & exiliis damnat. Ideoque factus omnibus odiosus à servo suo *Andrea* occisus est in balneo.)

THEODORICUS Græcus, ex patre Theodoro Episcopo, sedit annos VII. M. VI. Constituit benedictionem cerei sabbatho sancto, & composuit librum pœnitentialem. *Fursus* Sanctus de Hibernia & Scotus, punitus est in purgatorio, quia rogatus à quodam usurario, cepit & portavit vestem, quam sibi dederat propter Deum. Pensent igitur usurarij elemosynas eorum Deo non placere.

MARTINUS I. sanctus, de civitate Tudertina provincix Tusciæ sedit annos VI. M. I. d. XXVI. obiit in exilio. Hunc, dum quidam vellet occidere inmissa, excœcatus est malefactor.

EUGENIUS I. Romanus sedit annos III. M. IIX. d. XXII. Benignus fuit & omnibus amabilis. Sub hoc quidam *Deus* dedit factus est Archiepiscopus Anglorum, natus de genere Saxonum Occidentalium. Post quem venit *Damianus*, de gente Australium Saxonum oriundus. Hoc tempore *Middiengli*

S

i. e. me-

i. e. mediterranei Angli, fidem perceperunt, sub principe *Be-
da*, ecclesias fundantes in civitate, lingua eorum *Tileborg*.

VITALIANUS provinciae Campanicae, sedit annos
xv. m. vi. d. iiii. Iste direxit *Theodorum* virum sapientissimum in
Episcopum Anglorum, & scripsit sic regi Anglorum: *Domino
excellentissimo, filio suo Osuvino, regi Saxonum, Vitalianus Episcopus
servus servorum Dei &c. Benedicta gens, quae talem sapientissimum
& Dei cultorem meruit habere regem.* Sub isto Papa *Synodus Con-
stantinopoli* celebratur contra *Georgium* Patriarcham, ibique
confirmatum est, beatam virginem *Theotocon* appellari, in De-
creto xvi. Dist. *Habeo librum. Clodoveus* rex Francorum, post-
quam xvi. annos regnavit, quia corpus S. Dionysij minus re-
ligiose tractavit, versus in amentiam, obiit anno xix. Constan-
tis. Cui succedit filius *Clotarius* quatuor annis. Abhinc re-
gibus Francorum à solida fortitudine & sapientia degeneran-
tibus, regni potentia disponebatur per *Majores domus*, regibus
solo nomine regnantibus. Hujus *Clotarij* mater fuit *Rathildis*
de claro genere Saxonum, de transmarinis partibus deprada-
ta, quia fuit aspectu decora, prudens & pudica, facta est uxor
Clodovei filij *Dagoberti*. Hæc regina pestem *Simoniacam* ex-
stirpavit à Francia. *Corbeiam* antiquam *Ambianensem* con-
struxit in Francia Occidentali, cum multis Ecclesijs; captivos-
que redemit. Tandem facta monialis in monasterio *Cala*,
quod ipsa construxit in pago *Parisiaco*, dormivit in Domino.
Clotarius Brunhildam aviam suam, propter multa maleficia, e-
quorum caudis religatam iussit occidi. Ipsa enim filios & ne-
potes veneno procuravit occidi. Frater etiam ejus *Hilperius*
Golmildam sororem *Brunhildæ*, & uxorem suam, strangulat. *S.
Audomarus* Episcopus præ senio factus cæcus, cum corpus S.
Vedasti transfertur, illuminatur. Quod ægre ferens, reputans
secum cœcitatem pro salute immissam, adeo oravit Deum, &
sursus excœcatur. H. S. *Eligius* obiit. Episcopus fuit *Novionen-*
sis.

fis. Floruit tunc & *Iohannes Eleemosynarius* Episcopus Alexandrinus.

CONSTANTINUS quintus, dictus Theodosius junior, filius Constantis Catholicus, imperat annis xvii. cum duobus filiis suis *Heraclio & Tiberio*. Hic usus sapientum consilio pacem firmissimam fecit cum *Avaribus & Bulgariis*, nec non cum *Saracenis*: à quibus Africam liberatam Romano imperio restituit. Pax taliter firmata est, ut Saraceni Romanis auri libras, tria millia virorum captivos restituerent, & equos nobiles l. solverent annuatim. Tunc & conjunx regis Persarum nominata *Casaria*, propter amorem Christi, venit Constantinopolim baptisari, ab Augusta de sacro fonte levata. Quod vir ejus audiens, legatos Constantinopolin direxit, ut ei redderet uxorem. Quibus illa dixit: *Ite, renunciate Domino vestro, nisi in Christum credat, sicut ego, consortem thori me ultra non habebit*. Quod dum legati Domino retulissent, mox ille cum lx. millibus virorum pacifice venit, & cum universis baptisatus, accepta conjugè lætus in patriam redijt. H. *Anchisus*, filius B. Arnolphi, fit Dux & Major Domus Francorum; quorum tunc *Capitolium* fuit Colonia, ubi nunc est Ecclesia S. Mariæ, à qua domo *Majores domus* dicebantur, quod nomen adhuc retinet *Electores Imperij Rheni*.

ADEODATUS Romanus, sedit annos vi. menses ii. dies v. Translatio corporis S. *Benedicti & S. Scholastica* de monte Cassino, fit ad cœnobium Floriacense.

DOMPNIUS Romanus sedit annos ii. menses v. dies x. Tunc floruit S. *Lampertus* Episcopus Tungerensis & Trajectensis, qui *Pipinum* increpans de adulterio, martyrisatur. S. *Projectus* Episcopus S. *Leodegarius* pro Christo decollatur. S. *Edelsdrud* filia regis Anglorum, fit martyr ex regina. Tribus viri nupta virgo permansit, cujus merita testata est caro ejus mortua, quæ post sedecim annos inventa est incorrupta. H. Circa

illa tempora, in Anglia Australium Saxonum, nulla pluvia cecidit in tribus annis. Supervenit *Vilfridus* Episcopus, prædicat ibi fidem, convertit regem, cuius nomen erat *Edelvald* / cum uxore *Epha*, & tota terra: statimque divinitus, die quo gens baptisatur, pluvia serena & copiosa descendit. Fuerat ibidem tanta fames, ut sæpius x l. vel l. homines inedia macerati, se præcipitarent in mare. Piscari ante eum nesciebant. Docuit ergo etiam Episcopus iste artem piscandi. Mutuatis ergo retibus aliunde, ceperunt divina gratia prima vice ecc. magnos pisces, quorum c. dederunt pauperibus, c. illis à quibus retia petierant, & c. alios in usus suos habebant. Quo beneficio Antistes cor omnium in sui convertit amorem. Dedit tunc Rex Episcopo locum, ubi monasterium instituit vitæ regularis. Circa idem tempus terræ motus magnus fuit, & cometes apparuit tribus mensibus, & pestilentia in *Mesopotamia* & *Syria*.

AGATHON Siculus, sedit annos v. m. vi. d. iv. Leprosam sanavit Ipse constituit, ut distinctus sit habitus virorum & mulierum in vestibus & crinibus. Decoravit locum ante Ecclesiam S. Petri Romæ, qui dicitur *Paradisus*. Apud Constantinopolin, *Gregorius* Patriarcha *Macharius*, *Pyrrhus*, *Petrus* & *Paulus* excitaverunt hæresin, separantes in Christo divinitatem & humanitatem propter quod Constantinus fecit congregari CL. Episcopos inter quos erant duo legati domini Agathonis Papæ *Iohannes Diaconus*, & *Iohannes Portuensis* Episcopus, factoque consilio damnaverunt hæresin. Eadem hora tantæ telæ aranearum in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur; significantes hæresin extinctam. Hæc est *sexta synodus universalis*, i. e. quam mundus universus tenet.

LEO II. Siculus sedit menses x. dies xvii. instituit *pacem* post *Agnus Dei* De Consecr. Dist. 2. *Pacem*. Eloquentissimus fuit, Græca Latinaque lingua eruditus. Constituit, ut Archiepiscopi nihil dent pro pallio. Fecit promotiones multas, Ejus festum celebratur in vigilia Petri & Pauli. BE.

BENEDICTVS II. Romanus sedit menses x. d. xii. Cujus vita nomini concordavit, ut merito Benedictus nominetur. Positus est ab imperatore Papiæ. Multas Ecclesias Romæ reparavit, sepultus ap. S. Petrum.

JOHANNES V. Syrus, sedit annos ii. dies vii.

CONON Romanus, sedit menses xi. Fuit sanctæ vitæ, sepultus ap. S. Petrum.

IUSTINIANVS II. sive Junior, bonus, largus, filius Constantini, imperat annos x. Leges condidit. Hunc regno pepulit *Leo* sequens, eumque naso privans in exilium relegavit. Postea tamen auxilio Regis Bulgarorum restitutus, regnavit adhuc sex annis. **PIPINUS** primus, filius **ANSGHISI**, cognomento *Grossus*, Dux Francorum Orientalium, & Major Domus, administrat regnum eorum xxvii. annis. Anno Iustiniiani autem iix. Alachis Dux Lombardorum residens in Tridento, bellum movit contra regem Italiæ. Contra quem quidam diaconus, dictus *Zeno* sub specie regis, regijs armis indutus, cum exercitu regis processit ad bellum: commissoque prælio Alachis vicit, & caput Zenoni, regem eum existimans amputavit. Capite vero galea spoliato, Alachis videns se non regem, sed solum clericum occidisse, quasi furibundus exclamans, inquit: *Heu me, nihil egimus, qui hoc prælium gessimus, ut clericum occideremus.* Tale igitur nunc votum facio, ut si Deus mihi victoriam dederit, unum puteum implebo de testiculis clericorum. Sed prælio secundo commisso Alachis occisus est. S. Martyres *Kilianus, Tornannus & Tolonatus* Franciam Orientalem convertentes, martyrium patiuntur. Herbipoli à *Gheyla* uxore Ducis *Ghesberti*. clam occisi. Floruit & S. *Villibrordus*, dictus etiam *Clemens*, Frisonum Episcopus, & S. *Remaetus* Episcopus Trajectensis.

SERGIUS I. Syrus sedit annos xii. m. iix. Constituit ter diei ad missam: *Agnus Dei.* Invenit capsam argenteam, in

qua fuit magna portio Dominici ligni. Tedualt Rex Occidentalium Saxonum in Anglia, postquã genti suã duobus annis strenuissime præfuerat, relicto imperio suo, propter Deũ venit Romam baptisari: sperans, quia mox baptisatus ad regna transiret æterna. Quod, ut mente disposuerat, Dominus completi. Die enim S. Paschæ baptisatus, dum adhuc in albis esset, sabbatho carne solutus, beatorum est regno sociatus. Cui Papa Sergius nomen *Petri* imposuit, dum eum baptisat Qui mortuus ibidem, sepultus est apud S. Petrum, ubi sic scriptum legitur: *Hic depositus est Tedualt, qui & Petrus, Rex Saxonum sub die XII. Kalendarum Majarum, Indictione II. qui vixit annis XXX. Imperante Domino Iustniano piissimo Augusto anno ejus IV. pontificante Apostolico viro Sergio Papa anno II.* Hæc Bedæ. De hoc est Epitaphium id. *Versus*:

*Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos,
Exuvias, proles, mœnia, castra, lares:
Queque patrum virtus, & quæ congesserat ipse
Teduald armipotens, liquit amore Dei.
Vt Petrum, sedemque Petri, rex cerneret hospes,
Cujus fonte miras sumeret almus aquas,
Barbaricam rabiem, nomen & inde suum,
Conversus convertit ovans, Petrusque vocatur:
Sergius antistes iussit ut ipse pater.
Mira fides regis, clementia maxima Christi.
Candidus inter oves Christi sociabilis ibat;
Protinus albatum vexit in arce poli.*

LEO II. dictus Leontius, *Iustinianum* regno pellens, occupavit imperium tribus annis. Post quos *Tiberius tertius* cognominatus *Absimarus*, eidem Leontio, sicut ipse *Iustiniano* nasum abscidit, & in monasterium trusit. Quod idem Leo, fretus auxilio *Turcorum*, graviter eis solvit. *Tydericus* Rex *Françorum Orientalium* *Clotario* patre suo mortuo, regnat in
Fran-

Francia annis xv. Iudæus quidam imaginem Christi, in domo sua repertam, flagellavit, unde sanguis exivit, & conversi sunt eorum multi. Hic quidam ponunt LEONEM tertium Papam Romanum sedisse II. annis, mensibus x i. Sed non ponitur in Catalogo Paparum propter introitum ejus vitiosum.

JOHANNES VI. Græcus & martyr, eruditus scientia, & eloquentia facundus, sedit annos III. m. ix. Sub quo fuit *Synodus Aquilegensis*. Tunc Imperator *Iustinianus* restitutus regnat adhuc vi. annis. *Leontium* cum Tiberio, & innumerabili eorum multitudine, fecit decollari, & quoties ei nasus destillavit, fecit unum de adversariis occidi.

IOHANNES VII. Romanus sedit annos II. m. VII. d. xvii. Sub hoc duo reges Anglorum *Burad* & *Offa* Orientalium Saxonum, facti sunt monachi Romæ, de quibus dicitur in *Glossa*, C. *Auditis*, De *Præscriptionibus*. Tunc in Francia regnat *Dagobertus minor*, sed solo nomine. Nam Majores domus omnia regebant. *Egidius*, *S. Cesarius* & *Albinus* Episcopus *Andegaven- sis*, clarent.

SICINIUS Romanus sedit menses VI. d. xx. post quem venit quidam Syrus dictus CONSTANTINUS, sedens annos VII. dies xvii. Sub quo quidam *Philippicus Bardanus*, adulter & hæreticus, occidit *Iustinianum*, & imperium occupavit per annum & menses VI. *Picturas Ecclesiarum* fecit auferri: ideoque ANASTASIUS secundus cognomento *Arthemius*, eum excœcavit, & regno privavit, imperans annis IV. Erat satis bonus Christianus; cujus tempore *Hamelin* in Saxonia condita est. *Versus*;

Conditur in densis Ecclesia nunc Hamelensis,

Septingentesimo annis Domini duodenis.

Tunc quidem ad honorem S. Romani: sed S. Bonifacius instituit postea ad honorem ejusdem Bonifacij. *Versus*:

Romanus pridem, pater hinc Bonifacius idem,

Consecrat ad votum Karoli, Leo Papaque eorum.

Bern.

*Bernhard, Cristina, fundarunt ista petrinæ,
Cæli regina, tribue eis gaudia trina.*

*Quondam Fuldenses fuerant, modo sunt Hamelenses,
Brunsvickenses, sic Mindenses despicientes.*

Karolus primus dictus Marcellus, natus ex concubina Pipini, sic Major domus, annis XXVII. Iste natus fuit in castro imperiali Ingelohem prope Magunciam, ubi Karolus quartus in memoriam istius, instituit Collegium Canonorum Regularium.

GREGORIUS II. Syrus, sedit annos xv. m. iix. d. xx. Cujus tempore S. Oshmarus fit Abbas Monachorum apud S. Gallum; mortuus est in exilio, in insula Steyn prope Constantiam. Cujus dum corpus duceretur in navi per Rhenum & lacum, orta valida tempestate lumina candelæ non extinguatur in navi.

THEODOSIUS III. humilis & benignus vir, invitus raptus ad imperium, imperavit anno uno. Deposuit Anastasium & fecit eum monachum: depositus & ipse à Leone sequente, factus clericus quievit in pace.

LEO TERTIUS Prætor, Syrus & malus cum filio suo CONSTANTINO imperat annis xxiv. *Versus;*
Cæsaris imperium nunc fertur adesse Leonis,
Sedecies ductis annis fert lora decoris.

Cujus anno tertio nascitur sibi filius Constantinus sequens, qui eum à S. Germano Episcopo baptisaretur, cacavit in fontem. Unde Germanus dixit spiritu prophetico: *Constat maximi mali Christianis & Ecclesia per eum efficiendi hoc signum esse futurum.* Illo tempore Rabodus Dux Frisonum, prædicatione VVulfframi Episcopi inductus ut baptisaretur, cum unum pedem haberet in lavacro, interrogavit; *Vbi plures majorum suorum essent, in inferno an in cælo?* Audiens autem quod plures in inferno; intinctum pedem extrahens: *Rectius est,* inquit, *ut plures, quam pauciores sequar:* & ita ludificatus à dæmone, multos annos, & multa sibi

ta sibi dare promittente, tertia die periit. H. Iste S. Wulfframus obiit anno Domini dccxx. in monasterio suo Fontanella xiii. Kal. Aprilis. Translatio facta est s. Augustini de Ypona civitate in Papiam per Luitprandum regem. Ordeum & legumina de coelo ceciderunt, quasi pluvia in Campania. Italiae pestilentia secuta est tanta, ut Constantinopoli perirent ad XXX. millia hominum, Romæ ad ccc. millia. *Versus:*

Casare Græcorum Diadema tenente Leone

Plaga venit Roma pax deperit à regione:

Gothica nam rabies prælia dira movet.

Roma requirit opem; Leo non venit: inde Quirites

A modo per Francos satagunt has tollere lites.

Teutonici veniunt, Francica signa nitent.

Sarraceni namque tribus annis Constantinopolim obsederunt, & inde recedentes multa bona abstulerunt. Inde Galliam & Iuliam vastabant. Propter quod Papæ subsidium petierunt ab Imperatore Constantinopoli; sed nullum subsidium consequentes, vocaverunt Francos; quorum Karolus primus, & filius ejus Pippinus subveniundo, Sarracenorum occiderunt uno prælio cccclxxv millia, & in alio prælio non multo minus Gothorum & aliorum. (Circa hoc tempus S. Odilia regebat conventum ancillarum Dei in Hohenberg i. e. alto monte: quem locum pater ejus Adelicus, Dux ibi, fundaverat. Ad quam devenit S. Athala, filia ducis Adalberti, provinciæ Alzaziæ, cum duobus ejus carnalibus sororibus, scilicet Eugenia & Sindelinda, Athala vero, licet invita, facta est Abbatissa in civitate Argentina, quod pater ejus construxit, XXX. Canonicarum & IV. Canonicorum: quibus XX. annis præfuit, L. v. anno suæ ætatis in Christo decedens.)

GREGORIUS III. Romanus, sedit annos X. m. VIII. d. XXIV. congregavit synodum dccciii. Episcoporum, confirmando imagines SS. & eorum venerationem, quos Imperator

T

Leo

Leo iussit comburi. Cometæ duæ ferme duabus septimanis & Eclipsis solis. Festivitas omnium Sanctorum instituitur. Venerabilis Beda, qui XXXVI. volumina edidit, obiit anno ejus LIX. Cur autem dicatur *venerabilis* Beda, & non *Sanctus*, ratio est: Dum ex senio cæcus per terras verbum Dei prædicaret, derisorie rogatus, ut prædicaret ibi, ubi nullus hominum erat, prædicavit, credens adesse populum. Sermone finito, dum concluderet; *per omnia secula seculorum*: lapides, vel Angeli per eos, responderunt: *Amen, venerabilis pater, bene dixisti.* Item post mortem ejus, dum quidam versum de eo sic vellet formare. *Hic sunt in fossa Sancti Bedæ ossa*: nec congrueret, nec aliter anxius inveniret: reperit angelicis manibus scriptum: *Hic sunt in fossa Bedæ venerabilis ossa.* Obiit autem anno Domini DCCXXXV. (De quo T. Longus de Eimbeke, fecit hos versus:

Beda Deo gratus venerabilis atque beatus

Hic Saxo natus fuit, est & canonizatus

Sed conversatus Angliæ & ibi tumulatus.

Fuit enim natus in villa Denefæ juxta Assborough prope Brunswyff. Idem dicit: Bedam Iudæi excœcaverunt, & illudentes duxerunt eum ad eorum cœmeterium, dicentes: *ibi habes audivores.* Et sermone completo, Iudæi quidam mortui surrexerunt, dicentes: *O venerabilis Beda, tu bene dixisti, sed sermo tuus non prodest nobis.* Sicque Iudæi præsentibus conversi sunt, & ipse oculis reilluminatus.)

ZACHARIAS Græcus, sedit annis x. m. viii. d. xv. Sub hoc Papa S. BONIFACIUS fit *Archiepiscopus* Moguntinus, dignitate *Vormatiensis* in *Maguntiam* translata, quæ tunc facta est caput & metropolis omnium Ecclesiarum in Germania. Prius autem *Episcopi Maguntini* fuerunt suffraganei *Archiepiscoporum Coloniensis & Vormatiensis.* (Fuerunt enim xvi. *Episcopi* ante Bonifacium *Maguntia*, sed omnes suffraganei *Archiepiscoporum Coloniensis & Wormatiensis.* Primus fuit *S. Crescentius*

scenius discipulus 2. *Marinus*. 3. *Rodardus*. 4. *Suffronius*. 5. *Thudhartus*. 6. *Savirius* frater S. *Iustitiæ*. 7. *Maximus*. 8. *Sigomundus*. 10. *Leugastus*. 11. *Beselinus*. 12. *Landuvaldus*. 13. *Laboaldus*. 14. *Rigbertus*. 15. *Feroldus*. 16. *Cumvivilinus*.) Hoc tempore, cum *Pipinus* *Nanus* Romanos liberasset ab hostibus, Franci scripserunt *Zachariæ* Papæ, quis potius rex esset, an qui solum nomen regis haberet, an qui rempublicam gubernaret? Rescripsit Papa, *illum debere regnare, qui rempubl. gubernaret*. Ideo *Pipinum* istum assumerunt in regem, *Childericum* ultimum regem Francorum tonsuratum in monasterium recludentes. Istum enim Franci, sicut & multos ante eum reges, solo nomine pro rege tenebant. Nam tempore regalis iudicij tauris duobus adductus in biga de villula sua, ponebatur in cathedram, ubi ornatus ut rex, mandavit & iudicavit, quæ Majores domus & Principes regni disponebant. Quo finito reversus in locum suum, contentus fuit sibi deputatis. Hunc ergo *Pipinum* S. *Bonifacius* consecravit in regem Francorum, anno nono *Constantini* sequentis. *Pipinus* igitur cum fratre suo *Karlmanno* regnum regens, tertium fratrem *Griphonem* pepulerunt. Indeque non diu post dictus *Karlmannus* dimittens terrenum regnum fit monachus, primo Romæ constituto monasterio in monte *Soraete*; deinde, ut notitiam suorum evadat in monte *Castino*: ubi laicus ignotus coquinæ deputatur, à cocis sæpe læsus & molestatus, dicere solebat: *Indulgeat tibi Deus & Karlmannus*. Cum autem diu nimis molestaretur, dixit comes regis, qui secum intraverat: *Nec parcat tibi Deus nec Karlmannus, serve nequam*; pila percutiens eundem. Unde fratres occurrentes ipsum custodiæ tradunt, ut tanta præsumptio digne puniatur. Tunc Comes ille Deo volente regem manifestat, qui per amplius venerabilius tenebatur, Deo famulando. *Karolus* etiam pater illius *Pipini*, cum sibi subjugasset inter multas partes terræ illam partem Galliæ, quam *Secana* & *Ligeris* fluvij præterfluunt,

fluunt, quæ prius *Luternia* à luti foetore nominabatur, & post *Gaudina*, eam ipse à scripto *Karlingam* nominavit, & terram à suis *Francigenam*, quasi de Francis genitos. Imo usque hodie dicitur: *Vado Karlingam*, i. e. *Parisios*: Et, *zu es Karlingus*, i. e. *Parisiensis*. Locus autem *Pariseus* dicitur: vel quia *par Isidi*, i. e. loco ubi Isis colebatur; vel à *Paride* filio Priami, qui dicebatur *Alexander Paris*. De illa *Karlinga* scribitur in Spec. lib. 30. cap. 38. Idem etiam *Karolus* dedit militibus decimas Ecclesiarum in phœdum: ut Ecclesiam melius defenserent, de consensu Papæ Zachariæ: pro quo tamen post mortem graviter legitur esse punitus. Ipse reliquit tres præfatos filios, scilicet *Pippinum*, *Karlmannum*, & *Grifonem*. Quorum *Pippinus* primus Rex illius stirpis regnavit in Francia annos xxvii. de quo plus infra. *S. Godhardus* nascitur & *Karolus Magnus* filius Pippini; & *S. Germanus* Patriarcha Constantinopolitanus floret. Corpora SS. *Eobani* & *Adalarii*, sociorum *S. Bonifacii* in monasterium *B. Virginis Erfordiæ* sunt honorifice locata. Translatio etiam *S. Mariæ Magdalene* celebrata est à *S. Gerharde*, Comite Burgundiæ, in *Vercelliacum*. *S.* etiam *Burchardus* fit Episcopus Herbipolensis, & *S. Vipertus* obit. Ordo *Canonicorum secularium* dominorū, cœpit in Teutonia. *Petrus Damiani*, & alter *Petrus* in Syria martyrisantur.

CONSTANTINUS, filius Leonis, malus, dictus *Constantinus Sextus*, imperat annis xxxiv. Dicitur tot martyrisasse, quot unquam alius gentilis. Contra *Bulgaros* pugnaturus, navibus suis fere impetu Aquilonis contritis, pene totum amittit exercitum. Duxit uxorem filiam regis *Avarorum* cuius nomen *Irena*. Ipse in agone clamat: *igni traditus sum inextinguibili*. *Herveldense* monasterium initiatur à *Lullo*. *Pippinus* cum fratre *Karlmanno*, nondum Monacho, pugnat in Italia contra *Luprandum*, & ejus prolem. *Versus*:

*Tunc rex Luprandus regnabat in urbe Papia,
Opprimit & Romam, simul & Papam Zachariam.*

Erigitur

Erigitur solium, Pipino gloria cedit;

Quippe sibi regnum Francia tota dedit.

Ad regem nanum cedit ubique salus.

Corpore qui minimus, res ad meliora redegit.

Erat enim parvus corpore: imo ad aliorum comparationem dicebatur *nanus*; & hic inunctus est in regem. *Saxoniam* impugnant *Franci* per prædictos *Pipinum* & *Karlmannum*. *Fuldense* monasterium fundatur in solitudine *Buchoniæ* à *S. Bonifacio*. Idem sanctus passus in *Frisia*, sepultus est in eodem monasterio, anno sui *Episcopatus xxxvi*. Hic nota, quod omnis *Abbas Fuldensis*, est sacrista *Papæ*, & debet Imperatori mille milites, sub suis expensis, in *Ecclesiæ* necessitate tenere. Hic *Karlmannus*, fit monachus, & *Pipinus* pugnat contra *Saxones* circa *Rume* & *Wesera* flumina. Inde intravit *Italiam* contra *filium Luprandi*. Versus:

Luprandus moritur, Aistulphus sede levatur,

Visitat almiscam Pipinus in agmine Romam.

Nec tamen Roma voluit gestare coronam,

Fit modo Patricius, nomine honoreque tonat.

Inde Maguntinas patriæ remeavit ad ades,

Regia Francorum quæ tunc erat incluta sedes.

Papa prius dictus sua fata tulit Zacharias,

Annis vita decem bis quoque mense seder.

STEPHANUS Romanus, sedit annos v. Iste transtulit imperium Romanum à *Græcis* ad *Germanos*, de quo *Extra, de Elect. Venerabilem*. Corpus *S. Viti* transfertur à *Roma* in *Franciam Occidentalem*. Terræ motus magnus urbes subvertit: quarum aquæ de montibus ad campestria muris & habitationibus cum habitatoribus salvis & integris ultra milia retransmigrarunt. *Pipinus* iterum intrat *Saxoniam*.

PAULUS Romanus, frater *Stephani Papæ*, sedit annos x. mensem unum. Mitissimus erat. Invenit corpus *S. Petro-*

nella, in cuius sarcophago legebatur manu B. Petri scriptum; *Aurea sua Petronella dilectissima filia*. S. Othmarus obit, & S. Lullus fit Abbas Fuldensis post S. Bonifacium.

CONSTANTINUS II. Romanus, sedit annum unum, mensem unum. Non ponitur in Catalogo Papatum, quia ex Laico subito factus presbyter, zelo fidelium oculis privatus, scandalum erat populo.

STEPHANUS III. Siculus, sedit annos III. m. v. d. xxviii. *Pipinus* obit, relinquens duos filios *Karlmannum* qui statim obiit anno regni sui III. & fratrem eius *Karolum*, qui dictus est cognomine *Magnus*, natus est *Bertha*, filia regis Ungarorum, quæ soror fuit *Michaelis* Imperatoris Constantinopolitani. Iste *Karolus* cum esset xviii. annorum, successit patri in regno Francorum & anno regni sui xlii. factus est Imperator. *Versus:*

Pipinus moritur, consurgit Karolus acer,

Natus in Ingelheim cui Berta fit Ungara mater

Pipinusque pater; Chronica vera patent.

ADRIANUS primus Romanus sedit annos xxiii. menses x. d. xviii. iste invitavit *Karolum* Magnum pugnare contra *Desiderium*, qui tunc Italiam occupavit; quem *Carolus* cum filio & multis nobilibus captivavit. Ideo Papa *Adrianus* dedit *Karolo* potestatem eligendi & ordinandi sedes Episcopales, etiam Apostolicam. *Saxones* vastaverunt Franciam & incenderunt *Hassiam*, *Frislar* incendentes, ubi tunc Ecclesia S. *Bonifacij* comburi non potuit. Duo enim abati apparuerunt in aëre, basilicam protegentes, unde *Saxones* pagani versi sunt in fugam, quorum unus inventus mortuus est iuxta basilicam genibus acclivis stans super pedes, ignem habens cum lignis in manibus: velut ore basilicam igni tradere voluisset. *Osnabrugga*, primitiæ Ecclesiarum Saxonix, fundata est à *Karolo*: qui totis viribus Saxoniam petijt: castrum *Erßberg* cepit & *Hermensul* Idolum destruxit. In hoc bello Deus miraculose siti & calore

calore laborantibus, dedit aquam copiose. Nota castrum Cresberg/ nunc dicitur *mons Martis*: & dicebatur Cresberg/ i. e. mons venerationis, vel à Dea ibi culta, quæ apud eos dicebatur *Hera*, ut adhuc vulgares fatuæ dicere solent, *Dominahera*, i. e. Teutonicè *Fruwe Here*/ & corrupte *Borhere*/ quam conferre putabant rerum temporalium abundantiam. Et quia *Mars* est Deus belli, & Saxones bellicosi sunt, ideo mansit nomen *Marris*. Idolum autem appellabatur *Jrmensül*/quasi *Herculis, Martis & Solis*. Colebatur enim in Idolo *Hermes*, i. e. Mercurius, quem tunc Saxones de Græcis & Macedonibus exorti, lingua eorum *Hermen* nominabant, & vulgo *Guddon*/ i. e. *bonum faciens*, qui & *Srilbon*, quasi stillans bona dicitur: cuius adhuc dies apud antiquos Saxones *Godensdag* dicitur, & apud alios *Midwefen*/ quia Mercurius in medio septimanæ colebatur.

LEO IV. dictus *Leo Casarius*, Constantini filius, imperat Constantinopoli annos v. Tunc *Carolus* synodum habuit in Saxonia *Paderborne*. Orientales enim Saxones fiunt Christiani, & baptisantur majores natu, præter *Vvedekindum*, in *Paderbornen* anno Domini 777. Westphalis in deditioem acceptis circa *Lippiam. H.* Quos tunc *Vvestfalos* Karolus nominavit, quasi *Westen seiden*/ i. e. Occidentales fallunt, fidem derelinquentes. Sæpius enim fidem promissam infringentes, relapsi sunt ad idola. *Versus*:

VWestphalus à fallo de Feylen dicere mallo

VWestphalus est sine VE, sine PA, sine PI, sine VERE.

Corpora Sanctorum Gordiani & Epimachi transferuntur. Anno Domini 780. *Wedekindo* rebellante & suis relapsis, Karolus pugnas contra eos fecit 4200 decollari, *Wedekindo* fugato in *Almaniam*. Karolus celebravit Pascha Romæ, ubi filius ejus *Pipinus* baptisatus unctus est in regem Italiæ, & *Ludovicus* in regem Aquitaniæ. Multa apparuerunt prodigia, ut
sanguis

sanguis de cœlo; signum S. Crucis in vestibus hominum apparuit. *Alverstadenſe* Episcopium fit in *Oſterwyſ*. Carolus pugnat contra *Westphalos*, quorum princeps erat *Wedekindus* dux magnus Saxonum. Hujus prædeceſſor fuit *Edelhart*; ideo aliquando ſcribuntur reges, aliquando Duces, uſque ad eorum converſionem: quia tunc nomen regium deponentes, *Duces Saxonie* amplius dicebantur.

HIRENA uxor Leonis, cum filio *Constantino*, imperat x. annis Constantinopoli: qui filius, poſtea matrem expellens regno, imperavit annos v. Quem ipſa contra excœcavit, regnans poſt eum tribus annis. Hoc tempore Constantinopoli aurea lamina inventa eſt in cujuſdam ſepulchro, in qua ſcriptum erat: *Chriſtus naſcetur ex virgine, & credo in eum. Sub Constantino & Hirena, o ſol, iterum videbis me.* Hunc dicunt Græci *Hermetem* fuiſſe. S. *Lullus* ſecundus Archiepiſcopus Maguntinus obit: cui *Richolphus* * ſucceſſit, qui etiam obiit anno Domini 813. *Wedekindus* converſus, de ſacro fonte levatur à *Karolo Magno*; ſicque pax fit inter Saxones & Francos bello xxxiii. annos iterato: (de quo *Henrici Roſæ-Verſus*:

* Al. Ra-
tholdus.

*Karole qui Friſones, Ligures, Italos, Aquitanos,
Hunos, Illyricum, vicisti tempore parvo,
In ſex Saxones vix luſtris perdomiſti,
Quos tu feciſti nomen cognoſcere Chriſti,
Non fidei verbo, ſed protracſto mage bello,
Exin nimirum cenſeris Apoſtolus horum,
Non ſine pernicie, ſeu trifti clade tuorum.*

In ſuper nota: *Wedekindus* iſte Rex & Dux Saxonum paganus, dum multis annis conſtanter adverſus *Karolum* pugnaſſet, in nocte cœnæ Domini, per naviculam in habitu & forma mendici venit in exercitum Chriſtianorum, ſedens ad eleemoſynam die paraſceves, in ſabbatho ſancto, in die Paſchæ, ut modum videret Chriſtianorum, juxta ſe communicantium. Ubi à quodam

Nam fistulatore cognitus, ductus est ad Karolum qui ut eum
 vidit, gavisus est: *O rex Wedekinde, ad quid huc venisti? Re-*
spondit; exercitum tuum videre, & explorare veni. Cui Impe-
 rator: *& quid vidisti?* Respondit: *Pridie vidi vos misere ince-*
dentes; & hodie vidi vos pulcherrimum puerum comedentes; &
quasi omnes eundem puerum comedistis. Sed quosdam in-
 travit valde benevole: quibusdam vero renitens, ingratum se
 ostendit. De quo Karolus gavisus, prædicat ei fidem; & sic
 conversus est cum toto populo suo in loco ubi fluvius *Hora*
Albiam ingreditur.) Istius Wedekindi filius *VVigbertus*, Chri-
 stianæ religionis cultor devotus, habuit filium *VValbertum*,
 qui causa orationis Romam pergens, de Roma detulit corpus
S. Alexandri, filij *S. Felicitatis*, integrum in locum *Wildeshu-*
sen collocando. *H. Ecclesia Verdensis* fundata est in Saxonia.
Græci victi sunt à Francis, & *Dux Bonventanus* subjugatus à
Karolo. *Britannia* conversa est per *Karolum*. *S. Borchardus*
 obiit iv. Nonas Februarij. *Karolus* consilio Saxonum con-
 struxit duos pontes in *Albia*, ut *Slavos* subjugaret. *Hæresis Feli-*
ciana damnatur, quam *Engelbertus* in præsentia *Papæ Adriani*
 abjuravit. Tunc floruerunt *S. Aegidius* & magnus *Alcuinus*,
 natus *Britannia*, magister *Karoli Magni*. Idem *Karolus*, anno
 regni sui septimo *Saxoniam* intrans, devastavit magnum ca-
 strum *Yborg*/ quod nos dicimus *Dryborg*; quia si quis hæc ver-
 ba: *Vado ad ipsam Yborg*/ transfert in vulgare, dicit: *Es ga to*
der Yborg. Ideo causa accelerationis, subtrahita est *E* litera, &
 dicitur *to Dryborg*. Quadam vice fugatus à *Saxonibus*, usque
 ad flumen *Magonum*, dum vadum nesciret, apparuit cerva &
 flumen coram eo pertransit, quam cum suis secutus evasit. Et
 tunc dixisse fertur: *Melius est dicere, Karolus fugit coram ini-*
micus; quam dicere: *Karolus interfectus est ab inimicis*: & ex il-
 lo transitu locus ille dictus est vulgare ibidem *Franceno*
port/ i. e. *vadum Francorum*. Nunc est civitas imperialis. (Alia
 vero

vero pars dicitur *Sassenshusen*/ quia Saxones ibi cœperunt habitare, quorum loquelam hodie partim servant, dicentes *Waf unde dat*/ in medio Rhenensium.)

LEO quartus Romanus sedit annos XXI. m. v. d. XVIII. Hic dum in die S. Marci cum letaniis iret, in processione à Romanis excœcatur, anno Domini 790. & lingua privatur. Cui tamen Deus & visum & linguam restituit. *Leo* igitur veniens in *Almaniam*, *Karolum* quæsit & invenit, & secum multa loca visitavit; scilicet *Herstelle*/ quod nomen accepit ab exercitu illic congregato: item *Padesfontane* i. e. *Paderborne*/ & *Aquisgranum*, &c. *Karolo* injuriam conquerendo. Propter quod *Karolus* Papam secutus est Romam, & ibidem ad gradus S. Petri solemniter acceptus, tam ab incolis quam à peregrinis. Ibi injuriatores Papæ secundum legem Romanam morti damnandos, pius Papa pijs precibus pro eisdem intercessit, ut rigore sententiæ mitigato, exilio relegarentur. Papa coram judicio imperiali se promisit emendare, 2. quæst. VII. *Nos si seipsums*. (& cum nullus esset accusator jure jurando se purgavit) à criminibus objectis. Die igitur natalis Domini, dum *Karolus* in Ecclesia S. Petri devotius oraret, idem *Leo* Papa ipsum de hoc nihil cogitantem coronavit, & acclamatum est à populo: *Karolo Magno, à Deo coronato Augusto, & Imperatori Romanorum, pacifica vita & victoria*. Iste igitur magnus *Karolus*, Apostolus & patronus Saxonum, sicut bonus Imperator, non suæ soli terræ, sed toti mundo militaturus, statuit ut *Francigeni* habitent ad studium, & inhabiles ad bellum, semper *Studium* habeant *Pariseis* generale, cum rege proprio. Cæteri vero *Franci Orientales Teutonici* imperium regant Romanorum. Sol obscurabatur & luna, ita ut XVII. diebus non apparerent; quod multi dixerunt, propter excœcacionem Papæ Leonis, & Imperatoris *Constantini*, esse factum. Tunc autem *Hirena* rejecta, **NICEFORUS** imperavit Constantinopoli annos I X. post quem

quem venit MICHAEL duobus annis: inde LEO VIII. annis, quem secutus est MICHAEL secundus, IX. annis; & sic communiter imperaverunt, usque ad OTTONEM primum. *Synodi quinque* fuerunt diversis locis celebratae sub Karolo Magno. Ipse etiam divisit terram Saxoniae in Episcopatus, Ecclesias ubique protegens, fundans & augens. Septem autem loca principalia elegit in Saxonia pro sedibus Episcopalibus; ut sunt *Osenbrüge/ Paderborn/ Mimigardesvort i. e. Münster/ Hildensen/ Halverstadt/ Berden & Minden.* Construxit insuper coenobia ad numerum literarum alphabeti, quibus solemniter fundatis, & in omnibus, libris, ornamentis & redivibus ditatis, dedit cuilibet loco auream literam, valentem plus, quam c. libras Turonicas; ut ex ordine literarum tempus foundationis haberetur. Ipse etiam multa millia Saxonum duxit in Franciam, & contra Francos in Saxoniam, ut perpetuo essent unus populus. Idem Karolus fundavit de novo *Aquisgranum*, & constituit caput imperij, reliquias magnas illuc transferendo. Ipse fecit pontem per Rhenum Maguntiae, qui tamen eo mortuo statim fulgure periit. Ipse *S. Piriminum* constituit Abbatem in *Ange* majori, diocesis Constantiensis, & multa coenobia construxit in *Alsatia*. Circa Karolum fuerunt multi viri valde mirandi, inter quos erat filius sororis suae *Berthæ*, nominatus *ROLANDUS*, cujus imaginem ornat Saxonia civitatibus Imperialibus: cujus pater erat *Milo Comes Cenomanensis* fortissimus: *Amicus & Amelius*, duo in omnibus simillimi: de quibus mira leguntur in speculo Hist. lib. xxiv. cap. 162. Karolus, postquam fidei Christianae multas terras subjugavit, labore senioque fatigatus, inductione S. Jacobi sibi in somno apparentis, cum multorum sanguine Christianorum, & majori paganorum, convertebat & subjugabat fidei totam Hispaniam. Ibi *Milo cum Rolando*, & multis millibus, ceciderunt. Pagani namque multis ibi cautelis utebantur in bello. Equos suos larvis

& longis barbis ornabant, & acriter cornibus ipsimet pulsabant. Quibus aspectis, Christianorum equi, velut amentes, fugierunt. Cautela contraria iussit obstrui aures equorum ne fonitum tympanorum audirent, & panniculis capita tegi, ne larvas viderent, sicque irruens in hostem vexillum eorum dejecit. Quo decidente pagani fugierunt, & Christiani triumpharunt. Idem Karolus fecit *epitaphium* de Rolando illud:

Tu patriam repetis, nos tristi sub orbe relinquens,

Te tenet aula nitens, nos lacrimosa dies.

Sex qui lustra gereus, octo bonus insuper annos

Exceptus terra justus ad astra redis.

Ad paradisiacas epulas te cive reducto,

Vnde gemit mundus, gaudet honore polus.

Et adjecit Karolus: O brachium dextrum corporis mei, decus galeæ, spata justitiæ, miles acerrime, fortium fortissime, Iudæ comparatus Machabæo, Samsoni assimilatus, defensor Christianorum, murus clericorum, & baculus orphanorum. Ibi tandem rex Hispanorum gentilis, dictus Argolant/cum multos perdidisset, dixit, se futurum Christianum: sicque per Karolum invitatus, statum vidit Christianorum. Cum autem tempore prandij, multis mensis solemniter preparatis, vidisset in angulo quosdam pannosos, & sciscitans, qui tales essent, audivit à Karolo, quod *servi Dei sui Christi*: quia pauperes XII. in honorem duodecim Apostolorum quotidie cibavit: Argolant indignatus dixit, *se cum Diis suis mansurum, eo quod Christiani Dei sui servos ita dehonestarent*; & sic rebellando tandem occisus est, & Christiani triumphantes, terram inter se diviserunt. (Tunc nunciabatur Godofridum regem Danorum in Abotritos exercitum trajecisse. Ideo Karolus filium ad Albiam cum valida Francorum & Saxonum manu misit, jubens vesano regi resistere, si Saxones aggredi tentarent. Sed ille expugnatis aliquot Slavorum castellis, cum magno sui detrimento reversus est in

Daciam;

Daciam; & Karoli exercitus iuit in *Livones* & *Smeldrungos*, qui Godefridum iuverant, populatisque eorum agris, cum incolumi exercitu in Saxoniam se recepit. Rex etiam Nordenhumbrorum de Britannia nomine *Ardulfus*, regno & patria pulsus, ad Imperatorem venit in Saxoniam, & patefacto negotio Romanam proficiscitur, sicque per legatos Papæ & Imperatoris in regnum reducitur. Imperator etiam tunc super Albiam fecit construi duo castella contra Sclavorum incursum, & civitatem ædificavit super locum *Schivere* vocabulo *Uesefelt*/positisibi Francicis & Saxonieis præsidijs, anno Domini 809.

KAROLUS etiam inter cætera bona mensibus & ventis imposuit nomina juxta patriam suam loquelam. Vnde Ianuarium vocavit *Wintermaen*/Februarium *Horninck*/Martium *Lenze* vel *Meymaen*/Aprilem *Ostermaen*/Majum *Bunnenmaen* vel *Rosenmaen*/Iunium *Bracmaen*/Iulium *Hauumaen*/Augustum *Ernemaen*/Septembrem *Ovetmaen*/Octobrem *Wienmaen*/Novembrem *Hervefmaen*/Decembrem *Hilgettsmaen*. Ventos etiam sic nominavit, *Osterwynnt*/ *Südwynnt*/ *Nordwynnt* & *Westenwynnt*. Tandem Karolus, febrî & pleurefi correptus, anno 72. ætatis suæ, regni 42. imperij vero 13. multis principibus & nobilibus præsentibus secularibus & spiritualibus, suum condendo testamentum, omnem substantiam suam, quam tunc habuit in rebus mobilibus, trina divisione partitus est; sic quod duas illarum divisit in XXI. partes, quia tot erant tunc Ecclesiæ metropolitanæ in regno Romano. Ut ergo nomine eleemosynæ unusquisque Archiepiscopus haberet unam de XXI. partibus, & illam divideret sic cum suis suffraganeis, ut tertia pars foret suæ Ecclesiæ, duæ vero partes inter suffraganeos dividerentur. Voluit & tertiam partem principalem suis dividi in tres partes: primam dando pueris & nepotibus suis; secundam familiaribus suis, ad quam etiam adiunxit omnia ex ære, ferro vestibus & alijs utensilibus, præter aut

rum, argentum & lapides pretiosos: Tertiam vero partem assignavit pauperibus, libris suis, quorum magnam copiam habebat, venditis, precium illud pauperibus superaddens. Inter cæteros thesauros habuit tres mensas argenteas, & unam auream, miræ magnitudinis & ponderis, quam cum una argentea reliquit hæredibus; aliam dedit Ecclesiæ B. Petri Romæ, & tertiam Ravennæ. Quibus omnibus bene dispositis, successorem imperij designavit Aquisgrani *Lodovicum*, quem prius regem fecit Aquitaniam. Hæc omnia completa sunt Aquisgrani, in Ecclesia B. Virginis, quam fundavit in Christo sepultus. Karolus scribitur tam fortis fuisse, ut militem armatum cum equo uno scinderet ictu. Quatuor ferraturas equorum simul faciliter extendebat. Filios suos artibus liberalibus, filias etiam & neptes lanificio, colo, fusaque operam dare præcepit. Hæc & plura scribit *Turpinus* Archiepiscopus Ravennensis, addens, quod multi Christianorum in exercitu nostro perierunt. Causa est, quia fornicati fuerunt. Nulli enim licet mulierem in exercitum ducere. Darius & Antonius cum uxoribus perrexerunt ad bellum, & ambo cum suis corruerunt: Darius ab Alexandro, Antonius ab Augusto. Hæc ille, (Anno Domini 818, *Lodovicus* Pius Aquisgrani consilium provinciale cum Archiepiscopis & Episcopis celebrans, regulam Canonicarum secularium institui ordinat; ut filiarum Nobilium conspectibus petulantium subtractæ, & procacium blanditijs obferatæ, in fide & moribus Christianis plenius instructæ, in lege Dei meditentur monasterij sub tutela, donec, si forte liberet eas maritari, (ut olim virgines, quæ cum beata virgine Maria in templo Domini dedicatæ leguntur) nuptias sortiri possint oportunas, & sic viros suos & filios in fide Christi dulcius confortare valerent. Aut si forsan eas delectaret castitas, Domino possent iugiter castum exhibere famulatum. Quibus *S. Meinulfus* Canonicus Secularis Padebornensis Ecclesiæ, & Decanus

canus ibidem, à Karolo Magno levatus à sacro fonte, locum
 insituit in *Doleolo* i. e. parvo doleo, t *Bödefen*. * Hunc S. Karo-
 lus nominavit *Meinulfus* quasi *Mein* i. e. *meus Vlfus*: ut sicut S.
 Ulfus à S. Marco mundatus à lepra, & baptisatus, patrocini-
 um & adjutorium maximum fuit conversionis Aquilejensis, ut le-
 gitur in *Vita S. Hermachora* primi post S. Marcum Episcopi A-
 quilejensis, sic iste sit, sicut & fuit, patrocini-
 um conversionis Westphaliæ in *Bödefen*. Hoc anno *Mauri* de Hispania maxi-
 ma classe egressi, primo *Sardiniam* deinde *Corsicam* appulerunt,
 insulamque pene totam subegerunt. Interea *Pipinus* filius Ka-
 roli, & Rex Italiæ, perfidia Ducum Veneticorum incitatus, *Ve-*
netiam bello terra marique jussit appetere: subiectaque Vene-
 tia eandem classem ad Dalmatiæ vastanda littora misit. Tunc
 filia Imperatoris natu major obiit. Imperator contra regem
 Danorum expeditionem meditans, nuncium accepit Aquis-
 grani, classem c. navium de Nortmannia Frisiam appulisse,
 totaque Frisia, quasi vastata, Danos victores tributum victis im-
 posuisse c. libras argenti. Et revera ita erat. *Godefridum* quo-
 que cum Imperatore congredi velle. Quibus auditis, missis
 circumquaque, exercitum congregavit. Cumque veniret in
Lippediam, elefas, quem *Aaron* rex Saracenorum Imperatori mi-
 serat, subita morte perijt. Congregatis igitur copiis in loco,
 ubi *Alara* fluvius *Vvesera* jungitur, nunciatum est, classem do-
 mum esse reversam, & *Godefridum* à quodam satellite inter-
 lectum, & *Pipinum* filium ejus obiisse. Disposita igitur Saxonia,
 revertitur Imperator Aquisgranum. Tanta fuit in ea expediti-
 one boum pestilentia, ut pene nullus tanto exercitui super-
 esset: nec solum ibi, sed per omnes Imperatori subiectas pro-
 vincias illius generis animalium mortalitas grassabatur. Im-
 perator Aquas veniens, Legatos de Constantinopoli, & de
 Corduba recepit, de pace facienda cum *Niceforo* Imperatore,
 quod & factum est. Nam *Niceforo* Venetiam reddidit. *Dicto*
 rege

* *Glossa*
margin. t
Bödefen
 ditissimum
 est mona-
 sterium, in
 quo plures
 in sacris
 sunt con-
 stituti. Lai-
 ci tamen
 centenarij
 excedunt
 numerum.

rege Danorum mortuo, *Hemmingus* filius fratris succedens, pacem cum Imperatore fecit anno DCCCXI. *Karolus*, filius *Karoli* natu major obit, & anno sequente *Hemmingus* Rex Danorum obit; cui cum *Sigefridus* nepos *Godefridi*, & *Anulo* nepos *Hemmingi*, succedere vellent, commisso pralio moriuntur ambo. Pars tamen *Anulonis* victoriam adepta, fratres ejus *Haroldum* & *Reginfridum* reges constituit. In eo pralio x. milia & DCCCXLVIII. cecidisse narrantur. Reges isti pacem ab Imperatore petentes acceperunt. *Ex Chronico Karoli.*)

MULIER papatum tenuit annos v. Nominavit se *Iohannem Anglicum*. Non reputatur inter Papas. Conceptit & peperit filium in processione. Tunc dæmon in aëre dixit: *Papa pater patrum, Papissa pandito partum*. *S. Luderus* obiit. Translatio *S. Bartholomæi* in Bonventum. *Richolphus* Episcopus Maguntinus obiit; successit *Haiſtolphus*, & obiit DCCCXXVI. *Michaël* Imperator Constantinopolitanus, gener *Nicefori*, vir orthodoxus & amabilis omnibus, relicto imperio *Leoni*, *Bardi* patricij filio, fit monachus.

LODEWICUS primus, dictus PIUS imperat annis xxv. Anno imperij sui tertio ordinavit clericis regulam Canonicorum secularium. Idem ordinavit, ut clerus cum Prælati vestes superfluas & ornatum, juxta regulam præfatam, penitus deponerent. Ipse fecit in Saxonia Ecclesiam *Hamburgensem* Metropolin, subjiciens ei omnes gentes Boreales. Legati *Michaëlis* Imperatoris Constantinopolis, cum cæteris muneribus, detulerunt ei libros *B. Dionysii*, translatos de Græco in Latinum; quibus cum gaudio receptis, statim xix. infirmi curati sunt. Ipse habuit tres filios; *Lotharium*, quem fecit Cæsarem, *Pipinum* regem Aquitanix, & *Lodevicum* regem Germanix. Post uxorem primam, *Ermengard* nomine, duxit *Judistam*, filiam *VVelfi*, Ducis Saxonum, quam *Pipinus* filius ejus violenter auferens, traxit in monasterium velatam, Quam tamen tandem

dem Imperator recuperavit. *Theodulfus* Aurelianensis Episcopus false accusatus, Imperatoris custodiæ deputatus *Andegavis*; cum die Palmarum processio cleri, præsentè Cæsare, transiret juxta locum carceris, cœpit Episcopus alte cantare versus, quos composuit: *Gloria, laus & honor, tibi sit Rex.* Quibus Cæsar delectatus, statim eum absoluit, & in sedem Episcopalem restituit. (Quinque consilia ejus jussu super statu Ecclesiarum corrigendo celebrata sunt: unum *Maguntia*, secundum *Remis*, tertium *Turonis*, quartum *Cabillione* & quintum *Arelati*. Ex *Chronica Karoli*.)

STEPHANUS quartus Romanus sedit menses VII. Tunc *Heroldus* Rex Danorum, cum uxore & filiis, & populo multo baptizatus *Maguntia*, quem Imperator *Lodevicus* levavit de fonte, & regina reginam. Lacus quidam in Saxonia dictus *Arneze* / * intumuit una nocte spatio leucæ. In *Thoringia* cespes longitudine L. pedum, & latitudine xv. altitudine VI. sine manibus de terra sublatus est ultra pedes xxv. Corpus S. *Cecilia*, *Tiburtii* & *Valeriani* & aliorum, invenitur Romæ, S. *Cecilia* revelante.

* *Glossa*
marg. Arn's
sec. locus
iste in *Marchia*
Brandenburg.
est monasteriū
monialium ordinis S. *Benedicti*,

PASCALIS Romanus, in ordine centesimus, sedit annos VII. dies XVII. Expurgavit se jure jurando coram Imperatore & Romanis, de crimine proditionis. *Hildesheimense* Episcopium cœpit, quod *Lodovicus* proposuit posuisse in *Aulica* sua, quæ nunc villa dicitur *Else*; sed ostenso miraculo in oratorio S. *Mariæ Hildensem*, Apostolus cessit virgini gloriose. *Corbeia nova* cepit in Saxonia prope *Huxariam* à *Lodevico*; (qui & audivit vocem sibi dicentem: *Lodovice, venenum Ecclesis addidisti: quia nimis Ecclesias divitijs exaltavit.*) Isti fuerunt monachi primi in Saxonia. *Versus:*

*Octingentenus dum vicenusque secundus
Annus erat Christi, claustro fundum dedit isti,*

X

Filius

Filius iste pius Magni Caroli Lodewicus.

Vxor Iuditha bene votum prestat ad ista.

EUGENIUS II. sedit annos III. menses II. martyr & sanctus. Ipse dedit corpus S. *Sebastiani Eldevino* Abbati, quod transtulit à *Roma* in *Sveffonam* civitatem, ubi tot signa Deus operatur, quot nec verbis narrari, nec numero possunt comprehendi. H. *Rabanus* Doctor, sophista & Poëta magnus, fit Abbas *Fuldensis*, & postea Archiepiscopus *Maguntinus*. Multa scripsit, & præcipue de laude S. *Crucis*. *Haiſtolfus* Archiepiscopus *Maguntinus* obiit, cui successit *Othgarus*, qui corpora SS. *Severi*, uxoris & filiaë, transtulit à *Ravenna* in *Erffordiam*.

VALENTINUS Romanus sedit unum mensem, dies decem.

GREGORIUS quartus, Romanus, sedit annos xv. Constituit octavam Assumptionis beatæ Virginis celebrari, & Festum omnium Sanctorum in Gallia & Germania, quod Romani ex instituto *Bonifacii* jam celebrabant. Spec. Hist. lib. 25. cap. 24. Nix magna à Kalendis Octobris, usque Idus Aprilis. Secuta est pestilentia hominum & bestiarum, grando & glacies maxima. In provincia Saxonie *Brifasse* nominata, cremantur xxiii. villæ igne cœlesti Puella quædam fere XII. annorum, abstinuit ab omni cibo x. mensibus in territorio *Tollenſi*. Quidam Romani miserunt ad *Saldanum* Babylonie, ut veniens *Romam* obtineret. Venientes igitur *Sarraceni*, *Romam* & totam *Tusciam* vastaverunt. Rogavit igitur *Gregorius* Papa *Lodewicum* Imp. ut Ecclesie succurreret. Venit Imperator, & territi *Sarraceni* fugierunt, & multi sunt submersi. *Cosmodr. Lodewicus* iste primus construxit in *Hildensem* Ecclesiam B. Virginis *Mariae*. Unde *Theodorus Eimbecensis* in Poësi Ducum *Brunſuicensium*:

Floruit ut ficus, Rex nomine qui Lodewicus,
Tunc in honore pie fundaverat ipse Mariae,

Hilden-

Hildensem diam funditus Ecclesiam.

Hic Caroli natus sit cum genitore beatus.

Vitus sanctus transfertur in Saxoniam in Novam Corbeiam. Ab ipso tempore gloria Francorum translata est in Saxoniam.

Versus:

Felix Saxoniam, gaude, per pignora sacra

Viti ditata, qua dat tibi Francia grata.

Abbas VVarinus regali stemmate primus,

Francorum natus, Viti venerabile corpus

Transfert à Francis Corbeiam, ceu patet istic,

Romano fretus pius imperio Lodevvicus,

Hoc Hildevvine, donat te patre favente,

Quando Dionysii rexisti limina claustris.

Quo tam praclaro gaudebas ante patrono.

Ex tunc translatum fuit à te Francia sacrum

Imperium, divi quo nunc gaudent Alemanni.

Care puer rite, duc nos ad pascua vite.

Nota: *Corbeia* dicitur, quasi *cor beans*. Corpora SS. Marcellini & Petri de Roma transferuntur in Germaniam, & S. *Liborius* de Gallia transfertur in Saxoniam in civitatem *Paderbornae*. Hic dum portaretur per *Turonum*, Turonenses cum capsula S. Martini, pro reverentia S. Liborii, processionaliter occurrunt. Tunc quidam leprosus S. *Martinum* invocavit, ut curaretur. *Martinus*: *pro medietate curatus es, fratrem meum Liborium roga pro alia: hospites namque honorandi sunt*. Rogavit, & plene mundatus est. In Anglia *Athevvolfus* Episcopus *Wintoniensis*, hæredibus deficientibus, compulsus est regnare, factus Rex *West Saxonum*. *Beda*.

LOTHARIUS primus filius *Lodevvici*, imperat annis xv. Cui fratres bellum moventes tantam stragem egerunt, ut nulla ætas meminerit, tantam fuisse in regno Francorum. Propter quod *Sarraceni* imperium invaserunt *Italiam* & *Romam*

destruentes: & Gallia ab una parte à *Northmannis*, ab alia parte à *Saxonibus* ferro & igne devastata. Tandem concordati pacem fecerunt, sic quod Lotharius cum regno Romanorum *Galliam Belgicam*, quæ nunc ab eo dicitur *Lotharingia*, possideret: Pipinus *Aquitaniam*, Karolus Calvus *Italiam* & aliam partem Franciæ cum *Britannia*. Lodevvicus autem *Germaniam* gubernaret. Inceperunt igitur Italici regnare; imo pene singulæ provinciæ sibi reges elegerunt. Tunc & in Constanti-nopoli *Theophilo* mortuo, imperavit filius ejus *Michaël*, qui pacem cum Lothario firmavit, quam *Karolus primus* cum Græcis inchoavit, sic quod alter alterius frater nominetur, & ab altero juvetur. Græcus Imperator Orientem, Romanorum autem Romam, cum Occidente, habeat in ævum. *Versus:*

Vnus apud Francos Lotharius orbe resedit,

Karolus est alter cui Secana Gallia cedit;

Climata Bavaria sic Lodevvicus habet.

Iste Lotharius regnum relinquens fratri suo *Lodevvico*, cum filiis suis factus est monachus in monasterio Prumiensi, diocesis Treverensis.

SERGIUS secundus Romanus sedit annos III. menses II. Vocabatur prius *Os porci*; ideo in antea nomen Papæ mutatur.

LEO V. Romanus & sanctus sedit annos IIX. Iste partem urbis, quæ à suo nomine *Leonina* dicitur, muro cinxit. De quo fecit istam collectam: *Deus qui B. Petro collatis clavis-bus*. Idem pro Christianis pugnantibus in mari contra Saracenos, fecit istam collectam: *Deus cujus dextera B. Petrum*. Ipse fuit multæ patientiæ & humilitatis, divinarum scripturarum ferventissimus perscrutator. *S. Helena* transfertur à Roma in Franciam. Monasterium *B. Virginis Erfordia* constructur. *Othgarius* Moguntinensis Episcopus obiit, successit *Rabanus*.

BENE-

BENEDICTUS III. sedit annos II. menses v. dies x. Romanus fuit. PAULUS sedit annum unum; quem secutus est STEPHANUS quintus, etiam annum unum. *Franci* gravi prælio vincuntur à *Bohæmis*: cui prælio se præfuisse spiritus malignus per os arcepsitij publice protestatus est, & per se & suos socios spiritum superbix & discordix procurasse, ut *Franci* terga verterent. H. *Rabanus* Maguntinus obit, cui *Karolus* succedit.

LODEVICUS II. filius Lotharij imperat annis xx. Isti apparuit genitor ejus *Lodevvicus* primus in somno, adjurans eum per nomen S. Trinitatis, ut eum eripiat à tormentis. Ob quod ad diversa loca datis elemosynis filius patri succurrebat. Unde datur intelligi, quod licet idem plura bona fecit, quia tamen multa mala permisit, nec correxit in regno, prout potuit, hæc passus erat. H. Iste *Lodevvicus* univit Ecclesiam Hamburgensem, tunc à Danis eversam, cum Ecclesia Bremensi: sic quod etiam Bremensis, quæ prius erat sub *Colonien*si, sit Archiepiscopatus. Cui tunc præfecit S. ANSCHARIUM monachum *Corbeien*sem, Gregorio quarto & Nicolao I. Papis confirmantibus. Subjecit etiam tunc Ecclesiæ Bremensi terras Danorum, Suecorum & Slavorum, mittens eundem *Anscharium* cum xiv. insignibus monachis dictæ *Corbeix*, ad prædicandum populis borealibus; qui Deo auxiliante multos ibi converterunt: & ita terra *Rugianorum* solemnè fundabat oratorium in honorem S. *Viti* eorum patroni. Sed *Slavi* monachis recedentibus ad vomitum reversi, religionem verterunt in superstitionem, Sanctumque *Vitum* cum suis Diis pro Deo venerantes, *Suatevit* Slavice nominabant. Circa illud tempus *Dani*, *Nortmanni*, & cæteri de inferiori *Scitia* egressi, multas terras, præcipue *Angliam*, *Franciam* & *Lothringiam* pervagantes vastaverunt, præcipue *Thungrim*, *Leodinum*, *Trajectum*, *Coloniam*, *Treberim*, *Methim*, *Turonum*, *Gandavum*.

vum, & Parisum incendentes. Palatium quoque *Aquisgrani* stabulum equorum fecerunt. Ad ultimum terram possederunt, quæ adhuc ab eis dicitur *Northmannia*. Spec. Hist. lib. xxv. c. 36. Cum istis erant *Gothi, Slavi, VVandali & Saxones*, quorum reges erant *Rallo & Sigefrid*. *Rallo* tandem pacem fecit cum *Karolo* sequenti, cujus filiam duxit *Gyslam*, accipiens terram *Frisorum* in dotem, & baptisatus dictus est *Gosfridus*, Versus:

Tunc Rex Danorum baptismum cepit Heroldus.

Filius ipsius cum matre puer Maingoldus.

Et reliqui populi chrisma tulere sui.

Rex etiam *Bulgarorum* live *Hunnorum* cum gente sua baptisatus, & renuncians seculo fit monachus, relinquens filio suo regnum. Cum autem filius ad gentilitatis ritum rediret, pater cum adhaerentium potentia filium comprehendens, incarcerat, & altero filio in regno locato habitum sacrum resumit, in quo feliciter perseveravit. Anno *Lodevvici* xv. fuit magna inundatio aquarum, & fames maxima per *Germaniam & Galliam*, ut multi carnibus caninis, equinis & humanis vescerentur: & in *Gallia* tribus diebus apud *Brixiam* sanguis de cælo pluit. Item locustæ præcesserunt famem & pestem. Translatio *S. Martini*, cujus etiam templum prædicti infideles incendebant. *Iohannes Scotus* discipulus *S. Rabani* transtulit *Hierarchiam S. Dionysii* de *Græco* in *Latinum*, ad preces illius *Lodevvici*; & idem eruditissimus jussu *Karoli* sequentis scripsit super eandem *Hierarchiam*. Ipse tandem à suis scholaribus stilis confossus interiit. *Lodevvicus* dimissa uxore legitima superduxit aliam, propter quod vocatus à *Papa Iohanne*, & non comparens excommunicatur. Postmodum veniens reconciliatus, dum de *Italia* rediret, pene suos amisit. Et ob idem plures *Episcopi* regi adhaerentes, præcipue *Treverensis & Coloniensis*, per *Papam* sunt privati, & honoribus destituti.

NICO.

NICOLAUS primus, Romanus, sanctus, sedit annis
 iix. m. ii. d. xx. Iste concessit *Sequentias* in missa cantari, quas
 primo fecerunt Monachi S. Galli, diœcesis Constantiensis. *Ka-*
rolus Archiepiscopus Maguntinus obit, cui *Lutbertus* succedit.
 Corpus *S. Clementis* mari siccato Romam deportatur, à *S. Cyrillo*
 Slavorum Apostolo. In provincia Maguntina spiritus ma-
 lignus, domos quasi malleis pulsans, homines multipliciter
 infestabat in tantum, ut quamcunque domum tangeret, ure-
 batur. Presbyteris autem letaniam agentibus, & aquam be-
 nedictam spargentibus, inimicus ille lapides jactabat, & mul-
 tos vulnerabat. Tandem conquiescens confessus est, se sub
 cappa talis sacerdotis, sibi familiaris latuisse, quando spargere-
 tur aqua, accusans eum, quod cum filia procuratoris lapsus
 esset in peccatum. *S. Meigenhardus* Heremita occiditur, cujus
 interfectores produntur à corvis.

ADRIANUS II. Græcus, sedit annos v. ex patre Calario
 Episcopo. Instituit ut Imperator se non intromittat de electi-
 one Papæ. De hoc *LXIII. Dist. cum Adrianus.* Circa hoc tem-
 pus *S. Ethmundus* rex Anglorum, occiditur à rege Danorum.

JOHANNES VIII. sedit annos x. m. ii. cui dicitur suc-
 cessisse **ADRIANUS** Papa III. annis duobus, mensibus duobus.

KAROLUS CALVUS septimus Karolorum, & secun-
 dus Rex, succedens patruo suo *Lodevvico*, imperat annis
 XII. Ipse cepit duos filios fratris sui *Pipini*, & attonfos trusit in
 monasterium. Iste Karolus multas Ecclesias construxit & de-
 structas reparavit. Historias composuit. *Cives Apostolorum*,
 Responsorium idem composuit. Fratres sui contra eum diu
 pugnantes, tandem secum concordantes, regnum diviserunt
 in quatuor tetrarchias, tempore patris sui inchoatas: ita quod
 unus in *Italia*, alter in *Gallia*, tertius in *Aquitanea*, & quartus
 regnaret in *Germania*. Sol eclipsatur, ut hora diei nona stellæ
 viderentur; & secuta est inundatio tanta, ut etiam Ecclesiæ
 absor-

absorberentur, ubi in præsens nulla fuit aqua: facta que est taliter locusta gravissima, habens senas alas, sex pedes, & duos dentes lapide duriores. Quam secuta est tanta fames in Germania & Gallia, ut penes tertia pars hominum interiret. H. Anno Domini 880. *Northmanni* urbem Treberorum usque ad solum demoliti sunt, omnesque quos ibi reperierunt, gladijs occiderunt, ipsamque urbem & monasteria omnia igni succenderunt. In *Chronica Treberorum*. *Lutbertus* Maguntinus Episcopus obiit, cui *Dorolfus* successit. Quo statim occiso, *Hatto* successit.

MARTINUS II. sedit annum unum, menses v. Corpus S. Kalixti ducitur in Franciam. *Sarraceni* multa mala fecerunt Christianis. *Karolus* Imperator, cum inconsulte vellet experiri cujusdam militis fortitudinem, & solus esset cum eo congressus, milite ignorante, quis alter esset, peremptus est Imperator, & succedit

KAROLUS dictus *Grossus*. Imperavit annos III. Iste quia *Northmannis* resistere non potuit, concessit eis partes ultra *Secanam* fluvium, quæ adhuc nomen *Northmanniæ* ab ipsis sortitur. Iste Karolus videns visionem de pœna patris & aliorum parentum, cognatorum, & Pontificum suorum, imperio relicto, vitam privatam duxit. Quem secutus est fratruelis ejus sequens. H.

ARNOLFUS filius *Karlmanni* imperat in Almania annos XII. *Hugo* vero per Italiam. Iste Arnolfus bello coelitus administrato, *Northmannos* & *Danos* abegit, qui jam XI. annis Galliam vastaverant; quorum etiam centum millia prostravit. Verum quia de hoc superbiens, Deo gloriam non dedit, nec Ecclesias, quas patres ejus construxerant, fovit; & quia Ungaros gentem immundissimam, carne cruda pro cibo, & sanguine humano utentem pro potu, eduxit, & eorum auxilio dictam stragem fecit, ideo miserrime periit,
con:

consumtus à pediculis. Cujus sepulcrum monstratur *Ratispona*. Tunc enim primitus *Vngari* egressi de *Scitia*, *Pannoniam* cœperunt inhabitare, *Avaris* rejectis. Differunt autem in hoc *Ungari* à *Frisonibus*, & *Britonibus*, quod illi missilibus, isti vero sagittis occidunt. Tunc etiam *Ungari* *Saxoniam* vastaverunt. *Danorum* Rex inter alia destruxit civitatem *Slavorum* nobilissimam, nomine *Mineta* prope *Miselenborg*. Hæc civitas nihil non habuit jucundi ac rari. Maxima fuit civitatum *Europæ*, cujus hospitalitate moribusque nulla gens honestior ac benignior poterat inveniri. Ibi fuit templum plurimum *Deorum*, quorum idolum principale dicebatur *Redegast*. Istorum terram nunc possident *Saxones*, *Slavis* in villis adhuc manentibus. Et terra quondam *Balsamia*, nunc dicitur *Marckmannia*, & portio ejus *Pomerania*, alias *Rujania*, *VVandalia*, &c. Dux *Bohemorum* *Borzovi* baptisatur cum *S. Ludmilla* uxore ejus, de quibus natus est *Vratislagus*, pater *S. Venceslagi*.

ADRIANUS tertius, sedit annum unum, menses III. Quem secutus est **FORMOSUS** annis v. m. vi. qui post mortem extractus à sepulchro, degradatus usque ad statum laicalem, projectus est in *Tyberim*. De quo dicitur, quod à piscatoribus inventus, dum ad *Basilicam S. Petri* portaretur, imagines *Sanctorum*, inclamantes ipsum salutaverunt. H.

BONIFACIUS VI. *Tuscus*, sedit annos vi. d. xv. quem præcessit **SERGIVS** intrusus, non ponendus in *Catalogo* *Paparam*, qui & femina dicitur fuisse.

STEPHANVS Sextus *Romanus*, sedit annum unum, menses III. dies xxii. post quem venit **THEODORUS** secundus, sedens dies xxvii. qui *Formosum* cum factis suis reconciliavit. Inde venit *Papa ROMANUS*, natione *Romanus*, mens. III. d. xxii.

LODEWICVS III. filius *Arnolphi* dictus *Infans*, ultimus *Karolorum*, imperavit in *Almania* annos III, *Verona* captus

ptus cœcatur & occiditur à Berengario. Quo mortuo videntes Teutonici; quod Italici regnare cepissent, scientesque quod dignitas Imperij esset eis assignata in persona Karoli I. elegerunt Ducem Francorum nomine *Cunradum*. De quo sunt versus:

*Iste puer pietate valens tribus imperat annis;
Ultimus est iste Karolorum germine sanguis,
Attamen à latere germina Karlus habet.*

Hic enim duxit uxorem *Mechildam* sororem *Ottonis* primi Ducis Saxonum, filiam *Ludolfi* de stirpe Magni *Wedekindi*. Ille autem *Ludolfus* Dux Saxonum Romam causa devotionis profectus, reliquias SS. præsulum *Anastasi* & *Innocentij*, impetratas à Papa *Sergio III.* detulit in Saxoniam; in quorum honorem primo cœnobium Sanctimonialium in *Brunteshusen*, postea vero quarto anno construxit in *Gandershem*, hæreditate sua illic attributa, & filia sua *Hadamode* Abbatissa Dominarum secularium constituta; ecclesiam illam dotavit XI. millibus mansis, juxta numerum XI millium SS. virginum. Ille *Ludolfus* genuit dictam *Mechildam*, quam duxit uxorem ultimus *Ludovicus* prædictus. Idem *Ludolfus* genuit tres filios, quorum unus nomine *Bruno* pugnaturus contra Danos, inundatione repentina periit sine prole; à quo *Brunsvick* civitas nomen habet, quæ tamen ab alio fratre *Tancvordo* scribitur in multis antiquis literis *Tancvorde voërde*. Tertius autem filius *Ludolfi* erat *Otto* primus, non Imperator, sed Dux Saxonix, quem *Ludovico* Imperatore mortuo omnis populus Francorum & Saxonum quærebat afluere in Cæsarem: sed ipse quia jam ætate gravior, recusavit imperium. Ejus tamen consilio electus est *Conradus* primus infra sequens. (De isto *Ludolfo* & suis scribit T. E. in poësi Ducum B. sic:

*Tancquardus, Bruno, fratres animo simul uno.
Isti fundabant Brunsvick & situabant,*

Ludolf

*Ludolf Ecbertum genuit virtute refertum.
Ecclesiam sancto construxerat hic Cyriaco.
Post hac Asselborch, idem construxit Olesborch.*

Vnde Henricus Rosla:

*Nomen Brunonis, qui fundator fuit urbis
Contra Danos bellum movit non alite dextro.
Cujus & Ottonis fratris, qui primus ad arcem
Eligitur regni, licet illud spreverit ipse.
Cujus erat natus Henricus Saxonicus rex.)*

BENEDICTUS IV. Romanus, sedit an. i. m. ii. Inde

LEO IV. dies XL. CHRISTOPHORUS primus sedit menses VII. qui de papatu eiectus, factus est monachus, quia papam Leonem prius incarceravit.

SERGIVS tertius, Romanus, sedit annos VI. menses IV. dies XVIII. Iste *Formosum* Papam degradavit. Iste est, qui LUDOLFO Duci Saxonum reliquias donavit. *Vngari* per Karolum ultimum, ut dictum est, in terram Christianitatis educti, multa mala Christianis intulerunt. Nam *Bavariam* intrantes, cum ex eis *Lodovicus* Imperator plus quam mille interfecisset, reputans se triumphasse, *Vngari* callidi positis insidiis fugam simulabant, quos regis milites doli ignari insequentes, interimuntur. Inde *Bavariam, Sueviam, Franciamque* percurrunt, omnia vastantes, Anno Domini 900. Inde fines *Saxonie* vastantes multos occiderunt. Mulierum quoque ingentem turbam nobilium, liberarum & ancillarum per crines veluti loris connexatam, nudam & mamillis perforatam, secum cum puerulis duxere captivam. Post hac *Bavari* contra *Vngaros* pugnantes, victi sunt, & prostrati: *Saxonia* denique & *Thuringia* pene vastatis *Alemaniam* petunt, *Basileam* destruentes, *Halfatiam* & *Lothringiam* impugnantes, totam fere Christianitatem tributariam fecerunt. Illos autem viros & mulieres eductos de *Saxonia* collocaverunt in finibus *Vngariæ* juxta *Thraciam*:
unde

unde usque hodie in illis locis linguis utuntur Teutonicis: & ab Vngaris *Saxones Transilvani* nuncupantur. *Cosmodr. Gundoldus* Episcopus Maguntinus occiditur à paganis; pro quo *Hatto* constituitur. Iste nobilem *Adelbertum* cognatum Ottonis primi, tradidit *Lodevvico* Imperatori. Cum enim Imperator dictum *Adelbertum* vincere non posset, dixit *Hatto*: *Ego providebo, ut ad te veniat; tu curato, ne recedat.* Venit ergo *Hatto* *Bambergam*, ubi morabatur *Adelbertus*, quasi sibi consulturus, ut gratiam regis acquireret: jurans si secum iret, sanum & salvum eum reduceret. Rogatus autem Episcopus, antequam exirent, prandere, callide renuens postquam in campum venit, ait: *O quam saepe petiit, qui oblata spernit. Tædet me longioris via, & tardioris hora; Iejuni non possumus toto die ambulare.* *Adelbertus* de hoc gavisus, revertitur in castrum cum Episcopo; sicque tradidit eum *Ludovvico*, putans se satisfacisse juramento, quia secum redijt in castrum. Iste *Hatto* devoratus est à muribus in *Rhenos*; tum, quia jurare consuevit: *Si non dico verum, mures me devorent*: tum, quia multitudinem pauperum tempore magnæ famis cremari fecit in horreo: tum quia nobilem istum tradidit Imperatori, ut dictum est, qui fecit eum decollari. Idem *Hatto* visus est post mortem à dæmonibus in puteum *Æthna* præcipitari, dæmone in aëre clamante: *Sic peccata lues, sicque ruendo rnes.* Ordo *CLUNIACENSIS* cœpit sub *Odone* Abbate, cujus monasterium fundavit *VVylhelmus* princeps, factus monachus ibidem.

BERENGARIUS primus, prudens & bonus, imperat in Italia annos VI. Post quæ venit *Berengarius secundus* regnans in Italia annos XIX. Tunc etiam Constantinopoli quidam nomine *Romanus*, Imperator Græcorum, constituit filios suos *Stephanum* & *Constantinum* Imperatores, qui tamen tonsis capitibus trusi sunt in monasterium. De quibus in *Spec. Hist. lib. 25. c. 62.* Inde *Berengarius tertius* regnavit in Italia annos VII. &

tunc

tunc *Lotharius* II. in Italia. Post quem *Berengarius* III. cum filio suo *Adelberto* annis XI. usque ad *Ottonem* primum.

CONRADVS I. Dux Francorum, regnavit in Almania annos VII. *Ottone* cedente imperio & decedente mundo. Cui filius *Hinricus* natus est, mundo miratus; cui pater moriens totius Saxonie ducatum reliquit. Versus:

Semine Karlorum jam deficiente virorum

Surgit Conradus lateris cognatus eorum

Conrado primo natus non extitit haeres.

Iste consilio *Hattonis* misit exercitum validum contra praedictum *Henricum* Ducem Saxonie, ubi Saxones tanta caede bachati sunt in *Hattonem*, & exercitum Regis, ut à mimis declamaretur: *Vbinam esset tantus infernus, qui tantam caesorum multitudinem capere posset.* Ungari vastaverunt Franciam Occidentalem, anno DCCCXI. & anno VI. post hoc vastaverunt *Turingiam* & Franciam Orientalem.

(Hic rex Conradus fortis fuit ut leopardus

Hartesborch iste construxerat, & tibi Christe

Ecclesiamque pio postea Valerio. T. E.

Fundavit autem Ecclesiam istam *Canonicorum* secularium in castro *Hartesborch* anno imperii sui quinto, in honorem *S. Valerij*; quod monasterium transtulit *Henricus* III. Imperator postea in *Goslar*, ubi fundavit Ecclesiam, quam per beatissimum Papam *Leonem*, cooperantibus sibi *Episcopis*, rex fecit consecrari in honorem *B. Virginis* & *SS. Simonis* & *Judae*: ut scribitur in *Chronico Goslariensi*.)

ANASTASIVS III. Romanus sedit a. II. m. II. *Hatto* Maguntinus obit, cui *Herigerus* succedit, & illi succedit *Hildebertus*. DANDO Romanus sedit menses v. post quem venit **IOHANNES** X. Romanus, filius *Sergii* Papae sedit a. IV. m. II. d. III. Strangulatus est à Romanis.

HENRICVS primus filius *Otonis* Ducis Saxonum, imperat annis xviii. Hic inventus in aucupio, dum assumeretur ad imperium dictus est *Auceps*. Noluit coronari dicens: *Satis est mihi, ut præ majoribus meis rex dicar: penes nobiliores sint unctio & diadema. Tanto honore nos arbitramur indignos.* Iste sermo placuit omnibus. Ipse duxit *Tyderici* de genere Magni *Vvedekindi* uxorem, nomine *Mechildam*, quæ religiosissima multa bona fecit. Fundavit cœnobia Sanctimonialium in *Northusen*, quod tamen jam mutatum est in Canonicos seculares. Item monasterium ordinis Præmonstratensium in *Poilde*, quod sic dicitur, quia in palude fundabatur. Henricus iste in factis armorum strenuissimus, totius religionis amator operibus misericordissimus, inter cætera bona fundavit in *Almania* ultra xx, Ecclesias, quas & abundanter dotavit, pro dominabus secularibus, quæ *Canonica* nominantur, utentes habitu *Canonicorum regularium Ordinis S. Augustini*, nullam tamen profitentes religionem, nubunt in domino, quando volunt. Inventæ sunt autem pro sustentatione nobilium, pro fide Christi ab infidelibus occisorum, ne talium filia cogentur mendicare, sed in illis monasteriis sustentatæ, cum ad statum nobilem provenissent, vitam eligerent quam vellent. Possent enim ibidem profiteri & perpetue manere; vel recedendo maritari. Quibus inter cætera voluit *Quedelinburch*, prudentum virginum intitulum, sicut & avus ejus *Gandersem*, fore principale. Ungaros tunc iterum *Alsatiam*, *Franciam*, *Saxoniam*que vastantes humiliavit: Tunc enim Romani Principes tributis suberant Ungarorum. Ipse autem principum consilio congregato quæsit, quid opus esset in hoc facto? Cumque singulariter diceretur: non esset tantum tributum non præstare, ipse solus contradixit, dicens: *Injustum esse Christianos canibus subesse.* Tandem omnes principes consentientes, fideles se ei promittebant, sic quod legatis Ungarorum canem brevem & spissum, auribus & cauda

caudā decurratū præsenti, Vngarorum Regi transmissit, dicens: *aliud se à Christianis non habituros tributum.* Quibus perceptis Vngaricomoti, Christianos in duobus locis exeuntes invadunt: pars eorum una per terram Bavariæ & Franconiæ venit in Thuringiam usque in castrum inde nominatum *Gisheborg* prope *Northusen*: alij vero per *Pruciam* Saxoniam introibant L. millibus armatis. Quibus Imperator occurrens cum XII. millibus; quorum tamen, hostibus perceptis, vix quatuor millia secum manserunt. Imperator autem dixit: *Memineritis fratres, quod non in multitudine populi; sed de supernis est victoria. Stare viriliter pro cultu divino, pro uxoribus & filiis vestris: & quia Deus in causa, ipse erit merces operis.* Promisit etiam pro adipiscenda victoria, se simoniam à regno penitus eradicaturum. Sic ergo suis confortatis, Deo disponente, nebula mane divinitus immissa est tanta, ut inimicos accederet invisus, quos incautos perterritus atque attrivit, & persequens fugientes, quasi pene delevit: sicque jugum cessavit. *Basileam*, ab Ungaris destructam reædificavit, & Ecclesiam cathedralem muneribus cumulavit. Regem etiam Danorum, nominatum *VVorm*, qui crudelis erat, adeo perterritus, ut pacem supplex peteret, & impetraret. *Bohemos & Sclavos* ita prælio percussit, ut cæteri, qui per pauci remanserant, regi tributum, & Christo fidem, ultro promitterent. Idem impetravit à *Rudolfo* rege Burgundotum lanceam Domini, per quam de hostibus sæpe triumphavit, eamque cum aliis reliquiis & clenodiis imperialibus *Otoni* filio suo reliquit, ut postea in Imperatorum tutela permaneret. Ipse *Mersborg* civitatem muro cinxit, & *Misenam* civitatem, quam à rivo ibi surgente sic nominavit. Construxit & *Goslariam* & *Quedelingborch* cum aliis. (Unde legitur in *Chronico Amelungsbornensi*: Locum illum, qui nunc *Goslar* dicitur; *Henricus* Imperator adire frequenter venandi gratia consueverat. Nam nemorosus erat, & ursorum, cervorum, capre-

caprearumque venatu insignis. Erat vero in isto loco homo quidam pauper, nomine Gundelfarl / parvum habens tugurium, in quo rex post venationem venire solebat. Cui idem spe majoris mercedis focum parare, cibos coquere, ipsosque mensæ regis, à venatu venientis, consuevit inferre. Quod cum crebrius fecisset, atque suam substantiolam expendisset, regem ut servitij sui memor esset admonuit. Cui tandem Rex optionem à se petendi dedit, quod vellet. Ille optione sibi data, nihil aliud petit, quam ut mons sibi contiguus, qui Ramesberg nunc dicitur, sibi daretur. Rex, ut erat liberalissimus, concessit, dicens *se velle quod utiliora sibi petiisset*. Nec mora, homo iste non ignorans, quantum utilitatis mons haberet, Franconiam adiit, erat enim Franco, & plures gentis suæ viros socios secum sumens locum ædificare cœpit, venas metallorum, cupri, plumbi & argenti reperit, ditatus ultra modum; sicque plures accurrentes civitatem ædificant. Sic locum illum alienigenæ fundantes, Saxoniam cesserunt; unde adhuc montem eundem quondam Franckenberg nominaverunt. Vnde Poëta T. Emb.

Longæ silvæ scrutator, servorum concomitator

Ramme fuit dictus, ramorum pertulit ictus.

Est mox tantillo Ramesberg dictus ab illo.

Vxor hujus Goza: nunc est ex hac aqua Goza.)

Henrico Imperatori Karolus rex Francorum manum misit S. Dionysii, cum alijs reliquijs preciosis, auro gemmisque inclusis, dicens: *Hoc habeto pignus federis perpetui, & amoris vicarii partem hanc scilicet unici solatii Francorum.* Postquam enim nos S. Vitus ad nostram perniciem deseruit, & ad vestram perpetuam pacem Saxoniam visitavit, à nobis nec civilia, nec externa cessaverunt bella. Iste Henricus cum anno vitæ suæ LX. regni vero XIX. causa devotionis Romam pergeret, gentibus circumquaque perdomitis, plenus dierum feliciter obdormivit in Domino

mino in *Remele*: cuius corpus à suis translatum est *Quedelensborg* in Basilicam S. Petri quam fundavit, cum lacrymis plurimorum. Dereliquit autem filios, quorum unus dictus est *Bruno* postea factus Episcopus Colonienfis: Secundus *Otto Magnus*, de quo infra: tertius *Henricus Probus*. Et filias: quarum unam fecit Abbatissam in *Quedelinberg*; aliam, dictam *Gerborch* tradidit in uxorem *Gyselberto* Duci Gallia; quo mortuo eadem nupsit *Lodewico* regi Francia. *Versus*:

Henricus Dux Saxonicus regnare vocatur,

Noluit imperium sumere rite datum.

Invenere Ducem veterano more sedentem,

Aucupis officio sua retia perscientem,

Vt modicas caperet insidianter aves.

Et quia simpliciter fuit his presentibus auceps,

A modo perpetuo cognomine dicitur Auceps.

Cum tamen egregium mundus haberet eum.

Cogitur in regem tandem reverenter inungi,

Nulla tamen capiti missa corona fuit.

Ex hoc Henrico rex primus nascitur Otto,

Cujus & egregia nunc gesta referre peropto.

STEPHANVS VII. annos II. mens. I. dies XVI. Hoc tempore martyrio coronatur S. Wenceslaus à fratre suo Duce Bohemorum interfectus.

JOHANNES XI. sedit annos IV. mens. I. dies XV. Tunc in civitate Januensi fons sanguinis largissime fluxit, forte prætendens illius cladem. Quia statim Sarraceni eam hominibus & thesauris evacuarunt. Terræ motus etiam & ventus vehemens, Sol factus sicut sanguis; cædes facta hominum in multis partibus horrenda.

LEO VI. Romanus annis tribus. Tunc in regione Vasconia annonam de coelo quasi pluviam descendisse ferunt, de qua Imperatori allatum est *Aquisgranum*. STEPHANUS IIX.

Z.

sedit

fedit annos III. menses IV. Germanus fuit natione, sed à Romanis mutilatus.

O T T O I. dictus *Magnus*, pius & amor mundi, filius *Hinrici I.* imperat annis xxxvii, fuit octuagesimus quartus ab Augusto, coronatus ab Archiepiscopo Moguntino *Hildeberto*, qui decessit anno sequenti, & ei successit *Fridericus* filius sororis Ottonis. Otto iste justissimus fuit, ideo bipennis ejus cotidie pependit coram eo, in signum ulciscendi vindictam malorum: cujus jurare fuit, *Per barbam Ottonis*. Iste in principio regni sui gravissimos habuit adversarios. Inimicabatur enim ei frater suus carnalis *Henricus Probus*, Dux Bavarix, filius suus *Ludolfus*, Dux Suevix; & *Arnoldus* Dux Noricorum, cujus sororem idem Henticus habuit uxorem; *Giselbertus* Dux Lotharingix, qui sororem habuit Ottonis, quæ postea nupsit *Lodovico* Regi Francorum: De quo venerunt *Fridericus* Archiepiscopus Maguntinus & *Lotharius* Rex Francorum. Hos omnes passus intestinos adversarios tandem superavit, sicut David inimicos suos. (Alia soror Ottonis nomine *Hadvvich* nupsit *Hugoni* Comiti Parisiorum, quorum filius fuit *Hugo*, qui postea regnavit in *Francia*) Adversitates autem istæ creduntur ex hoc evenisse, quod matrem suam *Mechildem* ad quorundam instinctum dotalitijs privavit: quam postmodum reconciliatam honestissime tractabat. Occasio autem discordiæ ex hoc videbatur fore justa. *Giselbertus* prædictus & *Everhardus* Comes Palatii suaserunt *Henrico* fratri Ottonis imperium appetere, quia potius sibi in regno nato competeret, quam *Ottoni* anteregnum nato, Ideoque juxta *Rhenum* milites Ottonis graviter offendebantur, Imperatore ab alia parte Rheni coram lancea Domini in oratione prostrato; sicque victi terga verterunt. *Otto* duxit filiam *Ethmundi* regis Angliæ, nomine *Edith*, quæ fundavit *Parthenopolin*, Teutonice *Meysdeborg* Augusto tunc in Italia perseverante. Qua feliciter in *Meysdeborg* sepulta, duxit *Albeydam*.

dam, relictam *Rodolphi* Ducis Burgundiæ, quæ sepulta est in *Zelle* Diocesis Argentinensis: ubi dictus *Otto* duo venerabilia monasteria, unum monachorum, aliud monialium de novo fundavit: & suo more opulenter dotavit. Ista *Alheid* fuit relictæ *Lotharii* Imperatoris, captivata à *Berengario* quarto, qui totam Romam & Italiam occupaverat. Quem *Otto* debellavit, & illam de carcere liberatam duxit uxorem, cujus de primo viro filius fuit *Ernestus*, qui leonem adduxit: de qua genuit *Vilhelmum* & *Ottonem* secundum, ducens secum dictum *Berengarium*, cum filio suo *Berengario* & multis captivis *Babenbergam*, ubi exilio perierunt. In via tunc cepit *Papiam* & *Mediolanum* quæ rege recedente moneram ejus respuerunt; Quare rex regressus coëgit *Mediolanenses* de corio incidere nummos, quos ab eis recipi mandavit, constituens per Italiam denarios, qui ab eo usque *Ostoloni* vocantur. Tunc quædam mulier conquesta est *Ottoni*, quod quidam eam oppressisset violenter, instanter petens vindictam. Cui rex dixit: *Dum reversus fuero, faciam justitiam.* Et ait mulier: *Domine, forsitan tunc non eris memor hujus injuriæ.* Respondit rex, digito demonstrata Ecclesia propinqua: *Ecce, inquit, ecclesia sit mihi & tibi in signum memoria.* Reversus ergo de Italia, videns Ecclesiam istam, fecit vocari mulierem, quæ dixit: *Domine, vir ille jam est meus legitimus & peperit de eo.* Et ait rex in vulgari suo: *By Otten Barde, he moit Warden schmecken:* & fecit eum decollari. *Cosmodrom.* *Otto* item reperit venas auri & argenti *Goslarie*, unde duas Ecclesias collegiatas & nobile palatium imperiale fundavit ibidem. In immensum vero per talem aurifodinam ditatus, tam *Roma*, quam alibi Ecclesias cum Cœnobiis construxit. Ipse *Partenopolim* Archidiaconatum *Halverstadensem* fecit Archiepiscopatum, præficiens ei *Adelbertum* & subjiciens eidem Episcopatus *Citizensem, Nisnensem, Mersborgensem, Brandeborgensem & Halverbergensem*, cum terra *Sclavorum*. Ipse Ducem *Boleslaum* *Bohemie,*

hemia, qui fratrem occiderat S. *Venceslaum* captivavit, & *Bohemiam* subjugavit: quibus reconciliatus, Episcopatum *Pragensem* fundavit, *Vngaros* Augustam obsidentes ad requisitionem S. *Odolrici* Episcopi *Otto* adveniens ita humiliavit, ut vix septem de multis millibus dicantur evasisse. Eo tempore *Lotharius* rex Francorum à suis captus incarceratur. Quod audiens *Otto* cum xxvii. legionibus ad eum liberandum Franciam aggreditur Occidentalem. Sed fama percepta metu *Cæsaris* statim relaxatur. Ipse castrum *Brisack* circa *Basileam* obsedit, in quo *Everhardus* supra dictus habitans, rapinis & incendiis terram vastabat. Erat tunc cum *Ottone Fredericus* Archiepiscopus *Maguntinus*, quem *Otto* fidelem reputavit: Ipse vero contra magnates induxit *Ottone* deserere inter adversarios. Sicque multis recedentibus, *Otto* cum paucis confusus in *Domino* castrum cepit, *Everhardum* occidit, & *Gisbertum* Ducem *Galliae* cum multis similiter averfis interfecit. Demum *Maguntiam* veniens, illam obsedit, *Fredericum* cepit, & in monasterio *Fuldensi* monachari mandavit, *Vilhelmum* filium suum in Archiepiscopatu *Maguntino* præficiendo. Similiter *Rotbardum* Episcopum *Argentinesem* sibi suspectum deposuit, & ad Monasterium *Corbejense* detrussit. Ipse autem fratrem suum fecit Archiepiscopum *Coloniensem Brunonem*, cui non est similis repertus in devotione & bono regimine Ecclesiae *Coloniensis*. Qui & plurima venerabilia loca in partibus illis fundavit & dotavit. Ipse dedit filio suo *Otoni* filiam Imperatoris *Græcorum Theophaniam* uxorem: sicque tribus illa affinitate *Græcis* est conjuncta. Filiam autem suam, nomine *Ricke*, dedit uxorem nobili *Radolfo* de *Bavaria*, fratri patris *Conradi* sancti, Episcopi *Constantiensis*. De eadem *Ricken* venerunt *Velfones*. Idem *Otto* construxit *Schleswick* / & *Ottensund* nominavit. Uxor ejus supra dicta *Edith* multum misericors pauperibus, dum multa cotidie tribueret, quodam tempore à rege prohibita,

hibita, per eundem tentabatur. Nam ipse pauperis in specie, cum cæteris pauperibus expectabat *Edithe* venientem, quam & manica apprehendens petiit sui misereri. Cumque diceret, *se nec audere, nec aliquid habere*: ille subjunxit, *se adventitium nunc primum ab ea petentem in tanto festo vacuum relinqui nec debere, nec decere*. Illa dicente, *se præter vestes in promptu nihil habere*: ille respondit, *vestis particula se bene posse juvari*. Illa misetta, manicam, quam manu tenuit, abrumpere permisit, quam pauper putatus abscondit, & illa veste truncata processit. Ad mensam igitur veniens alia veste induta, audivit à rege: *Cur in festo non indueretur pretiosiori?* & tandem tristis, sed in domino confisa, truncatam induit & integra videbatur. Quo viso rex partem abruptam ostendens, coram omnibus factum suum enarrans, licentiam plene concessit, quæcunque vellet, erogandi. H. Idem *Ottopus* quodam festo Paschæ, dum puer quidam nobilis more puerili ferculum quoddam de mensa projiceret, & ob hoc à Dapifero percuteretur, pædagogus pueri Dapiferum occidit. Otto surrexit commotus occisorem puniturus, sed & fortior Ottonem projectum barba pilisque nudavit. Accurrentibus igitur aliis, dixit Otto: *plus ego, quam ille, peccavi; qui honorem festo non detuli. Ideo non ipse me vicit, sed Deus sibi me tradidit*. Sicque absolvit eundem. Is igitur pius Otto vitæ termino propinquante, vidit in somnis sibi feminam mirabilem astare, quam quæsit *que esset, & ad quod venisset*. Respondit: *Effluxio ventris mihi nomen, & veni ventrem tuum ad tempus inhabitare, postmodum in visceribus septem principum recondita*. Prædicto ergo modo res exitum habuit: nam primum in ipso rege, deinde in cæteris, uno post alium, dysenteria vitæ lumen extinxit, sicque anno regni sui xxxviii. Magdeborg sepelitur. T. E.

Otto post Otto, regnavit Tertius Otto.

Sed primus Magnus dictus, qui vixit ut agnus.

*Quas bene perduxit pius ecclesias cito struxit:
Magdeburgensem fundavit & Suerinensem.
Mira Dei gessit, Magdeborh & requiescit.
Inque fori parte qua circumfunditur arte,
Sub turri sculpta stat imago sua bene fulsa.
Filius ipsius, rex fuit Otto pius.*

MARTINUS tertius sedit annos III. menses VI. dies XVI. Synodus fuit in Bonna. AGAPETUS sedit annos VIII. menses VI. d. X. Synodus fuit in Ingelheim. JOHANNES XII. sedit annos VII. menses X. d. V. Prius fuit dictus Octavianus filius Alberti Principis Romanorum, à quo fuit Otto coronatus. Hic Papa, quia lubricus & incorrigibilis erat, communi omnium voto deponitur, & Leo ab Imperatore substituitur, cui dedit Otto civitatem in urbe, quæ inde dicitur *Leonina*. Hic sedens annum unum, menses IV. statuit ob malitiam Romanorum, qui suos intrudebant; *Vt nullus Papa fieret, nisi de consensu Imperatoris.* Iste Leo concessit indulgentias à poena & culpa B. Virgini ad Heremitas Constantiensis diocesis, sub dato anno Domini 964. Idem Leo à Romanis rejectus, ab Ottone repositus est in papatum, & contra eum intrusus, nominatus *Benedictus* quintus, post annos duos menses II. dies V. dejectus, missus est in exilium in *Hamborch* / diocesis *Bremenensis*.

JOHANNES XIII. Sedit annos V. menses XI. dies XVI. Narniensis à Romanis pulsus, ob Ottone restitutus, poena condigna reis inflata. Cruces apparuerunt in vestibus hominum miraculose. *Vilhelmus* Maguntinensis præsul obiit, & *S. Vipperius*. BENEDICTUS VI. sedit annum unum, menses VI. strangulatus in Castro S. Angeli. DOMPNUS II. sedit annum I. menses VI. quem secutus est BONIFACIUS VII. sedens annum I. mensem I. dies XII. Is deprædavit Ecclesiam S. Petri Romæ, & fugit Constantinopolim. Inde rediens cum magna pecu-

pecunia subito fuit extinctus. S. *Adelricus* Episcopus Augustensis, obiit anno Episcopatus sui LIV. ætatis vero LXXXIII.

OTTO Secundus, dictus *Ruffus & Sanguinarius*, ac *pallidus mors Sarracenorum*, propter interfectionem paganorum, imperavit annos x. Cum filia *Theophania* Imperatoris Græcorum acquisivit imperio regna *Croatia, Calabriam, Siciliam & Apuliam*. Ipse bellum transferens in *Calabriam*, à Sarracenis sæpe victus: victor sæpius, tot eorum interfecit, ut, mirabile dictu, mare proprium mutasse diceretur colorem. Ipse tandem solus miraculose evadens pervenit ad suos. Ipse *Lotarium* regem Francorum Lotringiam vastantem, cum inæstimabili exercitu profecutus, condito die, scilicet Kalendis Octobris, Franciam Occidentalem intravit, quam usque Kalendas Decembres pervagatus fines Remensium, Laudunensium, Sueffionensium & Parisiensium diversa cæde vastavit, Ecclesiis tamen omni immunitate concessa. Ipse *Bonventum* expugnans, S. Apostolum *Bartholomæum* Romam duxit, proponens eum secum ducere in Saxoniam. Sed infirmitate præventus, mansit uterque Romæ. Unde legitur apud *Bartholomæum*: *In nomine sanctæ atque individue Trinitatis Fredericus divina favente clementia Romanorum Imperator. Nos pro inquirenda veritate annales prædecessorum nostrorum, catholicorum Imperatorum revolvimus, & in ipsorum sexto libro invenimus, qualiter Imperator Otto II, venerandum corpus sanctissimi Apostoli Bartholomæi, à Bonvento Romam detulit, & in insula Lycaonia in tumba porphyretica gloriosissime collocavit. Idem Otto, pacem suam, quam mundo statuerat, violantes, interfecit in urbe. Unde Pantheon:*

Otto secundus adest Roma diademate functus,

Latus Apostolicis manibus discedit inunctus,

Is dedit Italicis undique pace frui.

Rex ubi discessit, gens Itala bella cepit,

Terra perit, gens pressa gemit, nimis atque gravatur.

REX

Rex venit iratus, concurrat ab urbe senatus:

Suscipit imperii regia Roma caput.

Imperij vocat Otto Duces Comitesque potentes,

Pontifices simul Ecclesia recipit venientes,

Et queritur populos pace carere suos.

Iudicis officio numerat, quos culpa notavit,

Pœnaque præcipitur Ducibus condigna parari,

Ultio terribilis dira flagella parit.

Ante gradus Roma mensas jubet Otto parari,

Multaque circuitu jubet & tunc scamna locari,

Et loca principibus undique more dari.

Dum cibus adducitur, dum potus & esca paratur,

Dum proceres comedunt, dum latior hora putatur,

Otto per armatos cinxit utrinque latus:

Præco jubet taceant, & ne quis abhinc moveatur:

Qui loquitur, qui se moveat, gladio feriat,

Turba timet procerum, terror ubique datur.

Crimina scripta Ducum, quæ jusserat ante notari,

Ante suas mensas jubet Otto sic recitari,

Damnat & obtentos crimine lege pari;

Qui meruit, damnatur ibi pœna capitali,

Sanguine nobilium jam mensa potest maculari.

Otto sibi capita, quæ vult, quasi fercula dari.

Humani capitis dum mensa cruore madescit

Non minus ante datis rex jubet undique vesci,

Mittit & ingratis fercula cocta satis,

Taliter alludit sceleri; sic corpora fudit.

Sic scelus excludit, sic pacis commoda cudit.

Sic sua pax viguit, sic reus acta luit.

Iste idem Otto moriens testamentum suum condidit, thesaurum suum in quatuor partes distribuens, unam partem dedit Ecclesiis, alteram pauperibus, tertiam militibus & ministris, & quar-

quartam sorori suæ *Mechilde*, Abbatissæ in *Quedelinborg*: sicque obiens in Domino, in orientali porticu Basilicæ S. Petri Romæ sepelitur, anno 932. (Gentes circa *Albiam* prope in-domitæ, noviter nunc ad fidem conversæ, iterum relapsæ, multa mala fecerunt: opidum *Havelberg* ceperunt, sedemque Episcopalem ibi destruxerunt. Brandenburgensem Episcopatum invasere, ipsumque Ecclesiæ pastorem fugere compulerunt; clerum autem omnem ceperunt, aliaque multa horrenda fecerunt. Eodem tempore *Citensis* Episcopatus à *Bohemis* destruitur. Tunc & *Slavi* urbem, quæ *Calve* dicitur, delere, sanctarumque monialium congregationem ibidem fugam inire compulere. Urbem *Hammaburg*, ubi tunc sedes Episcopalis erat, iidem incenderunt, & vastaverunt. A.)

BENEDICTUS VII. Romanus, sedit annis IX. m. v. Iste favore Imperatoris fecit capi multos Romanos. Gelu magnum à Kalendis Novembris usque ad Æquinoctium ver-nale, Ignæ acies visæ sunt in cœlo. Cometæ apparuerunt, portendentes famem magnam quæ secuta est. JOHANNES XIV. sedit menses III. moritur fame in Castro S. Angeli. JOHANNES XV. sedit etiam menses III. quem secutus est JOHANNES XVI. Romanus, sedens annos IX. menses VII. *Conradus* Episcopus Constantiensis obiit, cui *Ghebehardus* S. suc-cessit ibidem sepultus.

OTTO tertius, dictus *mirabilia mundi*, puer XIX. annorum cœpit imperare cum matre annis XVIII. Cujus provisor erat *Vilhelmus* Maguntinus Archiepiscopus, patruus ejus, qui de tributo *Lumbardia* fecit ei crucem DC. librarum auri purissimi, hunc titulum habentem: *Aurifexcentas habet hæc crux aurea libras*. Ipse duxit uxorem, filiam regis *Arragonum*, quæ quendam nobilem Comitem, stuprum ejus recusantem accusavit Ottoni, qui nimis credulus occidit eundem; de quo *Pantheon*:

Aa

Est

Est juxta Mutinam, comitis domus, Amula dicta,
 Imperij tunc obsequiis iussisque relicta,
 Qua vacat hospitibus crebrius Otto suis.
 Corpore glorificum Comitem, vultuque decorum,
 Dum regina videt, stimulis urgetur amorum,
 Et cupit hunc regis clam violare thorum.
 In vitium regina virum dum flectere credit,
 Veste trahit comitem, tractus sine veste recedit,
 Spreta dolens mulier vota nefanda dedit.
 Protinus accito queritur regina marito,
 Suggestit ut comitis caput amputet ense petito,
 Crimine mentito credidit Otto cito.
 Jam dolus asruitur cito mors indigna paratur,
 Nec locus in fontis pandere vera datur.
 Indicat uxori propria comes acta pudoris,
 Dicens malle mori, quam regis obesse pudoris.
 Se mihi prostituit femina digna mori.
 Tu mihi post mortem conscia testis eris.
 Iudicio candentis eos ferri superabis.
 Iudicij causas dum precipit Otto parari,
 Imperat & viduas celebri pracone vocari
 Hisque piis studiis jura cupita dari.
 Astitit occisum plorans comitissa maritum,
 Dicit ei, dic poena reis quo jure paratur,
 Si rupta quandoque fide vir fraude necatur?
 Retulit Otto, caput perdere jure datur.
 Intulit hac; tua te Caesar sententia damnat,
 Fraude meum jugulasse virum te, Caesar ô, pandam,
 Si vis jura coli, te decet inde mori.
 Hac tacuit, rex obstupuit, dicens mulieri
 Nescio quid queris, nec vera tulisse videris
 Hujus enim sceleris quis tibi restis erit.

Ecce

Ecce caput comitis, dixit comitissa, paratum;
 Fraude tua perit, proprium cognosce reatum.
 Suscipe iudicium te perhibente datum.
 Rex ait; iste comes meruit pro crimine mortem;
 Illanegat, cupiens ignitam sumere sortem.
 Rex parat ignita, femina vincit ita.
 Dum laqueo juris se conspiciit Otto ligari,
 Mira viri bonitas ratione potest superari,
 Feminis nutibus se finit ipse dari.
 Dum regem comitissa tenet, dat regis honestas.
 Vt capitis sit plena sibi collata potestas:
 Cogitat illa modum quo regem perdere possit,
 Inducias modicas populus pro tempore poscit.
 Femina victa prece distulit illa necem.
 Nec tamen illa dedit, nisi rex promitteret illi,
 Quod prius ignitis pereat regina favillis.
 Pro tribus induciis tribuit tria castra monarchus;
 Nec fuit in reliquis concedere plurima parcus.

Et ista castra juxta inducias, primo decem, postea septem, & tertio octo dierum, adhuc vocantur ibidem, scribit *Pantheon*.
 Eo tempore S. *Adalbertus* Episcopus Pragensis primus obiit, occisus à Prutenis. Ad cuius honorem dictus Otto disposuit septem Episcopia in *Sclavia*, & S. *Gaudentium*, fratrem S. *Adalbarti*, fecit Episcopum Pragensem. Idem Otto dum *Aquisgrani* admirationis causa ossa S. *Karoli Magni* videret, audivit ab eodem in visu noctis, quod immatura morte vitam finiret sine prole: quod sic contigit. Nam *Roma* degens, cum jura regni & Ecclesie reformare cogitaret, Romani subito contra eum conspirantes, aliquos de suis occiderunt, unde rex recessit. Cui tunc *Crescentii* relicta misit chirotecas & anulum, quasi memoriale amoris. Cæsar autem nesciens illam esse veneficam, quamprimum illis attractis morte præventus

est. Ipse enim dictum *Crescentium* fecit suspendi in Castro S. Angeli, & filium ejus *Placentium*, qui dictus est *Johannes XVII.* Papa, contra Gregorium intrusus, oculis privavit, & omnes fautores ejus interfecit, *Gregorium* honorifice restituendo. Ob hoc dicta mulier, quasi sub amoris specie Cæsarē veneficat: ejus corpus *Auguste*, reliquum vero intestinorum *Aquisgrani*, juxta S. Karolum sepelitur, ex cujus linea mater ejus originem duxit, ut scribit Magister *Tidericus de Nyem* in Chronica sua. *Hatto* Maguntinus Episcopus obiit, cui succedit *VVikegifus*.

GREGORIUS V. qui & BRUNO, Saxo, fuit filius *Otonis* Ducis Karinthiæ, dictus *pater pauperum*, sedit primo annos II. m. VI. Contra quem *Crescentius* præmissus, tunc Urbis Præfectus, ordinavit quendam Græcum, nomine *Placentium*, qui se nominavit *Johannem XVII.* Cujus vindictam fecit *Otto*, ut dictum est. *Hugo* Comes Parisiensis fit rex Francorum IX. annis; natus ex *Hadevvida* sorore *Otonis* præcedentis. S. *Berwardus* fit Episcopus Hildesheimensis. Ipse fuit pedagogus *Otonis* tertij, quem idem *Otto* dilexit, in vita consilium ejus secutus, & in omnibus obedivit. Qui solemne monasterium S. *Michaeli* ibi construxit. S. *Edvvardus* rex Angliæ occiditur. S. *Gunterus* nobilis de Thuringia, in Bohemico saltu xxxvii. annis religiose vivens ante *Pragam* sepultus est in Brunonia: Et circa idem tempus Episcopus Magdeburgensis *Vdo* decollatur in Ecclesia divino judicio damnatus; cui B. Virgo sæpius eum præmonendo dixerat: *Cessa de ludo, quia lusisti satis Vdo.*

SILVESTER secundus, qui & *Gerbertus*, Gallicus, sedit annos IV. mens. I. dies XIX. Monachus fuit Floriacensis, factusque apostata, fecit homagium diabolo, ut sibi prospera succederent ad votum. Quem diabolus in tantum juvit & docuit, ut multorum magnorum magister esset, habens inter cæteros discipulos *Otonem* illum tertium, & *Robertum* filium regis Franciæ, qui regnavit in Francia annis xxxiv. filius præfati *Hugonis*. Is fecit Sequentiam: S. *Spiritus* asit nobis gratia;

Et Responsorium: *Iudea & Ierusalem.* Ex promotione igitur tantorum, Gerbertus primo factus est Archiepiscopus Remensis: sed postea à Papa degradatus, per Ottonem restitutus, factus est Episcopus Ravennensis, & ultimo Papa Silvester. De quo factus versus: *Transit ab R. Gerbertus ad R. post Papa vicens R.* Isti sic Papæ facto contulit Otto Cæsar civitates in Marchia Anconitana, dicens: *Ignominiosum fore, quod ipse omnia possideret, & magister suus in fastigio populi egeret.* Et istæ civitates adhuc hodie vocantur *Patrimonium Ecclesie.* Idem Papa diabolum quasivit, *quam diu vivere possit?* Respondit: *quamdiu vellet, dummodo in Ierusalem non celebraret.* Gavissus quasi longe à morte sua, sicut longæ voluntatis erat ultra mare visitare terrâ Ierusalem. Dum autem quandoq; in Quadragesima Roma celebraret in Ecclesia, quæ dicitur *Ierusalem:* sentiens strepitum dæmonum, ingemuit, peccatum coram omnibus revelans, iussitque se membratim inscidi, & truncum ejus mortuum super bigam poni, & ubi sisterent animalia sepeliri. Quod factum est, & sepultus est in Episcopio Lateranensi Romæ, in signum misericordiæ consecutæ. Hic Papa à quibusdam excluditur ab ordine Pontificum, quia non per ostium, sed nigromantice arguitur intrasse. Sed quia in fine pœnituisse referatur, ideo stet inter Papas. Hoc tempore instituta est memoria omnium Sanctarum animarum purgandarum, crastino omnium Sanctorum. Tunc enim multorum animæ subsidium requirebant à vivis. Tunc & vox audita est: *Sicut dies vivis, sic nox concessa defunctis.* Mortuo igitur Ottone tertio sine prole, institutum est (& per Papam Gregorium confirmatum) quod officiales imperij per amplius debeant eligere Imperatorem; & tantæ potestatis fastigium non sanguini, sed virtuti committatur, & dignissimus eligatur ad dignitatem imperij gubernandam. Ad hoc autem constituti sunt tres clerici *Archicancellarii* imperij: videlicet Archiepiscopus Coloniensis

miensis per Italiam, *Treverensis* per Galliam, & *Maguntinus* per Germaniam. Et tres Electores *Laici*, scilicet *Marchio Brandenburgensis* Præpositus Cameræ Imperatoris, sive *Camerarius*; *Dux Saxonia* ensifer, & *Comes Rheni* sive *Palatinus*, *Dapifer*. Quibus discordantibus in partes æquales, superadditus est *Dux*, nunc *Rex*, *Bohemia*, *Pincerna Regis*, ut dicit *Innocent. de Elect. c. Venerabilem*; & recitat *Caldrinus* in Repertorio suo, (Quæritur autem, quare de Alemannia sint Electores assumpti Respondetur ideo primo, quia Principes Alemanniæ liberaverunt sæpe Ecclesias de servitute Longobardorum, Gothorum, & aliorum impiorum. Secunda causa fuit devotio populi Alemanniæ ad Ecclesias BB. Petri & Pauli, qui præ omni populo semper illuc curtebat, & adhuc currit continue. Anno Domini Millesimo, quinta ruba donat apertionem putei abyssi, primum v. mundo, Apoc. VIII. Tunc terræ motus permaximus factus est. Tunc Imperator *Otto* ad debellandum *Crescentem* Patricium Romanorum Romam proficiscitur, quem & bello captum, ubique jumento averse impositum, per urbem circumductum, & paulatim membris truncatum, ad ultimum fecit suspendi. A. Eodem anno venerabilis *Arnolfus* Episcopus Halberstadensis de castro *Isineburgh* / quod ei *Otto* Imperator contulerat, fecit locum monachorum de cœnobio *Fuldensi*, &c.)

HENRICUS II. filius *Henrici* ducis *Bavariæ*, & nepos *Ottonis* primi, fuit enim filius fratris carnalis *Ottonis*. Hic igitur *Henricus* dux *Noricorum* & *Bavariæ*, vocatus *Pius* & *Claudus*, imperavit annos *xxii.* menses *ii.* Dum enim in Ecclesia *Ratisbonensi* devotius oraret, audivit vocem dicentem sibi: *Post sex.* Quod ipse interpretatus post sex dies, deinde post sex septimanas, inde sex menses, & demum sex annos se moriturum: Deo providente post sex annos electus est in *Augustum*, Cujus uxor *Diabolo* procurante de adulterio accusata

culata per xv. vomeres ignitos se purgavit. Hæc est sancta *Kunegundis*. Ipse autem *Gulam* sororem suam dedit uxorem Ungarorum regi, per quam cum toto regno conversus ad Christum, vocatus est in baptisate *Stephanus*, qui & convertit terram Polonorum, & est *Praga* sepultus; de quorum etiam genealogia multi nobiles devenerunt, quos Ungari pro sanctis venerantur. De quibus etiam venit *S. Elisabeth & Margareta* & cæteri. Maximum enim incrementum recepit fides Christi de domo dictorum *Ottonum*, ut scribit idem *T. N.* quorum etiam tempore fides in tantum crevit, ut nec angulus esset in *Sclavia*, qui non urbibus & monasteriis abundaret. *H.* Iste *Henricus* vir magnæ devotionis, habuit consilium in *Tremonia*, anno regni sui quarto, ubi fuerunt præsentēs *Magdeburgensis, Colonienſis & Bremensis, Archiepiscopi; Monasterienſis, Osnabrüggenſis, Padebornenſis, Metenſis, Wormarienſis, Leodiensſis, Trajectenſis, Verdenſis, Hildensemensis & Merseburgenſis, Episcopi*, cum aliis multis nobilibus: in quo consilio ordinatum fuit, inter cætera, quod post obitum cujuslibet principis seu Episcopi; quilibet Episcopus superstes, ibidem ex ijs per xxx. dies qualibet die missam pro defunctis diceret, vel per se vel per alium & ccc. pasceret pauperes, & totidem denarios pauperibus alijs erogaret, totidemque lumina accenderet: Rex autem & regina pauperes pasceret *MD.* & totidem denarios pauperibus alijs erogarent. Alii vero inferiores similiter facerent secundum suas facultates. Sequenti anno fuit statutum etiam in consilio, ut corpus *Dominicum* ad sinistram, calix ad dextram sacerdotis poneretur in missa. Cum igitur istud in consilio sit statutum, non licet sacerdotibus singularibus immutare. Idem *Henricus* dum in extremis ageret, dedit *Ecclesie Mersborgensi* calicem *xx. libras auri ponderantem*, cumque natalem *Domini Babenbergæ, Pascha Parthenopoli, Pentecosten vero Gosla*

Goslarix celebrasset, venit in castrum suum *Grone*, ubi languore correptus III. Idus Julij, anno vitæ suæ LII. decessit in Christo, Bamberge translatus, sepultus in Ecclesia S. Petri, quam de novo fundavit, anno Domini MXXII. anno regni sui, ut alij scribunt, decimo. De eodem legitur, quod dum in extremis ageret, solitarius quidam audivit turbam, & querens, qui essent, audivit, quod *legio demonum, ad tollendam animam Imperatoris festinantes.* Et ille dæmonem adjuravit, ut ad se rediret, quid de anima fieret relaturus. Dæmon rediit dicens: *Dum bona opera Cesaris & peccata sua ponderanda ponebantur in statera, venit adustus Laurentius, imponens calicem, qui praponderavit omnibus peccatis suis, & sic anima ejus defraudati sumus: Quod dum ego vidi, commotus abstuli de calice auriculam unam.* Et compertum est Imperatorem illo die decessisse, & auriculam calicis deesse; qui inter cætera ornamenta, quæ idem Imperator Ecclesiæ Mersburgensi contulit, usque in præsens ostenditur. *Cosmodr.* Bambergense Episcopium cœpit, cui Eberhardus præficitur ab Hentico, & Hungaria convertitur. Sclavi iterum à fide aversi Christianis magnam stragem intulerunt. Nam tanti martyrizati sunt in Saxonia, ut vix possent libro comprehendi: inter quos fuerunt, *Johannes* Episcopus Magnipolensis, *Oppo* Presbyter super altari immolatus, & *Godescalcus* in urbe Leontio, Teutonice *Lenzin*, H. Imperator igitur Henticus curiam celebrans in *Werben* juxta *Albiam*, illos convertit ad pacem. *Egbertus* Marchio Saxonix, fundator Ecclesiæ S. *Cyriaci* in *Brunsvick*, obiit. De Hentico vero præmisso T. E.

*Hic est Henticus, qui Christi vixit amicus.
Vixerat hic munde, cum conjugè Kunigunde.
Hi fuerant tanti, quod facti postea sancti.
Marsburg fundabant, Bavenberg & situabant.
Bavenberg sancti restant ambo tumulati.*

Qui

*Qui vixit mundus Conradus, eratque secundus
Nominis illius, rex fuit ipse pius
Exstruxit Goslaria pius Ecclesiamque Maria.*

IOHANNES XIX. sedit menses x. quem secutus est
IOHANNES XIX. Choreia in antiqua Saxonia duravit per
annum. Rustici enim, numero xv. cum tribus mulierculis,
nocte Natalis Domini inter divinum officium, quia frigus e-
rat, chorisabant ut calefierent: quos *Robertus* presbyter roga-
vit cessare, ne divinum turbarent officium; & dum non pro-
ficeret, dixit: *placeat Deo & S. Magno patrono nostro, ut ita per an-
num chorisetur.* Verba pondus habuerunt; sic enim toto an-
no cantantes, chorisabant: quos nec frigus, nec calor, nec sitis,
nec fames, nec lassitudo affecit, nec pluvia tetigit, nec ve-
stimenta vel calceamenta sunt attrita. Ibi quidam *Johannes*,
sororem suam trahere nitens de chorea, brachium avulsit à
corpore, gutta sanguinis non sequente. Evoluto igitur an-
no, dum quasi ad femora demersi fuissent in terram, *Eriber-
tus* Archiepiscopus Colonienſis eos absolvit, & sic cessantes,
quidam statim obierunt, alij diutius viventes, valde pœnituerunt.
Hæc scripto reliquit *Rupertus* unus ex ipsis, A. Domini MXXII. Iste
præsul Colonienſis obiit anno Domini MXXIX. quando & *Er-
kenbaldus* præsul Maguntinus obiit; quem præcessit *VVikighi-
sus*, & successit *Peregrinus*. Hoc tempore *Poppo* Treverorum
Archiepiscopus, Simeonem secum duxit de monte Sina; qui
Treveris inclusus beato sine quievit, à Papa Benedicto cano-
nisatus 1009. (Tunc & monasterium Maguncienſe honorifi-
cum à *VVillegiso* Archiepiscopo constructum. Idem *VVillegi-
sus* obiit MXXI. cui *Erkinboldus* Fuldenſis Abbas successit. Anno
MXXIII. principale templum Hildesheimense igne succensum
est. sed miserante Deo extinctum: in quo magna periit copia
librorum. A.)

SERGIUS IV. sedit annos III. m. IX. Cometa mira-
bilis

Bb

bilis

bilis in modum crucis & trabis magnæ, per quatuor menses apparuit, & terræ motus factus est magnus. Luna versa est in sanguinem, & fama & pestis tanta per totum pene orbem, ut sepelientium tædio vivi obruerentur cum mortuis. In *Spec. Hst.* lib. 24. c. 9.

BENEDICTUS VIII. Tusculanus sedit annos XII, m. IX. d. XXI. Tunc obiit *Benno* Dux Saxonæ, vir strenuus, defensor Ecclesiarum, & omni probitate conspicuus: cui succedit filius *Bernhardus*. *Ernestus* etiam Dux, & *Wernerus* Comes, cum multis perimuntur.

IOHANNES XX. Tusculanus sedit annis IX. menses V. Tunc etiam obiit *S. Berwardus* Episcopus Hildensemensis, cui succedit *Godehardus* per *Henricum* promotus, prius Abbas Hersfeldensis. Is primo anno ordinationis suæ inchoavit, ædificare Ecclesiam *S. Crucis* in Hildensem, quam & quarto anno consecravit. Idem *Godehardus* in parte occidentali montem incolens, titulo *S. Mauriti* dicavit: ad orientem quoque locum, qui *Zulsa* dicitur rudibus & fructibus obstructum emendavit. Hic cum quadam vice in villa *Lüsingworte* celebrans in sermone diceret: *Præcipio omnibus excommunicatis, foras exite*: surrexerunt tres mortui Ecclesiam exeuntes. Quibus visis populus, tunc excommunicatus, gratiam ejus humiliter impetravit. *S. Heimradus* obiit, in *Hafungen* sepultus. De *Henrico II.* Pantheon:

Bavaricus fluvius vulgo Radiantia dictus

Norica jura fovens, varieque vagando relictus,

Montis Pavonis urbis amœna colit

Nomine vulgato mons hic Bambergæ vocatur.

Ita crucis ipse modum posuit sibi pavo colonum.

Stat medius Petrus, Stephanus sibi dexter habetur.

Vertice stat Iacobus, leva Michaël retinetur,

Hæcque secum fluvium Virgo Maria decus.

Cæsaris

Cæsaris Henrici sancti cognine Claudi.

Hac & majora sunt sua multa bona.

Cujus & ossa bona, sunt ad miracula prona.

Henrici Claudi meritum solemniter audi:

Conjuge virginea virgo permansit & mille

Catholicas dedit numero Ecclesias quasim ille

Pauperibus viduis spes, via, vita fuit.

CONRADUS secundus Salicus & Spirensis, quia Spiram
valde dilexit, imperavit annis xv. prius dictus est *Cuno de*
Webelingen in Suevia de genere *Ottonum*, condidit multas le-
ges, & fecit præcipuam pacem in Almania, sub edicto, ut qui-
cunque infringeret, capite plecteretur. Cujus statuti trans-
gressor accusatur Comes *Lippoldus*, qui fugiens à facie regis,
heremitorium sibi construens in vasta solitudine, vixit ibi-
dem cum uxore. Contigit igitur Cæsarem in venatu ibidem
nocte permanere, qua & Lippoldi conjux peperit. Et audivit
Cæsar vocem dicentem: *Accipe, accipe.* Et rex tremefactus au-
divit secundo: *Redde, redde, redde.* Et tertia vice; *Fuge fu-*
ge, fuge. Et adjunctum erat: *Conrade, hic puer erit gener tuus.*
Recedens ergo Cæsar, mandavit puerum occidi, & cor sibi
præsentari. Videntes autem puerum elegantem, qui missi fue-
rant, misericordia moti, dimiserunt vivum, cor leporis pro
corde pueri præsentantes. Inde casu *Henricus* Dux Saxonum
iter agens, puerum pulchrum repertiens, in filium adoptavit,
Henricum à se nominando. Crevit puer, prudens & pulcher,
& petitur à Cæsare *Conrado*. Cui cum summe serviret, & o-
mnibus placeret, coepit rex cogitare de priori visione, timens
illum esse filium Eremitæ. Cum ergo esset in Italia, scripsit li-
teras reginæ per eundem, ut statim occideretur. Contigit au-
tem juvenem in via apud quendam presbyterum hospitari:
qui sciens eum ab Imperatore venisse, curiosius nova diligens,
literam regis aperuit, & nefas quidem invenit horreas, dili-

gentius radendo, ubi scriptum erat: *Iuvenis occidatur*; rescriptit: *Filia mea tradatur*. Regina hoc legens, & juvenem elegantem videns, de suorum consilio, juxta regis scriptum tradidit ei filiam in uxorem. Quod rex Conradus percipiens, ait: *Contra Domini voluntatem non possumus*. Matrimonium ergo approbans, generum suum successorem imperij declaravit, cum prole careret. In eodem loco eremi, construxit idem Henricus monasterium *Herze* nominatum, dominarum secularium in dioecesi Padeburnensi. Idem Conradus fratrem habuit *Henricum* Ducem Sueviæ, qui sibi diu rebellans, tandem venit ad *Stefanum* regem Ungariæ. Qui, dum factum audiret, iussit ei die parasceves carnes apponi. Et nefas horrenti, dixit: *Servire in fratrem, & hodie tibi carnes assumere, æque licitum est*. Sic leviter castigatus remeans gratiam fratris impetravit. Idem Conradus liberavit terram Lusitorum à Sclavis, quorum rex *Misacho* innumerabilem multitudinem virorum ac mulierum trucidavit in Saxonia Orientali. Nunc autem coronam cum regalibus Imperatori transmisit, ac se subditum fore promisit. Quem rex clementius quam existimaverat *Mersborg* suscepit, eique cum ejus patruale dimisit. *Werb* enim castellum obtinuit, multis ibi Christianis occisis, quos Imperator tunc subjugavit. Eclipsis solis facta est hora sexta, & tonitrus tantus, quod LX. viros de exercitu regis, cum equorum armentorumque magna multitudine peremit, rege *Conrado* existente in campo Mediolanensi: & sequenti die similiter eadem hora multos prostravit. Tunc *Bruno* Episcopus, familiaris Imperatoris, missam ibi celebrans, vidit *S. Ambrosium* Imperatori minantem, nisi civitati parceret. Sicque parcens ab Italia recessit, *Spiræ* sepultus. *Versus*:

Dux erat in villa, quam rite vocant Guebelinga.

Inclita nobilitas regnum generatur ab illa.

Magna ducis gesta fuerant, sed major honestas.

Conrad.

*Conradus pro pace duces deponit honore,
Et pacis faucita facit constare favore.
Vnus erat Comitum pacem violasse notatus,
Cui domus in latebris nemorum clam parua paratur.
Ille locus nemorum, quo tunc fuit ille creatus.
Nobilis ecclesia nobis Hertzanga vocatur.
Magna Creatori nunc ibi pompa datur.*

Circa hoc tempus obiit Bernhardus Dux Saxonum, relinquens duos filios, Henricum & Ordolfum, qui duxit filiam regis Danorum, de qua genuit Magnum.

BENEDICTUS IX. Tusculanus, sedit annis XII. ter rejectus, semper reassumptus, post mortem apparuit in effigie monstruosa, cum cauda asinina, & capite ursino, dicens: *Sicut vixi, sic apparui.* Aribio Episcopus Maguntinus obiit, cui Bardo successit. Hoc tempore regnat in Anglia Knuto vel Kanutus, annos XX. Is dixit mari: *Impero tibi, ne terram meam ascendas, cum mea sis ditionis:* statimque intumescens nimis mare, vestes & crura regis madefecit. Tunc rex ait: *Sciant omnes, vanam esse regum potentiam, nec aliquem dignum nomine regis, nisi eum cui mare & terra obediunt:* nec unquam postea capiti coronam imposuit. Hardefnud filius ejus succedit: cujus sororem duxit Henricus Imperator sequens; quæ accusata de adulterio, monachicæ certamine defendebatur per puerum, quem secum duxit ab Anglia, contra quendam giganteæ molis. Inde eadem Ghimhilda, sic enim vocabatur, viro suo Henrico repudium faciens, habitum suscepit monialis. *Spec. hist. lib. 26. c. 16. Könagundis sancta obiit, & S. Godehardus, anno vitæ ejus CI.*

HENRICUS III. dictus pius & niger cum barba, imperat annos XVII. fuit filius Lippoldi Comitum prædicti, & generi Conradi Imperatoris: cujus & dictus est filius, saltem adoptivus. Unde T. E.

Conradi natus, Henricus nempe beatus,

Bb 3

Rexit

Rexit non frustra tribus annis & tria lustra.
 Hic in honore Dei sic Simonis atque Tadei,
 Quam cito perduxit pius ecclesiam sibi struxit.
 Hinc rex, o Chryste, placeat tibi tertius iste.
 Summum Pontificem Caesar perduxerat idem,
 Pontifices multos & ob hoc etatis adultos,
 Goslere cantarent, & ut aram sanctificarent,
 Hanc ita dilexit, dum Caesar & omnia rexit,
 Parti Spirensi sic parti Goslariensi,
 Terris humatus jacet Ecclesiis tumultus.

Uxor eius castissima Agnes, filia *Wihelmi* Pictaviensis Ducis. Is
 Caesar Henricus ita se exterius agebat ad populum, ut sui non
 oblivisceretur interiori. Considerans enim tanti nominis ma-
 jestatem longe suis præcellere meritis, nunquam signa regalia
 sibi præsumsit imponere, nisi confessionis ac poenitentiae, ver-
 berum etiam satisfactione licentiam à Sacerdote suppliciter
 mereretur. Quadam igitur festivitate supplex ac poenitens cœ-
 pit adire antistitem Colonienſis Ecclesiæ *Annonem* nomine.
 Mox sacer antistes, sicut parcere solitus erat inopi & pauperi,
 sic misericors absque misericordia sævire cœpit in principem
 vehementissimis illum invadens correptionibus, illumque
 durissimis verberum plagis afflictum, non aliter illum ea die
 coronatum incedere concessit, quam prius manibus suis
 xxxiii. libras argenti in pauperes expendisset. Nec abnuit Im-
 perator, sed cuncta passus est & fecit. Sicq; demum more suo
 processit indutus. Miranda sane constantia præfulis, nec minus
 laudanda humilitas principis. Porro in utroq; timoris Dei imi-
 tanda perfectio. Imperator iste synodum habuit Goslariæ, ubi
Petrus rex Ungarorum cum aliis præfens erat: & sequenti anno
 in natali Domini Treveris consilium celebravit. Fuit quoque
 hoc tempore schisma magnum in Ecclesia Dei, de quo legitur
 Dist. xxiii. *In nomine Domini.* Tum Eremita quidam confes-
 sor

for regis scripsit ei eleganter in hæc verba: *Imperator Henrice, omnipotentis vice. Vna Sunamitis, nupsit tribus maritis. Dissolve connubium, triforme dubium.* Rex itaque, sicut erat homo discretus, collecto exercitu Constantiam venit, ubi synodo principum pacem hætenus inauditam statuit, & per edictum, sicut Conradus inceperat, confirmavit. Ibi histrionum collegium, quod, ut assolent, affluerat, vacuum abire permisit, pauperibus ea, quæ membris diaboli subtraxerat, largiendo. Meretricum etiam ad XI. millia fugari iussit ab exercitu. Cæsar tunc cordetenus dolore compunctus, multis malis, quæ tunc facta sunt Christianis, tam cæde, quam discordia & fame diversarum provinciarum; ab omnibus, quibus potuit, veniam petijt, cunctis quoque, qui contra eum vel regnum commiserant, relaxavit. H. Inde pergens ad Italiam, uno Papatum occurrente in Lombardia, altero in *Bardenberge*, tertio in Tuscia, quemvis eorū statim ut advenit, debita veneratus humilitate, pariter in urbem ductos, & synodaliter degradatos, in exilium relegavit; quorum nomina fuerunt: *Silvester* tertius, *Damasus* tertius, prius dictus *Poppo* Episcopus Brixienfis, & *Gregorius* sextus, prius *Gratianus*, qui sedit annos III. Tribus vero istis degradatis substitutus est Episcopus Bambergensis *Clemens* secundus, prius dictus *Svedegheus*, à quo coronatus est Henricus cum uxore. Iste Clemens, vix sedens duobus annis sepultus est Bambergæ. Idem Henricus tempore quo schisma sedavit, compulit Romanos jurare, *quod sine consensu Imperatoris nullus assumatur in Papam*, eo quod tantum schisma fecerunt. Idem dum festum Pentecostes Maguntix celebraret, ortum est jurgium in Ecclesia infra missam inter cubicularios Archiepiscopi Maguntini, & Abbatis Fuldensis, quis eorum dominus propior sederet Imperatori, cum Abbas ex antiquo privilegio haberet ad dextram ejus residere, eo quod sibi 6000. armatorum præbet in hostem. Ventum est igitur ad pugnam & pavimentum inun-

datur

datur sanguine. Et statim pace statuta templum purgatur & missa reinchoatur. Sequentia tunc cantata, vox ab aère lapsa est: *Hunc diem bellicosum ego feci*; sic ait diabolus. Imperator autem ait; *tu omnis malitia inventor & incentor, diem bellicosum & luctuosum fecisti, at nos per Dei gratiam, qui ipsum gloriosum fecit, pauperibus reddemus gratiosum*. Sic missa solemniter finita, daptes omnes, quæ Cæsari & curialibus parabantur, egenis per præcones conclamatis, distribuebantur. *Vincent. in spec.* Idem Imperator subegit Vindelicos populos, Suevis contiguos, eosque fecit tributarios; ita ut diebus suæ coronationis quatuor reges eorum lebetem, quo carnes condiebantur, in humeris suis vectibus inductis ad coquinam vectitarent. *Ibid.* Idem Henricus scolarem quendam satis industrium, sed fuscum, nomine *Hildebrandum*, fecit filio suo pædagogum. Ille dum puer erat, filius carpentarij, hastulas ludendo composuit, in hæc verba: *Dominabor à mari usque ad mare*. Quod presbyter superveniens legit, & patri ejus consuluit, ut applicaretur scholæ. Quod contigit, & factus adultus, factus est pædagogus præfens, de quo plus in Gregorio. Quadam ergo nocte Cæsar vidit in somno filium suum ad mensam solemnem sedere, cum eodem scholare fusco. Cui tunc duo cornua crescebant ad cælum sublimia, quibus filium suum dejecit in lutum. Visionem narravit uxori, & ipsa resolvit in hunc modum: *Scholaris iste Papa futurus, destituet filium tuum ab imperio*. Quo audito, præcepit rex scholarem incarcerationum in *Hammerstein* fame perire. Expleto autem anni circulo, regina cum principibus intercessit pro scholari, magnum Romanorum Imperatori pudorem impingens, cum somnia sæpe fallant, si quisquam ab illo hac de causa periret. Taliter iste absolutus ivit ad studium, & habitu mutato factus est monachus, & gradatim ascendens, factus est Papa Gregorius sequens. Henricus vero iste tertius moriturus, quia semper corde erat *Goslaris*, ut viscera sua ibi recon-

deren-

derentur petijt, reliquum autem corpus locaretur *Spira*, cuius extitit fundator. Qui celerem affectus effectum consecutus est, ipso præsentem vitam Domino finiente III. Non. Octob. H.

LEO IX. prius dictus *Bruno*, *Conradi* Imperatoris consobrinus, Episcopus *Tullensis* sedit annos v. m. ii. d. vi. Iste gratia devotionis *Romam* tendens, præcedenti nocte, cum mane urbem esset ingressurus, audivit voces angelorum in sublimi canentium: *Dicit Dominus, ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Invocabitis me, & ego exaudiam vos.* Adeptus autem dignitatem; vidit in visu *B. Petrum* Apostolum, coram summo altari offerentem sibi quinque claves, sedem ejus quinque annis designantes. Iste *Leo* leprosum ante fores domus suæ repertum, solum & curatum diligenter, in lecto suo collocavit. Quem de matutinis redieas, cum non invenisset, in paupere se Christum suscepisse obstupuit. (Iste *Leo* consecravit Ecclesiam *Goslariæ*.) Ipse erat egregius musicus. Composuit historias multorum sanctorum, ut *Gregorii, Cyriaci, Hippolyti, &c.* Celebravit synodum *Maguntia*, Imperatore *Henrico* tunc præsentem. Ibi dicitur tunc jejunium banni institutum. Spec. Hist. lib. 25. c. 27.

HENRICUS IV. imperavit annos L. Admodum puer assumptus est, matre regente quasi x. annis imperium. Quæ tandem consideratis malis imperij, quibus resistere non valuit, *Bavarorum* ducatu sibi in dotem dato relicto, *Romam* ivit, ibi sepulta juxta *S. Petronillam*. Hæc est *Agnes* uxor *Henrici* tertij. Puer ergo iste *Henricus* IV. cœpit venatui, lusibus, aliisque plus quam justitiis faciendis operam dare. Inde cœpit discordia principum contra eum succrescere. Irritabat enim multos nobiles, & singulariter *Saxones* eo quod *Ostionem* Ducem *Saxonie* sive de *Brunswick* / ducatu *Bavariæ* privavit, & *Vvelsoni* *Suevo* contulit. (Iste *Otto* construxit monasterium *S. Basilij* in *Northheim*, cujus filij *Sigfridus, Hermannus & Cono,*

Cc

don

non Duces, sed Comites in *Homburg* amplius dicebantur. Istius Sigfridi filius, æque *Sifridus*, fundator est monasterij in *Ame- lingsborn* & iste ultimus Sigfridus obiit sine liberis in *Norshem*, in capella S. Nicolai cum suis patribus in Christo sepultus. *Hermannus*, etiam filius istius Ottonis occisus est à militibus Episcopi Traiectensis; & *Cono* frater ejus à funestis hominibus nocte quadam interemptus est. A. Et hoc anno 1103.) Iste Henricus construxit contra Saxones castrum firmissimum *Hattesborg*/ unde sæpius Saxones impugnavit. Sed isti conglobati castrum diruerunt, & ex hoc multiplex prælium exortum est. Otto enim Dux Saxonum cum Saxonibus magnam cædem fecit contra regem juxta *Esschenwegen*/ anno Domini 1069, sed pax facta inter eos juxta Parthenopolin non diu duravit. Eodem enim anno Saxones regem fugabant, & castrum *Hattesborg* destruentes claustrum Canonicorum, quod ibi erat, penitus destruxerunt, & dictu nefas, innocentis filij regis ossa in contumeliam patris de sepulchro ejicientes, dispergunt. Imperator ergo valida manu Saxones petit plurimis prælijs. Anno enim Domini MLXXIII. fuit expeditio prima regis in Saxoniam, quæ tamen statim pacificata est. Secunda expeditio bello commissa est juxta flumen *Unstrot*, ubi inter multos nobiles cecidit *Gebehardus* pater Lotharij Imperatoris sequentis, & Episcopus *Lozannæ* cum alijs occisus est. Tertia expeditio eodem anno in autumno facta est, ubi diu ad invicem pugnantibus, *Rodolfus* Dux Suevorum & *Burgundiæ*, vir bonus & amator pacis, utrique parti consulens apud Saxones obtinuit, ut pacem cum rege facientes sine molestia remearent ad propria. Quod dum placeret & confirmatum esset, die Dominica, cum treugæ starent ad illum diem, *Cæsarienses* super Saxones inermes & nihil mali suspicantes, irruentes, multos occiderunt, & principes eorum captos arcæ custodiæ manciparunt. Contristatus est valde *Rodolfus*, eo quod promissa non servarentur.

Post

Post paucos igitur dies, præter voluntatem regis & scitum, Principes Saxonum liberati ad propria redierunt. Tunc principes Saxonie cum amicis contra regem conjurant, multos sibi attrahentes, videlicet *Sigfridum* Maguntinum & *Gevehardum*, & *Alseburgensem*, Archiepiscopos; *Adelbertum* Wormaticensem & *Alberonem* Wortzeburgensem; quibus & *Cono* Colonienfis Archiepiscopus, imo & Papa *Alexander*, consensum dicitur præbuisse. Quibus rex territus Saxonia discessit, & collecto exercitu quartam fecit expeditionem, sed frustra. Tunc autem Principes Saxonie contra regem colloquium habuerunt in *Oppenheim*, & legatis missis omnia Papæ detulerunt. *Cono* Colonienfis ergo & *Harmannus* Bambergensis, Episcopi ad curiam missi, regem literis Apostolicis vocaverunt ad satisfaciendum de ijs, quæ Romæ sunt audita. Rex primam & secundam vocationem non advertens, tertia vice vocatus, de suorum concilio Papæ comparuit, recipiens in mandato integro anno humili veste pedester limina SS. Romæ visitare. Quoddam humiliter implere satageret, consilio Maguntini Episcopi, & quorundam aliorum regis æmulorum Apostolicus misit auream coronam dicto *Rodolfo*, sic insignitam: *Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolfo*; præcepitque Electoribus, ut statuerent eum regem. Sed *Rodolfus* non consensit, dicens se regi jurasse, nec posse fidem violare. Sed tandem prece victus istorum, Papæ consensit. Porro *Cæsar* Romæ consistebat, ignarus malorum, quæ adversus eum agebantur. Surrexit ergo *Straceburgensis* Episcopus, regis amicissimus, & velociter pergens Romam, invenit regem inter memorias martyrum conversantem, nuncians novum principem erga se electum, opusque esse quantocius Alemanniam revisere. Cumque rex diceret, *nequaquam sine licentia Papæ absceundum*: Ille respondit; *Noveris certe omne hoc conspirationis malum de fonte Romana perfidia manasse*. Egressus ergo Rex venit in *Almanniam*,

niam, & lætati sunt sui, præcipue civitates Rheni, congregavitque exercitum grandem, & fuit cum eo, qui postmodum terram sanctam recuperavit, ille *Gosfridus* famosissimus, pugnaveruntque Reges mutuo, & victa est pars Rodolphi, vulneratusque manu dextra, dixit suis: *Videtis manum meam vulneratam, hac ego juravi Domino meo Henrico non nocere, nec ejus gloria insidiari. Sed jussio Apostolici, petitioque Principum, me fecit juramenti transgressorem.* Et hæc dicens, juxta fluvium *Elstav/ Mersborg* delatus, in brevi deficiens, ibidem cum honore sepultus est. Hunc autem inunxit *Syfridus* Archiepiscopus *Maguntius* in *Borchem*. Anno igitur Domini *MLXXXIX.* expeditio Regis *Hinrici* quarta facta est contra Saxones juxta fluvium *Necar*. Tunc etiam Saxones obsiderunt *Wörzeborg*; & anno sequenti expeditio quinta facta est in Orientali Francia, & utrinque multi ceciderunt. Sexta autem facta est in *Hassia*, ubi *Frislar* combusta cum monasterio *S. Bonifacij*. Septima vero facta iterum prope *Unstrot* / VI. Kal. Febr. cum magno utrorumque casu. Anno igitur Domini *MLXXXIV.* Saxones cum suis *Wörzeborg* obsidentes, cum Rex civitati succurreret, ipse fugatus & exercitus ejus contritus est, & civitas capta. Tunc *Syfridus* Archiepiscopus *Maguntinus* obiit, & *Verfelo* succedit. Anno Domini *MLXXXV.* duæ expeditiones Imperatoris contra Saxones factæ non nocuerunt. Tandem Imperator pacem faciens cum Saxonibus *Romam* ivit, cui *Græcorum* Legati magna munera obtulerunt in auro & argento & vasis pretiosis. Tunc *Henricus* Imperator cepit *Campaniam* & *Apuliam*, & omnes Romanos in deditionem, & cum magna gloria *Romam* intravit. Unde *Romani* compulsi *xx.* obsides ex nobilibus regi dantes, petierunt diem, quo se cum *Papa* humiliter Regi præsentarent. Sed die statuto *Papa* fugiens, *Salerniam* secessit. Imperator ergo *VVigbertum* *Ravennatensem* Episcopum *Clementem* appellando, *Papam* constituit, à quo

quo ipse cum *Berta* regina coronatur. Inde Augustam ab hostibus inuadam liberavit, & Maguntiam veniens grandi collecto Episcoporum consilio, Gregorium VII. tanquam regni traditorem, damnauit; sicut & Wormatiæ omnia decreta eius cassauit. Ibi enim in festo Pentecostes Rege suggerente omnes Principes, & Episcopi uniuersi, præter Saxones, contra Gregorinum Papam conspirauerunt, mittentes ad eum epistolam, ita post multas culpationes in eum coniectas conclusam: *Quia igitur introitus tuus tantis perjuris est initiatus, & Ecclesia Dei tam graui tempestate per abusionem nouitatum tuarum periclitatur, & vitam conversationemque tuam tam multiplici infamia dehonestaui, obedientiam, quam tibi nullam promissimus, nec de cetero ullam seruaturos esse renunciamus. Et quia nemo nostrum, ut tu publice declamabas, tibi hæcenus fuit Episcopus: tu quoque nulli nostrum à modo eris Apostolicus.* Ibi omnes Episcopi rebelles Imperatori de mandato Clementis iudicantur deponendi. Tunc Gregorius iuit ad Franciam, quia isti pro Papa tenuerunt, & scisma grande factum est, quia Gregorius Imperatorem degradauit & cum suis excommunicauit. Circa tempus illud æstas tam feruida facta est, ut non solum homines, sed & pisces perirent in aquis. Et terræ motus magnus portendens malum toti orbi imminens. Tunc Maguntia, Babenbergæ multa monasteria sunt exusta. Tanta igitur discordia inter regem & Saxones durante, ipsi elegerunt *HERMANNUM Rnuffloct* in Cæsarem: sic enim ipsum nominabant, quia electus fuit in *Isleue*, ubi allium abundat. Hic consecratus est Goslaræ à Sifrido Maguntino Episcopo. Et tandem Saxonibus iterum pacificatus, dictus *Hermannus*, regis nomine deposito, permissione Imperatoris, voluntarie reversus est ad propria. Anno ergo sequenti, scilicet *MLXXXIX*. Imperator duxit filiam regis Tuscorum *Agnetem* castissimam, & in Italia fere septem annis tunc morabatur. *Æmulis autem Regis Pa-*

pam

pam inducentibus conclusum tandem est, non commodius quam per proprium filium Imperatorem posse à regno depelli. Unde Maguntinus, Coloniensis, Wormatiensis & Spirensis Præsules præcipue ex mandato Papæ Paschalis, sicut procuraverunt, ad Henricum in *Ingelinhem* dixerunt ex ore Papæ: *redde nobis coronam cateraque imperialis vestitura clenodia filio tuo deferenda.* Cumque causas, cur ita, requireret, responderunt: *Et quod Episcopatus, Abbatias & Ecclesia regimina venalia simoniace fecisti.* Contra quod Rex ait; *dicitis, quod spirituales dignitates vendiderimus; Dic ergo Maguntine, adjuratus per nomen aeterni Dei, quid exegimus aut recepimus, quando te Maguntia præfecimus? Te quoque Coloniensis, per fidem contestamur, dic quid nobis dedisti pro sede, cui nostra munificentia præsidet?* Illis fatentibus, nil hujus rei gratia postulatum aut acceptum: Rex ait: *Gloria Deo, quia vel in hac parte fideles inventi sumus. Certe dignitates iste præstantissima magnum questum camera nostra intulissent. Nolite ergo gloriam nostram confusione terminare. Si autem curia decreverit, filio nostro coronam manibus propriis resignabimus.* Cœperunt ergo Principes hæsitare, quid agerent, quia magnarum rerum ingressus semper sunt difficiles. Pontificibus autem malitia stipatis, & Regi quasi desolato, dixit Maguntinus: *Nonne nos sumus, qui regem eligimus? Negotium pro quo venimus explebimus.* Sicque Regem purpura caterisque sacris exuerunt. Tunc Rex, *videat, ait, Deus, judicet, quæ inique agitis contra me.* Illi vero obturantes aures suas, imperialia filio deferentes, ipsum contra patrem instigarunt. Rex autem tantum xv. comitatus, venit ad quendam nobilem, qui nomine sui exercitum congregavit, & commissum est sæpius bellum patris adversus filium, & nunc hic, nunc iste triumphavit. Tandem Cæsar victus dixit Episcopo Spirensi: *Ecce destitutus regno, nihil mihi melius est, quam Deo servire. Da mihi præbendam apud Spiram; scio enim literas, & adhuc possum choro subseruire, & virgini*

virgini Maria, cuius ingens templum decoravi. Ad quem ille, per matrem Domini, inquit, non faciam. Tunc rex suspirans ait; misereatur tui Deus. Indeque ad tantam pervenit paupertatem, quod ocreas exponens pro pane, cum præter gladium nihil haberet, illum filio misit, dicens: Si plus sibi reliquisset, plus sibi misisset. Sicque Henricus solemnissimus Imperator, dictus Pater pauperum VII. Id. Augusti, migravit ad Christum, & Leodij stetit quinque annis inhumatus in capella deserta, donec ei filius absolutionem impetravit. O magna Dei iudicia, quæ completa sunt in tam præpotenti viro! Sperandum est autem, quod caminus iste tribulationis, scoriam ejus decoxit peccatorum. Unum vero scire licet, quod Romana sedes adhuc hodie luit factum istud, H.

VICTOR secundus, qui & * Ghevehardus, Alamanus, * Al. Goddehardus, Eystensis Episcopus sedit annos IV. m. IV. Ipse fuit Goslarie tempore Henrici III.

STEPHANUS IX. Teutonius, frater Godfridi, Ducis Lotringie, sedit an. IX. dies XXXIX. prius dictus fuit Fridericus. BENEDICTUS X. per violentiam Papa factus, sedit menses IX. quem Imperator deposuit, & successit NICOLAUS secundus, Burgundus, seditque annos II. m. VI. d. XXVI. prius fuit Episcopus Florentinus, dictus Gerhardus. Circa hæc tempora erat quidam inclusus Scotus monachus Padebornæ, cui revelatum est, nisi populus pœnitentia Deum cito placaret, infra XXX. dies tota civitas periret. Promulgata est visio; sed nec convertitur populus. Iussit ergo preciosa quæque monasterij, si salvari deberent, auferri. Exortus est ignis ictu fulminis, & combusta est Padeborne tota civitas, cum Ecclesia majori, & pervenit ignis ad cellam viri Dei, & non exiens, salvatus est gratia divina. Berengarius turbavit Ecclesiam, dicendo: Corpus & sanguinem Christi non vere, sed figurative esse in altari. Contra quem scripsit egregie Lanfrancus Papiensis, & magister Anselmi

selmi Cantuariensis. Treveris invenitur corpus S. Paulini cum multis sub Rixiovaro passis pro fide Christi.

ALEXANDER II. qui & *Anselmus*, Mediolanensis, sedit a. xi. m. vi. d. 25. Tunc *Cono* Treverorum Archiepiscopus martyrisatur à quodam Comite, eo quod absque eius electione ordinatus fuit Episcopus. Qui *Cono* miraculis claruit, Rex Nordenhumborum cum mille pene navibus venit, in *Anglia* regnaturus, & in *Eboraco* ad mille laicos & c. presbyteros occidit: quem Rex Anglorum *Aroldus*, cum VII. legionibus superveniens, cum multis occidit. Hunc *Aroldum* peremit *Vilhelmus* Comes Nortmannorum, & regnavit ibidem annis XXVI. *Erffordia* circumdatur muro lapideo. *Amarcius* poeta claruit in Turego, qui pulchrum *Doctrinale novum* dictavit pro pueris.

GREGORIUS VII. qui & *Hildebrandus*, sedit annos XII. m. i. d. iv. Prius fuit Prior Cluniacensis. Ipse degradavit *Henricum* quartum, & convicit Episcopum *Ebroneum* de Simonia apud Lugdunum. Cum enim deberet dicere: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*; defecit in tertio signo, quia non potuit dicere: *Spiritui Sancto*, donec peccatum Simoniæ confessus esset. Idem Gregorius statuit, ut omnium Sanctorum Romanorum Pontificum martyrum festivitates, solemniter cum pleno celebrentur officio. Nam cum quælibet Ecclesia sui patroni, etiam si Confessor fuerit, festum solemniter observet: quanto magis, qui totius Ecclesiæ non tam patroni, quam patres extiterunt. Ordo coepit *Grandimontensis* sub patre *Stefano*, qui post mortem tantis miraculis claruit, quod fratres loci dixerunt: *Serve Dei, tu ostendisti nobis paupertatis viam: nunc de ardua via ad laetam & spaciosam nos tuis miraculis vis revocare. Et qui predicasti solitudinem, nunc in solitudine forum ac nundinas vis congregare. Non curiositate ducimur, ut miracula videre velimus. Sanctitati tuae satis credimus. Cave igitur, ne de cetero ea miracula facias, quæ*

tuam extollant sanctitatem, & nostram destruant humilitatem. Non sic tua provideas laudi, ut nostra immemor sis salutis. Quod si aliter feceris, tibi dicimus, & per obedientiam, quam tibi promissimus, constanter asserimus, quod ossa tua hinc exhumemus, & in flumen spargemus. Spec. hist. lit. 26. c. 50. Maguntia ex magna parte cum Ecclesia principali, & tribus alijs templis incendio consumta est. Similiter & multis alijs locis. Ordo Karthusiensium coepit in Burgundia sub magistro Brunone, ex miraculo resurgentis, ad lectionem: Responde mihi. Versus.

Anno milleno, quarto quoque, si bene penses,
 Ac octogeno, sunt orti Cartusenses.
 His ortum tribuit excellens Bruno magister,
 Post hoc ipse fuit Papa Consulque minister.
 Hinc eremum petiit divino pneumate flante
 Et populos adiit Calabros, ubi vixit ut ante.
 Iunctis namque sibi sociis terrestria spreuit,
 Et tumultatus ibi cum summa pace quieuit.

(Monasterium Babembergense crematur in Vigilia Paschæ, Item ad istum Gregorium Papam scripserunt Sigefridus Maguntinus, Vdo Treverensis, VVernerus Saltzborgensis, VVernerus Traiectensis, Hozemanus Spirensis, Borchardus Halberstaden-
 sis, Henricus Metensis, Henricus Leodiensis, Borchardus Basileensis, Otto Constantiensis, Fridericus Monasteriensis, Elibertus Mindensis, Hezil Hildesheimensis, Benno Ozenbruggensis, Imandus Padebornensis, Tredo Brandenburgensis, Eppo Neapolitanus, Borchardus Losannensis: Hildebrando fratri: Cum primum Ecclesia gubernacula invasisses, etsi nobis bene cognitum esset, quam illicitam rem & nefariam, contra jus & fas, familiari tibi arrogantia, presumpsisse: dissimulanda tamen dispositoria quadam taciturnitate, tam visiosa introitus tui exordia putavimus, sperantes postea tam criminosa peccata probitate & modestia emendanda, & aliquatenus obliteranda. Verum nunc & lamentabilis

Dd

univer-

universalis Ecclesia status clamat, & deplorat, malis initiis te pejores actuum decretorumque tuorum progressus infelici respondere tenore & pertinacia. &c. Sed quia & introitus tuus tantis injuriis est viciatus, & Ecclesia tam gravi tempestate per abusivam novitatum tuarum periclitatur, conversationemque tuam tam multiplici infamia debonorasti: obedientiam, quam nullam tibi promissimus, nec de cetero ullam servaturos esse renunciamus. Et quia nemo nostrum, ut tu publice declamas tibi haecenus fuit Episcopus, tu quoque nulli nostrum à modo eris Apostolicus, Ordo S. Bachumei, primus dicitur ordinum religiosorum: cujus cultores deferunt grifias tunicas cum nigro scapulari. A parte pectoris crux alba.)

* Romie-
gundis.

* Molisi-
nensi.

VICTOR tertius Abbas Cassinensis, sedit annos III. menses V. prius dictus DESIDERIUS obiit profluvio ventris. Translatio S. Nicolai in *Baram* & S. * Konegundis exaltatio Bambergæ. Ordo Cisterciensium cœpit in *Burgundia* sub Abbate *Ruberto* de monasterio * Molinensi, ubi tunc cœpit deficere ordo S. Benedicti. (Dominus enim *Rupertus*, Molisnensis cœnobij in Episcopatu *Lingonensi* fundati Abbas, & cum eo fratres, quorum Deus corda tetigerat, de *Molisino* egressi sunt ad heremum, quæ *Cistercium* dicebatur: qui locus in Episcopatu *Cabilonensi* situs est. *Versus*:

*Octavus nonagesimus millesimus annus
Instabat, quando cœpit Cistercius ordo:*

Vel sic: *Anno milleno centeno bis minus uno*

Sub patre Roperto cœpit Cistercius ordo.

Tunc cœperunt claustra Cistercij *Morimundi* Ordinis Cisterciensium, & monasterium *Reynsborne* à *Ludovico* Landgravio *Thuringiæ*, filio *Barbati* ibi sepulto, per omnia laudabili.

VRBANUS II. qui & Otto, Episcopus *Hostiensis*, sedit annos X. menses III. Tunc floruit *Anselmus* sanctus Doctor & Archiepiscopus *Cantuariensis*, *Petrus Damiani*, & *Petrus*

Alf 177

* *Alfontius*, prius Iudæus; conversus multa scripsit contra * *Alfonti-*
Talmor Iudæorum. Homines ad VII. millia orandi voto Ieru- *nu.*
salem petentes, occisi vel vulnerati sunt, ut de tot vix cc. sint
reverti. Facula seu draco volavit per aërem, & pestilentia se-
cuta est magna per orbem. In Parochia Leodiensi, porca por-
cellum, faciem hominis habentem, enixa est, & pullus galli-
næ quadrupes natus est. *Ladislaus* Rex Pannoniæ plenus ope-
ribus misericordiæ, finivit vitam in Domino. *S. Ivo* fit Episco-
pus Carnotensis. Ipse fuit procurator pauperum in curia Ro-
mana. *Magnus* Dux Saxonæ Sclavos subegit, XIV. urbibus sub-
actis, scilicet *Brandenborch / Stendel / &c.* Episcopus Halber-
stadenfis nomine *Bugo* occiditur Goslariæ. *Tidericus* Comes
de *Ratslnborg / Regi* Henrico quarto fidelissimus, fundator Ec-
clesiæ *S. Alexandri* in *Embeke* obiit. Abbatia *Pegoviensis* fun-
datur à Marchione *VVigberto*, & ab Episcopo Magdeburgensi
cum suffraganeis dedicatur. PASSAGIUM maximum. *Petrus*
enim Hispanus monachus protulit Epistolam, quam sibi di-
xit de coelo datam, qua continebatur: *Impleta sunt tempora,*
& liberanda est civitas, qua calcatur à gentibus. Unde movit
universos; Papam, Imperatorem, Episcopos, clericos & lai-
cos, ad expeditionem istam. *Urbanus* igitur Papa, sermonem
fecit ad populum, exhortans eos, ad crucem sumendam, di-
cens inter cætera: *Nescitis, quoniam vivere hominibus calanti-*
tas, mori felicitas, est. *Mors enim bonis accelerat patriam, ma-*
lis refecat malitiam. *Spec. Hist.* lib. 27. c. 91. Concurrerunt er-
go Duces, Comites, nobiles & ignobiles, divites & pauperes,
clerici & monachi, liberi cum servis, omnes unanimi, ab *Hi-*
spania, Britannia, Scoria, Anglia, Gallia & Francia, signo *S. Cru-*
cis signati, ultum ire injurias Dei, in hostes Christiani nomi-
nis. Et primo quidem Iudæos in urbibus, ad credendum in
Christum compellunt, & credere nolentes bonis privant &
trucidant, quorum multi credere simulantes post ad Judais-

mum sunt relapsi. *Maguntia* interfecti sunt *MXIV*. Iudæi, & magna pars civitatis ex hoc exusta est: & ita in multis alijs civitatibus trucidati sunt. Erant igitur Christianorum primi in exercitu, primo sequaces præfati Petri ad *xv*. millia æstimati: in alio exercitu cum *Volkmaro* Presbytero ad *xii*. millia. Comes *Emicho* diu tyrannus, sed velut alter Saulus revelationibus, ut fatebatur, ad hæc vocatus, fere *xii*. millia signatorum attraxit, qui omnes, proh dolor! peccatis nostris exigentibus fere perierunt. His ergo quasi paleis de area decussis, grana trititia sequebantur, nobilis videlicet Dux Lothringæ nomine *Godfridus*, & fratres ejus *Eustachius* & *Baldevvinus*: cum quibuserat *Bohemundus* Rex Siciliae, *Hugo* magnus frater Philippi regis Francorum, *Tansredus* Dux Brabantia, & Dux Apulia, *Robertus* Comes Flandria, *Stephanus* Comes Blefensis, *Robertus* Comes Northmannorum, cum multis alijs, quorum numerus æstimabatur sexagies centena millia: quorum omnium curam Apostolica auctoritate suscepit vir eximius *Haymarus* Podicensis Episcopus, consilio & doctrina multum proficiuus. Nunquam tot gentes in unam coiere sententiam. Excessit cum medicina modum, quia plus quam debuit, in quibusdam voluntas eundi surrepsit, & multi eremita, reclusi, monachi & moniales sine licentia perrexerunt. Mirum autem videtur, quod hæc tuba non insonuit Orientalibus Francis, Bavaris & Alemannis, Saxonibus, Westphalis, & Thuringis, quorum nullus intererat passagio. Causa tamen hujus erat continua guerra Henrici quarti, & schisma inter regnum & sacerdotium. Exercitus igitur iste tertius multas passus persecutiones, *Alexium* Imperatorem Græcorum, eis insidiantem, humiliavit. Inde Sarracenorum *ccclx*. millia, Turcorum innumeros, Arabes cum alijs barbaris in multis millibus, non sine sanguine Christianorum, peremit, ubi & Dominus Turcorum decollatus est. Tunc Dominus Jesus cum B. Virgine & B. Petro Apostolo

stolo

stolo apparuit sacerdoti cuidam, exprobrans beneficia, quæ contulit Christianis & eorum ingratitude, cum mulieribus fornicantium. Cumque minaretur se vindicaturum, mater misericordiæ & S. Petrus, ceciderunt ad pedes Jesu, supplicantes, ne pro culpa paucorum cunctis irasceretur. Qui precibus illorum acquiescens dixit presbytero: *Vade & dic populo meo, lupanar & prostibulum, & omnem à vobis removete absum, & oportunum vobis auxilium providebo. Et continue decantetur; Congregati sunt inimici nostri, & gloriantur in fortitudine sua. Contere Domine fortitudinem illorum.* Tunc & S. Andreas Apostolus alteri peregrino, nomine *Petrus* appatens, demonstravit ei lanceam Domini. Qua reperta dum exirent Christiani ad pugnam, visus est à montibus venire exercitus innumeralis, equis albis insistentes, cujus agminis ductores erant SS. *Georgius, Demetrius, & Mercurius*. Sicque *Turcis* fugientibus Christiani triumphantes Ierusalem civitatem accesserunt, quam cum capere non possent, habito consilio, humiliter magistrum imitantes eam nudis pedibus circumierunt, & octava die, qua tunc divisio Apostolorum celebrabatur, civitas capitur. Et notanter octava in Novo Testamento, sicut *Iericho* septimo die in v. Testamento. Ibi quodam conflictu quinque millia equitum & xv. peditum Christiani, superaverunt c. millia equitum, & ccc. millia paganorum peditum. *Godfridus* igitur, cum pacifice totam terram sanctam per Christianos possideret, & primus Latinorum Rex Ierusalem deberet coronari, noluit rex appellari. Sed eo mortuo frater ejus *Baldovinnus*, Comes Edissenus, primus Latinorum Rex constitutus est Ierosolymorum.

Anno igitur Domini mci. *Terram sanctam* Latini & Teutonici recuperaverunt, & potenter possederunt per annos cxciv. Perdiderunt enim eam anno Domini mcccxi. Christiani tamen etiam prius eam possederunt usque ad tempora

Heraclij. Tempore quo Christiani *Ierusalem* ceperunt, die Paschæ divinitus omnes lampades sepulchri Dominici sunt accensi. Istam etiam expeditionem Christianorum multa miracula præcesserunt. In multis enim regionibus vermiculi minij, non longe à terra volantes, ita ut manu tangi possent quasi muscæ: quorum tam infinitus extitit exercitus, ut milliæ in latitudine & tria in longitudine viderentur occupare. Densitate vero sua solis lucem terris negare. Per quam prodigiosam visionem, istam *Ierosolymæ* profectionem, quidam interpretati sunt figurari. Cometa etiam apparuit per totam quadragesimam. Grandinis lapides tanti ceciderunt, in dioecesi *Wortzeborgensi*, quod à quatuor hominibus unus lapis portari non potuerit. In Episcopatu *Spirensi* sanguis è panibus profluxit, bellum designans intestinum. Reges *Teutonici* in *Ierusalem* fuerunt *BALDEVVINUS* primus, apud *Betlehem* coronatus anno Domini millesimo centesimo primo, qui regnavit annos xviii. Hic *Califam* principem *Ægyptiacum* l. millibus equitum. & xiii. millibus peditum superavit, habens tantum secum cclx equites, & dcccc. pedites. Cui succedit *BALDEVVINUS de Burgo*, consanguineus ejus, qui regem *Turcorum* & *Damascenorum*, cum xv. millibus equitum stravit, ubi de Christianis tantum xxiv. ceciderunt. Regnavit autem annos xiii. Cui succedit *FULCO* gener ejus, Comes *Andegavensis* annos xi. Post quem filius ejus *Balduinus* xxiv. cui succedit *ALMARIUS* frater ejus an. xii. & ei succedit filius ejus *BALDEVVINUS* leprosus. Hi omnes magnalia fecerunt. Post quos regnavit ibi Comes *Pictaviensis*, & orta est dissensio regni que destructio,

PASCALIS secundus, qui & *Reynerus*, *Tuscus*, seditannis xix. m. vi. d. vii. Hic similiter præcepit, diadema *Henrico* iv. tollendum & ad filium ejus æquivocum transferendum, de quo nescio an pœnituerit. De *Gregorio VII.* legitur, quod

quod in fine vitæ suæ vocaverit unum de XII. Cardinalibus, quem præ cæteris diligebat, & confessus est Deo, & S. Petro & toti Ecclesiæ, se valde peccasse in pastoralis cura, & contra humanum genus odium & iram concitasse; mittens eundem confessorem suum ad *Henricum IV.* Imperatorem, ut obtineret ei indulgentiam, & dissolvit vincla bannorum suorum omnium Imperatori, & omni populo Christiano vivis & defunctis, clericis & laycis. In *Spec. hist.* lib. 26. c. 92. Fames 11. annos duravit, & innumerabiles extinxit, præcipue circa Rhenum.

HENRICUS quintus, filius quarti, imperat annos xx. Duxit uxorem *Mechilt*, filiam Regis *Angliæ*. Ipse habuit conventum Episcoporum in villa regia *Northusen*/ubi Rothardum Episcopum Maguntinum, quem pater privavit, restituit. In festo Paschæ habuit consilium Episcoporum in *Quedelinsborg*/ubi decretis patris lectis, quæcunque poterant emendari, corrigebantur. Simoniam vero ad Apostolicam audientiam differrebant. Ibi *Fredericus Halverstaden* Episcopus deponitur & *Mindensis*, convicti de Simonia. *Hildensemensis* autem & *Padebornensis* suspensi sunt, ab Apostolico examinandi. Idem Rex, dum quadam die esset in civitate Imperiali *Lübecke*/improvisus supervenit exercitus *Ranarum*, i. e. *Sclavorum*, *Rugianorum*, quos auxiliante Deo Christiani vicerunt, feceruntque tumulum magnum de corporibus paganorum, qui usque hodie dicitur *Ranenber*: statuentes ut die Kal. Augusti celebretur annis ibi singulis illius recordatio perpetua. *Ex Chronica Sclavorum*. Idem *Henricus* cum ingenti armatorum multitudine Romam pergit: cui *Paschalis* Papa non modice lætatus cum suis occurrit. Ut autem ventum est ad consecrationem exegit ab eo Papa juramentum fidelitatis. Rex autem jurare nollens dixit: *Imperatorem nemini debere jurare; cui juramentorum Sacramenta ab omnibus sint exhibenda*. Facta est ergo inter eos

con-

contentio, & irruerunt Romani, & ortum est bellum in domo S. Petri, quale non est auditum ab antiquis: prævaluitque Regis exercitus & Romanos attrivit, repletaque est domus sanctificationis morticinis, profluxitque sanguis in Tiberim, Vidisses ibi Cardinales funibus in collo missos nudos trahi vinculis post terga manibus, Papamque captum: sicque Papa compulsum Regem consecravit, captivis relaxatis. Inde idem Henricus ad Poloniam movit exercitum, multoque labore denegatum terræ illius exegit tributum. Sequenti anno nunciatur Regi, quendam paganum ducatum occupare, gentis Bohemicæ: qui mox Principes cum valida manu præmisit. Qui prospera velocitate Pragam cum hostibus intra deprehensis ceperunt Regique subsequenti cum triumpho occurrerunt. Tunc idem Henricus ducatum Saxoniam tribuit *Ludero*: eo quod *Magnus* filium non haberet, sed tantum filias. *Luderus* autem cum modestia gubernavit tam Saxones quam Slavos. Iste est Imperator sequens. Postquam ergo Henricus Imperator prospere agens ducem Bohemiam *Besovi* ducatu privavit, & terram tributariam fecit; voluit Saxoniam subjugare & tributariam facere. Unde destruxit *Halverstad*, & *Brunsvik* obsedit. Saxones autem adunati, se fortiter adiutorio Dei defendentes, tam ab illis Christianis, quam ab altera parte à paganis Sclavis terram suam defenserunt. Tunc enim Slavi Saxoniam infestabant. Sed *Luderus* Dux Saxonum novem urbibus eorum subjugatis pacem fecit, petitis & acceptis obsidibus, victor redijt in hostes Cæsarienses. *Reynhardus* tunc Episcopus Halverstadenensis inter missarum solemnias verbum faciens ad populum, movit eos divinam implorare clementiam, ac pro defensione libertatis & patriæ viriliter pugnare. Unde Saxones armati hostes quasi oves aggressi tanto sunt furore, ut xx. vel xxx. Imperiales ab uno Saxone occumberent. Toto ergo die in *Welpesholt* pugnatum est, & nox bellum diremit.

Rex

Rex itaque fugatus, nocte pererrans, tandem se recepit in Bavariam: Saxones autem victores ad propria redierunt, inde & oppidum *Openheim* violenter ceperunt & destruxerunt; verum flammis conflagrantibus ad duo millia hominum perierunt. Inde & castrum *Kyffhusen* prope *Northusen* est eversum. *Versus:*

Anno milleno centeno ter quoque quinto,

Silvam VVelfonis perfuderat unda cruoris,

Salvi Saxones, Francones atque Thuringi:

Henrici Regis exercitus est superatus.

Dux *Luderus* Saxonum, & Comes *Hermannus* de *Wintzenborg* cum forti manu civitatem *Münster* invadunt, pro restituendo Episcopo *Tiderico* spoliato: in quo tumulto templum *S. Pauli*, cum tota fere urbe flamma consumsit. Restituto autem Pontifice multam pecuniam prædicti Principes ad restitutionem Ecclesiæ contulerunt: & dixerunt homines, tanti excidij causam non esse aliam, nisi quod defuncti *Borghardi* Episcopi, qui multa illic ex iniquitate comportaverat, monstraretur Deo oblatio non placuisse. Imperator iterum Romam vadit propter sedandam discordiam inter regnum & sacerdotium. Rex enim uti volens autoritate & consuetudine privilegiata, quæ à *Karolo* Magno Romanis Imperatoribus data, jam quasi ccc. annis sub *LXIII.* Apostolicis duravit: qui licite dabant Episcopatus & Abbatias per virgam & anulum. Contra quos *Gregorius Urbanus*, & cæteri censebant, nec posse nec debere aliquam dignitatem Ecclesiasticam dari à manu laicali. In reconciliatione autem quæ tunc facta est inter Imperatorem & Papam die *Paschæ*, Papa post lectum Evangelium tradidit *Henrico* coronato ante altare *BB. Petri & Pauli*, in oculis omnium Principum, privilegium de investitura Episcopatum & Abbatiarum per anulum & virgam. Dein tradidit ei corpus & sanguinem Domini nostri *Jesu Christi*, dicens: *Domine Imperator, hoc corpus Domini, natum ex Maria virgine,*

Ec

passum

passum pro nobis in cruce, damus tibi in confirmationem vera pacis inter me & te. *Specul. hist. lib. XXVII. c. X.* Similiter facto conventu apud urbem Wangionum, quæ nunc dicitur *Vorma-tia*, pro pace & concordia inter Papam & Regem; per Hostiensem Episcopum, quem cum cæteris legatis suis Papa transmiserat, tractabatur: qualiter ecclesiasticas investituras, cæteraque spiritualia negotia, quæ multo tempore Teutonici administraverant; tunc Rex Ecclesiæ dimiserit, vel qualia ipsi auctoritas Apostolica concesserit, utriusque partis scripta docebunt, hoc modo: *Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, pro Dei amore, & S. Romana Ecclesia, & pro remedio anime mea, dimitto Deo, & S. Apostolis ejus Petro & Paulo, sanctæque catholice Ecclesie, omnem investituram per annulum & baculum; & concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem & liberam consecrationem. Possessiones quoque & regalia B. Petri, quæ à principio hujus discordie, usque in hodiernum diem, sive tempore patris mei, sive tempore meo oblata sunt, quæ habeo, S. Romana Ecclesia restituo, quæ autem non habeo, ut restituantur fideliter juvabo. Idem de omnibus aliis Ecclesiis: & do veram pacem Domino Papa, Sanctæque Romana Ecclesie, & in quibus Ecclesia postulaverit auxilium, fideliter juvabo. Kalixtus vero dedit hoc privilegium Henrico in hanc formam: Ego Kalixtus servus servorum Dei, dilecto filio Henrico, Dei gratia Romanorum Imperatori semper Augusto, concedo electiones Episcoporum & Abbatum Teutonici regni, quæ ad regnum pertinent, in presentia tui fieri absque simonia & aliqua violentia. Et si qua inter partes discordia emerferit, iudicio vel consilio saniori assumpto auxilium præbeas. Electus autem regalia per sceptrum à te recipiat: exemptis omnibus, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinere noscuntur. Ex aliis vero partibus Imperij consecratus infra sex menses regalia per sceptrum à te recipiat. De quibus vero mihi querimoniam feceritis, secundum officii mei debitum auxilium præstabo. Do tibi veram pacem,*

cem,

cem, & omnibus, qui in parte tua sunt vel fuerunt, tempore hujus discordie.

GELASIVS sedit unum annum, dies v.

KALIXTVS secundus, Burgundus, à B. Petro centesimus septuagesimus, sedit annos vi. menses x. Iste absolvit Henricum quartum ab excommunicatione, tam *Vformatie*, quam in consilio *Remensi* ccccl. Episcoporum. Contra quem Papa fuit assumptus quidam *Burdunus*, qui sic dictus est, quia Hispanus erat, ubi sunt fortes asini; qui nominavit se GREGORIUM. Sed Kalixtus Burdunum captum, versa facie fecit se præire in camelo, caudam cameli tenentem pro freno. H. Iste Kalixtus dedit privilegium illud *Henrico quinto* in præfata forma, anno Domini mcccxxii. nono Kal. Octobris. ORDO PRÆMONSTRATENSIS cœpit, sub *Nortperto*, postea Archiepiscopo Magdeburgensi; qui sanctus, multorum monasteriorum fundator, & suæ religionis eximius erat propagator, & *Innocentij* Papæ æquissimus fautor, per iix. annos sapienter & fideliter in Episcopatu Magdeburgensi laborans, data fratribus adstantibus benedictione moritur in Christo, jussu *Luderi* Imperatoris in Ecclesia S. Mariæ, cum fratribus & filiis, quos in Christo genuit, ibi sepultus viii. Idus Julij.

Anno milleno centeno bis duodeno

Sub Patre Nortperto Pramonstrati viget ordo.

Vel sic: *In Pramonstrato, formatur candidus ordo. Isti Pramonstratenses dicuntur etiam ab illo Nortperto Canonici Nortper-
tini. Nota versus de Henrico quinto:*

Cum foret Henrico subjecta per omnia Roma,

Vinctus Apostolicis manibus, sumtaque corona,

Bella parat populus, succurrit ab urbe senatus,

Prævalet Henricus, pars Præsulis exspoliatur,

Papæque Paschalis, sic spoliatus abit.

Non erat Henrico quinto tunc masculus hæres,

Ec 2

Sed

Sed soror hunc ejus genuit, qui regna meretur.

Conradus Dux imperium captare paratur.

Lotharius Dux Saxonicus tum contra levatur.

Bella rex regi fortis utrinque vehit.

Scisma fuit regno, sunt & nova scismata Papa,

Nam duo sunt Papa, binæque fuere corona.

Regnat Lotharius, Conradus amicus habetur,

Summus & imperij signifer ipse fuit.

Lotharius senit, Conradi longa juventus;

Succedens juvenis, regia jura tulit.

(*Anselmus* primum Havelbergensis Episcopus postmodum Ravennensis Archiepiscopus, à *Lothario* Christianissimo Romanorum Imperatore ad *Johannem* Constantinopolitanæ urbis Imperatorem Apocrifarius missus, ut subtiliter diversarum religionum statuta scrutaretur, vidit in monasterio, quod *Pantocraton*, i. e. *Omnipotentis*, dicitur, dcc. ferme monachos, sub regula *B. Antonij* Domino militantes. In monasterio quoque, quod *Philoantropon*, i. e. amantishominum, vidit D. monachos sub regula *S. Pachymej* Comino servientes. Ex lib. i. cap. 3. *Virorum Illustr. Ord. Cisterciensis*.)

HONORIVS II. qui & *Lambertus* Bononiensis, sedit annos v. menses ii. dies iii. Confirmavit *Ordinem Templariorum*, de quo infra.

LVDERVS, *Ludolfus* vel *Lotharius*, Dux Saxonum vel *Brunswif* / *Maguntia* per omnes, sed invitus assumptus, imperavit annis x i i. honestis actibus & morum probitate decoratus, in bellis expertissimus, victor frequentissimus, amator justitiæ, & suorum prædecessorum *Ottonum* imitator & hæres Christianissimus: cujus toto tempore Ecclesia pace gauderat, divini cultus religio crescebat cunctarumque rerum opulentia abundabat. Cum enim *Henricus* uxore dimissa nunquam compareret, & ut quidam dicunt, occultè peregrinationem

tionem aggressus est Cluniaci factus monachus: *Conradus* sequens, quasi regni hæres, imperium arripuit, & diu contra Lotharium litigando, tandem Lothario prævalente, *Conradus* ipsi reconciliatus succedit. *Versus:*

Anno milleno centeno bis duodeno

Striburg fundatur, Conradus Dux dominatur.

Lotharius ergo Romæ coronatus Bambergæ quadragesimam celebrans, dictum *Conradum* & *Fridericum* interventu *S. Bernhardi* tunc præsentis recepit in gratiam. Inde revertens in Saxoniam, Regem Polonorum cum multis muneribus obivium habuit: quem non prius admisit, quam tributum XII. annorum, de quolibet anno L. libras persolveret, & de Pomeranis & Rugianis homagium faceret. Regem quoque Danorum in signum subjectionis, gladium sibi sub corona deferre fecit: ab Ungarorum etiam rege multa & magnifica munera suscepit. Spiram civitatem IX. mensibus oppugnatam cepit, & Augustam civitatem. Regnum Siciliae intrans cum Papa, Rogerium, qui tunc contra Papam se erexerat, & Apuliam occupaverat, potenter expulit, constituens Raynonem Ducem Apuliæ. Inde in Calabria, Campania, Trinacria, tam fortia bella gessit, ut nullus Karolo Magno, ibi tanta fecisse dicatur, juvante eum præ omnibus civitatibus nobili Pisanorum civitate: de quorum laude scribit *B. Bernhardus* ad eundem Lotharium Imperatorem, his verbis: *Homines duplici dignos honore & gratia, Pisanos dico, qui primi & soli erexere vexillum adversus invasorem imperii, accincti multis millibus suis exierunt oppugnare tyrannum, ulcisci injuriam domini sui, & imperialem defendere coronam. Quanam, quæso, in omnibus civitatibus sicut Pisa, fidelis egrediens & regrediens, & pergens ad Imperium Regis? Nonne hi sunt, qui nuper regni illum potentissimum hostem in obsidione Neapolis fugaverunt? Nonne hi sunt, qui &, quod pene incredibile dictu est, uno impetu suo expugnaverunt duas civitates*

tes opulentissimas & munitissimas, quæ prius omnibus erant inex-
 pugnabiles? Hi summum Pontificem exulem apud se cum summo
 honore servabant & servant; pro servitio quoque Imperatoris &
 ipsi tunc exulabant. Factum est mirandum, ut gratiam, qui offen-
 derunt, & iram, qui servierunt; mereantur. Sed si vos ista nescie-
 batis, nunc, quando res nota est, oportet, decet & expedit, mutare
 vos & verbum & animum, ut viri regis favoribus & muneribus
 honorandi, de cætero recipiant, sicut digni sunt. O quantum Pisani
 meruerunt; quantum adhuc mereri possunt! Satis est dictum sapi-
 enti. Idem Bernhardus Epistola XVIII. secundæ partis suæ: Lo-
 thario Dei gratia Rom. Imp. Augusto, Bernhardus Abbas de Clara-
 valle. Si quid potest peccatorum oratio, benedictus Deus, qui vos
 elegit & erexit cornu salutis nobis, ad laudem & gloriam nominis
 sui, & reparandum decus imperij, ad subveniendum Ecclesie suæ
 in tempore malo, postremo ad operandum & nunc salutem in medio
 terra. Ipsi est opus, quod corona gloria vestre ita indies amplia-
 tur & sublimatur apud Deum & homines. Non est meum hortari
 ad pugnam; est tamen, securus dico, Advocati Ecclesie, arcere ab
 Ecclesia infestatione schismaticorum rabiem; est Cesaris vindicare
 coronam ab usurpatore Siculo. Procul dubio omnis qui in Sicilia re-
 gem se facit, contradicit Cesari. Idem ad Eundem: In reconcili-
 atione Mediolanensi non sumus obliti, unde à Vestra Excellentia pra-
 moniti fuimus. Quod etsi non monissetis, nihilominus honori
 vestro, & regni utilitatibus intenderemus, sicut ubique & semper
 fideliter quantum possumus facimus. Non autem sane Mediolanen-
 ses ingratiæ Domini Papæ & Ecclesie unitatem recepti sunt, quo-
 usque palam Conrado refutato, & abnegato, Dominum nostrum Lo-
 tharium in suum Regem & Dominum receperunt, & Romanorum
 Imperatorem Augustum, una cum toto orbe confessi sunt, & de in-
 juria transacta, juxta consilium & mandatum Domini Papæ, digne
 se vobis satisfacturos esse, tacto SS. Evangelio sponserunt. Unde
 magnas gratias agentes Domini bonitati, quæ absque bellorum pe-
 riculis,

viculis absque humani sanguinis effusione inimicos vestros sic humiliavit; rogamus vestram satis nobis expertam clementiam, ut tempore suo, cum requisierint prædicti Mediolanenses sua reconciliationis vestram gratiam, benignos vos atque placabiles inveniamus. Quatenus nec eos poeniteat sanis paruisse consiliis, & vos de eis debitum habeatis servitium. In Sclavia Saxonix tunc multiplex invaluit idolorum cultura. Sed Lotharius, cujus erga vocationem gentium semper virtus fuit & intentio, pacem reformavit inter Slavos & Saxones; dans ducatum Saxonix Hinrico genero suo, Duci Bavarix. Ipse autem fecit primum Lantgravium Thuringix *Lodovicum*, cujus pater construxit *Reynsborne*. Nam antea terra Thuringix fuit sub Comite de *Wizingeborg*. Hermannus autem Comes ibidem, quia occidit dominum suum *Vdonem* Marchionem, factus reus læsæ majestatis, tradidit se cum castro Imperatori. Iste Comes, postquam non cessavit à tyrannide, cum uxore sua *Lutgard* imprægnatâ, quam priore dimissa duxerat, à ministerialibus *Hildefemensis* dioceseos gladio transverberatus est in lecto, III. Kal. Febr. anno Domini 1152. Idem Comes post VII. diem obitus apparuit Proposito Paludensi, conventu præsentem, ignita lorica vestitus. Quibus fideliter orantibus pro eo, post xxx. dies iterum apparuit vestibus honestis indutus & salvatus. H. Lotharius ergo anno imperij sui XIII. & ultimo, cum multa disposuisset in Apulia & Calabria castrum quoddam in latere montis *Barenfis*, per quendam Principem Latinorum occupatum, de quo idem mari terraque multos opprimebat, destruxit & prædones numero D. jussit circa turrim exustam suspendi; & sic ab Italia discedens, in itinere moruus est, sepultus in loco *Luthura*, Teutonicè *Lutter*, nominato. *Item T. E.*

Post hæc Luderus rexit Christicola verus.

Hic sancto Petro forma crucis ordine retro,

Luttere tunc claustrum fundans situavit ad austrum.

Quo deportatus requiescit ibi tumulatus.

Cujus

Cujus mortem multi potentes, vel immediate præcesserunt, vel statim sunt secuti. *Bruno* enim Archiepiscopus Colonienſis ſecum in reſſa Trinacriæ ſepultus eſt in Barra. Abbas Fuldenſis, & *Lippoldus* Marchio, cum multis aliis potentibus ibidem obierunt. Cometa etiam viſa eſt, & Eclipſis ſolis in Auguſto, & lunæ ſimiliter; quam ſecuta eſt grando & glacies miræ magnitudinis, ædificia, frumenta, beſtiasque conſumens: & ſecutus eſt ventus vehemens, multas naves ſubmergens, & arbores evellens, ut vix decima pars ſilvarum remanſiſſe dicatur: & ſecuta eſt ſiccitas nimia, ut pene omnes fontes ſiccarentur, & tam valida fames, ut tertia pars populi occubiſſe dicatur. *Valckenrede* ſolemne monaſterium Ciſterciensis ordinis fundatur. *Versus:*

*Anno milleno C. ſeptenoque vigeno,
Valckenred ſruitur, Chriſtus ubi colitur.*

Reliquiæ S. Matthiæ reperiuntur Treveris. Abbatia in *Bollſe derode* & monaſterium in *Porta* conſtruitur. *Versus:*

Imperat his annis is Lotharius duodenis.

Bis licet Italiam, Romam quoque denuo venit.

Et ſemel Apuliam cum ſeritate premit.

Rogerus tunc Dux Siculus regnaſſe putatur,

Puſus ab Apulia, quia Caſaris enſe fugatur:

Caſar tunc Barum vincit ad uſque Pharam.

Lothario moriente venit Conradus honeſtus,

Hoſtibus infeſtus, ſapiens, ad cuncta modeſtus

Quem ſatis imperium laudat, & omne ſolum,

Et timet huic Siculus, dum perdere regna veretur.

INNOCENTIVS II. Romanus, prius dictus *Gregorius*, Diaconus S. Angeli, ſedit annos XII. menſes VII. dies II. Contra quem Romani intruſerunt *Petrum*, filium *Leonis*, qui ſe nominavit *Anacletum*. Quem *Lotharius*, coronatus ab *Innocentio* cum conjuge ſua *Nicken* detruiſit, *Innocentium* reſtituendo.

Versus:

Versus: *Cedit Anacletus, alterque sedere meretur*, sc. Innocentius. Iste celebravit Synodum *Leodij*, præsentente rege Lothario, & L. Episcopis; ubi inter cætera renovavit & statuit, *Missam publici fornicarij non debere penitus audiri*. In *Hildesheym* elevatur de tumulo corpus S. *Godehardi*, & posita sunt fundamenta Ecclesiæ S. *Godehardi* à *Bernhardo* Episcopo. In *Lutter* mutatur conventus *Canonicorum*, in ordinem S. *Benedicti*. (Imperator *Lotharius* Pasca celebrat *Halberstadij*, ubi *Rex Danorum* enses Imperatoris in processione portavit.) Vrbs *Trajectensis* incendio pene consumta est. Similiter in multis alijs locis. *Albertus* Præsul *Maguntinus*, qui creditur locum fundasse prius in *Bredesse* & dotasse, decessit; cujus animam sacerdos quidam vidit ad infernum deduci. Eadem die civitas *Maguntina*, cum principali templo, quod ipse mirifice fecerat, crematur. Similiter contigit *Spiræ* & *Salsburg*. *Ericus* frater *Comitis*, *Regis Danorum*, dictus *Hasenvoet* i. e. *pes leporis*, propter continuam ejus fugam à bellis, cum patruo suo, nomine *Magnus*, bellum aggressus, cum paucis *Schonensibus* percussit agmina *Danorum*: & factus est *Ericus* ea die insignis, creatumque est ei nomen novum, ut *Mirabilis* diceretur, regnavitque ibidem. *Hugo de S. Victore*, Præpositus *Canonicorum regularium*, Doctor *Sacræ Theologiæ Parisiis*, sepultus sub hoc epitaphio: *Hic jacet in Saxo, nunc Hugo germine Saxo*. Composuit librum de sacramentis, *Didascalicon*, cum multis alijs. Hic in agone communicaturus, cum corpus Christi præ vomitu retinere non posset, & hostia non consecrata, tanquam consecrata sibi portaretur, ait: *Non est iste Deus meus*. Cum igitur corpus Christi portaretur, & in patena super cor ejus poneretur, ait: *Ascendat filius ad patrem, & spiritus meus ad Deum suum*. Quo dicto spiritum exhalavit, & corpus Domini disparuit. Fuit alter *Hugo de Foligeto*, monachus *Corbiensis*, qui similiter multa scripsit, & miraculis claruit. Fuit & tertius *Abbas Cluniacensis*, qui

nia oppidum Gröningen destruitur, Anhalt incenditur, & *Vvigan-
gandus* Halberstadiensis Episcopus occiditur à familiaribus
Martini, tunc ibi Præpositi. *Versus* :

Frater honorandus Christi Levita Vviganus

Quid moriens tulerit, hæc series aperit.

Ausus enim cleri communia jura tueri,

Saucius ense ruit, iustaque facta luit. H.

Ordo Johannitarum cœpit: & in Italia cœpit insolentia gra-
vissima. Nam Veneri cum Ravennatensibus: Veronenses &
Vincentini cum Paduanis, & cæteræ civitates ad invicem atro-
citer bellantes, pene totam Italiam cruore, prædis & incendi-
is permiscuere. *Eugenius III.* Pisanus, prius Abbas S. Anasta-
sij & discipulus S. Bernardi, pulsus ab urbe intravit Galliam,
mittens ante se B. Bernhardum, prædicare crucem Domini
contra Paganos. Veniens autem Bernardus in urbem Spi-
ram, cum ibi prædicaret, tantus factus est concursus, ut Con-
radus Imperator, ne populus eum opprimeret, in propriis ul-
nis de basilica deportaret. Tunc in monte S. Ruperti prope
Dingen claruit *Hildegardis* monialis Prophetissa, ibidem nunc
requiescens, quæ cœpit prophetare anno vitæ suæ LXI, quam
multi nobiles, etiam Conradus & Fridericus Imperatores visi-
taverunt, quibus plurima futura prædixit, & magnum volu-
men revelationum conscripsit. Quæ jacet ibidem in claustrum
monialium. Abbatia in *Michelsteyn* / & in valle S. Georgij cœ-
perunt. Hoc tempore fuerunt *Sifridus* & *Hermannus* Comites
de *Dassel* / qui nominabantur *Hirsuti*. *Iobannes de Temporibus*,
qui fuit Armiger Karoli Magni, & post mortem ejus vixit an-
nos ccclxi. hinc obiit. *Edissa*, quæ nunc *Rhoas* dicitur, unicum
Hierosolymitanæ Ecclesiæ refugium, civitas Mesopotamiæ,
capta est à Turcis. Ipsa sola quondam, tota terra occidentali
à Turcis detenta, sub Christianorum potestate Deo serviebat.
Archiepiscopus illius, cum clericis, & infinita multitudine u-

triusque sexus & ætatis occiditur. Reliquiæ SS. Apostolorum Thomæ & Thadei ac aliorum, in conculcationem infidelium dispersæ sunt. Unde *Lodovicus* rex Francorum conscientia compunctus, affixo sibi crucis signo, cum multitudine innumerabili, peregrinationem Hierosolymitanam assumpsit. Ad inductionem etiam S. Bernhardi *Conradus* Imperator, cum multis Principibus præparatur ad viam. Erat secum frater suus carnalis *Henricus*: item Duces Bohemiæ & Lotharingiæ, Comites Flandriæ, de *Wloz*, cum multis aliis potentibus, & prælatis. Qui aggressi valida manu, Ungariam Bulgariamque transeuntes prope mœnia Constantinopolis urbis castra merati sunt. Verum magnifice Rex *Conradus* cum omni exercitu à Græcis & eorum Rege excipitur, & multis muneribus ampliatur. Adventus igitur sui causam Rex *Conradus* depromens, quid facto opus esset, inquisivit. Requisite est numerus signatorum, & inventa LXX. millia bellatorum, absque inermi & plebejo vulgo innumerabili. Posthæc accepta optione, quam terram adire vellent, designatarum regionum: iuxta dispensationem suorum, *Conradus*, præviis ductoribus Græcorum, arripuit iter deserti, tendens versus Armeniam. Desertum itaque duorum seu trium dierum perlustrantes, reperiunt tabernaculum pastorum & greges ovium, quod vulgus prædæ cupidus aliter, quam finis docuit, interpretabatur suæ deinceps prosperitatis auspiciam, direptis quæ ad manum occurrerant exinde XIV. diebus per horribilem eremum avia secuti, locum horroris & vastæ solitudinis inciderunt, atque pestilentia, fame & inundationibus multa millia occubuerunt. Multi à Turcis & Sarracenis sagittis interierunt, multi etiam captivi sunt abducti. His & alijs calamitatibus multis millibus extinctis, tandem consumti etiam sterilitate terræ, quippe quibus nec aqua potuit inveniri, reflexere viam. Circumstrepentibus autem barbaris, & indefinenter tela jacentibus,

ribus, Christianorum occubere plurimi. Imperator item Conradus XIV. diebus, continuatis noctibus armatus pedester adversus hostes pugnans labore vix credibili, sagitta capite percussus, Constantinopoli tandem repetens, paucos admodum de tam grandi prius exercitu secum reduxit. Rex igitur Græciæ Conradum Casarem valida infirmitate detentum, summa fecit curari diligentia, nisus per hoc expiari ab annotata sibi circa Teutonicos malevolentia. Plures enim suspicati sunt, ejus factione populum perditum; quod an credi debeat, sapiens quisque tenet incertum. Siquidem antequam Constantinopolim devenirent, exercitus algore nimio, fame, pesteque partim scitur absurtus. Rex interim Francorum Lodovicus pugnans cum gentibus, primo victor extitit, denuo congressus exercitum pene totum amisit. Reginam quoque ejus hostes abduxere captivam. Cæsar autem Conradus convalescens, supplere desiderans itineris sui decrementsa, raro milite convocato Jerusalem adiit, sepulchrumque Christi debito honore veneratus, collecto undique populo, Damascum oppugnavit, qua robur gentilium excrevisse didicerat. Sed bona voluntate manente, quam solus pensat Deus, de reliquo cassum, proh dolor! laborem habuit in omnibus. Reversus igitur anno Domini MCL. Constantinopolin, dedit Henrico fratri consobrinam Regis Græcorum. Inde repatriando, paucis diebus supervixit, Bambergæ sepultus. O judicia Dei excelsa, tam grandis expeditio cum modico emolumento soluta est. H. Versus:

*Tempus abit, Conradus obit, miranda potestas,
Succedit Fridericus ei, relevatur honestas.
Consilio Seneca, specie Paris, Hector in armis,
Regnum bis senis Conradus rexerat annis,
Cum tulit in scapulis insita signa crucis.*

Ff 3

CALE.

CÆLESTINVS II, qui & Guido Castellanus, sedit menses v. dies XIII. vir religione & literarum scientia præditus, cum magna unanimitate electus est. LUCIUS II, qui & Gerhardus Bononiensis sedit annum unum m. x. d. iv. *Niddageshusen* prope *Brunswick* construitur, & *Schönawe*.

EVGENIVS III. Pisanus, prius Abbas S. Anastasij & discipulus S. Bernardi, sedit annos IX. m. iv. d. xx. *Gratianus* monachus S. Benedicti, de *Clusa* civitate Tusciæ, decretum componit, 2. q. 5. *forma*.

FREDERICVS primus, filius fratris *Conradi* præcedentis, imperat annis XXXIIX. largus, strenuus & in omnibus gloriosus. Concilium celebravit *Constantiæ*, pacem faciens per *Almaniam* & concordiam inter se & *Eugenium* Papam: ubi etiam conjuge sua repudiata aliam duxit. Huic *Romam* tendenti, miserunt *Romani* legatos, qui dicerent: *Romanos paratos esse acceptare Regem, si se imperatorio more eis exhiberet.* Cumque de hoc more quæreret, responderunt, *In curru aureo purpuratum, bello subactos tyrannos pro curribus habentem, caput orbis honorare, 15000. libras argenti senatui propinando.* Tunc Rex subridens, *grata, inquit, promissio, sed cara emtio. Magna requiritis Romani, puto quia occasionem quæritis adversum nos, imponendo non imponenda. Consulius ageretur, si his omisiss, amicitie nostra potius, quam armorum ceperitis experimentum.* Ac illi pertinacius instabant, dicentes: *Iura civitatis nullatenus irritanda, alioquin adventanti urbis claustra objicienda.* His auditis, Imperator missa legatione accersivit Papam *Adrianum* in castra: quo veniente, Rex festinus occurrens, desidenti de equo tenuit strepam. Ac Papa indignatus, quod sinistram tenuisset, cum dextram tenere debuisset, unctionem denegavit, dicens: *Si errat in parvo, quomodo implebit magna.* Quod audiens Rex ait: *Defectus non fuit devotionis, sed scientia: non enim tenendis strepis studium dedi. Primus est Papa, cui tale obsequium feci.* Et adjun-

adjunxit: *Vellem instrui, unde mos talis inoleverit: num ex benevolentia, an ex debito? Si primum, nil causetur Papa. Si ex debito, nec sic: quia reverentia debetur Petro Apostolorum Principi, cui nihil interest inter dextram strepam vel sinistram.* Diu ergo acriter disputatum est, & discesserunt ab invicem sine osculo pacis. Tandem revocatus Papa, assensus est postulationi Principum, factaque concordia, tractaverunt de introitu urbis, & cavendis insidiis Romanorum. Cum igitur propinquarent urbi, Rex misit clam noctu duccc. loricatoros cum legatis Papæ ad domum S. Petri, maneque facto, processit Papa cum suis, ut Regem susciperent ad gradus. Sic igitur intrantes basilicam, consummabant opus consecrationis. Tunc inter prandendum egressi sunt hostiliter more suo Romani, & factum est prælium ingens. Et passi sunt Romani ruinam magnam, ut antea non legantur uno prælio tot millia cecidisse, quot tunc à Teutonicis perimebantur. Vnde apud S. Stephanum juxta S. Laurentium Romæ legitur in Epitaphio: *Mille decem decies, & sex decies quoque seni.* Ibi Henricus Leo, Dux Saxonum, mirabilia fecit. *Versus:*

*Nunc Henrice manet tanti te gloria facti,
Qui decus omne tuis, stravisti cade superbos,
Cæsare victore firmantur fœdera Romæ.*

Et patriam repetens satagit sibi subdere plebes.

Fredericus iste portam marmoream miro opere construxit super pontem Capuæ, in qua sculptus est Imperator in majestate sedens, cum duobus collateralibus judicibus, & hisce versibus:

*Intrent securi, qui quarunt vivere puri,
Insidus excludi timeat, vel carcere trudi
Quam miseros facio, quos variare scio,
Cæsaris imperio regni custodia fio.*

Fredericus idem septem vicibus de Almania duxit exercitum in Italiam, quam sæpe rebellantem subjugavit, & inter cætera
Medi-

Mediolanum quadriennio obsessam cepit. Tunc civitate capta, dedit Raynaldo Archiepiscopo Coloniensi corpora SS. Trium Regum, cum corporibus SS. Naboris & Nazarij, quæ transtulit Coloniã, ubi honorifice celebrantur. Dedit etiam Geroni, Episcopo Halverstadensi, ossa SS. Gervasij & Protasij ad civitatem Halverstad transferenda. Cepit in via Salzeburch in deditioem, Albertum filium Ducis Bohemorum Archiepiscopum præficiendo: & Ducem Bohemorum deposuit, patriuem ejus Zoboslaum reponendo. Ipse fecit Karolum Magnum canonizari. Hoc tempore Arnolphus Maguntinus Archiepiscopus, inimicus civium suorum, miserabiliter ab ijs interfectus, diu jacuit inhumatus. In cujus ultionem Fredericus Imperator jussit muros civitatis erumpi, & Ecclesiam S. Jacobi, in qua diæus Episcopus fuit occisus, alibi, ubi nunc est, reedificari. Ipse quodam tempore, cum Romæ monasterium S. Petri, quo se rebelles contulerant, obsideret, quorundam insolentia monasterium id, & templum Pantheon, igne flagavit. Tunc & tanta Pestilentia ibi viguit, ut nec morientibus sepultura sufficeret, sed maxima pars eorum in Tiberim projiceretur. Ibi tunc mortui sunt Raynoldus Coloniensis Archiepiscopus, Daniel Pragensis, Leodiensis, Basileensis & Nürenbergensis Episcopi. Hæc autem clades maxime tetigit Romanos, quippe qui muris inclusi, nullum respirationis exitum habere potuerunt. Tunc Imperator cum paucis superstibus Papiam se contulit. Idem cruce signatus, cum quo fuerunt Ludevvicus Landgravius Thuringiæ, cujus ossa relata, sepulta sunt in Reinsborn. De Dacia & Frisia advenerunt L. naves, de Flandria xxxvii. cum apparatu grandi, de Italia Pisani, Ravennatenses, & ceteræ civitates imperiales. Richardus rex Angliæ, iter arripuit cum exercitu magno per mare. De Campania & aliis terris illustres plurimi: qui omnes simul apud Tyrum convenerunt, Imperator autem in via Græculum Impera:

peratorem, *Isachar* nomine, eo compulit, ut legatos suos, quos detinuit in vinculis, Episcopum videlicet Monasteriensem & Abbatem Corbejensem cum multis relaxaret: Et Imperatori cum toto suo exercitu, navibus & expensis usque ad portum Joppe provideret, ac per se ipsum, quam totius terræ sanctæ cum exercitu subveniret. Idem Rex Græcorum missis prius legatis ad Imperatorem *Nürenberch* / juravit securum transitum sibi cum suis præbiturum. Sed mentitus, quia suos legatos captivaverat, sic compulsus est restaurare. Inde progredientes cum maxima jactura, Iconium potenter intrantes, omnia subjugarunt. Quanta tamen ibi Christiani passi sint, tam per aëris inclementiam, & victualium indigentiam, quam per incursum hostium & multitudinem pugnarum, quis enarrabit. Inter cætera tunc clenodia, quæ Imperatori propinabantur, fuit vas balsamo plenum smaragdinum, quod cum nuntii Soldani propinantes multipliter commendarent, Imperator divisit in omnes. *Non ego solus*, inquiens, *utar hoc nobili thesauro, sed omnes qui mecum sunt*: de quo isti plurimum mirabantur. Tempus advenit æstivum, quo sole tenente leonem, Julius ardebat. Vnde Imperator armorum pondere fatigatus & longo sudoris incommodo, specie torrentis amoeni delectatus, nudus conabatur natate. Sed apertisporis corporis vi caloris, aquæ frigiditas subito nimis interclusit vitalia; sicque Princeps tam nobilis, Iubar mundi, Imperator providus, miles strenuus & vir prudentia præcipuus, cui parem natura vix inter mundi Principes dedit, diem clausit extremum, mense Augusto, die Dominica prima. Quis explicare valebit fletum nobilium, dolorem omnium, de tante Principe, qui fuit in suis, quasi unus ex illis: qui etiam humiles de plebe fratres appellavit, & si in via rota carri fracta jacebat, omnes subsistere fecit, donec ille damno reparato procederet. Mortuo hoc principe accessit illud grande periculum, quod exercitus

Gg

tam

tam copiosus Christianorum factus est acephalus per varia loca sedivendo. Dux enim *Otto* filius Imperatoris, adolescens magnæ probitatis & strenuitatis apud *Ptolemaidem*, quæ est *Accaron*, eodem anno festo SS. Fabiani & Sebastiani diem clausit extremum, in illius exercitus, & regni Ierosolymitani & terrarum istarum ac totius Christianitatis irreparabile damnum. Pater igitur apud *Tyrum*, filius *Otto* *Ptolomaide* regali modo per Christianos sunt sepulti: sicque patuit veritas prophetiæ quam illis prædixit *Joachim Abbas*, quod nihil proficerent: nondum enim tempus venisse. In isto passagio fuerunt cum eo Duces *Burgundiæ*, *Moraviæ* & *Sueviæ*: & inter Episcopos *Sigelosus Herbipolensis*, vir literatus & facundus, qui crebris exhortationibus castra Domini confortabat. Supradicto insuper Imperatori erat etiam *Henricus* Dux *Saxonum* prædictus, cognomine *Leo*, amicissimus, cui etiam *Marchionatum Austriæ* contulit, quem fecit *Ducatum*, eximendo eum à jurisdictione *Bavariæ*. Iste *Henricus* fundavit Ecclesias multas in *Raceburg*, *Lubecke*, *Brunsvvik*, & *Christi Baptistæ* & *S. Blasio*, in cujus Ecclesia requiescit cum uxore *Mechilde*, filia regis *Angliæ*, de quibus venit *Otto IV.* Subjugavit *Sclaviam*, Principem eorum *Niclod*, seu *Nicolaum* trucidando, & Episcopos investiendo, *Geroldum* in *Oldenborch* / *Everoldum* in *Rasseborg* / *Ernonem* *Magnipolitanum*, qui translatus in *Swerin*. Destruxit etiam urbem *Demin*. Iste etiam ad instinctum Imperatoris, uxore priore demissa, duxit filiam Regis *Angliæ*, Iste quidem *Henricus* devotionis causa perrexit *Jerusalem*, habens secum in comitatu Episcopos *Lubecensem* & *Wormatiensem*, Abbatem *Brunsvicensem*, *Pribislaum* Regem *Slavorum*, Comitem de *Swerin* / Comitem de *Blancfenborg* / cum alijs ad mille armatos. Cumque venisset *Wigennam*, occurrit ei *Henricus* Dux *Austriæ*, vitricus ejus, qui similiter multis assumtis per *Danubium* secum perrexit per regnum *Ungariæ*

Hiero:

Hierosolymam. Quos Imperator Constantinopolitanus solemniter acceptavit, mutuo magnis muneribus propinatis. Obtulit igitur Hinricus Dux Saxonie sepulchro Domini pecuniam multam, faciens basilicam Domini intus auro vestiri; ordinavit redditus annuos ad lumina templi: dedit templarijs mille marcas argenti & arma plurima. Hunc Henricum cum omnibus suis invitavit Rex Jerusalem per triduum, & Patriarcha per octiduum. Inde per terram Turcorum regrediens à Soldano solemniter est susceptus, qui etiam dixit *se consanguineum ejus*, dans ei dona plurima cum tot equis, quot erant personæ. Et præter hoc dedit specialiter Duci Henrico xxx. caballos fortissimos, cum frenis argenteis & sellis eburneis, cum sex camelis onera gerentibus pretiosa. Insuper concessit illis d. milites viæ ductores. Inde reverso eodem Henrico, quorundam æmulorum suggestione, tanta facta est Cæsaris supradicti, & multorum Principum contra eundem Henricum discordia, quod Cæsar Ducem destituit, & *Ottoni* Palatino terram contulit. Unde mutuo diu bellantes, Henricus cum suis Thuringiam præliis & incendiis vastans, *Northusen* & *Mollhusen* civitates imperiales igne consumsit. Similiter *Halverstadt* & civitatem opulentissimam, nomine tunc *Bardewyl* / juxta quem locum nunc est *Lünenborg* / destruxit. *Versus:*

*Dux post M. post C. post post septuaginta novemque,
Bardewyl destruxit Simonis sol quando reluxit.*

Tunc destructa sunt castra *Hartesborch* / *Horneborch* / *Lechtersberg* & *Haldesteve* / quod submersione absque certaminis congressione captum est. Vallum enim exstruentes, præterfluentes aquas congregaverunt. Tunc & multa millia hominum *Halverstadt* igne perierunt, ix. Kal. Octobr. die Dominica, hora diei III. Tandem Henricus considerans Imperatori resisti non posse, pacem postulavit & accepit, se cum omnibus suis tradens Imperatori. Tunc consilio Principum Ducatu priva-

tus, exilium subire jubetur, & Ducatus *Bernhardo* confirmatur, sicque circa festum S. Jacobi *Henricus* Dux ivit in exilium. Unde *Henricus Rosla*:

— Magnifici Ducis unius reminiscimur,
Acre rebellantis Auguste tibi Frederice,
A quo præcepta cecidit prætexta ducatus.

Iste Dux *Henricus Leo* genuit *Ottonem IV.* Imperatorem, unde T. E. in pœsi *Ducum Brunsvic.*

Dux hic *Hinricus* virtutum totus amicus.
Huic conthoralis fuerat de germine talis,
Quondam *Mechildis* Anglorum filia regis.
Christi Baptista, Blasio construxerat iste
Ex tunc egregiam funditus ecclesiam.

Ottonem quartum, tunc hac genuit sibi partum.

Tunc etiam *Philippus* Archiepiscopus *Coloniensis*, qui tribus annis litigavit contra *Henricum*, cum tribus millibus equitum & innumerabili numero peditum obtinuit ducatum *Westfaliæ*, & *Angariæ*, ut dicit *Jordanus*: & supradictus Imperator *Hermannus* Lantgravio *Thuringiæ*, contulit Comitatum Palatini *Saxonie* in civitate *Erford.* *Fridericus* ergo, ut dictum est, decedens in *Passagio*, dereliquit tres filios; *Ottonem* qui secum ibi mansit; *Philippum* & *Henricum*, hinc Imperatores sequentes.

ANASTASIVS IV. Romanus sedit annum unum, dies xxiv. post quem venit Anglicus **ADRIANUS** quartus, annos v. Hic dixit: *Romano Pontifice nemo miserabilior est.* *Spinosam* dicebat *cathedram*, acutissimis usquequaque consertam aculeis, tantaque molis, ut robustissimos premat, terat & comminuat, humeros. Nonne miseria dignus est, qui pro tanta pugnat miseria. *Spec. Hist. lib. 30. cap. 3. S. Bernhardus* obit. Versus:

M. C. collatis, L. & tribus associatis,

Sanctus Bernhardus moritur flagrans quasi *nardus.*

Idem de eodem;

Bern-

*Bernhardus moriens his doctrinis valedicens,
Qua feci primo, vobis facienda relinquo,
Nullum turbavi, discordes pacificavi,
Lesus sustinui, nec mihi complacui.*

S. *Vilhelmus* obit, anno xv. suæ conversionis. † *Royserus Rex* † Al. *Rozis*
Apuliæ, postquam plures gentes Christo subdidit, monachus ^{crus.}
factus vitam laudabiliter finivit. De hoc sunt *Versus*:

*Apulus & Calaber Siculus mihi servit & Afer,
Largus opum, miserisque pius, Christo quoque charus,
Extulerat nactum summo moderamine regnum.*

Post quem venit *Vilhelmus* Apulus, pugnans cum *Manuele* re-
ge Græcorum, quem vicit, & cæsa dicuntur ibi xl. millia Græ-
corum. Idem *Manuel* occisus ab *Andronico*, sanctus dicitur.
Alexius autem filius *Manuelis Andronicum* ad stipitem ligatum,
quasi signum ad sagittam fecit sagittari, propter multa flagitia
quæ commisit. Spec. Hist. lib. 30. c. 64. Hoc tempore florue-
runt *Richardus* de S. Victore, Doctor; *Mauritius* Parisiensis E-
piscopus, qui scripsit *Posillas* Dominicales, & *Distinctiones* per-
utiles. Item, *Petrus de Riga* dictavit *Biblia* metricæ, quam vo-
cavit *AURORA*; cujus epitaphium est:

*Petrus eram, quem petra tegit; dictusque Comestor,
Nunc comedor. Docui vivus, non cesso docere
Mortuus; ut dicat, qui me videt incineratum:
Quod sumus, iste fuit, erimus repente, quod hic est.*

Iste *Comestor* fecit versus de *Maria* virgine tales:

*Si feri posset, quod arena pulvis & unda,
Vndarum gutta, rosa, gemma, lilia, flamma,
Æthera, cælicolæ, nix, grando, sexus uterque,
Ventorum penna, volcrum, pecudum genus omne,
Silvarum rami, frondes, avium quoque penna,
Ros germen, stilla, pisces, angues & arista,
Et lapides, montes, convalles, terra, dracones,*

*Lingua cuncta forent, nunquam depromere possent,
Qua sis, vel quanta, virgo regina Maria.*

Qua tua sit pietas, nec litera, nec dabit atas.

Petrus item *Lumbarus*, Episcopus Parisiensis, composuit *Scholasticam historiam*, & *Librum Summarum*. *S. Elisabeth* monialis in Saxonia, vidit visiones mirabiles, & recepit ab angelo librum, qui dicitur *Viarum Dei*.

ALEXANDER III. Tuscus, sedit annos XXI. menses X. dies XX. Tunc tres lunæ, & tres soles, simul visi sunt, & in medio lunarum signum S. Crucis; & mare terminos suos egressum, per tres continuos dies excresecendo XII. pene miliaribus multa millia hominum submersit, & specialiter in *Sicilia*. Sed & alia flumina excreverunt ultra solitum modum, & multa damna in ædificiis, jumentis & hominibus intulerunt in hoc anno Domini 1166. Anno vero MCLXXI. *Christianus* Archiepiscopus Maguntinus, in Italia multa strenue agens, nomine Imperatoris *Frederici Anconam* civitatem, ejus occupatoribus expulsis, Romano restituit imperio. Anno sequenti mulier quædam peperisse infantem, cum duobus capitibus, tribus brachijs & tribus pedibus; & eodem anno *Thomas Cantuariensis* Archiepiscopus occiditur à ministris regis Angliæ. Contra *Alexandrum* Papam electi sunt quatuor Papæ, & schisma maximum exortum est, de quo scribit *M. Tydericus* minor in *Chronica* sua sic: Quod *Friderico* Imperatori ab aliquibus imponitur schisma factum in Ecclesia Adriano mortuo, caret omni veritate. Nam *Fredericus* erat tunc in Germania, nullum habens in urbe, qui nomine suo se intromitteret de Pontificis electione. Sed Cardinales intrantes conclave elegerunt quatuor ex seipsis, de quibus eligi deberet unus in Papam. Horum quatuor unus *Rolandus* fuit, juvenis dives, facundus & potens in curia. Alter fuit *Octavianus* senex & probus, qui liberaliter & gratis consilia requirentibus impertiebat. Requirebant ergo

ergo alij Cardinales Octavianum quasi seniozem, queis ei videretur habilior. Respondit, Rolandus, assignans causam, quia est juvenis, potens diu laborare, dives & diligens in agendis. Ille vero recusavit propter has causas: primo asseruit se indignum tanto honore; secundo quia esset juvenis, speraret se diutius victurum, quam summi Pontifices vivunt, qui ultra xxv. annum, quo S. Petrus præfuit, non perveniunt; suadens omnino, quod eligeretur vir sanctus & senex Octavianus, Imperatori dilectus, potens etiam valde prodesse. Nec obstarat, si temporalibus non abundaret, cum virtutibus dives esset, & defectus temporalium per obventionem fidelium, & præcipue dominorum Cardinalium posset relevari. Nec obstarat senium, qui labores sui citius terminarentur. Quibus intellectis juxta ejus consilium assumserunt Octavianum satis renitentem, qui per omnes Cardinales inthronisatus & coronatus, dictus est

VICTOR, & in papatu quiete permanfit xv. dies. Post hæc Rolandus ad papatum inclinatus, cogitavit de Victoris exclusione, & sicut astutus erat, dixit concardinalibus: *Imperator Fredericus irrequisita Ecclesia repudiavit uxorem, & alteram superduxit. Consulamus igitur Domino Papa, ut mandet Imperatori sub pœna excommunicationis, quod dimissa adultera recolligat repudiatam.* Cogitavit enim Rolandus: si Papa sic faciet, incurret indignationem Imperatoris, in tantum ut eum deponet. Sin autem non faciet, subtrahemus obedientiam ejus. Nec mora Papæ sic dicunt. Qui renuens ait, hoc non expedire, propter dispendium quod inde posset oriri. Qua occasione Cardinales obedientiam subtrahentes *Rolandum* elegerunt, qui se ALEXANDRUM III. nominavit. Victor ergo confugiens ad Imperatorem, facti seriem enarravit; quem Imperator toto vitæ suæ tempore cum suis honorifice tenuit pro Papa. Volens autem factum plenius examinare, concilium indixit, & curiam

curiam *Papia*; ubi multis Prælatibus venientibus, *Victor* & verus Pontifex apparebat, & mandabatur intrusus removeri. Qui fugiens ad *Vilhelmum* Siculum, tunc Siciliam occupantem, & æmulum Imperatoris, Imperatorem excommunicavit; quod iste non curavit, tanquam à non Papa factum. Posthæc Imperator indixit curiam *Vicentia*, & post hæc tertio *Metis*, ubi aderat *Voldemar* rex Daciæ, cum multis principibus, & in omnibus illis tribus conciliis approbatus est *Victor*. Quo mortuo miracula contigerunt. Mulier septem annis paralytica, corpus ejus tangens, sanata est. *PASCALIS* surrogatus, prius dominus *Vido* dictus, brevi tempore permanfit.

KALIXTUS substitutus est, quibus omnibus tandem defunctis, *Fredericus* Imp., considerans dispendium Christianitatis ex schismate ortum, concilio Lateranensi celebrato, & *Venetis* ordinavit Rolandum approbari: sicque sedatum est schisma, anno Domini *MCLXXVII*, quod duravit fere *XVII*. annos. Et tunc cum ordinatis tempore schismatis ita dispensatum est, ut tam Episcopi quam clerici manerent in suis dignitatibus & ordinibus, nisi qui forte intrusi fuerunt, ejectis veris pastoribus, vel non fuissent ordinati ab auctoribus schismatis: ut patet *Extra*, de *Schismaticis* cap. *I*. Tunc completi sunt ab adventu Anglorum in Britanniam anni *DCCXXX*. à baptismo vero eorum *DCCXXXIV*. ab introitu Normannorum *c*. Hoc anno tempestas gravis castigat populum Dei. Nam lupi feroces etiam ab urbibus matrum parvulos rapiebant, diris moribus devorantes. Tunc fuit pestilentia magna.

LVCIVS tertius; Tuscus, sedit annos *IV*. menses *II*. dies *XVIII*. Ipse *CLXXXV* à *B. Petro*, de quo sunt isti versus:

Lucius est piscis, rex atque tyrannus aquarum

Aquo discordat Lucius iste parum.

Devorat hic homines, hic piscibus insidiatur,

Esurit hic semper, aliquando sed is satiatur.

Ambo.

*Amborum vitam si lans aequat a levaret,
Plus rationis habet, qui ratione caret.*

Huc usque scripsit *Honorius* Chronica sua.

VRBANVS III. sedit annos III. menses x. dies xxv. Sub hoc peccatis nostris exigentibus capta est *Acharon*, & consequenter tota *Terra sancta* per paganos. Tunc autem *Saladinus* Rex *Syriae* & *Aegypti* publice dixit; *Non nostris viribus, sed Christianorum peccatis, obtinuimus terram istam.* Iste autem iussit ubique campanas comminui, & metallum eis, quorum erant campanæ, restitui. Fecit & templum Domini aqua rosea lavari, antequam intraret, miram venerationem ei cum Turcis exhibendo. Indixitque per terram, *quicumque vellet sibi sponte servire, sub tributo tali securus esset; videlicet major decem annis daret X. aureos, infra decennium solvat duos.* Ab hoc taxamen precio multa millia pauperum absolvit, & ipsis iussit à fisco proprio necessaria ministrari. Postquam ergo *Ierusalem* à Turcis post annos LXXXIIX. fuit exuta, & tantundem fere temporis à nostris possessa, *Ierusalem* capta est à Turcis, Pontificante tunc Papa *Vrbano*, & nunc etiam *Urbano*. Universis itaque Latinis urbem relinquentibus, *Suriani* Ecclesiam S. Sepulchri auro multo redemerunt, & ibi manent usque hodie cum diversis sectis: ut sunt *Graci*, *Armeni*, *Iacobita*, *Georgiani*, &c. Ante hoc, scilicet anno Domini 1179. *Lodovicus* Landgravius *Hassiae*, & *Hermannus* frater ejus Comes Palatinus, cum cccc. militibus fuerunt in exercitu Archiepiscopi *Coloniensis*, contra *Henricum* Ducem *Saxoniae*. Verum commisso bello ambo cum suis capti sunt, quando idem *Henricus Northusen* & cætera exussit.

GREGORIVS Octavus, prius dictus *Albertus*, sedit menses IX. dies XXIIIX. vir literatus & facundia clarus, totis animis inhians ad subventionem *Ierusalem*, legatos & literas destinavit ad omnes. Sed proh dolor! in suo ortu flos decorus exaruit, *Pisani* sepultus.

Hh

CLE-

CLEMENS tertius Romanus, sedit annos III. dies XVI. Sub hoc generali concilio *Parisis*, cum Rege *Philippo*, cruce signata innumerabilis multitudo. Constitutum vero est, ut omnes cruce non assumentes, de omnibus bonis suis decimam dent cruce signatis, exceptis *Cartusiensibus*, *Cisterciensibus* & *leprosis*. De hoc passagio supra. *Hilgerus* Comes de *Honstein*/fundator coenobij in *Ysfeld* obiit, & *S. Hildegunda*, quae se dixit esse virum, & nominatum *Ioseph*, intravit Ordinem *Cisterciensium* in *Scouaure* / diocesis *Wormatiensis*.

HENRICVS sextus, filius praedicti Imperatoris, qui duxit filiam *Rogarii*, regis *Siciliae*, nomine *Constantiam*, imperat annis VII. catholicus, strenuus & devotus, coronatus à *Celestino* Papa, feria II. Paschae. Subjugavit sibi *Apuliam*, *Siciliam* *Tusciam* & *Italiam*, *Tancredum* Regem *Siculorum* cum matre, Regem *Epirotarum* cum multis, captivos duxit in *Almaniam*; & quia impeditus guerris non potuit per se interesse passagio *Ierosolymitano*, misit in subsidium terrae sanctae exercitum magnum, cui praefecit *Conradum* Archiepiscopum *Moguntinum*, *Henricum* Ducem *Saxoniae*, *Lippoldum* Ducem *Austriae*, & *Carinthiae*, ac *Hermannum* *Lantgravium* fratrem mariti *S. Elisabeth*: cum quibus erant *Episcopi* plurimi, ut *Patavienensis*, *Ratisponensis*, *Eistetensis*, & caeteri. Qui venientes ad terram sanctam multa profecerunt, in quorum manibus Rex *Armeniae* praestitit homagium Imperatori *Henrico*, & ab eoregnum *Armeniae* accepit in feudum. Idem *Henricus*, postquam imperio plurima recuperavit in *Apulia*, veneno in hostia sacra intoxicatur per quendam *Siculum*, in castello *Boncovent*, dioceseos *Senonensis*. De hoc T. E.

Fulserat electus Henricus postea sextus.

Hic & magnifici fuerat natus Friderici.

CÆLESTINVS tertius, Romanus, sedit annos III. m. VIII. d. IX. Circa illud tempus fuit eclipsis VIII Kal. Julij, &

totus aër factus est purpureus: tantæ pluviae, cum tonitru & tempestate, factæ sunt, quantas nulla meminit hominum ætas. Rex *Moabitarum* cum multitudine infinita Hispaniam intravit, terras Christianorum vastavit. *Hildefonsum* regem Castellæ pugna vicit, ibique plus quam 1. millia Christianorum sunt cæsa. Cœpit tunc Abbatia de *Reinevele*.

INNOCENTIUS III. prius dictus *Lothardus*, sedit annos XVIII. m. IV. d. XXIV. *Decretales* composuit, & librum de *miseria humana conditionis*. Fecit hospitale S. Spiritus in urbe. De isto dicit *Cæsarius* lib. 1. parte 2. c. 31.

PHILIPPVS Dux Sueviæ, frater Henrici VI. filius Friderici I. ab aliquibus electus, imperavit annis x. ab aliis vero electus fuit filius *Henrici* Ducis Saxonum OTTO IV. & imperavit annos xx. simulque regnabant. Innocentius Papa favit Ottoni, quem fecit *Aquisgrani* coronari. Ei etiam adhæserunt *Richardus* Rex Angliæ avunculus suus, *Archiepiscopus* *Colonienfis*, *Comes Flandrenfis*. Rex autem Francorum *Philippus* adhæsit Philippo, ut per eum resistere posset Anglorum Regi. Tunc *Adolphus* *Colonienfis* *Archiepiscopus* relicto *Ottone* adhæsit Philippo, propter quod à civibus suis eiectus, à muribus est devoratus; & *Bruno* de mandato *Apostolico* substitutus. *Hermannus* etiam *Lantgravius* *Thuringiæ*, prius *Ottoni* iuramento constrictus, à quo etiam villas regias *Northusen* / *Molhusen* & *Salvest* in deditionem accepit, relicto *Ottone* adhæsit Philippo, ab eodem *Horlan* & *Ranitz* castra in homagium accipiendo. Vnde orta discordia inter dictos Imperatores, *Philippus* *Brunswif* obsedit, *Argentina* deinde & totam *Alsatiâ* populavit, *Thuringiam* vastavit & *Goslariam* cepit. Idem *Occarum* Ducem *Bohemie* regem fecit; qui rex factus, deserens suum regificatorem, tradidit eum *Ottoni*, qui & ipsum manu *Comitis* *Palatini* *Otonis* interfecit *Bambergæ*, anno Domini 1208, die S. *Albani*. Vnde

* Al. Dry-
borg.

surrexit proverbium: *Non est fides in Bohemo.* Otto igitur castra Lantgravij vastavit, *Zalsa*, * *Friborch* & cetera expugnavit. Inde Apuliam intrans potenter subjugavit. *Vvalckenrede* novum monasterium fundatur; antiquum enim diu praefuit. *Goslarix* novum monasterium fundatur. *Bredesse* coeperunt virgines dominari, canonicis regularibus exclusis. Bohemi cum magno exercitu vastaverunt Thuringiam usque *Salveld* & anno sequenti redeuntes, a Philippo territi, redierunt in sua. *S. Elisabeth* nascitur. Cujus anno sequenti mater regina Hungariae, a quodam Petro Comite jugulatur; qui & sequenti nocte in ultionem sceleris cum aliis decollatur. Illi Petro scripsit Episcopus de *Gran* / in Vngaria literas verbis amphibolicis: *Istam reginam occidere nolite. Timere bonum est. Si omnes consentiunt, ego non contradico.* Ecclesia cathedralis *S. Mauritii Magdeborg* incendio fulguris consumpta est. *Iohannes* Comes eligitur in Regem Ierosolymitanum, qui duxit filiam *Conradi* Regis in uxorem apud *Tyrum*. *Helinandus* historicus, dictus *Guilhelmus de Conchis*, vir religiosus & facundia disertus, multa composuit, praecipue *Chronica* ab initio mundi usque ad tempus praesens. *Conradus* Archiepiscopus *Maguntinus* obit, *Sifridus* succedit *MCCVI*. *Conradus* Episcopus *Wuertzeburgensis* occiditur. *T. Langi* de *E.*

De Brunsvick natus fuerat rex Otto vocatus,

Imperium plenis rexit annis duodenis.

Servivit Christo, mundo dum vixit in isto.

Castrum fundabat quod Harlingberg nominabat.

Iste coronatus vermibus esca datus

Quorsum portatus, in Brunsvic est tumultatus.

Idem Otto carens prole, fratrem habuit *Henricum*, de quo versus

Hujus Germanus Henricus, corpore sanus,

Sponsam de Reno duxit loculo subamæno,

Quae binas natas genuit Dominis sociatas,

Primaq;

*Primaq; Ducissa Bavarorum, Marchionissa
De Baden reliqua tali Domino sit amica.
Vendiderant ille pro marcis bis duo mille
Induperatori Brunswif ut superiori. Idem T. E.*

Wihelmus, tertius frater Ottonis IV. duxit Helenam filiam Regis Danorum, de qua genuit Ottonem de Lüneborch. Iste Otto partem hæreditatis suæ, & partem patruï sui, quam filia suæ Friderico II. vendiderant, reuniram, jure feudali recepit ab eodem Friderico II. Imperatore, & sic Ducatus Brunsvicensis factus fuit Imperij. Iste Otto de Lüneborch cepit Brunswif anno Domini 1227. Idem duxit Mechildem filiam Alberti Marchionis de Brandenborch, de qua genuit quatuor filios & filias VI. Primus fuit Albertus, secundus Iohannes; isti duo diviserunt Brunswif & Lüneborch. Tertius fuit Otto Hildesemensis, & quartus Conradus Verdensis, Episcopi. Prima filia nupsit Imperatori, Wilhelmo Hollandiensi, quorum nuptiæ fuerunt Brunswif/ & per negligentiam domus nuptialis, vix illis evadentibus, igne consumpta est. Secunda Ducem Saxonie, tertia nupsit Landgravio Thuringie; quarta Duci Rugianorum, quinta Principi de Anhalt; sexta Landgravio Hassie. Versus T. E.

*Wihelm dictorum qui germanus Dominorum
Virtutum plenam Danorum duxit Helenam,
Ottonem puerum qua genuit ipsi procerum.
Hic expugnabat Brunswif opidum superabat,
Lectori dico, quod & hic tamen à Friderico
Obtinuitq; statum terra, Brunsvicq; Ducatum.
Mechild uxorem duxit, servans ita morem,
Factaq; Ducissa Brandenborch Marchionissa,
Hac tunc Albertum genuit virtute referum.
Postea magnatem generat simulatque Iohannem,
Hi diviserunt terras quas tunc habuerunt,
Ex hinc Ottonem, qui potitus est honorem,*

Hb 3

Hilden-

*Hildensem meruit, tunc non sine gloria sterit.
 Postea Conradum genuit clarum sibi natum.
 Tecum sit Christe Verdensis Episcopus iste.
 Sex genuit natas etiam Dominus sociatas
 Prima Romanorum, sed altera Saxoniorum,
 Terna Thuringorum tunc quartaque Rugianorum
 Ex Anahalt quinta, sexta tunc Hassianorum.*

HONORIVS tertius, sedit annos x. m. vi. d. xix. Sub quo celebratum est *Roma* concilium *Lateranense*. Hoc tempore, cum crux prædicaretur ubique in diocesi *Monasteriensi*, in villa *Beden* apparuit in aëre triplex forma crucis, una candida versus aquilonem, altera versus meridiem ejusdem coloris, tertia habuit figuram hominis suspensi brachijs extensis. Et simile apparuit in *Frisia*, & in diocesi *Trajectensi*. Rex tunc quidam *Sarracenus* scribens se *regem regum*, cum infinita paganorum multitudine fines *Hispaniæ* aggressus, contritus est per regem *Arragonum*: qui in signum victoriæ *Romam* misit *Papæ* lanceam & vexillum. Pueri parvi, existimati xx. millia, cruce signati, *Marsiliam* venientes, vacui redierunt. *Spec. Hist.* 31. 6. Hoc tempore *Iohannes* nomine, Rex *Angliæ*, spontaneæ, de communi tamen consilio suorum baronum, obtulit ac libere dedit *Deo*, & *Apostolis* ejus *Petro* & *Paulo*, totum regnum *Angliæ*, totumque regnum *Hiberniæ*, pro remissione peccatorum, salvis sibi & hæredibus suis justitijs & regalibus suis: sic de redditibus dictorum regnorum *Ecclesia Romana* *M. marcas* percipiat annuatim. *Ibid.* c. 70. Comes de *Soverin* cepit regem *Danorum*, qui se quinquaginta millibus *marcarum* redemit, & juravit, nec se, nec suos, de cætero *Comitatum Holtzatiæ* invadere. *Cosmodrom.* *Otto* Dux *Lüneburgensis* cepit *Drunswif* idemque juvans regem *Danorum* contra *Episcopum Bremensem* & *Albertum Ducem Saxonie*, & *Comitem Holtzaciæ*, captus est ab eisdem in *Dacia*. Circa idem tempus

tempus Traiectensis Episcopus cum cccc. militibus interfectus est. Eodem tempore *Pisani* fideles imperio, classicum bellum contra lanuenses qui Papæ favebant, contra Imperatorem hostiliter instaurant, & submersis tribus galeis cum hominibus lanuensium xxii. galeæ captæ sunt à Pisanis. Item *Papienses* fideles Imperatori contra *Mediolanenses* ad bellum procedentes, ccccl. captis multos occiderunt. Cosmodrom.

FREDERICUS II. filius *Henrici VI.* ex Constantia filia Rogerij & nepos *Frederici I.* dictus de *Staufenborch* / imperavit annis xxiv. in Almania, & prius imperavit annis xxiii. in Apulia & superioribus regnis, statim post patrem suum. Iste ergo fuit Germanus origine, & Italus conversatione, vere catholicus, pius & providus: de quo sunt hæc *metra* per quendam italicum facta.

Si probitas, sensus, virtutes, gloria, census,

Nobilitas orti, possent resistere morti,

Non foret extinctus Fredericus, qui jacet intus.

Ipse leges optimas pro libertate Ecclesiæ contra hæreticos edidit. Istum coronavit *Honorius III.* qui & eum postmodum excommunicavit. Ipse duxit filiam Regis Antiochiæ, dum morabatur in partibus illis, ubi tandem veneno peremptus est. Contra eum per Papas substituti & procurati sunt Imperatores sequentes usque ad *Richardum*, quos tamen Alemanni sibi adhærentes non tenuerunt pro regibus. Ipse reliquit multos filios: *Henricum* fecit Regem Alamaniæ, sed periit in flumine prope Capuam: *Fridericum* fecit Regem Tulcorum, qui obiit apud Florentiam; *Ericum* Regem Lumbardorum, *Manfredum* Principem Apuliæ, qui condidit *Manfredoniam* in Calabria, & *Conradum*, quem fecit Ducem Suevorum, de quo infra statim. Hoc ergo Frederico mortuo, ignorantibus Alamanis, vacabat imperium multis annis. Post quos senex quidam in civitate *Nus* finxit se esse Fredericum, ad quem multi nobiles

nobiles confluerunt; Quos omnes noscens propriis nominibus suscipiebat. Qui cum ad tempus regnasset, tandem à Colonienfibus crematus est. Ex hoc fama venit Fredericum adhuc vivere in castro confusionis. Ordo Carmelitarum cœpit, qui dicuntur cœpisse tempore Machabæorum, cum pallio Heliæ. Claustrum in *Franckenhusen* fundatur, & in *Northusen* monialibus exclusis, Canonici eorum capellani successerunt apud S. Crucem. Passagium magnum factum est, in quo fuit Fredericus Imperator, & secum Lodovvicus maritus S. Elisabeth, qui & obiit ibidem in Apulia: item Rex Vngariæ, Rex Cypri, Dux Baviaræ, & alij nobiles multi cum populo innumerabili. Recuperavit ergo Imperator quasi totam terram sanctam, coronatus in Ierusalem die sancto Paschali. Cum autem regnum Siciliæ potentior intraret triplici diademate insignitus, multipliciter per Papas diffamatur quasi inuasor patrimonij Ecclesiæ: & crevit odium in tantum, ut Imperator inde discedens, terram istam dereliquerit in manibus inimicorum. Et eo recedente inter Christianos ibi manentes, filia diaboli discordia, regina inferni potentissima, subintravit cum sororibus suis, crapula, luxuria, & superbia in tantum, quod cum uni parti placeret pugna, displiceret alteri: Sicque bellum intestinum destruxit regnum in tantum, ut post Fredericum à nullo posset plenarie recuperari. Soldanus etiam Babiloniæ Ierusalem cum terra iterum capit, occiditque ibi ad M. Christianos.

GREGORIVS nonus, Campanus, prius dictus *Hugelinus* Hostiensis, sedit annos XIII. canonisavit S. *Dominicum*; approbavit ordines S. *Clare* & *Pœnitentium*, scilicet *Mariæ Magdalena*, & tertiam regulam S. *Francisci*. Ordinavit *Decretales* per *Raymundum*, qui & *summam* composuit; cuius frater carnalis fuit *Jordanus*, secundus Magister generalis Ordinis Prædicatorum; qui missus ad prædicandum gentibus, obiit in mari, natus de *Dassel*. (*Jordanus* iste, scripsit *Chronica de Germanis regi-*
bus

bus usque ad Rodolphum. Bodo de Hombotch nobilis, à nobilibus de Evertstein occisus est, in Amelunxborn sepultus.) Hoc tempore Bohemi iterum exeuntes, Austriam vastant, quos fugavit Fridericus Dux Austriæ & Styriæ, magnum ducens exercitum, Bohemiam, Moraviam & Vngariam populatur. Hoc tempore Gregorius Papa, cum Imperatore Frederico ad concordiam redeundo, ipsum ab excommunicatione absolvens, invitavit ad mensam, & sequenti anno Ierusalem restituitur Christianis. Lodovicus Dux Bavariæ, præsentibus familia sua, cultro percussus à quodam ignoto quasi nuntio, sibi secreta locuturo, interiit. Argentinenenses, & eorum Episcopus Bernhardus, triumphabant contra xiv. civitates imperiales festo S. Medardi. Ordo Servorum S. Mariæ cœpit, & S. Antonius, Ordinis Minorum, obiit Paduæ, canonizatus. S. Elisabeth Landgravissa Hassiæ obiit, cujus translatio facta est anno quarto sequenti, præsentibus Friderico Imperatore, & tribus Archiepiscopis, Mogontino, Coloniensi & Bremensi, cum multis alijs. Hæretici circa Rhenum plurimi combusti sunt per Magistrum Conradum de Magdeborch/ auctoritate Papæ. Iste Conradus fuit magister S. Elisabeth, occisus ab eisdem hæreticis circa Maguntiam. Northusen cum Ecclesia S. Crucis, & Fratrum Minorum, incendio consumta est. S. Virgilius canonizatur. Aquis grani aperitur feretrum B. Virginis. Parisijs corona Domini delata est. In Fulda perimuntur à cruce signatis xxxii. Iudæi, quia die sancto nativitatis Christi occiderunt quinque pueros cujusdam ibi molendinarii, sanguinem ipsorum colligentes. Erfordia celebraverunt tres ordines, simul tres Episcopi, Hildesheimensis, Herbipolensis & Havelbergensis, in tribus Ecclesijs, ex mandato Maguntinensis.

CÆLESTINUS IV. prius dictus *Gaufredus*, Mediolanensis, sedit dies xviii.

INNOCENTIVS quartus sedit annos xi. menses vi.

Ii

Ite

Iste canonizavit *Ochimundum*, Archiepiscopum Cantuariensem, *S. Stanislaum* Episcopum Cracoviensem, & *S. Petrum* martyrem, Ordinis Prædicatorum. Ipse contra *Fredericum* Imp. ordinat eligi *Henricum septimum*, & eo mortuo *Vilhelmum*, & ut sic fieret, Alemannis confirmavit in perpetuum auctoritatem eligendi Imperatorem in concilio Lugdunensi. *Hugo* Cardinalis de Ordine Prædicatorum floruit. *Franfordie* cuiusdam *Judæi* filius, volens baptisari, prohibitus est à parentibus & amicis; propter quod *Judæorum* clxxx. gladio consumti sunt. Qui videntes mortem, ignem suscitaverunt, quo fere media pars civitatis cremata est, & xxiv. *Judæi* baptisati sunt ibidem. Incendium fere per diem & noctem *Erffordie* durat, ut tale se nunquam dicerent vidisse. Eadem nocte simile fuit *Magdeburg* & in pluribus aliis locis. Civitas *Hildesheim* crastino nativitate *B. Virginis*, cum Ecclesiis & domibus infra murum contentis, ita totaliter conflagravit, ut solum *S. crucis* Oratorium, cum suo viculo remaneret, MCCXXXVII.

HENRICVS *septimus*, dictus *Raspe* / frater carnalis *Lodovici*, mariti *S. Elyabeth*, Lantgravius *Thuringiæ*, vir grandævus & bonus, ad inductionem *Papæ Innocentij* ad Imperium assumtus, eodem anno obiit, in *Ysinach* sepultus. *Pincerna de Varila* cepit bello tres Comites; scilicet Comitem *Thuringiæ*, Comitem de *Ronnigberg* / & Comitem de *Schwarzborg*. Eodem autem tempore quidam nobiles *Thuringiæ* & *Saxonix*, invadentes *Moshusen* cum injuria, repulsi sunt quibusdam eorum occisis. Feria sexta ante *Palmas Wihense* igne crematur.

CONRADVS quartus filius *Frederici* secundi, Rex *Ierusalem* & *Siciliæ*, natus ex *Isabella* filia *Iohannis* Regis *Ierusalem*, de partibus *Lothringiæ* oriundi; adolescens miræ probitatis & strenuitatis, conditor civitatis *Aquilegia*, quam valde privilegavit, imperans xii, annis post patrem, in *Apulia* corona-

ronatus, cum terram sanctam conaretur recuperare, anno primo introitus sui à medicis intoxicatus, interit veneno Capuæ, sepultus juxta patrem, anno Domini MCLLIX. Quo mortuo ejus frater, princeps Tarentinus dictus *Manfredus*, pugnans contra Karolum vasallum Imperij, quem Papa Innocentius constituit Regem Siciliae contra Conradum in Calabria, morte multatus est. *Conradus* igitur adolescens spectabilis, filius & hæres prædicti *Conradi* quarti, infeliciter pugnando cum dicto Karolo, bello victus, per ipsum cum multis magnatibus decollatur, anno Domini MCLXVIII. in loco ubi nunc est Ecclesia Carmelitarum, quod mater ejusdem *Conradi* fundavit ibidem. Et sic ista *sublimis Domus Ducum SUEVORUM, AB OTTONIBUS SAXONIBUS descendendum defecit in suo salutari*. Hoc autem totum imputatur Papis, qui sibi regna Ierusalem, Siciliae & Trinacriae usurpantes, prædictum Karolum, Ducem Andegavensem constituerunt regem Siciliae: quorum unus fuit *Innocentius*, qui multum nocuit innocenti *Conradino*, alter *Alexander IV.* tertius *Vrbani IV.* qui nimis fuit in urbanus eidem *Conradino*: & quartus *Clemens IV.* non clementiam, sed inclementiam operatus in illos; ut scripsit idem *Conradinus* in Epistola, quam mundo dereliquit.

WILHELMVS vel *Vilkinus*, Comes Hollandiae, imperat, & anno ejus VIII. à Frisonibus occiditur. Tempore ejus civitates *Rheni* optimam pacem ordinantes, cum multis Principibus destruxerunt castra nociva & injusta telonia. Quibus erant confœderati * *Eberhardus* Archiepiscopus Maguntinus, * *Gerhardus* *Conradus* Colonienfis *Arnoldus*, Treverensis, *Ka*: Wormatiensis, *H.* Argentinenfis, *B.* Basileensis, *Ia*: Metensis, Abbas Fuldenfis, *Lodovicus* Palatinus *Rheni*, Comes de *Casenebogen* / Comes de *Zegehagen* / † cum civitatibus plus quam LX. Hoc † Comes *Thuringie*.
tempore *Damiata* civitas capta est à Christianis & X. annis possessa. Huc usque Speculum Historiale allegatur pro Chronica,

nica. Unde nota, cum ipse *Vilhelmus* in quadam civitate Frisiae sepulchrum vidisset, opere mirifico constructum, & à civibus quæreret, cujus esset sepulchrum: Dicebant, quod nondum quisquam sepultus esset ibi, sed patres construxerint, praesertim cognoscentes, quod in eo deberet Romanorum regum aliquis sumulari. Devicta itaque & subjugata tota Frisia, cum jam victor terram exiret, à quibusdam fugitivis secus viam in arundinetis latitantibus, cuspidibus occiditur, & in prædicto tumulo sepelitur, anno regni sui nono. Pagani ceperunt *Accaron* nocte nativitatis Domini.

ALEXANDER quartus, Campanus, sedit annos VII. menses IV. d. IV. Eclipsis Lunæ, quam secuta est grando gravis, durans ultra septimanam. Ordo *Beatorum martyrum* coepit: tales sunt *Praga* ad S. Crucem. Tunc floruit *Bonaventura* Doctor solemis, *Marcus* de Venetijs, Historicus, qui multa vidit, & scripto reliquit, *De cursu mundi*. Similiter *Paulus* pater eius confloruit. In Frisia occisi sunt *Vilhelmus* Imperator, Rex Daciae, cum multis alijs.

FERRANDVS Rex Castellæ, & RICHARDVS frater Regis Angliæ; simul assumpti coeperunt imperare. Alemanni enim, comperta morte *Frederici*, illos elegerunt. Hoc tempore Iudæus quidam in Hispania sub rupe reperit librum, quinque folia lignea habentem, scriptum tribus linguis, Hebraica Græca & Latina, habebat tantum de litera quantum unum Psalterium, & loquebatur de triplici mundo ab Adam usque ad Antichristum. In principio tertij mundi scriptum erat: *Christus nascetur de virgine Maria, & pro salute hominum patietur, & hic liber sub Ferrando Castella rege reperietur*. Legens igitur Iudæus hoc de Christo, baptisatus est. Hoc tempore Dux Brunsvickensis, cepit *Gerhardum* Archiepiscopum Maguntinum, cum pluribus Comitibus & Nobilibus, quos prædictus *Richardus* IX. marcarum millibus liberavit. Hoc enim dedit,
ut

ut ab eo eligeretur in regem. Idem Dux Brunsvikensis, *Albertus* nomine, suspendit Comitem de *Everstein* / patrum dicti Archiepiscopi Maguntini. Iste Archiepiscopus dicitur fuisse Ordinis Minorum, *Erffordia* sepultus apud illos. *Constantinopolis* prius capta à *Venetis*, recuperatur à *Gracis*. *Flagellatores* iverunt primi, incipientes in *Bohemia*, & post per mundum. *Vngari* iterum vastaverunt *Bohemia*, & postea *Stiriam* & *Carinthiam*; quos *Odocarus* rex *Bohemiae*, *Vlricus* Dux *Carinthiae*, & *Otto* Marchio *Saxoniae*, cum c. millibus ita humiliaverunt, quod præter occisos *Vngarorum* dicantur † 1x. millia submersi. † 140000

VRBANVS quartus, prius *Jacobus*, Patriarcha Hierosolymitanus, sedit annos III. menses II. dies IV. Instituit *Festum Corporis Christi* cum indulgentijs. Prædicavit, & prædicari fecit passagium. Contulit regnum *Siciliae* *Carolo*, quod erat *Manfredi*. Tunc cometes maxima apparuit per tres menses, & secutus est ventus validus & gravis.

CLEMENS quartus, natione Provincialis, prius dictus *Gvvido*, sedit a. VII. m. IX. d. XXI. prius fuit uxoratus, & in papatu dedit filiae suae pro dote tantummodo xxx. libras parvorum denariorum. Canonizavit *S. Hedvvidem*, Ducissam *Poloniae*. Hoc tempore Soldanus *Babyloniae* cepit *Saphar*, castrum *Templariorum*, in quo occidit MD. clericos & monachos, & alios multos. Invenit arma quatuor millium virorum, cum victualibus multis; de quo castro tandem totam terram sibi subjugavit. *Lodovvici* igitur rex *Franciae* cum regibus *Angliae* & *Siciliae*, vadit in subsidium terrae sanctae. *Conradinus*, de quo supra, filius *Conradi IV.* Imp. *Romae* solenniter coronatus ingreditur *Apuliam*, *Neapoli* seditiose decollatus à suo homagiali *Karolo*. (Nota à tempore *Henrici* primi *Saxonum* Ducis & Imperatoris. usque ad tempus *Ferrandi* & *Richardi* computatur **REGNUM SAXONUM**, quo rexerunt

runt imperium per annos cccxii. Versus Theodori Longi de
 Cimbeke:

*Hi prataxati sic taliter enumerati,
 Tunc populo grati sunt his terris ita nati,
 Ipsi per tria CCC. per quinquaginta duosque
 Annos rexerunt, tunc imperioque fuerunt.)*

GREGORIVS decimus Italicus prius *Thebaldus*, Or-
 dinis Prædicatorum, sedit annos quatuor. Celebravit Conci-
 lium *Lugdunense*, ad quod vocati per eum *Græci*, cum solemnibus
 ambasiata, comparuerunt pro Imperatore *Græcorum*, *L. Me-*
tropolitæ, *D. Episcopis* & eorum subditis, publice jurantes
 juxta formam: *Ego Episcopus, &c. Papam Romanum esse caput; &*
tactis sacris Evangelis obedientiam fecerunt, Ecclesiæ Romanæ,
sub ista conditione, quod promittantur servare consuetudines
Græcorum, quod non sunt contra Dominica mandata aut contra S.
Evangelia. Sicque *Græci* redierunt ad unitatem Ecclesiæ,
 qui sub *Gregorio sexto* & sub Imperatore *Conrado Salico* reces-
 serunt. Idem *Gregorius* commisit ibidem in consilio *Lugduni*
 crucem diligenter prædicare, in subsidium terræ sanctæ. Ibi-
 dem statutum de electione Papæ: *Si intra tres dies Cardinales*
non eligunt, aliis quinque diebus sequentibus tantum unum fercu-
lum detur eis; & post illos quinque dies tantum panis & aqua, do-
nec concordent: & non observantes hanc formam, sunt ipso facto
Cardinales excommunicati, & civitas, in qua sunt, interdicto sup-
posita, & Episcopali dignitate privata. Reprobavit ibidem
 multitudinem ordinum, & confirmavit *Rodolphum* sequentem
 in Regem, & postquam vixit anno dimidio, veneno intoxica-
 tus; multis claruit miraculis.

RODOLFVS Comes de *Havellesborg* / Lantgravius superi-
 oris *Alfatæ*, bonus & pius imperat annis xvi. Ipse diu bel-
 lavit contra *Odoacrum Bohemorum* regem, propter terras
Karintia, Stiria & Carniola, quas *Cæsar* dixit esse Imperij; iste ve-
 ro di-

ro dixit, *ad se devolutas*. Tandem simul arbitrantibus inter Principes conclusum est, Bohemum nihil juris in eis habere, sed *omnes esse Imperii*. Quæ sententia definitiva, nulla appellatione suspensa, transit in rem judicatam. Idem autem Bohemus, dum postea terras easdem invaderet, occisus est ab eodem Rodolpho. Idem Rodolphus *Erfordia* curiam solemnissimam tenens crastino S. Lucie, anno Domini *MCCCLXXVI* fecit *xxix*. raptos comprehensos in *Tlmana* decollari, de quo terror ejus irruit super omnes malefactores. Imperavit quoque tunc destrui *LXVI*. munitiones in diversis locis, quibus se recipiebant latrocinantibus. Affuerunt ibi Archiepiscopi, Magdeburgensis, Maguntinensis, Colonienfis & Zalsburgensis. Episcopi, Bambergensis, Herbipolensis, Constantiensis, Halverstadensis, Hildesheimensis, Padeburnensis, Verdensis, Nüenburgenfis, Misnensis & Eistensis. Abbates, Fuldensis & Herfeldensis. Principes seculares: Rex Bohemie, *Hinricus* Dux Brunsvickensis & frater ejus *Albertus & VVilhelmus*, Dux Saxonie gener Regis, Dux Bavarie, Dux Carinthie, Dux Magnipolensis, Dux Austrie, Dux Suevie, Marchio Brandenburgensis cum fratribus, Marchio Misnensis cum filiis, Lantgravius Thuringie, Comes de *Suverin*, Comes de *Cahenclenboge* Comes de *Bren* qui obiit ibidem sine prole: cujus omnia bona Imperator dedit genero suo, Duci Saxonie, & filie sue in dotem, quæ dicuntur valere annuatim duo millia marcarum. Ibidem fuit Comes de *Anhalt* & Burggravius Nürenbergensis. *Rodolphus* iste *Spira* sepultus est. Cujus tempore facta est maxima aquarum inundatio, qua major visa non fuerat à viventibus. *Heidelbergæ* plus quam *c.* submersi sunt homines, & civitas eodem anno succensa est. In *Trajecto* superioris in processione solenni pons fractus est, & plus quam *ccc.* homines submersi sunt. Simile contigit *Francfordia* in ponte Magoni. *Ratisbonæ* etiam cathedralis Ecclesia totaliter combusta est,
Lubeke

Lübecke similiter die S. Barnabæ. Tunc etiam S. *Thomas de Aquino* Doctor Ordinis Prædicatorum obiit.

INNOCENTIVS quintus, prius dictus *Petrus de Tharantasio*, Doctor S. Theologiæ, Ordinis Prædicatorum, sedit menses v. dies xiv. Statuit ab omnibus personis Spiritualibus, etiam Papa & Cardinalibus, ad sex annos dari decimam in subsidium Terræ Sanctæ. Veneno peremptus est, quo defuncto succedit *Ianuenfis*

ADRIANVS septimus, dies x. & post illum Hispanus quidam, nomine JOHANNES XXI. sedit mensem unum. Hic cum in quadam domuncula testudinata contra Ordines fratrum Prædicatorum & Minorum librum cœpit dictare, subito Dei nutu domus super ipsum cotruens in tantum eum concussit, ut quinta die moreretur. Cumque ejulans ad Dominum clamaret, *cur caput Ecclesiæ interemisset*, voce de cœlo respondit Dominus: *Non caput Ecclesiæ; sed destructorem percussit.* Hic erat Paparum cxciii. Hoc tempore *Grisei* monachi in capitulo generali Cisterciensium statuerunt, nullum de fratribus Minoribus hospitari, vel prandio refici. Soldanus vastavit *Armeniam* in odium Christianitatis. Hoc tempore coram rege Franciæ *Philippo* quibusdam discrepantibus pro prædio cujusdam defuncti, Rex dixit uni testium ab aliis separato, dic prius mihi: Qui dixit usque ad finem. Tunc vocato alio teste dixit; socius tuus narravit nobis ita puram veritatem, & nisi tu similiter feceris, morieris. Quo audito, testis iste, timens præcedentem testem factum publicasse, narravit totum processum. Similiter & tertius, dicens, se pecunia conductos ab actore, qui & pecuniam posuit in manum defuncti, cujus erat prædium, & vinum de quo biberent, in os defuncti fudisse. Quo audito, rex justus, malos male perdidit. Idem Rex diu nutritivus cœcos, quorum unus semper Deo, alter regi gratias egit. Quo comperto rex iussit eis dari duo pastilla, in quorum

rum uno maream auri fecit includi, & regis laudatori proponi. Cum autem unum alteri preponderaret, Deo procurante, cæci sortem fecerunt de pastillis, & laudator Dei recepit pastillum cum auro.

NICOLAUS III. de Domo Ursinorum, & Ordinis Minorum, sedit annos III. dies VII. De hoc scripsit *Ioachim* Abbas in sua Prophetia: *Cum videris ursam matrem canum, miserabiliter luge.* Hoc tempore Comes Iuliacensis, Teutonice *van Sülse* / nimis confidens in divitijs & multitudine exercitus, est occisus cum ecc. militibus *Aquisgrani*, quam diu tribulavit. In cujus tamen emendam Domus Iuliacensis dicitur habere tertiam partem oblationum Ecclesiæ B. Virginis ibidem.

Versus:

Dudum passa statum mactavit Aquis Iuliacum

Damque Quiris peditem captat, capit ille Quiritem.

Hoc tempore floret *Bamberga* Poëta modernior, dictus *Hugo*, qui omnes Poëtas in unum redegit, sub pulchra prosa tempus & materiam ipsorum pertractans.

Mille simul cum ducentis annis copulatis,

Octoginta simul presens fit arte registrum.

(*Albertus* frater *Iohannis*, dictus *Leo*, filius *Ottonis*, de quo supra 1198. *Albertus*, inquam iste, duxit uxorem de *Ferraria* Italiæ, quæ genuit sibi tres natos, *Henricum Mirificum*, *Albertum*, & *Vilhelmum*. T. E.

Hic nunc Albertus multum lætamine certus,

Tunc illibatam, sed de Ferraria natam,

Longobardorum, tamen ornatam bene morum,

Duxit honestate sic polletem qualitate.

Hæc sibi tres natos genuit, virtute beatos.

Hic expugnabat Assiborg arce dolabat.

Henricus iste reliquit quatuor filios & tot filias. *Albertus*, filius *Alberti*, duxit *Rixam* de *Wenden* / quæ genuit sibi quinque fili-

Kk

os, Al.

os; *Albertum Halverstadensem, Henricum Hildesheimensem Episcopos, Iohannem cruce signatum, Ottonem & Magnum. Idem Albertus filius Alberti, potenter intravit Brunsvyck / immissus per Cord Moller / anno Domini 1299.*)

MARTINVS quartus, Gallicus, de Turonis, prius dictus *Simon*, sedit annis tribus, mense uno, diebus VI. Ventris debitum exsolvens decessit. Hoc tempora Episcopus Magdeburgensis cepit Marchionem Misnensem cum pluribus nobilibus, & tunc obiit Albertus *Leo*, Dux Brunsvickensis, cuius hoc est Epitaphium T.E.

† Albert
Dux,

Post M. post duo CC. post septuaginta novemque,

† (*Leo*) *Dux obiit, dum virgo puerpera scandit.*

Hic tres magnatos habuit Duces sibi natos,

Dux Leo Henricus, Christi devotus amicus

Ipse fuit natus ab eo primus generatus.

Martius Albertus, filius VVilhelmus ephebus.

Hoc tempore Rex Tartarorum, duxit uxorem filiam regis Armeniæ, pulcherrimam & Christianam, quæ peperit foetum media parte hirsutum in modum feræ silvestris, in alia parte nudum, quasi ex patre silvestri seu pagano; & matre Christiana natum. Quod dum aruspices adscriberent adulterio, & ob hoc regina judicaretur perimenda: ipsa oratione ad Deum fusa fecit puerum baptisari. Qui mox de fonte levatus, totus in forma humana nudus exivit; unde regina salvatur, & rex baptisatur. Qui post sepulchrum Christi de manu Soldani eripiens, restituit Christianis.

HONORIVS quintus, Romanus, sedit annos I I. Prius dictus est *Iacobus de Sabello*. Satis fuit temperatus, & magnæ discretionis. Hoc tempore in Frisia perierunt fere LXXX. hominum millia cum rebus & pecudibus. Iudæi occiderunt *Wernerum*, qui dictus est *Bonus Wernerus*, inferentes sibi omnia, quæ sciverunt, Christum esse passum. Propter quod Judæorum

rum multi sunt interfecti, & de bonis illorum tres Ecclesiæ, ad honorem Dei eidem Wernhero in salutem constructæ sunt. *Lodouicus* Comes Palatinus Rheni, Mariam uxorem suam, sororem, *Henrici* Ducis Brabantia, suspectam habens de adulterio, fecit decollari, xv. Kal. Februarii. Expugnatum castrum *Camp.*

NICOLAUS quartus, prius dictus *Hieronymus*, de Ordine Minorum, sedit annos vi. Iste primo *Confessionalia* inuenit. Ipse dedit privilegium monachis Ordinis Prædicatorum, non audens dare Minoribus, ut quilibet clericus de marca sui beneficii daret eis annuatim unum denarium. *Sifridus* autem Archiepiscopus Colonienfis in consilio suo Bunnensi, quod cum suis suffraganeis consuevit omni anno celebrare, literas Papæ rumpi fecit, & sic fratres nihil sunt consecuti. De isto Nicolao *Ioachimus Abbas* scripsit: *Avis & eques, multum velox, promtus & lasciuus, ad bella paratus.* Circa *Lübeck* multa millia perierunt in mari. *Guido de Columnis* Doctor claruit. Scripsit inter cætera volumen xxxv. librorum, *de Bello Trojano*, qui & hic sæpius allegatur in *Chronica*. *Petrus* Rex Arragoniæ expulso *Carolo*, regnum Siciliae potenter occupavit, propter quod eum Papa excommunicavit, & contra eum excitavit Regem Franciæ *Philippum*, qui cum multis millibus *Arragoniam* intrans, præ multitudine mæscarum illius terræ, & inopia alimentorum, mortuus est ibidem cum multis hominibus & equis. Corpus tamen ejus reductum est, *Parisis* apud S. *Dionysium* sepultum. Mortuo igitur *Rodolfo* Imperatore, vacabat imperium per annum, & post electi sunt duo, scilicet *Rainoldus* Comes *Gelriæ*, strenuus & devotus, qui cum intelligeret Electores quærere pecuniam & munera magna, resignavit, & **A**DOLEVS, Comes de *Nassawe*, avarus, & lubricus secum assumtus, imperat annis vii. (Hunc *Adolfum* commendat *Henricus Rosla*, dicens:

Kk 2

Qualis

Qualis nec Karolus fuit ante de regibus ullus.

Quem nec praeceps Auguste, Iulive, Nerove,

Constantine tibi par per omnia noster Adolffus. &c.

Sequitur ibidem;

Felix Nassove, de tanto pignore gaudet.)

Hoc tempore *Marchio Misnensis* præter alia mala quæ fecit, Episcopum & clerum Misnensem expulit; de Ecclesia Cathedra; si horreum fœni faciens. Contra quem *Adolffus* Cæsar secundo anno Thuringiam & Misniam pervagando, compulit omnia restituere, & homagium Imperatori exhibere. Tunc orta seditione inter reges Franciæ, & *Edvardum* Angliæ, Imperator plusfavens regi Angliæ repetivit regnum *Arelatense*, cum alijs terris Imperij, & coronam spineam Domini à rege Franciæ, quæ nisi redderet, manu forti extorqueretur. Ob hoc multè nobiles, scilicet *Comites Flandria, Brabantia* & alij, opposuerunt se regi Franciæ, qui prius eidem adhæserunt. Propter quod idem Rex Franciæ eduxit super eosdem *Comites* exercitum adeo magnum, quod præter Christianos dicebatur plusquam xxx. millia Iudæorum in exercitu habere. *Adolffus* autem Rex Romanorum properans contra eundem regem Franciæ, impediabatur per Archiepiscopum Maguntinum. Iste enim cum rege Bohemorum, quem Pragæ coronavit, & *Alberto* Duce Austriæ, viam ejus impedivit. Tunc rex Franciæ cepit *Brugas*, cum alijs civitatibus Flandriæ. *Albertus* autem Dux Austriæ, filius *Rodolffi* præcedentis, cum favore *Otonis* Ducis Bavarix, & auxilio dicti Episcopi Maguntini, habens secum Bohemos & Ungaros, pugnavit contra *Adolffum* qui & ibi cadens de equo occisus est cum paucis hominibus, simul mcccc. dextrariis occisus. Quo *Adolffo* apud monasterium *Rosen* sepulto, filioque ejus capto, idem *Albertus* assumtus est in regem. Hoc tempore *Accaron* civitas capitur à Soldano. *Herlingesberg* castrum fortissimum prope *Goslar*, capitur à civitatibus Saxoniæ. *Versus:*

Post

*Post M. post duo CC. post nonaginta annosque,
Herlingsberg capitur, moritur Rex, Dux sepelitur.*

Tunc prope Pragam coepit solemnis Abbatia *Aula regia*, Ordinis Cisterciensium, nunc per Hussitas destructa, anno Domini 1420. (Anno 1293. Facta fuerunt statuta pro scholaribus & Rectoribus Scholarum *Erffordia* per omnia ibi Capitula, & per iudices S. sedis Maguntinae confirmata: quae merito starent & sic servarentur in omni schola.)

CÆLESTINVS quintus, Ordinis S. Benedicti, sedit unum annum menses v. Prius fuit Eremita, per xl. annos, in quibus construxit de elemosynis fidelium c. Domos Ordinis sui. In optimo statu ipso duxit vitam sanctam, & asperam. Vinum non gustavit, sed tantum aquam, panem tantum cum fabis & radicibus manducans. Nudus jacuit in terra, nunquam ascendit equum, sed in papatu ad extremum demum asinavit. Octogenarius electus est in Papum. Hic habuit quendam Secretarium, nomine *Benedictus*, qui quasi angelus de caelo per canale dixit Papae; *Celestine resigna*. Fecit ergo Papa decretalem, quod posset Papa libere resignare si veller. Quo facto resignavit, reversus ad cellam suam, & assumtus est praedictus Secretarius, nomine *Benedictus*, & in Papatu vocatus est

BONIFACIVS IIX. Gallicus & Campanus, durus & crudelis. Ipse non solum Papa, sed & Imperator esse voluit, faciens sibi imponi coronam imperij. Ipse fecit praecedentem Cælestinum, postquam papatu resignavit incarcerari usque ad mortem: qui post mortem miraculis claruit, ut in quodam Dialogo de ipso facto lucide declaratur. De Bonifacio isto scripsit Joachim: *Vacca quintum locum habens ex filiis urse, intrabit ut vulpes, regabit ut leo, morietur ut canis*. Ipse fecit miracula, quae finaliter defecerunt. De quo dicitur; *Aurum faciens, aurum perdidit & thesaurum*: ut ejus exemplo discant superiores praelati, non superbe clero dominari. De eo quidam fecit hos versus:

Kk 3

Novina

*Nomina bina bona tibi sunt, praeclarus amictus,
Papa Bonifacius modo, sed quondam Benedictus.*

*Ex re nomen habe, bene fac, bene dic, Benedicte
Aut re perverte, male fac, maledic, maledicte.*

Ipsē nepotem Karoli regem Siciliae, deputavit regem Ungariae, contra quem *Ventzlans* filius *Ottocari* regis Bohemorum, iunctus ab Archiepiscopo Maguntino, similiter coronatus est in regem Ungariae. Ipse constituit primo annum *Tubilaum* de c. in c. Ipse publicat *Sextum Decretalium*. Ipse deposuit duos Cardinales *de Columna*, quos *Benedictus* Papa sequens absolutos restituit. Ipse canonisavit regem Francorum *Lodovicum*, & excommunicavit *Philippum* regem Francorum, eo quod regnum ab eo non recognosceret, sed rex combussit literas Papae. Iudaei in multis locis occiduntur, & fuissent per totum mundum deleri, nisi infinita pecunia pro eis intercessisset, quia corpus Dominicum dicebantur iterum crucifixisse.

ALBERTVS Dux Austriae & Stiriae Marchio de Haversberch & Lantgravius Alsatiae, filius Rodolphi, imperat annos x. quem Papa *Bonifacius* noluit coronare, sic sibi scribens: *Occidisti & possedisti*. Addens, *debere Imperatorem Argum esse*. Erat enim monoculus, & occiderat Dominum suum *Adolphum* Imperatorem. Sed datis muneribus, approbavit & coronavit eundem. Ipse *Albertus* optimam fecit pacem in Almannia, Curiam celebrans *Nurenberge*, edixit ibidem leges novas & bonas: fecitque primogenitum suum Ducem Austriae, cui dedit filiam *Philippi* Francorum regis in uxorem. (*Albertus* Dux Lunenburgensis, filius *Alberti*, de quo supra 1281. cepit *Brunswic*. *Versus T. E.*

*Ipse fuit mundus AL Dux à sorte secundus,
Brunswic intravit immissus, quod superavit,
Multis armatis populis secum cumulatis.
Post M. post duo C. post nonaginta novemque.*

De VVenden Rixa fuerat conjux sibi fixa.

Quinque Duces gnaros parit hac de germine claros.)

Occiduntur Magistri Gildonum Brunsvicundecim à Consulibus: duodecimus autem in peregrinationem exiens evasit.

Versus:

Milleno ducenteno nono nonageno,

Remigij sunt suspensibis quinque magistri.

Tunc etiam navale bellum factum est inter *Ianenses* & *Venetos*, Venetis victis xxx millibus, & multis submersis. Choruscatio maxima facta est in die S. Silvestri, & opidum *VVimaria* exustum est. ORDO *spectantium* cœpit. *Andreas* Rex Ungariæ obiit sine prole. Cum Rex Francorum captivasset Comitem Flandriæ, totamque Flandriam subjugasset: Illi rebellantes prope *Brugas* victoriam habuerunt, & submersi sunt de Francis ultra xx. millia; inter quos erant x. Principes & fere D. famosi milites. Post hoc Flandrenses sæpius victores fuere. *Alberius* Rex impugnans *Vventzlaum* Regem Bohemiæ, venit usque ad montem *Ruznit*, trahens ibi moram ad vi. septimanas, nullum castrum nec civitatem oppugnans; sed continue conflictum expectans, noluit suos periculo exponere sine publico conflictu. Rex autem Bohemiæ non audebat exire, licet haberet stipendiarios ad x. millia equestrium, & plus quam centum millia pedestrium. Insuper habuit secum regem Ungarorum, qui præter Christianos adduxit sibi xx. millia paganorum. Qui tandem ibidem miserabilem stragem fecerunt Christianorum, ipsos inhumaniter comedentes: quorum tum per Christianos ultra x. millia sunt occisi. Rex tunc Bohemiæ de fecibus argenti infecit aquas, de quibus vixerat exercitus regis Romanorum, unde homines non pauci & equi perierunt: sicque rex Romanorum reversus est in Austriam. Et quia Rex Bohemiæ non satisfecit suis stipendiarijs, ipsi recedentes regnum spoliaverunt. *Versus:*

Post

Post annos Domini sine binis mille trecentis
 Albertus Dux Australis prostravit Adolfum
 Regem Romanorum; regno successit eidem.

Item: In Iulio mense Rex Adolfus cadit ense,
 Per manus Australis, Proceſſi, Martiniani.

Item nota verſus de Rodolfo præcedente:

Transferant anni poſt decem mille trecenti,
 Sex minus atque tribus, Iulio ſub mense Rodolfus
 Hic obit, hic annis cum rexerat octo decemque
 Regnum poſt ipſum caruit rectore per annum.
 Qui ſubit Adolfus ſenos regnando per annos.
 Hunc binis annis demtis de mille trecentis,
 Albertus Dux Australis perimit virus illum.
 Hic denis annis regnans, mucrone Johannis,
 Occubuit patrui, Maji moriendo Kalendis.

Albertus enim Imperator à Johanne filio fratris ſui ad prandium invitatus, nequiter occiſus eſt in balneo, cum LXXX. ſer-
 vis. Quem uxor eius Spiræ ſolemniſter ſepelivit, & aratiuma-
 periens, omnes illius occiſores captos ſuſpedit.

BENEDICTVS XI. Italicus de Tervifio, filius piſto-
 ris, magiſter Theologiæ ordinis Prædicatorum, ſedit annos
 IV. Ipſe abſolvit Regem Franciæ, quem Bonifacius excommu-
 nicavit, & reſtituit Columnenſes ad Cardinalatum. De hoc
 ſcripſit Ioachim: *Alia uſa paſcens catulos.* Hoc anno Robertus
 Scholaſticus Sozaciensis, à fide Chriſtiana declinans, Iudæus
 efficitur, & in Franckfort apprehenſus, uritur. Hoc etiam tem-
 pore Henricus Comes de Honſtein/ & Comes de Bichelingen/
 cum multis aliis, Abbatis de Fulda terram invadentes, capti
 ſunt aut occiſi; Abbas etiam Hermannus de Walckenrede oc-
 ciſus eſt in itinere Concilij generalis Ciſterciensis.

CLEMENS quintus Gallicus, prius Bertramus, ſedit
 annos IX. Celebrat concilium Vigennense, ubi conſtituit Cle-
 menti.

mentinas; sed morte præventus eas non fecit publicari: sed Iohannes successor ejus eas publicavit. Iste Clemens nunquam vidit Romam; in suo papatu stetit Avinione. Ipse condemnavit & penitus deleuit, & per totum mundum extirpavit, potentissimum Ordinem TEMPLARIORUM, opponens ei XL. articulos, in quibus agerent contra fidem Christianam. In hoc consensit ei Rex Franciæ, qui multos ex eis, & Magistrum Ordinis fecit tormentari. Dicitur autem communiter, quod Magister Ordinis dixit in agone, se & ordinem suum omnium obsectorum criminum innocentes, appellans ad summum judicem, ad quem specialiter Papam & Regem Franciæ super hoc sibi responsuros peremptorie citavit, qui quasi eodem anno mortui sunt. Idem Clemens positus in extremis valde deploravit, se reum esse mortis Henrici Imperatoris hic sequentis, & destructionis ordinis Templariorum. De eo scripsit Joachim Abbas: *Vulpinam figuravi amicitiam, sed multum senex.* Crücebröder iterum erant. Judæi interfecerunt puerum Christianum, Conradum, de Somerden/ filium castrensis, qui puer miraculis claruit. Propter quod Judæi occisi sunt per Thuringiam; Erfordia, in qua pecunia tunc salvati sunt, excepta. Sequenti tamen anno & ibidem per communitatem sunt occisi. Idem cives Erfordenses destruxerunt quatuor castra fortissima, quorum tria fuerunt Borggravij in Kerchberg. Nota anno 1309, mortuo Imp. Alberto, Marchio Thuringiæ Fredericus Misenam & terram orientalem invadens, multas civitates imperiales, nullam tunc defensionem habentes acquisivit, Imperatore mortuo; inter quas erant Aldenborch/ Remniß/ Swickau/ Lipez/ Grimmen/ & cætera, cum castris aliquibus. Tunc & Yfinacenses coacti tradiderunt se Marchioni, qui fuerant imperiales. Inde idem Fridericus totam turbavit Thuringiam. Sed Henricus Imperator sequens, juvamine Erfordensium, & civitatum Imperialium, compescuit eundem.

HENRICVS Octavus Comes de Luxemborg/ imperat annis vi. Hujus filius Iohannes factus est rex Bohemiae, pater Karoli quarti. Idem Johannes cum patre suo Hinrico iuit in passagium Hierosolymitanum. Verum Hinricus veneno necatus obiit in Pisis. *Versus:*

*Milleno tricenteno Henricus in anno,
Octavo Domini sine stirpe primordia regni;
Factus rex binis regnans cum praesuit annis,
Subdit Lumbar dos sibi, filioque Bohemos.
Anno milleno, tria CCC. des, & duodeno,
Tunc obit Henricus Casar pietatis amicus.*

Cometae duae fuerunt successive, & magna secuta est immediate fames, quae duravit septem annis. *Versus:*

Vt lateat nullum tempus famis ecce CUCULLUM, i. e. 1315.
(Item: *Sin Meyse/ drey Creyen/ drey ūmcken/ wiset den Hunger*)
Tunc maldrum Erffordiensis mensurae solvit quatuor marcas examinati argenti, i. e. xxiv. florenos, quod alias communiter solvit quatuor vel quinque florenos. S. Angelus de Fulgineo obit. Ordo PAULINORUM coepit, & Templariorum destruitur à Clemente Papa praecedente. De hoc ordine scripsit B. Bernhardus taliter: *Ad confusionem militum, non plane Deo, sed diabolo militantium, dicamus breviter vitam & mores Equitum Christi. Vivunt in communi sub unius obedientia absque uxoribus & liberis, & absque omni proprio; nullo tempore otiosi, aut curiosi sedent vel vagantur, sed semper, dum non procedunt ad bellum, ne gratis panem comedant, armorum seu vestimentorum vel scissa resarciunt, vel vetusta reficiunt, vel inordinata componunt, vel faciunt, quaecunque facienda Magistri ipsorum voluntas & communis indicit necessitas. Persona inter eos non accipitur. Meliori non nobiliori defertur. Verbum insolens, opus inutile, risus immoderatus, aut murmur ibi vel non reprehenditur, vel non inemendatum relinquitur. Scacos & alios ludos detestantur, venationem ab-*
her-

horrent, nec ludrica avium rapina delectantur. Mimos, magos, scur-
vilesque cantilenas atque ludorum spectacula, tanquam vanitates
& insanias falsas, respuunt & abominantur. Nunquam cooperii,
raro loti, magis autem neglecto crine hispidi, pulvere scedi, lorica
& caumate sunt fufci. Porro imminente bello, milites intus fide,
foris ferro, non auro, se muniunt, quatenus armati non ornati, ho-
stibus metum incutiant. Equos habere cupiunt fortes & veloces,
non phaleratos. Pugnam quippe non pompam; victoriam, non vanam
gloriam cogitantes, student magis esse formidationi, quam admira-
tioni. At ubi ventum fuerit ad certamen, tanquam si dicerent:
Nonne qui oderunt te, Domine, oderam. in adversarios ir-
ruunt, velut oves eos reputantes; quia non de suis viribus presu-
mentes, sed de virtute Dei Sabaoth victoriam sperant. Cui facile
esse confidunt, juxta Macchabei sententiam, concludi multos in ma-
nus paucorum. Ita miro & singulari quodam modo cernuntur &
agnis mitiores & leonibus fortiores, quibus nec deest monachi man-
suetudo, nec militaris fortitudo. Tales enim elegit sibi Deus, & col-
ligit à finibus terra ministros ex fortibus Israel, qui lectulum Salomo-
nis, i. e. sepulchrum Domini vigilanter fideliterque custodiant.
Spec. Hist. lib. 29. c. ultimo.

IOHANNES XXII. Gallicus, sedit annos ix. Fecit
multas constitutiones utiles, quæ tamen in Corpore luris non
habentur, sed Extravagantes dicuntur: inter quas statuit, Or-
dinarios illa, quæ ratione sui officij sibi incumbunt faciendâ, propri-
is debere stipendiis explere. Ipse statuit certum modum taxandi
litteras Apostolicas, & pro quatuor lineis unum Turonensem,
Et taxavit lineam CL, litteras seu xxv. dictiones continere. Ipse
prohibuit cantum cum discantu fieri, in horis canonicis & in
missis. Ipse transtulit sedem à Roma in Avinionem. Ipse confir-
mavit Ordinem de militia Christi, & canonisavit S. Thomam de
Aquino. Ipse autem in senio desipuit, prædicans animas separa-
tas à corpore non videre essentiam divinam ante diem judicij.

Contra quod *Thomas Valleis* Ordinis Prædicatorum, se exponens periculo propter fidem catholicam, publice prædicavit; ita quod Papa propter hoc eum misit in carcerem, à quo tamen liberatus est magno cum honore: & Papa anno xx Lodovici sequentis in extremis constitutus, prædictum errorem revocavit. Cosmodr. Ipse autem excommunicavit & deposuit *Lodovicum* sequentem ad complacentiam Regis Franciæ; & contra Lodovicus deposuit Papam, nominans eum hæreticum, ponens pro eo *Petrum de Corbario* Ordinis Minorum, qui se nominavit

NICOLAVM quintum. Iste autem, quia fuit uxoratus, & uxor eum repetiit, publice sententiatum est, ad matrimonium rediret: & sic tertio ejus anno Iohannes iterum papavit, & Nicolaus venditus pecunia; traditus est in manus Iohannis Papæ, præstito tamen prius juramento, quod nec in corpore, nec in rebus læderetur. Iohannes autem, contra juramentum suum, damnavit Nicolaum ut hæreticum.

LODOWICVS Dux Baviaræ, & FREDERICUS Dux Austriæ, simul eliguntur in discordia; sed Lodovicus victo Frederico imperavit annis xxxii. Eclipsis solis die SS. Petri & Pauli; & secutæ sunt cicadæ multæ & magnæ, ac locustæ à Kal. Septembris usque ad festum S. Luciæ. Tunc etiam vinæ perierunt. *Versus:*

M. tres XXX. tria CCC. post octo venere cicada.

Anno etiam Lodovici sexto *Bernhardus* de Lippia fit Episcopus Padebornensis, & præfuit xx. annis, minus duobus mensibus. Ipse condidit castrum *Beverungen* & *Dringenborg* / ad quod transtulit reditus castri *Driborg*. Episcopus etiam *Magdeburgensis* *Burchardus* de *Scrapelau* / fuste percutitur à civibus anno Domini mcccv. *Versus:*

*Burchardus gratus Domino, jacet hic tumulatus,
De Scrapelau natus, pro jure tuendo necatus.*

Erffor.

Erffordensi in studio antiquo tunc floruit *Nicolaus de Lyra*, qui multa scripsit contra Judæos.

BENEDICTVS XII, prius *Jacobus*, Magister S. Theol. Ordinis Cisterciensium, sedit annos IIX. Iste Papa divitibus & habentibus non contulit beneficia, sed magis secundum statum eorum sufficienter retinentibus, alia dimittere compellebat. Cepitque juramentum à familiaribus curiæ, quod non reciperent munera vel xenia. Ipse compulit religiosos exeuntes in civitates ad sua claustra redire. Ipse promovit literatos & bonos ad magna. Decimas & primos fructus non extorsit à Prælatis & clero. Cum requireretur plures creare Cardinales, ait: *Si plures deberent fieri Cardinales, necesse foret novum mundum fieri, quia pro Cardinalibus jam existentibus vix sufficit mundus presens.* Ipse edidit Statuta Canonicorum regularium, anno ejus sexto, & multa alia bona fecit. Tunc Reges Castellæ & Arragonum, ac *Rodolphus* Palatinus Rheni, cum exercitu multo fideliter pugnantes, multos paganorum prostraverunt, vexillum Papæ *Benedicto* Romam mittentes. De quo Papa magnam faciens Letaniam, per urbem decantavit; *Vexilla Regis prodeunt.* Idem Rex Castellæ contra Sarracenos navale bellum conferens, LXXV. galeas submersit. Reges Franciæ & Angliæ, postquam diu litigaverunt, statuunt treugas tribus annis. Hoc tempore *Heilgenstadt* oppidum crematur. *Versus:*

*Anno milleno tricenteno tria deno
Et terno Domini, nocteque Remigij,
Est civitas sancta totaliter ista perusta,
Et plures igne quam ducenti periere.
Et post hoc annis non plene novem revolutis,
Tunc aqua Geisla domos fregit quoque muros.*

Francfordiæ iterum fuit inundatio, & cecidit pons Mariæ Magdaleniæ cum capella. Similiter inundatio fuit Erffordiæ & ventus magnus.

CLEMENS VI. Gallicus, Ordinis S. Benedicti, sedit annos x. Statuit *annum Iubilaeum* de L. in L. in cuius bulla dicitur, quod ante eum fuerunt cciii. Papæ, à B. Petro incipiendo. Ipse privavit Dominum *Henricum* de Berneborch Archiepiscopatu Maguntinensi, pro eo quod adhæsit Lodovico regi, & Episcopatum dedit *Gerlaco* de Nassaw. Sed *Henricus* quam diu vixit, obtinuit Episcopatum Papa invito. *Gerlacus* vero spiritualia tantum in partibus Hassiæ exercuit, favente sibi Landgravio Hassiæ. Cosmodr. Hic *finitur Chronica Martini-ana*. Conflictus magnus Regum Franciæ & Angliæ, ubi cecidit frater regis Franciæ. Barones & Nobiles quam plurimi, cum aliis innumeris. Episcopatus *Pragensis* fit Archiepiscopatus, Tunc cœpit nova Ecclesia *Pragensis* in castro. *Andreas* frater Regis Ungariæ, coronandus in Regem Siciliæ & Ierusalem, interimitur. Marchio *Brandenburgensis* *Woldemar* qui mirabilem & sumtuosissimam curiam in *Rostock* delebravit, fingitur rediisse, quodam molendinario per quosdam Principes pro eo introducto. *Versus*:

*Millenis trecentenis & bis tetra senis,
Ex Marchia verum pellens phantasticus herum
Marchio narratur fore, sed si sit dubitatur.*

T. E. *Inclutus Otto Dux, dum vixit, tumque Ducum lux,
Non fuit in mille, est Ducum tum, velus iste.*

*Post M. post tria CCC. quater deca quatuorque
Mortuus est iste, placeat nunc & tibi Christe.*

GVNTHERVVS Comes de *Schwartzborch* & KAROLVS quartus, Rex Bohemorum, eliguntur in discordia. Cum antem *Karolus* vidit, se regnum non posse viribus obtinere, ordinavit, prout fama vulgariter volaverat, à quodam medico *Guntherum* veneno intoxicari in campis oppidi *Granz Kevort*. Tunc autem *Karolus* cum exercitu se *Maguntia* continuit, & demum Electoribus magis placatis pecunia, regnum

gnum obtinuit. Guntherus autem reductus in patriam sepultus est in Arnstete prope Erfordiam. Quo mortuo,

KAROLVS IV. imperat annos xxxv. Ipse fundavit Studium Pragense. Pragam valde ampliavit & exaltavit, Ecclesias multas & monasteria ibidem construendo. Ipse anno regni sui xi. Romam veniens ab Innocentio Papa vi. coronatus est, solum per noctem in urbe subsistens. Ipse filium suum *VVenzlaum* in regem Romanorum se vivente procuravit coronari, non sine grandi pecunia Electoribus assignata. Ipse tempore *Vrbani V.* ab eodem Urbano vocatus contra Mediolanenses, & Barronem tyrannum, venit in Italiam; cumque Papa congregato exercitu ipsum crederet secum fortiter acturum, Karolus pecunia placatus ab Italia discessit, & post idem tyrannus contra Ecclesiam fortiter infremuit. Ipse monachos subferravit, & alia multa mala commisit. Ipse Karolus pro libertate Ecclesiastica contra Dominos temporales plurima statuta edidit. Nam postquam statuta Laicorum contra Ecclesiasticam libertatem irritavit, adjecit: *Quicumque Laicus, cujuscunque status aut conditionis existat, &c. sacerdotem vel clericum secularem vel religiosum, diffamaverit, proscripserit, captivaverit, spoliaverit, occiderit, mutilaverit, aut in carcere detinuerit, aut hujusmodi maleficia perpetrantes scienter receptaverit, vel favorem eis prastiterit, eo ipso sit infamis & omni honore privatus, nec ad placita, nec ad concilia nobilium admittatur quovis modo.* ipse tamen alienavit imperio regnum *Arelatense*, Comitatum, Delphinatum, & quædam alia dominia Imperij terræ Francigenarum, quæ Ottones acquisierant imperio, nimis tamen parva pecunia pro illis recepta. (Hic petiit & recepit reliquias B. *Georgii* martyris, item cor & lanceam, à monasterio, quod nunc *Marienrode* dicitur: quæ nunc esse dicuntur adhuc in castro *Tangermünde*. Manum vero ejusdem B. Martyris retinuit & habet adhuc idem monasterium.) Obiit & sepultus est in castro Pragensi, cujus hoc est Epitaphium: *Karolus*

Hæc superaddita in MSco Landberg.

*Karolus Augustus cælo terraque venustus,
Clauditur hac archa, princeps mundi, Monarcha.*

Hoctempore terræ motus factus est magnus. *Seçta pœnitenti-
rium seu Flagellatorum & Crucebröder* in Almania: & anno se-
quenti, scilicet mccc., surrexit magna persecutio Iudæorum,
ut fere ubique cremarentur: & pestilentia gravissima sævit, cui
non dicebatur similis unquam fuisse; & post hunc annum raro
cessaverunt particulares pestilentie & maximæ, quolibet septi-
mo anno usque ad annum mcccxxxii. In quo iterum fuit
magna, nec adhuc cessaverunt. (Obijt *Iohannes Andrea*, Do-
ctor Iuris maximus, Bononiæ sepultus vii. die Iulij. *Versus*:

*Hic jacet Andrea notissimus orbe Iohannes
Primo qui sextum Clementis atque Novellas,
Hieronymi laudes, speculi quoque jura peregit.
Rabbi Doctorum, lux, censor, norma que morum
Occubuit fato prædira pestis in anno.)*

Duces Brunsvicenses *Magnus, Henricus, Ernestus*, & *Otto*, fratres
carnales *Alberti Ducis Brunsvicensis*: quorum *Magnus* perdidit
bellum, prope *Gardeleve* victus ab Archiepiscopo *Magdebur-
genfi*. *Henricus* autem Episcopus *Hildensemensis* litigavit se-
ptem annis contra civitatem *Hildensemensem*. *Otto* vero, co-
gnominatus *Bonus Otto*, duxit relictam *Waldemari* Marchionis
Brandeburgensis, & obiit in castro *Ballehusen* in *Göttingen*. *Er-
nestus* autem erat pater *Otonis*, & avus *Otonis* adhuc viventis.
Dictus Episcopus *Hildensemensis Henricus*, cœpit construere
prope *Hildensem* castrum *Marienborch* / & captivatis quibusdam
civibus de *Hildensem* compulit eos complere. Halberstadenses
vicerunt *Regensteinenses*, ubi eum cæteris interfectus est *Al-
bertus Comes de Regenstein*. Annus millesimus ccc. fuit lu-
bilæus.

INNOCENTIVS VI. Gallicus sedit annos x. Fuit
Cisterciensis Ordinis. Coronavit *Karolum* per Cardinalem
Hosti-

Hostiensem. Tunc Rex Angliæ potenter intravit Franciam usque Parisium. Captivavit *Iohannem* Regem Franciæ cum filio, & multis aliis, quos potenter duxit in Angliam. Delfinus vero filius ejus, Major domus, qui fugit à bello, relinquens patrem, factus suspectus, pulsus est à patria; & Rex Navarræ, tentus Parisiis in vinculis, liberatus à Francis, constitutus est Rex Franciæ. Tunc facta est ibidem detestanda societas rusticorum & ignobilium, quasi triginta millium, qui multos nobiles occiderunt, nec prægnantibus pepercerunt. Sicque maledictio Bonifacij octavi, qui Regem excommunicaverat, videtur effectum consecuta. Tunc *Gobelinus Person*, Decanus Ecclesiæ S. Mariæ Bilveldensis, Padebornensi dioceseos, natus est, qui postmodum *Cosmodromion* collegit.

VRBANVS quintus, Gallicus, Ordinis S. Benedicti, Abbas Marsiliensis, sedit annos ix. Fecit processus contra Comites Mediolanenses *Galeacium* & *Barnabonem*, à quibus ante paparum compulsus est literas Papæ devorare. Hic Papa dixit: *Me patrem patrum fecit discordia fratrum.* Sanctus est & canonisatus. Hoc tempore Domina *Brigitta* revelationem habuit, quam Papæ Urbano quinto tradidit scriptam per manum *Alfoncii* confessoris sui, in monte Flasconis. In Vigilia Assumptionis B. Virginis tale Brigitta vidit Romæ in visione, B. Mariam, Virginem sibi dicentem: *Papa vult redire Avinionem contra Dei voluntatem, & derelinquere sedem papalem; Quod si fecerit statim morietur, rationem de tali recessu Deo redditurus.* Urbanus autem parentum affectu, & Cardinalium consilio allectus, hanc visionem vilipendens, ab Italia recessit, & statim mortuus est. Societas in Italia dicta *Boncampanion*, ultra xxx. millia armatorum, de sola rapina vivens, omnia devastabat, nec amicis parcens, multas civitates & quasi omnes villas ibidem desolando. In libello Moyfi contra Belial dicitur: *Hoc anno incepit potestas infernalis contra univrsam mundum, secundum*

dum Prophetiam Danielis cap. XII. usque ad annos Domini 1450. du-
 ratura. Hoc enim tempus est ablati sacrificii Christianitatis. Postea
 vero, fiet pax Ecclesia. Marchio Misnensis & Archiepiscopus
 Maguntinus cum exercitu magno intraverunt terram Ducis
 de Brunswick/ destruentes Hindenburg/ Lechtensteyn & Sutros
 de/ tria castra, Moringen cum villis; & ante Castrum Salis qua-
 si per mensem residentes, multos perdiderunt. Inter quos
 erant Comes de Bltchen Marschaleus Thuringiæ, & cæteri.
 Comites de Honsteyn ædificaverunt castrum Suavelsborg:
 quod cives de Northusen/ eorum tunc adversarij, destruxerunt.
 Ex hoc cœpit bellum intestinum in Northusen. Consules enim
 dominantes in vulgo, cum indicibilem pecuniam illis de
 Honsteyn concessissent, nec rehabere possent, decollati sunt à
 vulgo xxviii. potentiores, & sic eorum Oligarchia mutata
 est in Democratiam, anno Domini mcccclxxv. Pestilentia ma-
 gna & incendium Ecclesiarum Maguntia ex coruscatione &
 alibi: nix etiam magna civitates & villas destruxit, & secuta
 est inundatio grandis. Bellum Episcopi Hildensemensis Ger-
 hardi contra Albertum, Episcopum Halverstadensem de Rick-
 merstorp/ qui Logicam composuit. Ibi capti sunt Magnus Dux
 Brunswicensis, supra dictus Episcopus Magdeburgensis, & præ-
 dictus Episcopus Halverstadensis, cum m. d. armatis, cum ta-
 men dictus Gerhardus Hildensemensis vix haberet d. armatos.
 Duces Luneburgenses obierunt, quorum unus dictus Magnus,
 reliquit quatuor filios, scilicet Fredericum, Hinricum, Ottonem,
 qui factus est Episcopus Bremensis, & Bernhardum. Illius Ducis
 Magni relictam duxit Dux Saxoniae, cognominatus cum pelli-
 cis, quia frequenter pellibus ornatus incessit, propria machi-
 na necatus prope castrum (Ricklingen per Thidericum de Man-
 delsto/ quem Henricus, dicti Magni filius postmodum suspen-
 dit prope claustrum, quod dicitur Werdere.) Anno Domini
 mccc, lxxiix, anno secundo Urbani sexti, in capella B. Vir-
 ginis

ginis Romæ in Ecclesia S. Iohannis prope S. Bartholomæum, dum quidam coronam argenteam imaginis capiti superponeret, sanguis effluxit, ut legitur ibidem. Eodem anno fuit ibi inundatio magna. Alvelde capitur, spoliatur, sed non destruitur, à Ducibus Alberto & Ottone Brunsvikcensibus, in nocte Omnium Sanctorum. *Versus:*

Vrbem nunc Alvelde bini Duces iniere:

Stirpis erant ambo Brunsvik Albertus & Otto.

Item sic: Ein M. drey Worste/ ein L. twe XX. Otto Förste/

Eins min est melde/ Alr hilgen Wint Alvelde.

Tunc etiam anno sequenti Thuringi captivantur ante Hanafeyn/de quibus redemptis Otto prædictus Dux, filius Frnesti Brunsvicensis, habuit 18000 marcas puri argenti, & illi de Hanafeyn receperunt 119. millia marcarum. Anno Domini MCCCLXXI factum est bellum inter Ducem Brabantæ & Ducem Iuliacensem, quo Dux Iuliacensis triumphavit, & obtinuit Ducem Brabantæ in campo, cum nobilibus multis, plurimis tamen occisis. (Fredericus Archiepiscopus Coloniensis, Florentius Monasteriensis, Henricus Paderbornensis, Melchior Osenbruggensis Episcopi. Engelbertus Comes de Marchia, juraverunt pacem generalem terræ Westvaliæ, quod ad eorum instantiam Karolus Imperator confirmavit; quod in perpetuum Ecclesiæ cimiteria, cum omnibus, peregrini, mercatores, aratores, &c. pacem habeant, & securitatem, nec ullus alterum deserat ante tertium diem intimationis. Sed & eorum oppida sigillis appositis idem jurarunt; similiter Henricus Comes de Waldecke.)

GREGORIUS XI. sedit annos VIII. Ad istum scripsit Domina Brigitta ex revelatione B. Virginis de voluntate Dei esse, quod iret Romam cum humilitate, & paterna caritate, & non cum pompa. Istam revelationem Brigitta dixit Alfonso Heremita, qui ex ore eius scripsit, & literam clausam sigillavit, & aliam copiam illius in papiro, quam præsentavit Ger-

Mm 2

harde

haro Abbati Turonensi, qui postea factus fuit Cardinalis, & cum literam sibi presentaret, copiam coram eo legit, & rupit in frustra, dicens ex nomine Brigittæ: *Si Papa non veniet Romam, tempore sibi assignato, omnes terræ Ecclesiæ, quæ modo sub unius Papæ obedientia, dilacerabuntur.* Sed Papa distulit, & bona Ecclesiæ perdidit; & postea cum pompa Romam se transtulit, sed terras non recuperavit. Et cum Avinionem iterum redire vellet, defunctus est, ad Mariam novam in Urbe sepultus. Cosmodrom. (Consules in Brunsvik captivantur ab Ottone prædicto, qui tunc provisor erat juvenum Ducum quatuor prædictorum. Sed tunc ab eisdem seclusus à *VVulferbütte*, duxit secum unum de dictis consulibus captivum in *Herdesen* nomine *Bok*, qui datis mille marcis reversus est in patriam, aliis sociis suis gratis libertati restitutis) Consules ibidem parum ante fuerunt à vulgo decollati, oligarchia in democratiam variata. *Karolus* Imperator obsedit *Erffordiam*, eo quod *Adolfo* de *Nassaw* adhererent contra Marchionem *Misniæ*; qui simul litigabant pro Archiepiscopatu *Maguntino*. Iste Marchio postea factus Archiepiscopus *Magdeburgensis*, mortuus est in chorea in *Calve*. Consules *Northusen* occiduntur. Miranda & inaudita pestilentia præcipue circa *Rhenum*. Nam plurimi utriusque sexus quasi furæ bacchantes, per plateas Ecclesias & domos more chorisantium saltabant, & demum quasi amentes in terram cadebant. Pannum rubeum; & calceos rostratos se dixerunt abominari. *Se möchten neyn roht Dincf seen/ nach snevelde schoe.*

VRBANVS Sextus prius dictus *Barenfis* *Neapolitanus* de platea, quæ dicitur ibidem *Infernus*, Doctor *Decretorem*, quasi sexagenarius electus in Papam, sedit annos XI. In principio fuit nimis rigidus Papa, propter quod Cardinales ab eo recedentes, elegerunt *Robertum* fratrem *Comitis* de *Gebenna*, & factum & schisma pessimum, quod duravit fere XL. annis.

Iste

Iste *Robertus* nominavit se *Clementem VII.* qui fuit largæ conscientia; dum esset *Gregorij XI.* legatus in partibus *Lombardiæ*, plurima mala commisit, multos innocentes occidendo. (Civitatem *Vercellensem*, quam parum ante *Otto & Balthasar*, Duces *Brunsvicenses*, ecclesiæ recuperaverant, vendidit cum *XL.* castris *Galeacio & Barnaboni* *Mediolanensibus*.) *Clemens* iste postquam rexit *Avinionem XIV.* annis in sua obedientia *Benedictus XIII.* De isto scripsit *Alfoncius*: *Revelatum est cuidam quod Urbanus est verus Papa, & sponsus Ecclesiæ, sed in regimine suo tenebit modum sine modo.* De isto etiam *Iohannes de Lignano* Doctor egregius juris multa prædixit, quæ postmodum ita evenerunt; Et inter cætera sic: *Cavendum est Urbano ab anno MCCCXXXI. & LXXXV.* Rex tamen *Franciæ* cum universo *Francorum* regno, & fere tota *Hispania*, & regnum *Siciliæ*, adhæserunt *Roberto*. Imperator vero *Karolus, Lodovicus* rex *Ungariæ*, Rex *Angliæ*, & omnia regna septentrionis, regna etiam *Cracoviæ & Poloniæ*, nec non provinciæ *Italiæ & Germaniæ*, cum omnibus suis, adhæserunt Domino *Urbano*, qui ad complacentiam *Karoli de pace*, qui se scripsit regem *Neapolitanum*, fecit submergi sex suos *Cardinales*, quos creavit, & una die recreavit *XXXI.* *Archiepiscopos & Episcopos* nationis *Neapolitanæ*, & *XXVI.* *Cardinales*. Isti *Urbano* primitus assumpto, regina *Siciliæ Iohanna* propinavit *XL.* millia ducatorum, cum vino, carnibus, & cæteris necessariis sufficienter, sperans, cum sibi semper benevolum & amicum fore, sicuti in paupertate prius videbatur. Ipse autem mutatus in alium virum, eam regno privavit, conferens dicto *Karolo*: quod tamen parum post etiam contulit *Lodovico* *Duci Andegavensi*, accepta pecunia; & tertio ambobus istis privatis per seipsum invasit. Unde tunc *Papa* per dictum *Karolum* diu fuit obsessus in castro *Lucerio*: *Lodovicus* etiam potenter vastavit *Apuliam*, cum *LXXX.* millibus equitum. *Urbanum* igitur sic obsessum nobilis *Otto*

Dux Brunsvickensis iuvamine Januensium cum x. galeis liberavit, pro quarum galearum expensis tradidit *Vrbanus* Papa Ianuensibus *Cornetums*, quæ est de patrimonio S. Petri impignus. Pecunia autem & sumtus illarum galearum per quatuor menses computata est ad lxxx. millia florenorum. Quilibet enim galea indigebat per mensem duobus millibus florenorum. Habebat enim una remiges clxxx, balistarios l. præter familiam patroni & gubernatoris. *Cosmodr. Otto* iste vendidit in patria sua *Duderstad/ Gheveldehusen/* & cætera, quæ habuit, Episcopo Maguntino: sed nondum pecunia numerata, ivit in Italiam, factus Princeps Tarenti, duxit præfatam *Johannam* reginam Sicilia. Ipse fratrem suum *Balthasar* fecit ibi Comitem Fundorum. Qui semper Papam Urbanum defendentes loca multa Ecclesiæ recuperabant. Cum quodam tempore *Otto* coram Urbano cyphum levasset inclinatus, nec ipse respiceret, dixit: *Pater noster non Vrbanus, sed Turbanus debet appellari.* Ipse quoque cum diu regnasset in Apulia Sicilia & Italia, tandem dolo captus, sub nomine & sigillo dictæ reginæ uxoris suæ vocatus, cum paucis suis nobilioribus, captus est à Karolo prædicto; ubi etiam dictus *Balthasar* exoculatus interiit. *Otto* vero diu tentus in vinculis, tandem ad omnia, evadens, restitutus circa lxxx. annum ætatis suæ decessit. *Karolus* vero præfatus dictus *de Pace*, cum regnum *Hungaria* nitere-tur adipisci per filiam *Sigismundo* desponsatam, à quodam occisus est in mensa. *Vrbanus* vero prædictus instituit annum Iubileum de xxxiii. in xxxiii. annum, sed non vidit populum occurrentem, nec collegit ex hoc aurum, quia prius decessit. Annus enim iste debuit esse mcccxc. Ipse tamen moriens plures pecunias dimisit in Camera Apostolica, quam invenit assumtus: & quamvis continuas guerras haberet, & ob hoc multiplices expensas, non tamen propter hæc commisit simoniam, nec baratriis consensit; sed antiquis luribus Camera

Apo-

Apostolicæ quantumcunque modicis fuit contentus. Ipse fecit hanc bullam: *Vrbanus Episcopus, servus, servorum Dei, dilectis filiis universis religionis cujuscunque professionis vel ordinis &c. Et si animarum affectantes salutem, &c. Nos igitur, qui ex suscepti Apostolatus officio. Et infra: Universitati vestra per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus parochianos diebus dominicis & festivis non recipiatis de cætero in Ecclesiis seu oratoriis vestris temere ad divina, nec ipsos sine licentia sacerdotis ad pœnitentiam aliquam admitteretis. Tum si quis alieno sacerdoti iusta de causa voluerit confiteri peccata, secundum statuta concilii generalis licentiam prius postulare, ac etiam obtinere debet à proprio sacerdote, vel alias sibi primo confiteri & recipere absolutionis beneficium ad eodem. Aliter namque ab ipso absolvi non poterit: Cum duplex in iudicando funiculus, potestatis scilicet & scientiæ requiratur, quorum alterum in alieno constat deficere sacerdote. Et ne parochialibus Ecclesiis devotio debita subtrahatur, ante missarum solemnias, ad quæ audienda prima diei parte in suis consueverunt & debent Ecclesiis convenire, nequaquam in Ecclesiis vestris supradictas, nec hora ipsa solemnies eis faciatis sermones, ne propter hos audiendos ad vos populus confluens parochiales Ecclesias derelinquat. Sed nec ad prædicandum solemniter ad illas parochias accedatis, nec si à sacerdotibus illarum parochiarum fueritis invitati, vel saltem ab illis humiliter petieritis & obtinueritis vos admitti. Et sequitur: Si in casu licito parochianos in vestris Ecclesiis ad sepulturam recipere contingat, omnem, quæ obtentu sepultura hujusmodi fueritis consecuti medietatem, vel tertiam partem, vel quartam, juxta felicis recordationis Gregorij Papa. part. 2. d. 2. Secundum consuetudinem regionis; & non requisiti, infra VIII. dies à tempore receptionis eorum Episcopo vel Sacerdote, de cujus parochia mortuus est assumtus, exhibere curetis. Si quis vero vestrum hujusmodi præcepti transgressor extiterit, vel contra prædicta, vel aliquod prædictorum*

etorum venire præsumerit, præter inobedientia vitium & ex-
 communicationis sententiam, quam de facto ipsam incurere volu-
 mus, gravi suo periculo subjaceat; & nihilominus à loci diocesano
 ad præmissa omnia & singula observanda, censura ecclesiastica ope-
 rante, discretius compefcatur, nulla eis contra hæc indulgentia vel
 privilegio valituris. Datum Neapoli XI. Kal. Decembris, Pontifi-
 catus nostri anno VII. Urbanus iste anno Pontificatus sui XII.
 Romæ obiit apud S. Petrum sepultus. Otto Dux Brunsvick.
 censis cepit castrum Herdegesfen / quod tunc erat illorum de
 Norstorp. Bohemus quidam nomine Poto, Episcopatum impe-
 travit Monasteriensem, sed quia erat nationis alienæ, & idio-
 tismi ignarus, licet à civibus esset honorifice susceptus, cum
 ignominia tamen recessit. Urbanus VI. concessit indulgentias
 c. dierum, sequentibus corpus Christi ad infirmum, & rursus
 ad Ecclesiam, sub bulla. Incubus quidam, nominans se regem
 Goldemar / adhæsit cuidam armigero, dicto Neweling & Hara-
 denberg in Comitatu de Marca prope flumen Ruræ. Incubus
 loquebatur cum hominibus, lusit in instrumento musicali,
 perceptibiliter lusit ad taxillos, pecunias exposuit, vinum bi-
 bit, visibiliter multis tam religiosis quam secularibus respon-
 sa dedit, sed crebro religiosos scelera eorum occulta recitan-
 do confudit: hospitem suum prædictum sæpius ad inimico-
 rum suorum adventum præmonuit, & contra eos consilia de-
 dit; manus duntaxat palpandas præbuit, & erant manus graci-
 les ac molles ac si quis tangeret murem vel ranam. *Christia-
 nos fidem in verbis, Iudeos in pecunia, & paganos in herbis, pone-
 re, dixit.* Hæc omnia à multis audivi, & post anno xxvi. ab
 ipso Neweling plenius intellexi. Quem etiam docuit, ut hoc
 versu se signaret: *Incarnatus pater, incarnatus filius, incarnatus
 Spiritus S. &* postquam triennio secum morabatur, sine cujus-
 quam læsione recessit. *Cosmodr.* (1379. Anno primo Pontifi-
 catus Urbani VI. commissæ & examinatæ sunt Constitutiones
 & regu-

& regulæ S. *Brigitta*, & anno sequenti, scilicet 1380. confirmata per eundem Urbanum Sextum.)

WENTZLAUS filius Karoli IV. Imperat annis xx. In omnibus tepidus, Studium Pragenſe neglexit; Doctores & Magiſtros aliarum nationum, quam Bohemorum, expulit. Hæreſin Huſſitarum fovit; terram Mediolanenſem, quæ fuit imperij, vendidit Comiti, quem fecit Ducem pro c. L. millibus florenorum. Ipſe à fratre ſuo *Sigifmundo*, & alijs Principibus, in proprio ſuo caſtro Pragenſi incarceratus, ſub turri, quam parum ante decalvaverat aurum deponens, lignis veſtiendo, indicibilem pecuniam per tempus ſuum collegit, & Huſſitis nunc dereliquit. Ipſe propter ignominiam ſuam deſtitutus ab Imperio, ſepultus in aula regia per Huſſitas, ibidem cum monaſterio mortuus eſt combuſtus. Contra quem electus eſt eo vivo **RUPERTUS**, de quo infra. Hoc tempore iterum in Hungaria cœpit peſtilentia gravis, descendens per Bohemiam in Almanniam, per mundum graſſabatur, & Flagellatores ſimiliter circumierunt. Obierunt & multi nobiles, *Edwardus* Rex Angliæ, *Iohannes* Rex Franciæ, *Henricus* Rex Hiſpaniæ & multi alij nobiles, quibus inexperti juvenes, delitijs dediti, ſuceſſerunt. Hoc tempore *Karolus de Pace* ſupra dictus in Ungaria, dum filiam Regis Ungariæ ducere conaretur, *Sigifmundo* filio Karoli quarti deſponſatam, & per eam regnum uſurpare, occiſus eſt ibidem in menſa reginæ. Sveteni ſive Svitenſes bello magno occiderunt *Lippoldum* Ducem Auſtriæ, cum multis nobilibus & populo innumero, in profeſto S. Margariæ. Ipſe enim voluit dictis ruſticis dominari, ſicut & patres ſui plures, id attentantes, proſtrati ſunt ab eiſdem. *Tybericus* Comes de *Vvernigerode* vocatus à quibuſdam Principibus, dolo captus, ſuſpenſus eſt prope Heimborg. Dominus Mediolanenſis *Galeacius* occidit † fratrem ſuum *Barnabonem* in vinculis. *Parifis* † Al. patr^{is} lis mota eſt inter univerſitatem & ordinem Prædicatorum, ſu-
per-

Na

per-

8 145 Al.

per opinione conceptionis B. Virginis; & mandatum est postea per Ecclesiam de hoc amplius non disputari nec predicari, ne per Ecclesiam publicata, alteri precium detraheretur. Similiter conclusum est in monte Pessulano. Anno Domini MCCCXXIV, nix magna. Bellum prope Winzen/ up der + Alre/ ubi capti sunt duo Comites de Hone/ & Comes de Brocthusen interfectus, cl. civibus Lüneburgensibus & pluribus captis: Duces autem Fridericus, Beruhardus & Henricus victoriam obtinuerunt, ubi & Bussio Comes de Regenstein similiter occisus, optavit haustum aquæ pro M. marcis, sed habere non potuit. Ibi Duces Brunsvicenses triumphabant. Philippus de Alenconio, Legatus Papæ collegit pecuniam per Almaniam. (Item anno 1383. obiit Johannes de Lignano Doctor maximus Juris, 16. die Februarij.

Versus:

*Frigida mirifici tenet hic lapis ossa Iohannis,
Ivit in astriferas mens generosa domos.
Gloria Lignani cycli, decoratus utroque,
Legibus & sacro canone dives erat.
Alter Aristoteles, Hippocras erat, & Ptolomæus,
Signiferi atherci noverat astra poli,
Abstulit hunc nobis inopina syncopa mortis,
Heu, dolor! hic mundi portus & aura jacet.*

Anno 1384. Obijt in Christo magister Gerhardus Grote/ i. e. Magnus, & vere magnus in omnibus scientijs & virtutibus, ut de eo scribit magister Wilhelmus Cancellarius Parisiensis, Doctor S. Theologiæ præcellens.)

BONIFACIUS Papa IX. sedit annos xv. Simoniacus maximus, collegit indicibilem pecuniam, tam de anno jubileo, anno Domini 1390. quam de aliis jubileis, quos vendidit omnibus emere volentibus per orbem, quam etiam de alijs novitatibus, tunc adinventis. Ipse tamen primis septem annis fuit satis competens, non audens prius simoniam exerce-

re, donec mortui fuerant Cardinales seniores. Tunc enim emisit legatos per mundum, qui prædicabant quæ volebant; absolvebant quæ non poterant: quorum etiam aliqui rebus spoliabantur & incarcerabantur. Ipse invenit clausulas *Anteferris*, quos alij subfannando vocabant *Inferni*. Apostatas plures fecit Capellanos honoris, verius horroris. Gratias quas vendidit revocavit, & plus dantibus concessit. Fecit Episcopos titulares, quotquot pecuniam producebant. Sororem suam dedit cuidam uxorem, quem statim fecit Ducem *Adria*, dans in dotem XVII. millia florenorum. Sed parum post idem Dux uxorem istam interfecit, ab alijs contra interfectus. Ipse coronavit *Ladislavum* puerum XVII. annorum in Regem Ungariæ, contra *Sigismundum*. Sed tamen regnum non obtinuit. Ipse fecit metropolim *Rigensem*, Ordinis tunc S. Augustini Canonicorum regularium, amplius esse Hospitalis fratrum Teutonicorum, datis sibi XV. millibus florenorum. Ipse habuit matrem avarissimam feminarum, quæ devoravit Hospitale S. Spiritus pauperum Romæ, cum pluribus Abbatijs. Ipse etiam *Bonifacius* penitus fuit illiteratus, & tamen Romanis non solum ut Papa, sed tanquam rigidus Imperator dominabatur. Nec fuit ante eum quisquam Romanorum Pontificum, qui talem potestatem temporalem exercuisse legatur. Non erat tunc dubium de signatura obtinenda, aut literarum expeditione facienda, si impetrans non defecit in pecunia producenda. Ipse Papa anno suo XI V. omnes expectantias revocavit; novos modos inducens. Revocavit etiam indulgentias ad instar à poena & culpa, & cætera, quæ prius concessit. Pragæ comburebantur Iudæi ad III. die Paschæ, quia blasphemabant sacrum Eucharistiæ, in bona feria quinta, & sabbatho sancto.

Versus:

M. simul & tria CCC, L. X. remove,
Pascha luce reus Praga perit igne Iudæus.

Nn 2

De

De quorum strage prædictus *Vvenselaus* rex recepit v. tunnas plenas argento, ut famabatur. In cccxciii. primus fuit annus Iubileus de xxxiii. in trigessimum tertium. *Brigitta* vidua de Suecia, multa propter Deum passa, post mortem canonifatur; cujus reliquiæ ductæ sunt in Sueciam. *Iohannes* Rex Castellæ cadens de equo fregit collum. *Karolus* Rex Franciæ ducens exercitum contra *Johannem* regem Britanniæ, mente alienatur usque ad diem mortis, quod multis medicorum imputabatur immerito. Tonitrua cum coruscationibus magnis, die SS. Fabiani & Sebastiani. Bellum prope *Goslar*. Dum enim *Fridericus* Dux *Brunswic* & Dux Saxonæ, cujus duxit filiam in uxorem, villas quasdam comburebant territorij *Leuenborg*; supervenerunt *Hildensemenses* contra prædictos, & commisso bello, *Conradus* de *Steynberch* miles interfectus, *Johannes* de *Schwichelde* captus cum cæteris, Ducibus victoriam obtinentibus. Hoc tempore cœpit papare in sua obedientia *Petrus de Luna*, Doctor Iuris ingeniosus, in concilio postmodum *Constantiensi* degradatus. *Otto* Dux *Brunswic* reconstruxit castrum *Grone*; sed perdidit xix. armatos & *Balrehus* in *Götsingen*. *Vvigenne* obierunt duo sacre Theologiæ Professores solemnissimi, *Henricus* de *† Euta*, & *Henricus* de *Hassia*, cujus hoc est Epitaphium:

7 Oytha

*Mortales cuncti, moneat vos tumba sepulchri
Hassonis eximij, vermibus expositi.*

Multa dictaverunt & scripserunt, præcipue contra schisma, de quibus sunt ista:

*Quando finis erit ignoro schismatis hujus,
Clemens Urbani quo sexti jura recuset.*

*Tempus quo cœpit, numeri dant grammata versus
Qui prait, addendo centum sine sex minus uno.*

Schisma namque cœpit anno Domini mcccxxix. *Vvitoldus* Dux *Lituanæ* fidem Christi suscepit, & baptifatus *Alexander*
voca-

vocatus est, & multas Ecclesias in *Lituania* fundavit. Factum est etiam grave bellum vi. Kal. Octobris inter regem Ungariæ & regem Turcorum, apud urbem *Schiltouwe* / quæ apud Græcos *Nicopolis*, i. e. civitas victoriæ vocatur, & est in partibus *Bulparia*, quam condidit quondam *Trajanus* Imperator, victis ibi *Sarmatis*. Convenerunt itaque ibidem *Sigismundus* rex Ungariæ, cum multis principibus Christianis; & ex alia parte *Morach Backen* rex Turcorum, & *Raysach Backen* filius ejus, cum suis: qui non viribus, sed fallaciis vincere satagebant. Nam palos acutos ligneos per campum inter rubos, quasi per tria millia, in terram fixerunt: & cum non plene rubis occultabantur, ramos arborum præcisos eis præfixerunt. Cumque princeps *VValachia*, qui vicinus Turcis habitavit, & mores ipsorum in bellis præcedentibus annis contra se gestis notaverat, primo bellum attentare petiisset, *Francigena* consentire recusabant. Isti ergo prædicti *Francigenæ* Turcos aggrediuntur, & prima Turcorum acie prostrata, alia pars Turcorum fuga per certa loca inter palos transit, quos Christiani quasi fugientes stimulis equis calcaribus prosequuntur; & dum se credunt rubos tantum sentire, in palos incidunt, nec est facultas procedendi nec retrocedendi. Hinc Turci Christianis sic defixis in maxima copia erumpunt ab insidiis, & Christianos cæde miserabili prosternunt. Rex autem *Sigismundus* suorum clade cognita, fuga navigij se cum paucis salvavit. Captus est ibidem filius Ducis Burgundiæ, qui se cum paucis pecunia redemit. Teutonici igitur hoc bello fortiter ad tempus se defendentes, tandem similiter occisi sunt, ultra centum millia computati. Tunc idem Turcorum Ammiratus nomine *Barsetus*, Ungariam potenter devastans, multa millia in servitutem perpetuam abduxit. Similiter *VVitold* seu Alexander prædictus, contra regem Tartarorum magnum ducens exercitum, fugatus est, multis Christianis occisis. *Rupertus* primogenitus

*W*ilhelmi Ducis de Monte, juvenis ingeniosus, discretus & iustus, Ecclesie Padefontanæ prælatus, raptores terruit undique; *F*ridericum de *P*athberg captivavit cum LXXIX. armatis, *B*engelere tunc nominatis. Quo mortuo planctus inauditus factus est; ejus hoc est epitaphium:

Plangite Rupertum varia virtute repertum,
Montis magnificum Bavariæque Ducum,
Germen animosum, detestans omne dolosum,
Gloria Westphalia qui fuit Ecclesie,
Hujus & electus nunc terra tegmine tectus,
Ante triumphator, fœderis atque sator,
Quo pax juvatur, quo patria tota beatur,
Ista refota suis viribus assiduis.
Virutum cultor, vitiorum strenuus ultor,
Hic iudex æquus, militiaeque decus.
Sensibus antiquis senior, metuendus iniquis,
Cum unici juvenis Marte nequiverat is,
Linquens magnatis speculum se strenuitatis,
Parcarum savas perculit insidias.
Ante diem Julias terno surgente calendas
M. sine sex anni cum C. quater Domini.
Ergo fleamus eum veluti nostrum Machabeum,
Oremusque Deum quod sibi solvat eum,
Ad regnum vitæ cœlestis, quando, venite
Qui statis à dextris, dulce sonabit eis.

Huic successit *I*ohannes de *H*oya v. annis & postea Ecclesie *H*il-
*d*ensemensis prælatus. In ejus locum *W*ilhelmus filius *W*ilhel-
*m*i Ducis de Monte juvenis XIX. annorum electus est à Capi-
*t*ulo Padefontano. Sed Dominus *B*ertramus natione *L*umbar-
*d*us, civitatis *F*errariæ Doctor Decretorum, & Auditor Palatii
*A*postolici à Papa præsentatus, receptus est in Episcopum. Sed
 cum non modica confusione regressus est ad *L*umbardos, &
*W*ilhel-

WVilhelmus à Papa confirmatus. Qui cepit Comites de Spes
ghelberghe/ & opidanos de Hamelen, die S. Cæciliæ. Sequitur
Epitaphium Wilhelmi Ducis de Monte:

*Turbida me cogis, ô mors, insignis Herois,
Heu minus egregio facta referre stilo.
Versibus alternis claudis, grandior quia spernis
Gaudia cur animo tristior hoc elego:
Mors Ducis illustris WVilhelmi, turbida lustris,
Fluxus virginei bis C. puerperi
Hic anno Iulias septeno stante Caleudas
Bis C. bis octavi, vi fuit acta gravi.
Hic fuit ipse bonus pater, Ecclesiæque patronus,
Excolit ornatus hanc per eumque datus.*

Otto Dux Brunswick obiit, Wiburghusen sepultus: cujus filius
Otto castrum cepit Hindenborch/ raptores ibi xviii. suspenden-
do. Bellum Episcopatus Monasteriensis contra illos, dictos
Wörst de Lymborch. Versus:

*Millenis quadringentis uno minus anno,
Otto bellavit Lymborch Wörst suppeditavit.
Sunt captivati quasi centum connumerati.*

Item nix magna & frigus intensum. Item prope *Herbipolim* bel-
lum inter Episcopum & cives, delevit dcc. civium mcc. capti-
vatis. Francigenæ facti fuerunt neutrales. Quod ad Papas, Pri-
or S. Pauli cum monachis suis Romæ captus in spolio suspen-
sus fuit, cum illis ibidem. *Franciscus* Urbani vi. nepos, cum
matre, filio & filia, & xiii. personis utriusque sexus, perit in
mari repente, in quo tota posteritas *Urbani* divino iudicio de-
leta est. *Ernestus* Episcopus Halverstadensis veneno necatur.
Esvelt oppidum proprio igne crematur, ita ut nec fontes in
terra, nec fontes sub terra, nec stabulum permaneret in oppi-
do. Anno Domini mcccci. *Wenselaus* suis demeritis exigen-
tibus, depositus est ab Imperio, atque **RUPERTUS** Dux Bava-

riæ, Comes Palatinus, armis strenuus, consiliis acutus, vir iustus & Deo devotus ac literatus, assumtus est. Item 1397. die Iulianæ de nocte fuerunt tonitrua magna, coruscationes, grandines, pluviam, cum vento validissimo. In eadem nocte venerunt multi nigri equi, cum nigris canibus, ad castrum Wasdeg in Hassia, & Comite jacente in agone, receperunt eum lecto & abierunt, spargentes plumas per duo fere miliaria. Fregerunt & colla duorum ibi vigilium. Eadem nocte comburebantur cc. domus in Argentina.

RUPERIVS *Clemens* nominatus à Frederico Colonienfi Archiepiscopo coronatus. Ipse literatos diligens & promovens, ordinavit *studium* & fovit *Heydelbergenfe*, colligens undecunque Doctores & Magistros potiores, Magistrum *Mattheum de Cracovia*, sacre Theologiæ Professore & Prædicatorem eximium, fecit Episcopum Wormatiensem; *Conradum de Zoltowve*, similiter sacre Theologiæ Doctorem, fecit Episcopum Verdensum. De hoc Clemente sunt versus:

Ruperto dignus non est status iste malignus;
Sub quo viget honor; pullulat omne bonum.
Virtus, iustitia, Libertas, Philosophia,
Pax & vera fides, & salus atque quies.

Eodem anno, sed prius, in vigilia Pentecostes, *Fredericus* Dux *Brunswick* reversus à concilio Principum pro electione Imperatoris *Frankenvort* celebrato, occisus est prope *Frislar* Duce Saxonie, Episcopo Verdensi prædicto, cum alijs ad cccc. captivatis, postmodum tamen relaxatis, Imputabatur hoc *Iohanni de Nassauwe* Archiepiscopo Maguntino. Pro hoc surrexit litigium inter eos quinque annis continuatum. *Hinricus* enim Dux *Brunswick* frater *Frederici* carnalis duxit exercitum, ad XIII. millia armatorum, cum quo fuerat Rex *Succiæ*. Subiugavit sibi Dominum de *Lippia*, qui prius ipsum captivaverat, & in compositione remissi, LXXX. millibus florenorum solutis prius

prius, & xx. millibus de c. millibus promissis. Fuerunt & secum in exercitu tunc *Bernhardus* Dux *Luneborgensis*, *Otto* Archiepiscopus *Bremensis*, fratres carnales *Frederici*, Landgrafius *Hassiae*, & fere omnes nobiles *Saxoniae*. Sed quia exercitus magnus erat, propter victualium defectum ad partes redierunt. Guerræ tamen contra Episcopum *Maguntinum* & *Henricum* Comitem de *Waldeghe* gravissimæ continuatæ sunt.

Versus:

*Regula non ficta nequam Maguncia dicta,
 Germine Pilati nunc denuo vivificati,
 Sicut dum vixit, iterum Christum crucifixit.
 Namque Ducem stravit Fredericum, qui quasi David,
 Brunsvicæ protegit, gentemque suam bene rexit.
 Transtulit ad Christum respublica creditur istum,
 Pro qua perrexit Francfore, heu tunc sibi textit
 Traditio vestem, que mortem postea restem
 Nequiter inflixit, prope Frizlar vulnera fixit.
 Heu, heu, heu, mille, miles validissimus ille,
 Sternitur ipse fuga, qui sapius ardua iuga
 Belli contrivit, spes est quod in aethere vivit,
 Hic jacet in crypta, de quo sunt talia scripta,
 In Pentecostes profesto seva per hostes
 Ingerit hic mors se, post M. monos & quatuor C.*

Item alij de eodem:

*Est morti deditus de Brunsvig Dux Fredericus
 Vigilia festi Pentaque die Bonifaci.*

Gallici, Franci & Hispani, celebraverunt Romæ annum Iubilæum, in multitudine accurrentes innumerabili. Tunc quidam pseudo, fingens se *Helyam* prophetam, attraxit sibi innumeros flagellatores, cum quibus etiam magni prælati & Cardinales curtebant occulte. Sequenti autem anno Prophetam istum flamma consumpsit, & flagellatores evanuerunt. Cometa gran-

o o

ta gran-

ta grandis per quadragesimam duravit, & tamen bonum tempus subsecutum est, licet bella gravissima inter paganos etiam sint secuta. Nam Rex Tartarorum *Tamerlanus* terram Turcorum dissipavit & bello commisso triumphavit, & regnum Turcorum subegit: unde ceciderunt ultra D. millia hominum, & *Barsetus* Turcorum Admiratus i. e. Imperator, interfectus est, *Tamerlanus* autem cepit & spoliavit *Damascum* civitatem nobilissimam *Syriæ*, abducens ultra xx. millia hominum diversarum artium mechanicos, in civitatem suam capitalem, *Somerland* nominatam. Inde *Sarracenos* invasit, multas civitates & terras eorum sibi subdens, etiam *Soldanum* vicit, & castrum *Smirnae* firmissimum, tunc *Hospitalis S. Johannis Ierosolimis*, solo adæquavit. Idem combussit templum *Machmeticum* *Sarracenis* illac fugientibus in *Damasco*, licet esset ejusdem sectæ. Dixit se missum ideo, ut malos *Sarracenos* & falsos *Christianos* devastaret. Inde rediens in *Perisiam* cepit *Susa*, quæ modo vocatur *Baldach*, & alias civitates magnas, numero cxx. cum regnis illarum partium, quæ omnia suæ subjecit ditioni. *Bonifacius* Papa i. x. *Vvenselao* reprobaro, *Rubertum* approbavit. *Vilhelmus* Dux de Monte captus est cum ixx. Comitibus & dccc. armatis, deditque pro se & armigeris suis redimendis nonies centena millia florenorum Comiti de *Marchia* triumphanti. Ultra hoc vulgus pedestre seipsum, sicut poterat redimebat. Dominus de *Padua* *Veronam* de manu *Mediolanensis* tyranni recuperavit, quam capto eodem postmodum *Venetis*, una cum pertinentiis *Paduae*, obtinent, usque in præsens. *Adolfus* Comes de *Ravelsberg* patrem suum *Vilhelmum*, Ducem de Monte, nihil mali suspicantem captivavit, & in custodia detinuit ad tempus.

INNOCENTIUS VII. Doctor Iuris mitis, & bonus, sedit præter x. dies ii. annos: quem *Ladislavus* rex *Siciliæ* expulit *Roma*, spolians *Ecclesias*. In exitu tali *Curtisani* multi, &

ti, & alij, siti perierunt. Tunc *Gebelini* potentia *Ladislai* freti
 coeperunt Urbi dominari, inveneruntque in Capitolio, præ-
 ter alia bona, tantum salis, quantum xx. millibus florenis
 comparari vix posset; quod Bonifacius IX. collegerat. Tunc
 & *Guelfi Florentini* ceperunt *Pisam* civitatem nobilem, metro-
 polim Tusciæ, cameram Imperij: & parum ante *Veneti* cepe-
 runt *Veronam*, *Paduam*, & *Vincentiam*, etiam civitates Imperia-
 les. *Rupertus* Paderbornensis, & Dux de *Monte*, captivavit LXXX.
 armatos de secta Bengelensium. Erant enim tum variæ se-
 ctæ armigerorum, mutuo se & alios impugnantium. Quidam
 nominaverunt se *Bengelere* / alij † *Scermere* / alij * *Stötelere* /
 alij *Seselere*. Tunc & Episcopus Monasteriensis triumphavit
 contra *Markenses*. *Versus*:

† *Sternere*
 * *Stöteles*

In Domini mille, quinis annis, quatuor CCCC,
Traxerunt enses Praxedis Dulmanienses,
Markenses quarunt, sed turpiter hi fugierunt
Centum fugati sunt ter quini galeati,
Et sunt armati, per inermes sic superati,
Sex quadragenos captant armis quasi plenos,
Succumbunt mæste, certant † nostrates honeste.

† *vestrates*

Anno Pontificatus *Innocentij II.* prima die mensis Iunij, fuit
 Eclipsis lunæ, & xxvi. die ejusdem Eclipsis solis hora quinta
 ante meridiem, ita quod unus homo alium juxta se stantem
 vix discernere potuit: & secutæ sunt pluvix & inundationes
 aquarum, à medio Aprilis, usque ad medium Septembris. Et
 anno sequenti, scilicet anno Domini mcccviii., *Leodinenses*
 obsederunt *Trajectum*, & victi sunt *Leodinenses*, ceciderunt-
 que ex eis ad xxxvi. millia, Dominica ad festum S. Michaë-
 lis. Deinde electus frater Ducis Hollandiæ cepit *Leodium*, &
 alias civitates sibi rebelles, & iterum occisi sunt ac submersi
 omnes, utriusque sexus circiter iv. millia.

GREGORIVS XII. prius dictus *Angelus de Corario*,

Q o z

Vene-

Venetianus, Doctor S. Theol. quasi LXXX. annorum eligitur in Papam. Hic aliquoties per suos Cardinales reprobatus, tandem in concilio Constantiensi libere resignans, per magnificum Comitem legumque Doctorem *Karolum de Malatesta*, reassumptus est in summum Cardinalem & approbatus, in omnibus, quæ tanquam Papa usque ad illam horam dedit, gessit, vel statuit, confirmatus. Ipse dixit Cardinalibus à se recedentibus illum verum in eis esse completum: *ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem; expulsi sunt, nec potuerunt stare.* Computa numerum & habebis MCCCXVIII. Cardinales autem tunc contra eum assumerunt *Alexandrum*. Tunc eclipsin prædictam secuta est nix magna, & fames tanta, quod maldrum plus quam quadruplum solvit in partibus Saxoniarum; sic tum fames mansit per annum. Tunc & pax generalis terræ statuitur decem annis duratura, sicut & duravit pro parte servata. Tunc & studium *Lipzense* cœpit, magistris Pragensibus Teutonicis à *Praga* recedentibus propter materiam universalium realium, & errorem Hussitarum. Tunc & Consules *Lübeckenses* recesserunt à sua civitate, & x. annis litigantes contra cives suos, reversi sunt ad eosdem, amicabiliter acceptati. Die XVI. Aprilis fuit Eclipsis; quam motus terræ, ventus validus, & nimia frigiditas, & mures innumeri sequebantur, qui etiam germina frugesque vorantes, quasi per annum duraverunt, ventoque & pluvia perierunt. Hoc tempore Cardinales recedentes à *Gregorio* Papa, elegerunt *Petrum de Candia*, Doctorem S. Theologiæ in Papam, in concilio *Pisano*; qui nominatus *Alexander VII.* sedit in papatu menses x. Iste novit nunquam parentes, aut aliquem cognatum. Fuit enim inventus puer, & sustentatus à quodam fratre Ordinis Minorum, qui recepit eum in Ordinem; & tandem promotus est in Episcopum Mediolanensem, vocatus tunc *Petrus de Candia*. Multa scripsit, in papatu minus graciosus, gratias fecit exorbitantes innume-

numeras, juxta breve tempus suum. De hoc sunt versus isti:

*Lucifer & Luna, cum deſcerentur ab una,
Mitra papali, ſub concilio generali,
Doctus Alexander, præcellens valde magiſter,
De gratia natus, Piſis eſt Papa creatus:
M. ſed C. quater, tria poſt hæc ſi numeres ter:
In Pauli feſto, cujus facti memor eſto.*

Hoc tempore *Vitoldus*, alias *Alexander*, Dux Lituaniæ, & Rex Poloniæ, cum maxima multitudine armatorum intrabant *Pruſiam* & triumphabant, habentes, ut dicitur ultra c. millia: ibique ceciderunt Prutenorum ultra xii. millia, & plures aliorum; ſimulque computata ſunt ad xciiii. millia. Item Magiſter *Albertus Engelſtât* Doctor S. Theologiæ Pragenſis, obtulit tractatum, quem nominavit *Aureum Speculum*. Dialogum vero *Petrus* interrogat & *Paulus* reſpondet & concludit: *Totam Romanam Curiam eſſe in ſtatu damnationis*. Ibi & reprobatuſ communis Iuriſtarum diſtinctio, ſcilicet; *Quod aliqua Simonia, quia prohibita; alia prohibita, quia Simonia; quod illa damnanda diſtinctio cateruatim transmittit ad infernum*. Item: *Henricus* nobilis Dominus in *Homborch* obiit ſine liberis, relinquens Dominium terræ ſuæ Illuſtribus Principibus Ducibus in *Brunſwig* & *Lünenborch*.

SIGISMUNDVS, Ungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Pannoniæ, (Avariæ, * Caniæque) regnorum rex, filius *Karoli IV.* & frater *Venſelai* Imperatorum præcedentium, imperat. *Ruperto* enim mortuo, & Marchione *Moraviæ* nominato, ſed non conſentiente, adhuc fratre ſuo *Venzelao* vivente, Archiepiſcopus Trevereniſis, *Lodovicus* Dux Heydelbergeniſis; & Burggravius Nurenborgenſis, tunc Procurator Brandenborgenſis, ipſum elegerunt, anno ſui Ungariæ xxi. Archiepiſcopus autem Colonienſis & Maguntinus elegerunt *Iodochum* Marchionem *Moraviæ*, qui ſtatim eodem anno deſunctus, ſicque & iſti Ar-

* Avariæ
Raviæque.

chiepiscopi in dictum *Sigismundum* consenserunt. Cujus uxor erat *Maria*, filia *Lodeuvici* regis Ungariæ, cujus mater *Elisabeth* ab Ungariis jugulata, suspensa est de fenestra sui castri, eo quod voluit dictam filiam, *Sigismundo* desponsatam, tradere *Karolo de Pace* in uxorem. Ista etiam *Elisabeth* misit prius Urbano VI. cum aliis clenodijs infulam pretiosam, valentem XXII. millia florenorum. *Vilhelmus* Paderbornensis electus cum suis captivavit *Up der Delebruge* armatos CCCLX. & inermes LX. Equivictorum computati sunt ad DCCC. quamvis non tot inter spolia dividendum pervenirent. *Fredericus* etiam Archiepiscopus Colonienfis & *Adolfus* Comes de Clivis, valido exercitu terram illam *Delbrüge* intraverunt & suos perdiderunt. In Albia circa *Meydeborch* submersi sunt xx. homines dicti de *Hense*. Circa *Wilsnac* tres naves peregrinorum perierunt. Castrum *Harteshorch* ab Episcopis Magdeburgensi & Halberstadensi & Duce *Brunsvic* destruitur.

Al. Gen.
se.

JOHANNES XXIII. prius dictus *Balthasar de Coxa*, assumptus in Papam in concilio Pisano, intravit *Constantiam* anno Domini MCCCXIV. Indictione septima, die XXIIX. mensis Octobris. Anno sequenti, die prima mensis Martij, juravit cedere papatui, sed occulte recessit à loco. Propter quod idem *Balthasar* degradatus est in Concilio Constantiensi, per omnes mundi nationes, & Imperatori tanquam Advocato Ecclesiæ præsentatus, detentus est à *Lodeuvico* Palatino Rheni in castro *Manheim* / quasi tribus annis, & post per Papam Martinum quintum, ob spem pecuniæ quam dicebatur, (scilicet unum milionem & septingenta millia florenorum) innumerabilem habere, liberatus à carceribus, solutis prius XXXVI. millibus florenis *Lodeuvico* pro expensis, restitutus in Cardinalatum, sequenti anno decessit, pecunia non inventa, Florentiæ sepultus. *Ladislaus* Rex Siciliæ Romam vastavit consensu & ordinatione, ut dicebatur *Iohannis* Papæ; quod tamen in caput su-
um

um versum est. Nam Roma fugatus plurimos de curtisanis am-
 misit, thesauro & SS. reliquiis spoliatus. Idem *Ladislaus* obiit
 anno sequenti, videlicet Domini MCCCXIV. Dux *Otto* cepit
 de *Drackenbergo*. Hoc anno obiit *Fridericus* Archiepiscopus
 Coloniensis. Tunc quidam Canonorum postularunt *Vvil-*
helmum, electum Paderbornensis Ecclesie, alij *Tiderum* de
Morse / Bunnensem Præpositum. Concilium Constantie,
 Provinciae Maguntinae, civitatis Imperialis coepit; & tribus
 annis & VI. mensibus duravit, in omnium rerum copia, liber-
 tate ac securitate maxima. Ibi fuerunt omnium Regum, Prin-
 cipum & Prælatorum Christianitatis, Universitatum & Ordini-
 um, Ambasiatores solemnnes, vel Principes & Prælati in pro-
 prijs personis. (*Fridericus* Marchio Misnensis inter alios nobi-
 les & potentes intravit Constantiam cum 500, equis faleratis,
 habens in comitatu circa X. Comites. Erant omnes domini
 cum servis, auro vel argento, aut armis valde venusti.) Græci
 etiam cum Turcis habebant ibi suam ambasiatam. Ibi vide-
 bantur plus quam L. religionum diversitates. *Barbaricus as-*
inus vulpem cepit Italicorum ibidem. Ibi Rex *Sigismundus* Burg-
 gravium Nürenbergensem, constituit Marchionem Branden-
 borgensem, & Electorem Imperii usque in tertiam generati-
 onem. Ipse etiam fecit Comitem *Zabodie* Ducem esse sui do-
 minij, quod tunc adhuc erat patrimonium Imperij. In hoc
 Concilio comburebantur duæ Hæresiarchæ *Hus* & *Hieronymus*,
 Bohemi, renovantes, & in multis studiis, ut *Parisiis*, *Anglia* &
Praga, dogmatifantes errores *VVicleff*, olim in *Anglia* conde-
 mnati. Ex quo tantus error invaluit, quod totum regnum
 Bohemiae cum locis vicinis, pro dolor! infecit: nec hodie po-
 test extirpari. Eodem anno in *Sangerhusen* multi hæretici
 deprehensi, per M. *Henricum Sednefelt* S. Theol. Professo-
 rem & Inquisitorem hæreticæ pravitatis, sunt igne com-
 busti. *Fridericus* Dux Austriae, quia *Iohannem* Papam prædi-
 ctum,

atum, contra edictum Concilij Constantiensis eduxit à Constantia, perdidit magnam partem terræ suæ, *Svvitensibus* auctoritate Regis & Concilij eam invadentibus. Ipse tamen Fredericus Concilio & Regi reconciliatus, restitutus est, tamen tam civibus quam castris à *Svvitensibus* retentis. Hiems fuit aspera, & ventus frigidus læsit homines in pectoralibus, & facta est tussis hominum generalis, cum raucedine nimia, præcipue in Quadragesima, ut etiam in magnis Collegiis nemo cantare valeret. In conventu Concilij Constantiensis computati fuerunt personæ nobiliores isti: Papa *Iohannes* 239. Quatuor Patriarchæ cum 105. xxii. Cardinales cum 2200. Duo Patriarchæ Græcorum 44. xlix. Archiepiscopi cum 1480. cxii. Episcopi cum 2620. xcii. Abbates cum 800. Auditores Rotæ xvi. cum 122. Secretarij Papæ xii. cum 60. Notarij Papæ cxlii. cum 426. Scriptores primarij xlvii. cum 90. Procuratores Papæ & Cardinalium ccxvi. Scriptores aliarum nationum 670. Doctores & Magistri Universitatis Parisiensis xx. cum 78. Universitatis Boloniensis xxii. cum 134. Viennensis xxiii. cum 110. Aliarum Universitatum Doctores & Magistri exc. cum 680. Ambasiatores Principum & civitatum habuerunt equos 2403. Ii duraverunt per concilium. Aliorum continuo accedentium & recedentium non erat numerus. Anno mcccexii. *Hermannus* Comes in *Everstein* ultimus illius nobilis prosapiæ, obiit sine prole: relinquentes Comitatum illum Illustribus Principibus, Ducibus in *Brunsvic* & *Lünenborch*. Item de isto *Iohanne* xxiii. est hoc Epitaphium:

Qui modo summus eram gaudens de nomine Præsul,
Tristis & abjectus nunc mea fata gemo.
Excelsus solio nuper versabar in alto,
Cunctaque gens pedibus oscula prona dabat.
Nunc ego pœnarum fundo devolvor in imo,
Et me deformem quemque videre piget.

Omnibus

*Omibus ex terris aurum mihi sponte ferebant,
Sed nec gaza iuvat, nec quis amicus adest.
Cedat in exemplum cunctis quos gloria tollit,
Vertice de summo qui ego Papa cado.*

Friderick provisor Episcopatus Paderbornensis, cepit lxx. armatos. Grando prægrandis die 111. mensis Iulij multa vastavit. *Vilhelmus* Electus Paderbornensis, duxit uxorem *Alheyd* / filiam Comitis de *Teckenborch* / *Tiderico* de *Morse* / Præposito *Buanensi* Episcopatu relicto: quem & tenet in Commendam cum Archiepiscopatu *Colonensi*. Rex Angliæ cum navibus MD. & armatorum lxx. millibus, mare versus regnum *Francia* transfretavit: contra quem Rex *Francia* bellum instauravit; & commisso prælio Rex *Anglia* triumphat. Ubi de parte Regis *Francia* ceciderunt Dux *Brabantia*, Dux *Barenfis*, Marchio *Barenfis*, & alij multi potentes cum suis. Rex autem *Angliæ* perseveravit ibidem manu potenti, donec regnum *Francia* subegit. Anno Domini 1417. Abbates provincie *Moguntinensis*, Ordinis *S. Benedicti*, existentes in Concilio *Constantinensi*, perpendentes, quantum eorum religio in ordinis & totius *Ecclesiæ* scandalum à regulari sua observantia indecenter deviare; concordaverunt, quod omnia & singula monasteria dicti Ordinis per præfatam provinciam constituta, regulam *S. Benedicti* per omnia servare deberent; præcipue tria substantialia monachatus. Item in refectorio simul reficerentur: carnis non nisi infirmi pascerentur; silentium in locis debitis servarent; cellas in ostiis fenestratas haberent, nec lectis de plumis, neque camisijs lineis uterentur, & quod nullas mulieres septa monasterij intrare permetterent, sub pœnis, &c. (Qualis autem fructus subsequutus sit, Deo cooperante, hodie certitur.)

MARTINVS VI. prius dictus *Otto de Columnis*, Cardinalis, electus est in Papam xi. die Novembris, scilicet die *S.*

Pp

Martini,

Martini, in provincia S. Martini, & ob hoc Martinus nominatus. Tunc quidam propheticè clamabat: *Laus ejus in Ecclesiis Sanctorum*. Computa enim literas, & habebis 1418. Iste Martinus Papa, approbante concilio, dedit multas magnas gratias. Primo gratiam Iubilei semel in vita & semel in morte omnibus, qui propter bonum concilij illuc venerant, aut interfuerant, dum modo sextam feriam per vitam suam jejunent, vel saltem consilio confessoris in aliud opus pietatis immutent. Item dedit auctoritatem eligendi confessorem cuilibet Christiano, qui posset eum semel absolvere ab omni simonia & irregularitate ex hoc contracta, etiam in beneficiis simonice acquisitis, si causa subesset dispensandi & retinendi. Item dedit gratiam pro graduatis talem, ut in omni Collegio per Alemanniam sexta pars beneficiorum sit graduatorum. Item statuit neminem in divinis vitandum, nisi nominatim excommunicatum: ut sic excommunicatio juris tantummodo tangat excommunicatos, & sola excommunicatio facta per hominem tangat participantes. Isti tamen duo articuli restricti sunt tantum ad quinquennium. Statutum etiam erat ibidem & juratum, quod Concilium futurum deberet *Papia* celebrari, anno quinto incunte sequenti, & post hoc alibi anno VI I. & postea semper de decennio in decennium. Postquam etiam Dominus *Martinus* fuit coronatus, petebatur per nationes reformatio Ecclesiæ tam in capite quam in membris, prout in reformatorio per ad hoc electos conceptum fuerat. Sed quia non omnes æque ardentè instabant, Cardinalibus etiam in hoc torpentibus, parum profecerunt. Vnde Gallicana natio regem adiit, petens ab eo, ut Papam ad reformandum Ecclesiam dignaretur informare. Qui respondit eis: *Dum nos cum natione Germanica, ut reformatio fieret prius, quam electio Papa, instabamus, vos prius Papam voluistis. Et ecce Papam habetis, quem & nos habemus. illum adite, quoniam pro nunc non interest nostri,*
provs

prout intererat sede vacante. Martinus autem Papa cum suis
 recedens de Constantia, intravit *Gebennam*, quam quidam scri-
 pserunt *Iebennam*, & satis congrue, quia ignis civitatem quasi
 consumsit. Caristia & pestilentia per Rhenum descendens, to-
 tam grassabatur per Alemaniam. *Iohannes de Nassawe* Archi-
 episcopus Maguntinus obiit, & assumtus est *Conradus Ringes-
 ve* Comes Armanhiaci. Dux Burgundiæ cum multis nobili-
 bus occisus est Parisijs, & secuta est guerra gravissima inter re-
 ges Franciæ & Angliæ nec hodie sopita, sed utrinque multis
 milibus occisus. *VVenselaus*, olim Rex Romanorum, similiter
 obiit, cum multis aliis; quia pestilentia magna fuit in Germa-
 nia, nix magna & nebulæ densissimæ: & secuta est pestilentia
 tanta, ut in clauistro *Garde de LXX.* monialibus infra duos men-
 ses decederent LII. sorores. In Austria *Merana* civitas quasi pe-
 riit diluvio. Monachi S. Albani, Ordinis S. Benedicti, *Magun-
 tia* habitu mutato, facti sunt Canonici seculares. Marchio Bran-
 denborgensis feria xv. post *Iudica* cepit DCXVI. equos cum CCC.
 armatis Ducis Sterinensis, & Episcopi Caminensis *Magni*, inter-
 fectis etiam CLX. Expeditio magna Principum & vulgi contra
 Bohemos, quæ parum profecit. Dux de Monte, dum terram
 Ducis Lothringiæ infestaret, cum tribus spatiatus in clauistro
 monialium, caprus & venditus est adversario suo Duci Loth-
 ringiæ pro XII. millibus florenis, duodecim personis captivan-
 tibus propinatus. Idem Dux dimissa terra, pro qua litigabatur,
 superadditis XL. millibus florenis, & post hoc factus est Domi-
 nus Iuliacensis. Dux Saxonix obiit sine prole, & *Fredericus* Mar-
 chio Misnensis statuitur Dux Saxonix, & Elector Imperij, à Re-
 ge *Sigismundo*; contra quem litigat *Ericus* Dux Saxonix, ab eo-
 dem rege, ut dicitur, in civitate Constantiensi confirmatus ad
 ducatum eundem. Dux *Ericus* & Eimbekcenses perdidit LX.
 armatos, cum equis aptis ad bellum, *Wimar* traducti, donec
 VII. millibus florenis solutis reversi sunt ad propria. Mutato

Concilij loco *Papiensi*, per Concilium Constantiense determinato, celebraverunt Italicj *Concilium Senense* sine fructu; ubi statutū est futurum concilium post IV. annos *Basilea* celebrari nec tamen celebratū est. Anno Domini 1422. *Gandavus*, & *Bhynth* mulier quaedam virum suum, dum secum esset in lecto, dormiente moecidit, & in frustra divisum projecit in aquā: ubi inventum cadaver prodidit ream, quam flamma combussit. Versus.

Quadringentis millenis & duodenis

Et denis annis Ganda ream cremat hanc. In Poëtria nova,

Annus inbileus celebratus est *Roma* secundus de xxxiii. in xxxiii. *Molhusen* combusta est. *Halverstat* de concilio potiorum quatuor decollati sunt à vulgo, multis in carceratis. Propter quod civitas illa ab alijs civitatibus bannita, tantum infestabatur, quod ultro de assumptis Consulibus quatuor tradiderunt interficiendos. Mortuo *Petro de Luna*, nominato à suis *Benedictus xiiii.* succedit ei *Eugenius* quartus. *Magnus* Dux Saxoniae post *Episcopus Caminensis* praescriptus, frater *Erici* Saxoniae Ducis immediate praecedentis, & *Ortonis* qui obiit in bello *Hildensemensi*, factus *Episcopus Hildensemensis*, ad complacentiam *Johannis* de *Vslar*, duxit exercitum contra *Molhusen*, ut tunc dicebatur, quasi centum equos abducendo, in jejunio sitiens. *Johannes* autem praedeceffor *Magni* *Episcopus Hildensemensis*, quasi tribus annis bellando contra *Duces Brunsvvickenses*, perdidit captivos, ad *ix.* millia florenorum liberandos. Inter quos *Comes de Spiegelberch* perdidit *Dien* & *Gronel* sua castella, pro quibus *Sturenvold* dicitur eidem impignoratum.

In Codice
Finck. haec
adduntur,

Venerabilis *Beda* in prologo suae *Chronicae* de gestis Anglorum inter cetera dicit: *Lectorem suppliciter obsecro, ut si qua in his, quae scripsimus, aliter, quam se veritas habet, posita repererit, non hoc nobis imputet; quia vera lex historiae est, simul ea, quae fama vulgante collegimus, ad instructionem posteritatis literis mandare. Praeterea omnes, ad quos haec historia pervenerit, suppliciter precor, ut pro meis infirmitatibus & mentis & corporis apud supernam clementiam sepius intervenire meminerint. Hoc idem, & amplius nos T. E. hujus collector & scriptor exoptamus. Et, si juxta quorundam opinionem mundus hiecc legionem annorum implebit, quod soli Deo notum est, restabunt paucissimi anni, ut patet juxta numerum majorem, sicut scriptum. Anno enim Domini*

1423, erat numerus magnus 6622; quibus si adduntur 44. erit legio praedicta, videlicet 6666,

FINIS.